

**Yaara ti ni fuun ti pelisaga sɛwɛ
 ɲa pe yinri
 ZHENESI
 Sɛwɛ wi nawa sɛnrɛ**

Bibulu wi sɛwɛ koŋgbanna poo yinri «Zhenesi», ko koro wo yen pelisaga, katugu wi yen na para dunruya yaara ti pelisaga wogo ko na, naa senweele poro naa Izirayeli tara woolo pe pelisaga wogo ko na.

Zhenesi sɛwɛ wi yen ma kon ma yiri konsaga shyen. Wi konsaga koŋgbanna, mbege ɛ wi go nunɗba sa gbɔn go ke ma yiri nunɗba (1-11) ko yen na para yege ɲa na we mbe ya mbe dunruya ɲa we yen ma cen laga wi ni wi jen, konaa senwee wi yiri se yeri? Senweele poro naa Yenɲele sogowo konaa senweele poro naa pe yeɛ sogowo pi yen mele? Kapege konaa kunwo pi ni ti ye laga dunruya wi ni mele? Zhenesi sɛwɛ wi konsaga koŋgbanna ɲa ko yen na yon sogowo kaan ki yewige ɲa fuun ki yewe yeɛn ki wogo ki na: Yenɲele lo laa dunruya wo naa tara ti da, naa nana wo naa jele wi ni (1-2); ɛɛn fo, paɗa punɗo Yenɲele li na, a li si kunwo wa pe na pa danɗa yen (3); ko punɗo na, a senweele pe tipewe pi neɛ seregi na kee, fo a Yenɲele li ka saa ki kon maga tege mbe tara ti tongo, ndɛɛ Nowe wo naa wi go woolo pe ni poro laa sho, katugu Nowe wila pye ma sin li yege na (4-9); naa leele paɗa kaa na siin na lege naa, a Yenɲele li si pe sɛnrɛ ti piri ma pe gbɔn ma pe jaraga wa laga ɲa pe yinri Babeli

ki sanngazo wi kansaga (11). Ki kagala ngele ke pyesanga lere se ya mboo jɛn mbe wali wi na.

Sewɛ wi konsaga shyɛn wogo, mbege ɛ go kɛ ma yiri shyɛn sa gbɔn go nafa shyɛn ma yiri kɛ (12-50) ko yɛn naga yɛgɛ yuun we kan paa yɛgɛ nɔga na Yɛnnɛɛ lɛ pan mbe sɛnwɛɛ piile pe sho pe kapere ti ni, ma Izirayɛli woolo pe tɛɛyɛ kɔngbanmbala pe yeri li tunngo ki na. Ki kɔngbannga Abirahamu naa wi pinambyɔ Izaki (12-25). Abirahamu wila taga Yɛnnɛɛ li na, na nuru li yeri. Wi kala li yɛn yɛgɛ nagawa we na fɔ sanga pyew. Ki shyɛn wogo Abirahamu wi pishyɛnwoo Zhakɔbu (25.19-37.1), wo la se pinambyɔ kɛ ma yiri shyɛn. Yɛnnɛɛ lɛa Zhakɔbu wi mɛgɛ ki kannga naa yinri Izirayɛli. Zhakɔbu wi pinambyɔ Zhozɛfu (37.2-50.26) wo sɛnrɛ ti yɛn na yuun ma wɛ laga sewɛ wi konsaga shyɛn wogo nɔga ki ni. Zhozɛfu wi to seyɛɛnlɛ paa wi pɛrɛ kulo, a pɛ kari wi ni wa Ezhipiti tara. A wɛ kaa pye legbɔɔ wa. A wɛ si kaa ti a wi to Zhakɔbu, naa wi to seyɛɛnlɛ sanmbala poro naa pe go woolo pe ni, pɛ pan ma cɛn wa Ezhipiti tara, ma sho funngo gbɔgɔ ka kɛɛ.

Mbe sɛnrɛ ti go kaw, Zhenɛsi sewɛ wi yɛn naga nari we na fɔ Yɛnnɛɛ lɛ naayeri wo naa tara ti da. Li yɛn na jaa sɛnwɛɛ wila nuru li yeri, wi taga li na, wila li gbogo paa Abirahamu wi yɛn. Ki pye ma, a Yɛnnɛɛ lɛ si yɔn finliwɛ le Abirahamu wi ni, ma yɔn fɔlɔ kɔn mbe duwaw tara woolo pe ni fuun pe na wo fannga na (12.3). Yɛnnɛɛ ligi yɔn fɔlɔ li yɔn fili, naa lɛa Zhezu Kirisi wi torogo, a wɛ pan ma ku mbe sɛnwɛɛ wi sho we. Zhezu Kirisi wi yɛn Abirahamu wi setirige pyɔ.

SƆƆƆE wi yen ma koonlo yegɛ nga na

Yenɛɛɛ làa yerenɛɛ konaa senweeɛ pe da 1-2
Kapege konaa jolɔgo tila ye laga dunruya wi ni
3.1-24

Maga ɛ Adama na ma saa ki wa Nowe na 4-5
Nowe konaa tonɛɛɛɛ pi panga ye 6-9

Tara na cengeɛ ko naa Babeli sanɛɛɛɛ
titonloɔ wi kala 10-11

Izirayeli woolo pe teɛye wele: Abirahamu, naa
Izaki konaa Zhakɔbu 12-35

Ezawu setirige piile wele 36.1-43

Zhoɛɛɛɛ naa wi seɛɛɛɛ nambala 37-50

YERENGE KONAA SENWEE PIILE PE DAKALA

1-2

Dunruya wi dakala li na

¹ Fafafa, wa dunruya wi lesaga, Yenɛɛɛɛ làa
naayeri wo naa tara ti da.

² Tara ti sila pye ma yala, tila pye waga. Diwi
wila pye tonɛɛɛɛɛɛ tijuguwo pi go na. Yenɛɛɛɛ li
Yinne† làa pye na tigile tonmɔ pi go na.

³ A Yenɛɛɛɛ li sho fo: «Yanwa pi pan!» A yanwa
pì si pan†.

⁴ A Yenɛɛɛɛ li si yanwa pi yan pi yen ma yon.
A li si yanwa po naa diwi wi ni ti laga ti yee na.

⁵ A Yenɛɛɛɛ li si yanwa pi yeri: Pilige, ma diwi
wi yeri: Yembine. A yonlokoɔ si gbɔn, a pinliɛ
fun pì gbɔn. A ko si pye pilige konɛɛɛɛɛɛ.

† **1:2 1.2:** Nga kì yo fo *Yenɛɛɛ li Yinne*, Eburuye senre ti ni ki
mbe ya logo fun fo Yenɛɛɛɛ li wonwon. † **1:3 1.3:** 2 Koren 4.6

⁶ A Yenḡeḡe li sho fɔ: «Fogo mbe ye tɔnmɔ pi sɔgɔwɔ, kuu kɔn shyen pi lali pi yeɛ ni.»

⁷ Kì kaa pye ma, a Yenḡeḡe li si fogo le tɔnmɔ pi sɔgɔwɔ, ma tɔnmɔ pa yaga wa go na, ma pa yaga nɔgɔna. A kì si pye ma.

⁸ A Yenḡeḡe li si ko fogo ko yeri: Naayeri. A yɔnlɔkɔgɔ si gbɔn, a pinliwɛ fun pì gbɔn. A ko si pye pilige shyen wogo†.

⁹ A Yenḡeḡe li sho naa fɔ: «Naayeri wi nɔgɔna tɔnmɔ pi gbogolo laga nunḡba, lawaga mbe yiri.» A kì si pye ma.

¹⁰ A Yenḡeḡe li si ko lawaga ko yeri «tara», mɛɛ tɔnmɔ mba pì gbogolo pi yeɛ na po yeri «kɔgɔje». A Yenḡeḡe li sigi yan fɔ ki yen ma yɔn.

¹¹ Kona, a li sho fɔ: «Yan mbe fi wa tara ti na naa yarilire ni, konnaa tire nda ti yen pire seworo ti ni mbe yala ti cɛngɛle ke ni. Tige pire ti gbagboro ti pye wa ti nawa mbe yala ti cɛngɛle ke ni.» A kì si pye ma.

¹² A yan kì si fi wa tara ti na naa yarilire ni ma yala ti cɛngɛle ke ni, naa tire nda ti yen pire seworo ti ni. A tire pire tì si gbagboro le wa ti nawa ma yala ti cɛngɛle ke ni. A Yenḡeḡe li sigi yan fɔ ki yen ma yɔn.

¹³ A Yɔnlɔkɔgɔ si gbɔn. A pinliwɛ fun pì gbɔn. A ko si pye pilige taanri wogo.

¹⁴ A Yenḡeḡe li sho fɔ: «Yanwa yirigeyaara mbe pye wa naayeri, tila pilige ko naa yembine li ni ti kɔɔn ti yeɛ na. Ti pye paa kacɛn yen mbaa wagati, naa piliye konnaa yeḡeḡe ke yeḡe nari.

† 1:8 1.6-8: 2 Pye 3.5

15 Ti pye yanwa yirigeyaara wa naayeri, mbaa yanwa yinrigi laga tara ti na.» A k̀̀ si pye ma.

16 K̀̀i pye ma, a Yen̄̄ēē l̀̀i si yanwa yirigeyaara shyen gbegele, a k̀̀a w̄ē ka na. A l̀̀i si gbegebēge ki t̄ēge pilige ki go na, ko ki yen yon̄l̄ō ye, m̄ēē j̄ēge ki t̄ēge yembin̄ē li go na, ko ki yen yen̄ge ye; m̄ēē w̄on̄̄ḡōl̄ō ke gbegele fun.

17 A l̀̀i siri t̄ēḡēt̄ēge wa naayeri tila yanwa yinrigi laga tara ti na;

18 konaa ti c̄en pilige naa yembin̄ē li ni ti go na, mbaa yanwa po naa diwi wi ni ti k̄on̄ ti ȳē na. A Yen̄̄ēē l̀̀i sigi yan f̄ō ki yen ma yon̄.

19 A yon̄l̄ok̄oḡō si gb̄on, a pinliw̄ē fun p̀̀i gb̄on. A ko si pye pilige tij̄ē wogo.

20 A Yen̄̄ēē l̀̀i sho naa f̄ō: «Yaara nda yinwege na, ti l̄ēḡē mbe pye wa t̄on̄m̄ō pi ni. Sannj̄ē mbe yiri tila yinrigi sire na wa naayeri, tara ti go na.»

21 A Yen̄̄ēē l̀̀i si k̄oḡōje nawa yaritugb̄ōōō ti da, konaa yaara nda fuun ti yen yinwege na, na waa na mari wa t̄on̄m̄ō pi ni ti ni. A t̀̀i l̄ēge wa t̄on̄m̄ō pi ni f̄ō j̄ēnḡē, ma yala ti c̄engēle ke ni. A l̀̀i sannj̄ē ti c̄engēle ke ni fuun ke da. A l̀̀i sigi yan f̄ō ki yen ma yon̄.

22 A Yen̄̄ēē l̀̀i si duwaw ti na, ma siri pye f̄ō: «Ye se, ye l̄ēge, ye k̄oḡōje t̄on̄m̄ō pi yin; sannj̄ē fun ti se, ti l̄ēge laga tara ti na.»

23 A yon̄l̄ok̄oḡō si gb̄on, a pinliw̄ē fun p̀̀i gb̄on. A ko si pye pilige kan̄guruḡō wogo.

24 A Yen̄̄ēē li sho naa f̄ō: «Tara ti pan yaara nda ti yen yinwege na ti ni mbe yala ti c̄engēle ke ni, yaayoro to naa yangala j̄ēgēle j̄ēgēle n̄gēle ke

maa fulolo tara ti na, konaa wonngaala pe cenle pyew li ni.» A ko si pye ma.

²⁵ A Yenñele li si wonngaala pe gbegele ma yala pe cengele ke ni, naa yaayoro ti ni ma yala ti cengele ke ni, naa yangala jegele jegele ngele fuun ke maa fulolo tara ti na ke ni ma yala ke cengele ke ni. A Yenñele li sigi yan fo ki yen ma yon.

²⁶ A Yenñele li sho fo: «Ye ti we lere gbelege wi pye we yanlee, wi yiri we korogo, wi cen ngbanra nda wa tonmo pi ni ti go na, naa naayeri sannjere, naa yaayoro, naa tara to naa yangala jegele jegele ngele ke maa fulolo tara ti na ti go na†.»

²⁷ A Yenñele li si lere wi da, a wi pye li yanlee, a li suu da, a wi yiri li korogo. A li si pe da nana naa jele†.

²⁸ Kona, a Yenñele li si duwaw pe na mee pe pye fo: «Ye se, ye lege, ye tara ti yin, ye cen ti go na. Ye cen ngbanra nda wa tonmo pi ni ti go na, naa naayeri sannjere to naa yaara nda fuun ti yen yinwege na, na yanri tara ti na ti go na†.»

²⁹ A Yenñele li sho fo: «Ye wele! Yarilire nda fuun ti yen laga tara ti na konaa tire nda fuun ti maa pire seni ma pye gbagboro ni, miri kan ye yeri ti pye ye yaakara.

³⁰ Wonngaala mbele fuun pe yen laga tara ti na, naa naayeri sannjere ti ni fuun, naa yaara nda fuun ti maa yanri tara ti na, ko korow wo yen yaraga nga fuun ki maa woon, mi yantipirige ki kan ti yeri ki pye ti yaakara.» A ko si pye ma.

† 1:26 1.26: 1 Koren 11.7 † 1:27 1.27: Mati 19.4; Maki 10.6

† 1:28 1.27-28: Zhenε 5.1-2

³¹ Yaara nda fuun Yenɲele làa gbelege, a li siri wele mari yan ti yen ma yon fo jɛɲge. A yonlokogɔ si gbɔn, a pinliwe fun pì gbɔn. A ko si pye pilige kogoloni wogo.

2

¹ Naayeri wo naa tara ti ni, naa ti nawa yaara pyew, pa tila gbegele ma ko yɛɛn.

² Naa Yenɲele làa kaa ko li tunɲgo pyege ki na, a li si wogo pilige koloshyen wogo ki na tunɲgo nga fuun làa pye ki ni†.

³ A Yenɲele li si duwaw pilige koloshyen wogo ki na maga tɛge ki ye li yɛɛ kan, katugu làa tunɲgo ki pye ma yaara nda fuun da, làa ko ki tunɲgo ki na mɛɛ wogo ko pilige ko ni†.

⁴ Yawe Yenɲele làa naayeri wo naa tara ti da sanga ɲa ni, kila pye yɛge ɲga na, koyi ɲga.

Eden nanɲo kogogɔ ki senre

⁵ Yawe Yenɲele làa tara to na naayeri wi gbegele sanga ɲa ni, kila yala tige kpe fa fi laga tara ti na gbɛn, konaa yan kpe fa fi fun laga tara ti na, katugu ki sanga wi ni kila yala Yawe Yenɲele li fa tisaga wa laga tara ti na gbɛn. Ki sanga wi ni, leele sila pye laga mbaa fali tara ti na.

⁶ Eɛn fo, fɔɔngɔ kà la pye na yinrigi wa nɔgona na tara ti yinɲgi lagapyew.

⁷ Yawe Yenɲele làa lere wi gbegele taambugɔ ni, mɛɛ yinwege wonwon pi le wa wi numawegele ke ni li yɛɛ yon tifelegɛ ki ni. A lere wì si pye yinwege na†.

† 2:2 2.2: Ebu 4.4,10 † 2:3 2.2-3: Eki 20.11 † 2:7 2.7: 1 Korɛn 15.45

⁸ Ko punḡo na, a Yawe Yenḡele li si nanḡo kolḡo ka gbegele wa Eden tara ti yonlo yirisaga yeri, mee lere ḡa laa gbegele wi teḡe wa ki nawa.

⁹ Tige ḡa fuun ki yeḡe cenwe pi yen ma yon, ma pye yaakara tanra yaa ta wa ki na, a Yawe Yenḡele li si ti a ti cenḡele ke ni fuun ta fi ma yiri wa tara. A li si tige ḡa ki maa yinweḡe kaan ka teḡe wa nanḡo kolḡo ki nandogomḡ, konaa tige ḡa ki maa kajenḡe naa kapeḡe ki jenwe pi kaan ki ni†.

¹⁰ A gbaan wa si yiri wa Eden tara ti ni, na nanḡo kolḡo ki yinḡi. A gbaan wi si wali wa ki laga ki na, ma keyen tijere wo.

¹¹ Gbaan wi kee konḡbanḡa pa a pye naga yinri Pishon. Ko kila pye ma Havila tara ti maga mari fli. Te yen wa ki tara ti ni.

¹² Ki tara ti te wi yen te piiri. Bedelimu tire tonmo nuwo taan konaa sinndeeere sonḡbanga woro nda pe yinri onikisi tila pye wa.

¹³ Gbaan wi kee shyen wogo pa a pye naga yinri Giyon, ko kila pye ma Kushi† tara ti maga.

¹⁴ Gbaan wi kee taanri wogo pa a pye naga yinri Tigire, ko la pye na fuun na kee wa Asiri tara ti yonlo yirisaga yeri. Gbaan wi kee tijere wogo pa a pye naga yinri Efirati.

¹⁵ A Yawe Yenḡele li si lere wi teḡe wa Eden nanḡo kolḡo ki ni ma yo wila ki fali, wila ki korosi.

¹⁶ A Yawe Yenḡele li si ḡgasele la teḡe ma lere wi kan, mee wi pye fo: «Nanḡo kolḡo ki tige

† **2:9 2:9:** Naga 2.7; 22.2,14 † **2:13 2.13:** Kushi tara, Lewoolo tara laga ko kayi. Kila Ezhipiti tara laga ka le ma saa pinle Sudan tara laga ka ni.

pige nga fuun ki yen mɔɔ ndanla, ma mbe ya ka ka.

17 Eɛn fɔ, tige nga ki maa kajɛŋɛ konaa kapege ki jɛnwɛ pi kaan, maga kaga pyɔ wa ka. Na maga wa ka pilige nga ni, ma daga mbe ku dɛ.»

18 A Yawe Yɛnɲɛlɛ lɪ sho fɔ: «Nanɔ wi koro wi nunɲba, ki woro ma yɔn. Mi yaa sagafɔ gbegele wi kan, wi yala wi ni.»

19 Yawe Yɛnɲɛlɛ lɪa tara tɛge ma wonɲaala poro naa sannjɛrɛ ti cɛngɛlɛ ke ni fuun ke gbegele, mɛɛ ti a tɪ pan nanɔ wi kɔrɔgɔ, maa wele paa wi yaa ti yeri yɛge nga na we. Nanɔ wɪ ka mɛge nga yeri yaraga yenwege nga na, ko ki ma pye ki mɛge ye.

20 A nanɔ wɪ si yaayoro to naa sannjɛrɛ ti ni, naa wonɲaala pe cɛnlɛ pyew pe mɛrɛ ti tagataga. Eɛn fɔ, wa ki yaayoro ti sɔgɔwɔ, ka sila ta wa nga ki mbaa pye wi sagafɔ mbe yala wi ni.

21 A Yawe Yɛnɲɛlɛ lɪ si wɔnlɔwɔ gbɔɔ wa nanɔ wi na, a wɪ si wɔnlɔ. A lɪ suu kɛnɲɔngala li nunɲba wɔ mɛɛ wi wire kara ti tɛge maga laga ki tɔn.

22 Kɛnɲɔnganna na Yawe Yɛnɲɛlɛ lɪa wɔ nanɔ wi ni, a lɪ si lo pye jɛlɛ, mɛɛ pan wi ni nanɔ wi kɔrɔgɔ.

23 Naa nanɔ wɪla kaa wi yan, a wɪ sho fɔ:

«Koni, nɔ yɛɛn, na kajeere ko ka nunɲba yi, na wire kara to tari.

Pe yaa laa yinri jɛlɛ, katugu wɪ yiri wa nanɔ wɔ

ni†.»

²⁴ Ko kì ti naŋa wi yaa ka laga wi to naa wi no pe na, mbe si mara wi jo wi na, kona pe shyen pe yaa pye wire nungba†.

²⁵ Naŋa wo naa wi jo wi ni paa pye witiwaga, pe sila si fere jen.

KAPEGE KONAA JOLGO TI YEWE LAGA DUNRUYA WI NI

3

3.1-24

*Yenŋele làa naŋa wo naa jele
wi ni pe purɔ ma pe wo
wa naŋɔ kologɔ ki ni*

¹ Wonŋaala mbele Yawe Yenŋele làa da, woɔgo kila jilige ma we pe ni fuun pe na. A Woɔgo kì si kaa jele wi yewe maa pye fo: «Ki yen kaselege fo Yenŋele lì yo yaga kaa naŋɔ kologɔ tire pire ti ni fuun ti kaa le†?»

² A jele wì si woɔgo ki pye fo: «We mbe ya mbaa naŋɔ kologɔ tire pire ti kaa ke.

³ Eɛn fo, tige ŋga ki wa naŋɔ kologɔ ki nandogomɔ, Yenŋele lì yo waga kaga pyɔ wa ka. Lì yo waga ka jiri ki tige ki na yeɛ, nakoma we daga mbe ku.»

† **2:23 2.23:** Eburuye senre ti ni naŋa wi mege konaa jele wi mege ki ni ti yiri ti yeɛ korɔgo fo jenŋe. Pe maa naŋa wi yinri «Ish», na jele wi yinri «Isha» maga naga ma yo pa jele wì yiri wa naŋa wi ni. † **2:24 2.24:** *Pe shyen pe yaa pye wire nungba* ko korɔ wo yen fo pe shyen pe yaa pye paa lere nungba yen, yaraga ka se pe kɔn pe yeɛ na, Mati 19.5; Maki 10.7-8; 1 Korɛn 6.16; Efe 5.31. † **3:1 3.1:** Naga 12.9; 20.2

⁴ A woogo kì si jɛɛ wi pye ma yo fɔ: «Ki woro ma, ye se ku dɛ.

⁵ Yɛnɛɛ līgi yo ma, katugu līgi jɛn ma yo na yaga tige ki pige ka ka pilige nga ni, ye yɛngɛɛ ke yaa yɛngɛ, ye yaa pye paa Yɛnɛɛ li yɛn, mbe kajɛngɛ konaa kapege ki jɛn.»

⁶ A jɛɛ wì sigi yan fɔ tige ki pire ti yaa pye yaakara tanra, ti yɛn ma yɔn lere mbaa ti wele, konaa na maga ka ka ki mbe ya tijinliwɛ kan ma yeri. A wì si ka cɔ ma ka, mɛɛ ka kan wi pɔɔ wi yeri le wi yɛɛ tanla, a wo fun wìgi ka.

⁷ Le ki yɔngɔɔ nuɔgba ke ni, a pe ni fuun shyen pe yɛngɛɛ kè si yɛngɛ, a pè sigi jɛn ma yo pe yɛn witiwaga. A pè si figiye tige wɛɛ kɔn mari gbegele pe yɛɛ kan lɔmbɛɛɛ.

⁸ Yɔnlɔkɔɔ ki ni, naa tifɛnɛ làa kaa yinɔgi, a pè si Yawe Yɛnɛɛ li tinmɛ ta li yɛn na yanriyanri wa nanɔ kɔɔɔ ki ni. Kì pye ma, a naɔa wo naa wi jɔ wi ni pè si lara Yawe Yɛnɛɛ li na wa nanɔ kɔɔɔ tire ti nɔɔ.

⁹ A Yawe Yɛnɛɛ lì si naɔa wi yeri maa pye fɔ: «Ma yɛn se yeri?»

¹⁰ A naɔa wì sho fɔ: «Mòɔ tinmɛ ta wa nanɔ kɔɔɔ ki ni, a m̀ si fyɛ, katugu mi yɛn witiwaga, ko m̀ lara.»

¹¹ A Yawe Yɛnɛɛ lì suu pye fɔ: «Ambo wìgi yo ma kan ma yo ma yɛn witiwaga? Tige pige nga m̀ yo maga ka ka ka, ko ka ma ma ka le?»

¹² A naɔa wì sho fɔ: «Jɛɛ ɔa mà kan na yeri ma yo wi pye na ni, wo wìgi tige pige ka cɔ ma kan na yeri, a m̀gi ka.»

13 A Yawe Yenñele li si jële wi pye fɔ: «Ŋga mà pye yeen, yingi yi ko?» A jële wì sho fɔ: «Wooḡo ko kilan fanla, a m̀̀ sigi ka†.»

14 A Yawe Yenñele li si wooḡo ki pye fɔ:
«Ŋga mà pye yeen ki kala na,
m̀̀o danḡa yaayoro to naa wonḡaala pe ni fuun
pe soḡoḡo.

Ma yaa la fulolo ma lara ti na,
taambugḡo ko ki yaa pye ma yaakara ma yinwege
piliye yi ni fuun yi ni.

15 Mi yaa mbenwe le mboro naa jële wi ni ye
soḡoḡo,
mbe mbenwe le ma setirige piile poro naa jële wi
setirige piile pe soḡoḡo.

Jële wi setirige piile pe yaa ka ma go ki yaari,
mboro fun ma yaa ka pe nḡ wa pe tondanra ti
na†.»

16 Kona, a Yenñele li si jële wi pye fɔ:
«Mi yaa pisege tere ti nḡban ma na fɔ jenge.
Ma yaa jolo mbe si jen mbe se.
Ma jatere wi yaa pye ma polḡ wo na,
wi yaa pye ma go na.»

17 A Yenñele li si naḡa wo pye fɔ: «Tige pige
nḡa m̀̀la yo maga ka ka ka, k̀̀ kaa pye m̀̀o jḡ wi
senre ti logo maga ka, ki kala na,
tara ti danḡa ma kala na.

Ma yaa jolo jenge si jen mbe yaakara ta wa tara
ti ni ma yinwege piliye yi ni fuun yi ni.

18 Tara ti yaa wuuro naa yan pege yirige ma kan.
Yarilire nda ti yaa la taa wa kere, to ti yaa pye
ma yaakara†.

† 3:13 3.13: 2 Korin 11.3; 1 Timo 2.14 † 3:15 3.15: Naga 12.17

† 3:18 3.17-18: Ebu 6.8

19 Ma yaa kafugo tulu wa ma walɛge ki na mbe wa, si jen mbe yaakara ta, fo ma ka sa songoro wa tara ti ni; katugu pa ma yiri wa tara ti ni. Taambugo ki tege moo gbegele, ma yaa ka songoro wa taambugo ki ni.»

20 Kona, nana we, wo na pe yinri Adama, a wi suu jo wi mege taga naa yinri Awa†, ko koro wo yen yinwege, katugu wo wi yen lewele pe ni fuun pe no we.

21 A Yawe Yenjele li si selage pye yariporo ma kan Adama wo naa wi jo pe yeri peri le.

22 A Yawe Yenjele li sili yee pye fo: «Wele, lere wi kannga ma pye paa woro wa nungba yen, ma kajege naa kapege ki jen. Koni, ye ti we kono li ton wi na, jango wiga ka gbɔn wa tige nga ki maa yinwege kaan ki na mbege pyo wa co mboo ka, mbe koro yinwege na fo sanga pyew†.»

23 Ki kaa pye ma, a Yawe Yenjele li si lere wi yirige maa wo wa Eden nango kologo ki ni, tara na paa tege maa gbegele, wi saa ti fali.

24 A li si lere wi puro maa wo wa, mee merageye mbele pe yinri sherubenyet† pele tege wa Eden nango kologo ki yonlo yirisaga yeri, konaa kason tokobi ni, konon na li maa kee wa tige nga ki maa yinwege kaan ki yeri, a wo na figefige nali korosi.

† **3:20 3.20:** Eburuye senre ti ni Adama mege ki koro wowi na lere. Ko ki pye nana wi mege ye. Awa mege ki koro wo wi na yinwege. † **3:22 3.22:** Naga 22.14 † **3:24 3.24:** Merageye pele wele, pe wa Yenjele li tanla. Poro yanlele paa te ma yerege wa Yenjele li yon finliwe kesu wi na, maa tege wa sherigo gbogo ki ni; Eki 25.18-22; Ebu 9.5.

MAGA LE ADAMA NA MA SAA KI WA NOWE NA

4

4-5

*Kayen naa Abeli
pe saraga wɔmɔkala*

¹ Kona, a Adama wì suu jɔ Awa wi jɛn jɛlɛ, a wì si kugbɔ lɛ mɛɛ Kayen se. A jɛlɛ wì sho fɔ: «Yawe Yɛnɛlɛ li fanɲga na, m̀ nana se.»

² Ko punɲo na, a wì si Kayen wi jɔnlɔ Abeli† wi se. A Abeli wì si kaa pye yaayoro kɔnrifo, a Kayen wò pye kɛrɛ kɔnfɔ.

³ Naa sanga wà la kaa toro, a Kayen wì si kari wi kɛrɛ yaara ta ni ma saa ti wɔ saraga Yawe Yɛnɛlɛ li yeri.

⁴ A Abeli fun wì si kari wi simbapiile kɔnɲbanmbala tiyɔɔnlɔ pele ni, naa pe yanlaga ki ni, ma saa ti wɔ saraga Yawe Yɛnɛlɛ li yeri. A li si yenlɛ Abeli wo naa wi saraga ki na†.

⁵ Ɛɛn fɔ, li sila yenlɛ Kayen wo naa wi saraga ki na. A k̀ si Kayen wi mben fɔ jɛnɲɛ, a wì si yeɲɛ san.

⁶ A Yawe Yɛnɛlɛ li si Kayen wi pye fɔ: «Ki pye mɛlɛ, a k̀ sɔɔn mben, a mà yeɲɛ san?»

⁷ Na ma kaa kajɛnɲɛ piin, ma yɔlɔɲɔ ki yaa yiri caw. Ɛɛn fɔ, na kaa si pye ma woro na kajɛnɲɛ piin, kapege ki yen paa yaripege yen nɲa k̀ gbɛɲɛlɛ ma sinlɛ le ma yeyɔnɲɔ ki tanla. Kila

† **4:2 4.2:** Eburuye senɛ ti ni Abeli mɛɛ ki kɔrɔ wowi nɲa yaraga nɲa ki se mɔ. † **4:4 4.4:** Ebu 11.4

jaa mbe fanŋga ta ma na, mboro ma daga mbe cen ko go na.»

⁸ Ko punŋo na, a Kayen wì suu jɔnlɔ Abeli wi pye fɔ: «Shokari wa kere†.» Ma pe ta wa kere, a Kayen wì si to wi jɔnlɔ Abeli wi na maa gbo†.

⁹ A Yawe Yenŋele li si Kayen wi yewe maa pye fɔ: «Ma jɔnlɔ Abeli wi yen se?» A Kayen wì sho fɔ: «Mii jɛn. Muwi mi yen na jɔnlɔ wi kɔrɔsifo we le?»

¹⁰ A we Fɔ wì sho fɔ: «Yingi mà pye yɛɛn? Ma jɔnlɔ wi kasanwa mba mà wo wa tara ti na, pi gbelege kila gbɔɔn laga na na†, nala piin ma yo mbege kayanŋa wɔ†.

¹¹ Ma jɔnlɔ ŋa mà gbo ma ye, tara nda tɔu kasanwa pi wɔ, mɔɔ danŋa mɔɔ wɔ wa ti ni.

¹² Ma kaa fali tara ti na, ti se yarilire kan ma yeri. Ma yaa pye yanrifɔ mbaa yanri la toro tara ti na.»

¹³ A Kayen wì si Yawe Yenŋele li pye fɔ: «Na tege ki gbɔɔ ma we na fanŋga ki na, mi se ya ki ni.

¹⁴ Wele, nala maa na puro nala woo laga ki tara nda ti ni, mi yaa fe mbe lara ma na. Mi yaa pye lejaga mbaa yanri faa la toro tara ti ni. Lere ŋa fuun kanla yan, wi mbe ya mbanla gbo.»

¹⁵ A Yawe Yenŋele li si Kayen wi pye fɔ: «Lere ŋa fuun ka Kayen gbo, wi kapege ki fɔɔ ki yaa

† **4:8 4.8:** Wa Yenŋele senre sewe ŋa wi yen Eburuye senre ni wi ni, laga ŋga ki yo fɔ: «Shokari wa kere» ki woro wa wi ni. † **4:8 4.8:** Mati 23.35; Luki 11.51; 1 Zhan 3.12 † **4:10 4.10:** Kasanwa pi gbelege senre nda ti yo, ko yen naga nari ma yo naa Yenŋele laa kasanwa mba pi wo le tara pi yan, ki cen ndeɛ pila pye na gbele nali piin ma yo ligi kayanŋa wɔ. † **4:10 4.10:** Ebu 12.24

ton wi na fo sa ta tonsaga koloshyen.» A Yawe Yenñeɛ li si tegeɛ tege Kayen wi na, jaŋgo lere ña fuun kaa yan wiga kaa gbo.

¹⁶ A Kayen wì si laga le Yawe Yenñeɛ li yege na, mee saa cɛn wa Nɔdi† tara, wa Eden tara yonlo yirisaga yeri.

Kayen wi setirige piile wele

¹⁷ Kona, a Kayen wì suu jo wi jɛn jɛɛ, a wì si kugbo ɛ, mee Enɔki se. A wì si ca ka kan naga yinri Enɔki ma yala wi pyo wi mege ki ni.

¹⁸ A Enɔki wo si Iradi se. A Iradi wo Mewuyayeli se. A Mewuyayeli wo si Metushayeli se. A Metushayeli wo Lemeki se.

¹⁹ Lemeki wo la porì jɛɛɛ shyen, pàa pye na nunɗba yinri Ada, na sanja wi yinri Sila.

²⁰ A Ada wo Yabali se. Leele mbele pàa pye na cɛen wa paara yinre ti ni na yaayoro koro, Yabali wo wila pye pe teɛ we.

²¹ Pàa pye naa jonlo lenaɗa wi yinri Yubali. Mbele pàa pye na juru wi gbɔɔn na wegele ke wiin pe teɛ wo lawi.

²² A Sila fun wo si Tubali Kayen se. Tubali Kayen wo la pye na tuguworo naa tuguyenre tunngo pyeyaara ti cengeɛ pyew ti gbegele. Pàa pye naa jonlo sumboro wi yinri Naama.

²³ A Lemeki wì suu jɛɛɛ pe pye fo:
«Ada naa Sila, ye nunɗbogolo jan yaa nuru na yeri.
Mi Lemeki, yoro mbele na jɛɛɛ, ye nunɗbolo jan na senre ti yeri.

† **4:16 4.16:** Eburuye senre ti ni Nɔdi mege ki koro wowi ña «mbaa yanri faa la toro.»

Mì naŋa gbo, ŋa wìlan wελεε.

Mì lefɔnŋɔ gbo, naa wìlan gbɔn we.

²⁴ Na kaa pye Kayen gbogo ki fɔɔ ki yaa tɔn tɔnsaga kɔlɔshyen,

Lemeki wogo ko yaa tɔn tɔnsaga nafa taanri ma yiri ke ma yiri kɔlɔshyen.»

²⁵ A Adama wo naa wi jɔ wi ni pè si pinambyɔ wa se naa. A jεle wì suu mεε taga naa yinri Seti†, ma sho fɔ: «Yenŋεle li pinambyɔ wa yeεε kan na yeri Abeli wi yɔnɔ, ŋa Kayen wila gbo we.»

²⁶ A Seti wo fun wì si pinambyɔ wa se naa yinri Enɔsi. Ko sanga wowi leele paa ki le na Yawe Yenŋεle li mεε ki yinri nali gbogo.

5

Adama wi setirige piile kala

¹ Adama wi setirige piile pe mεε sewe wi ŋa. Yenŋεle li yaa lere wi da pilige ŋa ni, làa wi da a wili le.

² Làa pe da naŋa naa jεle. Pilige ŋa ni làa pe gbegele, a li si duwaw pe na, mεε pe mεε ki taga na pe yinri leele†.

³ Naa Adama wila kaa ta yeε cenme naa nafa ma yiri ke (130), a wì si pinambyɔ se, a wì yiri wi kɔrɔɔ, ma pye wi yanleε. A wì suu mεε taga naa yinri Seti.

⁴ Seti sege ki pɔnɔ na, a Adama wì si pye yeε cenme kolotaanri (800), ma pinambiile pele yeεε se, naa sumborombiile ni.

† 4:25 4.25: Eburuye senre ti ni Seti mεε ki kɔrɔ wowi ŋa «Yenŋεle lilan kan.» † 5:2 5.1-2: Zhene 1.27-28; Mati 19.4; Maki 10.6

⁵ Adama wi yinwege piliye yan fuun wila ta, yila pye yeɛ cɛnmɛ kɔɔjɛrɛ naa nafa ma yiri kɛ (930), a wì si ku.

⁶ A Seti wo si ta yeɛ cɛnmɛ ma yiri kaŋgurugo (105), a wì si pinambyɔ se naa yinri Enɔsi.

⁷ Enɔsi sege ki punɔgo na, a Seti wì si pye yeɛ cɛnmɛ kɔɔtaanri ma yiri kɔɔshyen (807), ma pinambiile pele yeɛ se, naa sumborombiile ni.

⁸ Seti wi yinwege piliye yan fuun wila ta, yila pye yeɛ cɛnmɛ kɔɔjɛrɛ naa kɛ ma yiri shyen (912), a wì si ku.

⁹ A Enɔsi wo si ta yeɛ nafa tijɛrɛ ma yiri kɛ, mɛɛ pinambyɔ se naa yinri Kena.

¹⁰ Kena sege ki punɔgo na, a Enɔsi wì si pye naa yeɛ cɛnmɛ kɔɔtaanri naa kɛ ma yiri kaŋgurugo (815), ma pinambiile pele yeɛ se, naa sumborombiile ni.

¹¹ Enɔsi wi yinwege piliye yan fuun wila ta, yila pye yeɛ cɛnmɛ kɔɔjɛrɛ ma yiri kaŋgurugo (905), a wì si ku.

¹² A Kena wo si ta yeɛ nafa taanri ma yiri kɛ, a wì si pinambyɔ se naa yinri Mahalaleyeli.

¹³ Mahalaleyeli sege ki punɔgo na, a Kena wì si pye naa yeɛ cɛnmɛ kɔɔtaanri naa nafa shyen (840), ma pinambiile pele yeɛ se, naa sumborombiile ni.

¹⁴ Kena wi yinwege piliye yan fuun wila ta, yila pye yeɛ cɛnmɛ kɔɔjɛrɛ ma yiri kɛ (910), a wì si ku.

¹⁵ A Mahalaleyeli wo si ta yeɛ nafa taanri ma yiri kaŋgurugo, a wì si Yerɛdi se.

¹⁶ Yerɛdi sege ki punɔgo na, a Mahalaleyeli wì si pye yeɛ cɛnmɛ kɔɔtaanri naa nafa ma

yiri ke (830), ma pinambiile pele yege se, naa sumborombiile ni.

¹⁷ Mahalaleyeli wi yinwege piliye yan fuun wila ta, yila pye yele cenme kolotaanri naa nafa tijere ma yiri ke ma yiri kangurugo (895), a wi si ku.

¹⁸ A Yeredi wo si ta yele cenme naa nafa taanri ma yiri shyen (162), a wi si pinambyo se naa yinri Enoki.

¹⁹ Enoki sege ki pungo na, a Yeredi wi si pye naa yele cenme kolotaanri (800), ma pinambiile pele yege se, naa sumborombiile ni.

²⁰ Yeredi wi yinwege piliye yan fuun wila ta, yila pye yele cenme kolojere naa nafa taanri ma yiri shyen (962), a wi si ku.

²¹ A Enoki wo si ta yele nafa taanri ma yiri kangurugo, a wi si pinambyo se naa yinri Matusalemu.

²² Matusalemu sege ki pungo na, a Enoki wi si pye naa yele cenme taanri (300). Wila pye na tanri Yenjele konɔ li na. A wi si pinambiile pele yege se, naa sumborombiile ni.

²³ Enoki wi yinwege piliye yila pye yele cenme taanri naa nafa taanri ma yiri kangurugo (365).

²⁴ Enoki wila pye na tanri Yenjele konɔ li na, ko pungo na, a wi si kaa ko leele pe na, pe suu yan naa, katugu Yenjele laa wi le ma kari wi ni†.

²⁵ A Matusalemu wo si ta yele cenme naa nafa tijere ma yiri koloshyen (187), a wi si pinambyo se naa yinri Lemeki.

²⁶ Lemeki sege ki pungo na, a Matusalemu wi si pye naa yele cenme koloshyen naa nafa tijere

† 5:24 5.24: Ebu 11.5; Zhude 14

ma yiri shyen (782), mee pinambiile pele yege se, naa sumborombiile ni.

²⁷ Matusalemu wi yinwege piliye yan fuun wila ta, yila pye yele cenme kolojere naa nafa taanri ma yiri kolojere (969), a wi si ku.

²⁸ A Lemeki wo si ta yele cenme naa nafa tijere ma yiri shyen (182), a wi si pinambyo se.

²⁹ A wi suu mege ki taga naa yinri Nowe†, ma sho fo: «We tunndo nda waa piin, na tere nda tege, katugu Yawe Yenyele li tara ti danja, ki pyo na yeen, wo wi yaa we kotogo ki sogo we na ti kala na.»

³⁰ Nowe sege ki pungo na, a Lemeki wi si pye naa yele cenme kangurugo naa nafa tijere ma yiri ke ma yiri kangurugo (595), ma pinambiile pele yege se, naa sumborombiile ni.

³¹ Lemeki wi yinwege piliye yan fuun wila ta, yila pye yele cenme koloshyen naa nafa taanri ma yiri ke ma yiri koloshyen (777), a wi si ku.

³² Nowe wila ta yele cenme kangurugo (500), a wi si pinambiile taanri se: Semu, naa Kamu konaa Zhafeti.

NOWE KONAA TONNGBO PI PANGA YE

6

6-9

Leele pe tipewe we

¹ Naa leele paà kaa na lege laga tara ti na, a pe si sumbono legere se.

† 5:29 5.29: Eburuye senre ti ni Nowe mege ki koro wowi na «kotogo sogowo.»

² Ko sanga wo ni, a Yennεε li pinambiile[†] pè si leele pe sumbono pe yan pe yon fo jεnge. A pè si pele wo, ma pe pori pe jεεε.

³ Kona Yawe Yennεε li sho fo: «Yinwege wonwon mba mila le leele pe ni, mi soo yaga pi koro pe ni pilige pyew, katugu pe yen wire nda ti yen kuworo. Mbege ε yingo ni, pe yεgeε ke se toro yeε cenne naa nafa (120) na.»

⁴ Ko sanga wo ni, letitɔnrɔ la pye laga tara ti na, ali ki sanga wi pungo na fun. Ko sanga wowi Yennεε li pinambiile paa leele pe sumbono pe ε pe jεεε, ma piile sese pe na. Poro paa pye faa woolo letugbɔrɔ, ma pye fannga fenne, a pe mege ki yiri fo jεnge[†].

⁵ A Yawe Yennεε li sigi yan fo leele pe nawa pi pe pe na laga tara ti na fo ma saa toro. Pe nawa jatere wi sila pye yaraga ko ka na, fo tipege ko bokɔ, pilige pyew.

⁶ A ki si Yawe Yennεε li mben, a li sigi yan fo ki sila daga li leele pe da laga tara ti na. Li nawa pila tanga li na fo jεnge.

⁷ A Yawe Yennεε li sho fo: «Leele mbele mila da, mi yaa pe tongo mbe pe wo laga tara ti na, mbege ε leele pe na, mbe saga wa yaayoro to naa yaara nda ti maa fulolo tara ti na, konaa naayeri sannjere ti ni; katugu leele mbele mi da, ndεε mii ja pe da, ko mbe ja mbonrɔ.»

⁸ Eεn fo, Nowe wo la mege ta Yawe Yennεε li

[†] **6:2 6.2:** Leele pele maa ki jate ma yo Yennεε li pinambiile poro pe yen Seti wi setirige piile mbele paa pye na fyε Yennεε li yege. Pele maa ki jate mεregeye wele, mbele paa pungo Yennεε li na.

[†] **6:4 6.4:** Nombu 13.33

yeri†.

Yenñele làa yo li yaa Nowe wi sho

⁹ Nowe wi setirige ki nga. Nowe wila pye lesinñe konaa jeregisaga fu wi sanga wi ni. Wila pye na tanri Yenñele konoo li na wi yinwege piliye yi ni fuun yi ni†.

¹⁰ Nowe wila pinambiile taanri se, pe mēre ti nda: Semu, naa Kamu konaa Zhafeti.

¹¹ Tara tila jōgo Yenñele li yege na, leele paa pye na tipere piin tara ti ni lagapyew.

¹² A Yenñele li si tara ti wele mari yan ti yen ma jōgo, katugu senwee piile pe ni fuun paa pye na kapege piin laga tara ti na.

¹³ A Yenñele li sigi yo Nowe wi kan fo: «Migi kōn maga tēge, mbe yaara nda fuun mī da ti tōngo mberi wō wa sanga ŋa wo ni, katugu leele pe yen na kapere ti piin tara ti lagapyew. Wele, mi yaa poro naa tara ti ni pe pinle mbe pe tōngo.

¹⁴ Ma tōnmōkōrō gbenñe gbegele ma yeē kan goferi tire ni, ma yumbiile wō wa ki nawa, maga nawa naa ki puñgo ki wōlogō joro panyi ni.

¹⁵ Wele, maga gbegele ki gbegewe mba po na: ki titōnlōwō pi pye mētere cēnmē naa nafa shyen ma yiri ke (150), ki gbemē pi pye mētere nafa ma yiri kanğurugo, ki yagawa pi pye mētere ke ma yiri kanğurugo.

¹⁶ Maga gona wi tōn, ma fenētiri wō ki na mētere kōngō wa ki mbogo yagawa po naa ki tonyaraga ti sōgōwō pi ni, ma yōn wō ki kanğagaga nungba na. Maga gbegele, maga pye

† 6:8 6.5-8: Mati 24.37; Luki 17.26; 1 Pye 3.20 † 6:9 6.9: 2 Pye 2.5

go taanri, maga tagala ki yee na. Ka mbe pye nɔgɔna, ka mbe pye nandogomɔ, ka mbe pye go na.

¹⁷ Wele, mi yaa tɔnɔgbɔɔ tirige laga tara ti na, mbe yaraga nga fuun ki yen na wɔɔn ki tɔngɔ. Yaraga nga fuun ki yen laga tara na, ki yaa ku.

¹⁸ Eɛn fɔ, mboro wo na, mi yaa na yɔn finliwe pi le ma ni†. Ma yaa ka ye wa tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki ni, mboro naa ma jɔ, naa ye pinambiile, konaa pe jeele pe ni.

¹⁹ Yaara nda fuun ti yen yinwege na, ma ti cɛnle pyew ti shyenzhyen yigi, naɲa naa jeele, ma ye ti ni wa tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki ni, jango to mbe ta ti koro yinwege na wa ma ni.

²⁰ Sannjere ti ni fuun, mbe yala ti cɛngele ke ni, naa yaayoro naa wɔngaala pe ni fuun, mbe yala pe cɛngele ke ni, konaa yangala jeele jeele ngele fuun ke maa fulolo tara ti na ke ni, mbe yala ke cɛngele ke ni, ti ni fuun ti naɲa naa jeele mbe pan ma kɔrɔgɔ, jango to mbe koro yinwege na.

²¹ Ma yaakara ti cɛnle pyew ta le mari le wa ma yee kɔrɔgɔ, ti pye mboro naa to ni, ye yaakara.»

²² A Nowe wì sigi pye ma, paa yege nga na Yenɲele làa ki yo maa kan we†.

7

Nowe wi yege wa tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki ni

† **6:18 6:18:** Laga nga ki yo fɔ: *Mi yaa na yɔn finliwe pi le ma ni* sɛwɛɛle pele ni ki yo wa fɔ: *Mi yere ki yerewe mbɔɔn shɔ.*

† **6:22 6:22:** Ebu 11.7

¹ Kona, a Yawe Yenɲele li sigi yo ma Nowe wi kan fo: «Mboro naa ma go woolo pe ni, ye ye wa tɔnmɔkɔrɔ gbenɲe ki ni, katugu mboro nuɲɲa mi yan ma yen sinɲe na yeɲe na wa ki nala pilige woolo mbele pe ni.

² Yaayoro to naa wonɲaala mbele pe yen kpoyi, ma ti shyenzhyen teɲesaga kolɔshyen wɔ ti ni, ti nambala naa ti jeele, ma si nda ti yen fyɔngɔ ni ti teɲesaga nuɲɲa nuɲɲa wɔ fun, ti nambala naa ti jeele.

³ Ma sannjere ti cengele ke ni fuun ti shyenzhyen teɲesaga kolɔshyen wɔ ti ni, ti nambala naa ti jeele, jango ti cengele ke koro laga tara ti ni fuun ti na.

⁴ Na pilige kolɔshyen ka toro, mi yaa tisaga wa laga tara ti na yɔnlɔ nafa shyen naa yembine nafa shyen ni. Yaara nda fuun mi da, mi yaa ti tɔngɔ mberi wɔ laga tara ti na.»

⁵ Nɲa fuun Yawe Yenɲele laa yo ma Nowe wi kan, a Nowe wi ki ni fuun ki pye ma.

Tɔnɲɲɔɔ pi panga ye

⁶ Nowe wila ta yeɲe cenme kɔgɔloni (600), sanga ɲa ni tɔnɲɲɔɔ pila pan laga tara ti na we.

⁷ Nowe naa wi jɔ, naa wi pinambiile poro naa pe jeele pe ni, pɛ si pinle ma ye wa tɔnmɔkɔrɔ gbenɲe ki ni tɔnɲɲɔɔ pi kala na†.

⁸ Yaayoro to naa wonɲaala mbele fuun pe yen kpoyi, naa mbele pe yen fyɔngɔ ni, naa sannjere ti ni, konaa yangala jɛɲele jɛɲele ɲgele ke maa fulolo tara ti na ke ni,

† 7:7 7.7: Mati 24.38-39; Luki 17.27

9 ti shyenzhyen, naŋa naa jɛɛ, a tì si ye wa tɔnməkɔɔ gbenge ki ni Nowe wi kɔɔɔ, paa yege ŋga na Yenŋɛɛ làa ki yo maa kan we.

10 Naa piliye kɔlɔshyen yila kaa toro ma kɔ, a tɔnŋbɔɔ pì si ye ma tara ti tɔn.

11 Yɛɛ na ni Nowe wila ta yɛɛ cɛnme kɔgɔlɔni (600), ki yɛɛ li yenge shyen wogo ki pilige ke ma yiri kɔlɔshyen wogo ki na, tara ti nɔgɔna tɔnmɔ wegele ke ni fuun ke si janri ma yiri legere. A naayeri tɔnmɔ wegele kè si yenge†.

12 A tisaga ki nɛɛ paan tara ti na yɔnlɔ nafa shyen naa yembine nafa shyen ni.

13 Ko pilige koyi Nowe wila ye wa tɔnməkɔɔ gbenge ki ni wo naa wi jɔ, naa wi pinambiile Sɛmu, naa Kamu, naa Zhafeti, konaa wi pinambiile pe jɛɛɛ taanri pe ni.

14 Ko leele poro paa pye wa tɔnməkɔɔ gbenge ki ni, poro naa wɔŋgaala, naa yaayoro ti cengeɛ ke ni fuun, naa yangala jɛgeɛ jɛgeɛ ŋgele fuun ke maa fulolo tara ti na, ma yala ke cengeɛ ke ni fuun ke ni, naa sannjere ti ni fuun, ma yala ti cengeɛ ke ni fuun ke ni, naa sannjetumɔɔɔ ti ni fuun, konaa yaraga ŋga fuun kanwiga yen ki na ki ni.

15 Yaara nda fuun ti yen yinwege na, pa tila ye wa tɔnməkɔɔ gbenge ki ni yɛɛn wa Nowe wi kɔɔɔ, ti naŋa naa jɛɛ.

16 Ki yaara ti ni fuun, naŋa naa jɛɛ, a tì si pan ma ye wa tɔnməkɔɔ gbenge ki ni, paa yege ŋga na Yenŋɛɛ làa ki yo ma Nowe wi kan we. A Yawe Yenŋɛɛ li si tɔnməkɔɔ gbenge ki yɔn tɔn pe na.

† 7:11 7.11: 2 Pye 3.6

17 A tɔnɔgbɔɔ pì si pan tara ti na maga yigi fɔ pilige nafa shyen. A tɔnmɔ pì si lɛgɛ fɔ ma tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki yirige wa naayeri.

18 Tɔnmɔ pila pan tara ti na ma lɛgɛ jɛnɔgɛ, a tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki nɛɛ yɛgɛ tɔnmɔ pi go na.

19 A ka nɛɛ tari tɔnmɔ pi lɛgɛwɛ pi na fɔ ma saa yanwira titɔɔnrɔ ti ni fuun ti tɔn.

20 A tɔnmɔ pì si yiri ma yanwira ti yinre ti tɔn ma gbɔn fɔ mɛtɛrɛ kɔlɔshyen naa kɔngɔ.

21 Yaara nda fuun ti yen yinwege na, na yanri laga tara ti na, a ti ni fuun ti ku: sannjerɛ, naa yaayoro, naa wɔnɔgaala, naa yangala jɛgɛlɛ jɛgɛlɛ nɔgɛlɛ ke maa fulolo tara ti na konaa leele pe ni fuun.

22 Yaraga nɔga fuun yinwege wɔnwɔn la pye ki ni laga tara ti na, a ki ni fuun kɔ ku.

23 Pa Yɛnɔgɛlɛ lɔa yaara nda fuun ti yen yinwege na ti tɔngɔ mari wɔ laga tara ti na yɛɛn we, maga lɛ leele pe na, ma saa gbɔn yaayoro ti na, naa yangala jɛgɛlɛ jɛgɛlɛ nɔgɛlɛ ke maa fulolo tara ti na, konaa naayeri sannjerɛ ti ni. A ti ni fuun ti ku ma wɔ laga tara ti na. Nowe wo naa mbele pɔa pye wa tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki ni, poro cɛ pɔa shɔ.

24 A tɔnɔgbɔɔ pì koro laga tara ti na fɔ ma saa gbɔn piliye cɛnmɛ naa nafa shyen ma yiri kɛ (150).

8

*Nowe wɔla yiri
wa tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki ni*

¹ Eɛn fɔ, Yɛnɲɛɛ li jatere wɪla pye Nowe wi na, naa wonɲaala poro naa yaayoro ti ni fuun ti na, nda tɪla pye wɪ ni wa tɔnmɔkɔrɔ gbɛnɲɛ ki ni we. A Yɛnɲɛɛ li si tɪfɛɛɲɛ yirige, a kɪ pan na tara ti fee, a tɔnmɔ pi nɛɛ tinri.

² A tara ti nɔɲɔna tɔnmɔ wegele koro naa naayeri tɔnmɔ wegele ke ni fuun kɛ si tɔn, a tisaga kɪ si kɔn.

³ A tɔnmɔ pi nɛɛ waga laga tara ti na pilige pyew, ma saa gbɔn fɔ pilige cɛnmɛ naa nafa shyen ma yiri kɛ (150). A tɔnmɔ pɪ si tigi.

⁴ Ki yɛɛ li yɛnɲɛ kɔlɔshyɛn wogo ki pilige kɛ ma yiri kɔlɔshyɛn wogo ki na, a tɔnmɔkɔrɔ gbɛnɲɛ kɪ si cɛn wa Ararati yanwiga ki go na.

⁵ Tɔnmɔ pɪla pye na tinri fɔ ma saa gbɔn naa yɛnɲɛ kɛ wogo ki na. Ki yɛnɲɛ ki pilige kɔnɲɔnɲɛ ki na, pɔa pye na yanwira ti yinɛ ti yaan.

⁶ Naa piliye nafa shyen la kaa toro, fenɛtiri ɲa Nowe wɪla wɔ tɔnmɔkɔrɔ gbɛnɲɛ ki na, a wɪ suu yɛnɲɛ.

⁷ A wɪ si kaankaan wa yirige maa wa. A wɪ si kari, mɛɛ sɔnɲɔrɔ ma pan, mɛɛ koro na kee na paan fɔ tɔnmɔ pi sa waga pi kɔ wa tara ti na.

⁸ Ko pɲnɲɔ na, a Nowe wɪ si ketɛnɛ la yirige mali wa, jɔnɲɔ mbege jɛn na kaa pye tɔnmɔ pi waga wa tara ti na.

⁹ Eɛn fɔ, ketɛnɛ lii cɛnsaga ta tɔnmɔ pi kala na. A li si sɔnɲɔrɔ wa Nowe wɪ kɔrɔɲɔ, wa tɔnmɔkɔrɔ gbɛnɲɛ ki ni, katugu tɔnmɔ pɪla pye tara ti lagapyew. A Nowe wɪ suu kɛɛ ki yirige ma ketɛnɛ li yigi mali le wa wɪ yɛɛ kɔrɔɲɔ.

10 A Nowe wì si yapelege nunḡba yaga kì toro naa, a wì si ketenɛ li yirige mali wa naa.

11 A ketenɛ li si songɔɔ ma pan wi kɔɔɔɔ ki yɔnlɔkɔɔ ki ni oliviye tige wɛɛ ni wa li yɔn. A Nowe wì sigi jɛn ma yo tɔnmɔ pìla jerege laga tara ti na.

12 A Nowe wì si piliye kɔlɔshyen pye wa tɔnmɔkɔɔ gbenḡe ki ni naa. Ko punḡo na, a wì si ketenɛ li wɔ mali wa naa, kona lii songɔɔ mbe pan wi kɔɔɔɔ naa.

13 Nowe wi yeɛ cɛnmɛ kɔgɔlɔni naa yeɛ nunḡba (601) wolo li yenḡe kɔḡbanḡa, ki pilige kɔḡbanḡa ki na, kila yala tɔnmɔ pì waga laga tara ti na. A Nowe wì si tɔnmɔkɔɔ gbenḡe ki naayeri tɔnyaraga ki yenḡe, ma funwa pi wele, ma sigi yan tɔnmɔ pì waga laga tara ti na.

14 Ki yeɛ li yenḡe shyen wogo ki pilige nafa ma yiri kɔlɔshyen wogo ki na, a ko si yala tara tila waga pew.

15 A Yenḡeɛ li sigi yo Nowe wi kan fɔ:

16 «Ye yiri wa tɔnmɔkɔɔ gbenḡe ki ni, mboro naa ma jɔ, naa ye pinambiile poro naa pe jɛɛɛ pe ni.

17 Yaara nda fuun ti yen yinwege na wa ma ni, ko kɔɔ wo yen sannjɛɛ, naa yaayoro naa wonḡaala konaa nda fuun ti maa yanri tara ti na, ma ti ni fuun ti yirige, jango ti se, ti lɛḡe laga tara ti na.»

18 Kona, a Nowe wì si yiri wa tɔnmɔkɔɔ gbenḡe ki ni, wo naa wi jɔ, naa pe pinambiile poro naa pe jɛɛɛ pe ni.

19 Wonḡaala pe ni fuun, naa yaara nda ti maa fulolo tara ti na konaa sannjɛɛ ti ni, yaraga ḡga

fuun ki maa tigile tara ti na, mbe yala ti cengele ke ni, a ti ni fuun ti yiri wa tonmokoꝛo gbenge ki ni.

²⁰ A Nowe wi si saraga wosaga kan maga le Yawe Yenhele li kee. A wi si yaayoro to naa sannjere ti nungba nungba yigi, nda ti yen kpoyi Yenhele li yege na, mari wo saraga Yenhele li yeri, mari sogo wa saraga wosaga ki na.

²¹ A Yawe Yenhele li sigi saraga ki nuwo taan pi ta. A li sigi yo wa li nawa ma yo fo: «Mi se ka tara ti danga naa leele pe kala na, katugu mbege le wa lere wi punwe pi na, wi nawa jatere wi yen ma pe wi na. Mi se ka yaara nda ti yen yinwege na ti tongo naa, paa yege nga na migi pye we.

²² Een fo, mbe tara ti yaga wa ti yongolo ke ni, yarilire lugusanga naa ti konsanga, were sanga naa kafugo sanga, yonro naa kanga, yonlo naa yembinε ti se ka ko naa fyew.»

9

Yenhele laa yon finliwe le

Nowe wi ni

¹ Kona, a Yenhele li si duwaw Nowe wo naa wi pinambiile pe na, ma pe pye fo: «Ye se, ye lege, ye tara ti yin†.

² Yaara nda fuun ti yen yinwege na laga tara ti na, naa naayeri sannjere to naa yangala jegele jegele ngele fuun ke maa fulolo tara ti na, naa

† 9:1 9.1: Zhenε 1.28

ngbanra ti ni, ti yaa la fye konaa ti sunndo wi yaa la koon ye yege, m̄iri le ye kee.

³ Yaraga nga fuun ki maa tigile ma pye yinwege na, ti mbe ya pye ye yaakara. M̄i ti ni fuun ti kan ye yeri, paa yege nga na m̄ila yan w̄ere ti kan ye yeri we.

⁴ Ēen f̄o, yaga ka kara ta ka nda ti yen ti yinwege ki ni, ko k̄oro wo yen nda ti yen ti kasanwa pi ni†.

⁵ Ye kasanwa mba pi yen ye yinwege ye, mi yaa ka pi f̄ogo ki yewe. Na yaayogo ka lere wa gbo, mi yaa ka ki lere wi kasanwa pi f̄ogo yewe ki yaayogo ki na†. Na lere wa ka wi lewee yenle wa gbo, mi yaa ka ki lere wi yinwege f̄ogo ki yewe ḡa w̄u gbo wi na.

⁶ Na lere ka lere gbo, lere wa wi yaa ka wo gbo fun; katugu Yenḡele li lere wi da, a w̄i pye li yanle†.

⁷ Yoro wo na, ye piile se, ye leḡe, ye jaraga leḡere laga tara ti na†.»

⁸ Kona, a Yenḡele li sigi yo Nowe wo naa wi pinambiile pe kan

⁹ ma yo f̄o: «Ye wele, mi wo na, mi yaa na yon finliw̄e pi le ye ni, naa ye setirige piile mbele pe yaa ka yiri ye punḡo na pe ni;

¹⁰ konaa yaraga nga fuun ki yen yinwege na wa ye ni ki ni: Sannjere, naa yaayoro, naa wonḡaala pe ni fuun, naa yaara nda fuun ti yiri

† 9:4 9.4: Levi 7.26-27; 17.10-14; Dete 12.16,23; 15.23 † 9:5 9.5 **Mbe kasanwa pi f̄ogo yewe yaayogo ki na ko k̄oro wo yen mbege yaayogo ki gbo (Eki 21.28).** † 9:6 9.6: Zhene 1.26; Eki 20.13 † 9:7 9.7: Zhene 1.28

wa tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki ni, konaa nda fuun ti yaa ka pye yinwege na laga tara na ti ni.

¹¹ Mi yaa na yɔn finliwe pi le ye ni. Mi se ka tɔnɔgbɔɔ tɛge mbe yaara nda ti yen yinwege na ti tɔngɔ laga tara ti na naa. Tɔnɔgbɔɔ ma pi yaa ka tɛge mbe tara ti tɔngɔ naa.»

¹² A Yenɔɔle li sho naa fɔ: «Yɔn finliwe mba mi yaa le ye ni, naa yaara nda fuun ti yen yinwege na wa ye ni ti ni, konaa leele mbele fuun pe yaa ka yiri ye pɔngɔ na pe ni, pi kacɛn wowi ɲa.

¹³ Mi yaa na yaanɔgondi wi tɛge wa kambaara ti na, wi pye na yɔn finliwe pi kacɛn, po mba m̀ le tara woolo pe ni we.

¹⁴ Sanga o sanga mi ka ti tisaga kiga wɔ, pa yaanɔgondi wi yaa yiri wa kambaara ti na.

¹⁵ Yɔn finliwe mba m̀ le ye ni, naa yaraga ɲga fuun ki yen yinwege na ki cɛnle pyew li ni, mi yaa la nawa tuun ki yɔn finliwe pi na. Tɔnɔgbɔɔ se ka pan mbe yaara nda ti yen yinwege na ti tɔngɔ naa laga tara ti na.

¹⁶ Yaanɔgondi wiga yiri wa kambaara ti na wa naayeri, mi yaa la wi wele, mbaa nawa tuun na yɔn finliwe mbakɔɔ pi na, po mba m̀ le yaara nda fuun ti yen yinwege na laga tara na ti ni we.»

¹⁷ A Yenɔɔle li si Nowe wi pye naa fɔ: «Yaanɔgondi wo wi yen yɔn finliwe pi kacɛn we, po mba m̀ le mi naa yaara nda fuun ti yen yinwege na laga tara ti na ti ni we.»

*Nowe wi pinambiile taanri
pe sɛnrɛ*

¹⁸ Nowe wi pinambiile mbele pàa yiri wa tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki ni pe mɛrɛ ti nda: Sɛmu,

naa Kamu konaa Zhafeti. Kamu wila pye Kana wo to.

¹⁹ Nowe wi pinambiile taanri poro wele yeen. Pe setirige piile poro wele pè se ma tara ti ni fuun ti yin.

²⁰ Nowe wo wila pye kekoon kongbanna ma e ezen tiire sanri.

²¹ A Nowe wì si kaa duven wo a wùu yigi; a wì suu yariporo ti wo wi yee na, ma koro witiwaga, wa wi paraga go ki ni.

²² A Kana wi to Kamu wì si saa wi to Nowe wi yan witiwaga, mee pan maga yo wi nosepiile shyen pe kan wa funwa na.

²³ Kona, a Semu naa Zhafeti pè si derigbogo le maga taga pe pajoro ti na, nee kee pungo ni wa paraga go ki ni, ma saa pe to wi ton ki ni. Paa pungo wa pe to wi yeri, jango paga kaa witiwaga ki yan.

²⁴ Naa duven wila kaa laga Nowe wi na, nga wì pinambyo pungofa wila pye wi na, a wì sigi jen.

²⁵ A wì sho fo:

Danga mbe Kana wi yigi!

Wi pye kulolo pe kulo mboo nosepiile pe kan!

²⁶ A wì sho naa fo:

Yawe Yenhele na li yen Semu wi Yenhele le,
gbogowo mbe pye li wool!

Kana wi pye Semu wi kulo!

²⁷ Yenhele li Zhafeti wi gbogo!

Wila korogi wa Semu wi paara yinre ti ni.

Kana wi pye wi kulo!

²⁸ Tɔ̀nɔ̀gbɔ̀ɔ̀ pi torɔ̀nɔ̀ɔ̀, a Nowe wì si pye naa yeɛ cenme taanri naa nafa shyen ma yiri ke (350).

²⁹ Nowe wi yinwege piliye yi ni fuun yila pye yeɛ cenme kɔ̀lɔ̀jere naa nafa shyen ma yiri ke (950), a wì si ku.

TARA NA CENGELE KONAA BABELI SANNGAZO TITɔ̀NLɔ̀Wɔ̀ KALA

10

10-11

¹ Tɔ̀nɔ̀gbɔ̀ɔ̀ pi panɔ̀nɔ̀, a Nowe wi pinambiile Semu, naa Kamu, naa Zhafeti pè si piile se. Pe setirige piile pe mɛɛ ti nda:

² Zhafeti wi pinambiile pe mɛɛ ti nda: Gomeri, naa Magɔ̀gi, naa Madayi, naa Yavan, naa Tubali, naa Meshɛki konaa Tirasi.

³ Gomeri wi pinambiile pe mɛɛ ti nda: Ashikenazi, naa Irifati konaa Togarima.

⁴ Yavan pinambiile pe mɛɛ ti nda: Elisha, naa Tarisisi, naa Kitimu konaa Dodanimu.

⁵ Wa pe setirige ki ni, cengele lɛgere la yiri wa pe ni. A ki leele pè jaraga ma cen wa kɔ̀ɔ̀je yon tara ti laga ki ni fuun ki na. A pè si kɔ̀nɔ̀ kɔ̀nɔ̀ ma pye tara tara, naa cengele cengele, naa seye seye ma yala pe senre ti ni.

⁶ Kamu pinambiile pe mɛɛ ti nda: Kushi, naa Mizirayimu, naa Puti konaa Kana.

⁷ Kushi pinambiile pe mɛɛ ti nda: Seba, naa Havila, naa Sabita, naa Arayema konaa Sabiteka. Arayema pinambiile pe mɛɛ ti nda: Saba naa Dedan.

⁸ Kushi wo wila Nimirōdi wi se fun. Nimirōdi wo wila keli ma pye fanŋga fō koŋgbann̄a laga tara ti na.

⁹ Nimirōdi wila pye koniyēen gb̄o Yawe Yēn̄jēle li yēge na. Ko k̄i ti pe maa ki yuun ma yo fō: «Koniyeen gb̄o Yawe Yēn̄jēle li yēge na paa Nimirōdi yēn.»

¹⁰ Wi wunluw̄o cara koŋgbann̄da ti mēre tori nda yēen: Babeli, naa Erek̄i, naa Akadi konaa Kaline, wa Sineyari tara.

¹¹ A Nimirōdi w̄i si kaa yiri wa ki tara ti ni, ma kari wa Asiri tara, ma saa Ninive ca ki kan, naa Ereboti Iri ca ki ni, naa Kala ca ki ni,

¹² konaa Eresen cagb̄oḡo ki ni; ko la pye Ninive ca konaa Kala ca ti s̄oḡow̄o pi ni.

¹³ Mizirayimu wo wila pye Ludi cēnle woolo pe tele we, naa Anemu cēnle woolo pe ni, naa Leyabi cēnle woolo, naa Nafitu cēnle woolo pe tele;

¹⁴ naa Paturusi cēnle woolo, naa Kasiluhi cēnle woolo poro naa Kafit̄ori cēnle woolo pe tele we. Pa Filisiti tara fenne p̄e yiri wa ki cēngēle shyen n̄gele ke ni.

¹⁵ A Kana w̄i suu pinambyo koŋgbann̄a Sidon wi se konaa H̄eti ni.

¹⁶ Wo wila pye Zhebusi cēnle woolo pe tele we, naa Am̄ori cēnle woolo, naa Girigasi cēnle woolo,

¹⁷ naa Hevi cēnle woolo, naa Ariki cēnle woolo, naa Sini cēnle woolo,

¹⁸ naa Arivadi cēnle woolo, naa Zemari cēnle woolo konaa Hamati cēnle woolo pe tele we. Ko pun̄go na, a Kana sege woolo p̄e si jaraga.

19 Pe tara t̄ila l̄e wa Sidon ca ki na ma jaraga ma kari wa Gerari ca ki yeri, f̄o ma saa gb̄on wa Gaza ca ki na, ma kari wa Sodomu ca, naa Gomori ca, naa Adima ca, konaa Zeboyimu ca ki yeri, f̄o ma saa gb̄on wa Lesha ca ki na.

20 Poro pe ȳen Kamu wi setirige piile wele, mbele p̄aa k̄oonl̄o k̄oonl̄o ma yala pe seye, naa pe s̄enr̄e, naa pe tara konaa pe c̄enḡel̄e ke ni.

21 Zhafeti wi nd̄o Semu w̄ila pinambiile pele se fun. Wo w̄ila pye Heberi naa wi setirige piile pe t̄el̄e we.

22 Semu wi pinambiile pe m̄er̄e ti nda: Elamu, naa Asuri, naa Aripakisadi, naa Ludi konaa Aramu.

23 Aramu wi pinambiile pe m̄er̄e ti nda: Uzi, naa Huli, naa Geteri konaa Mashi.

24 A Aripakisadi wo si Shela se. A Shela wo Heberi se.

25 Heberi wo la se pinambiile shȳen. P̄aa pye na k̄ongbanna wi yinri Pelegi†, katugu sanga ŋa ni w̄ila pye yinwege na, a tara woolo p̄e si k̄on pe ȳe na. P̄aa pye naa n̄osepyo lenaŋa wi yinri Yokitan.

26 A Yokitan wo si Alimodadi se, naa Shelefu, naa Hazarimaveti, naa Yera,

27 naa Hadoramu, naa Uzali, naa Dikila,

28 naa Obali, naa Abimayeli, naa Saba,

29 naa Ofiri, naa Havila konaa Yobabu. Poro pe ni fuun mbele, poro la pye Yokitan wi pinambiile.

30 P̄aa pye ma c̄en Mesa ca konaa Sefari yanwiga tara ti s̄oḡow̄o, ma wa ȳonl̄o yirisaga yeri.

† 10:25 10:25: Eburuye s̄enr̄e ti ni Pelegi m̄eḡe ki k̄oro wowi ŋa mbe k̄on ȳe na.

³¹ Poro pe yen Semu setirige piile wele, mbele pàa koonlo koonlo ma yala pe seye, naa pe senre, naa pe tara konaa pe cengele ke ni.

³² Nowe wi pinambiile pe setirige piile poro wele yeen, pàa koonlo koonlo seye seye, ma yala pe cengele ke ni. Leele mbele fuun pe yen laga tara ti ni, pa pè yiri wa pe setirige ki ni, ma jaraga ma cen tara, tara, tonngboɔ pi panngolo.

11

Laga nga pàa pye na yinri Babeli ki sanngazo titonlowo wi senre

¹ Senre nungba dunruya woolo pàa pye na yuun, pe senyogo kila pye nungba.

² A pè si kaa yiri wa yonlo yirisaga yeri na kee, mee saa funwa lagboɔ ka yan wa Sineyari tara, a pè si cen lema.

³ A pè si kaa ki yo pe yee kan ma yo fo: «Yoo kari we sa tofa kon woo sogo wi sheli jenge.» Ko pungo na, a pè sigi tofa wi le, a wì pye pe yeri paa go wasinndere yen, a pè tara nda ti yen nguro ni ta le mbaa waa ti ni paa joro yen.

⁴ A pè sho naa fo: «Yoo kari we sa cagboɔ naa sanngazo titonlowo wa kan wi go ki gbɔn wa yenjele na; jango we megbɔɔ ta, waga ka jaraga tara ti lagapyew.»

⁵ Senwee piile pàa pye na ca konaa sanngazo titonlowo na kanni, a Yawe Yenjele li si tigi ma pan mberi wele.

⁶ A li sili yee pye fo: «Wele! Leele pe ni fuun pe yen cenle nungba na senre nungba yuun. Nga

pè ɛ na piin yɛɛn, ki wele! Koni, kala lo la se pe yɛɛɛ pari pe nandanwa kapyege na.

⁷ Ye pan we tigi, we sa pe sɛnrɛ ti piri, jango paga kaa ti nuru pe yɛɛ yeri naa.»

⁸ A Yawe Yɛnɛɛɛ lɪ si pe jaraga tara ti ni fuun ti ni ma pe wɔ wa ki laga ki ni. A pè si cagbɔɔ ki kanwa pi yaga.

⁹ Ko kɪ ti pe maa ki laga ki yinri Babeli, katugu pa Yawe Yɛnɛɛɛ lɪa leele pe sɛnrɛ ti piri wa ki laga ki na. Maga ɛ le ki laga ki na, a Yawe Yɛnɛɛɛ lɪ si leele pe jaraga tara ti laga ki ni fuun ki na.

*Leele pe tɛɛye pe mɛrɛ
ti nda maga ɛ Sɛmu na,
ma saa gbɔn Abiramu na*

¹⁰ Sɛmu wi setirige piile pe mɛrɛ ti nda. Sɛmu wila ta yɛɛ cɛnɛ mɛɛ pinambyɔ se, a paa wi yinri Aripakisadi, tɔnɛgbɔɔ pi torɔngɔɔ, ki yɛɛ shyen wolo li ni.

¹¹ Aripakisadi sɛngɔɔ, a Sɛmu wɪ si pye naa yɛɛ cɛnɛ kanɟurugo (500), ma pinambiile pele yɛɛ se, naa sumborombiile ni.

¹² Aripakisadi wo la ta yɛɛ nafa ma yiri ke ma yiri kanɟurugo, mɛɛ pinambyɔ se, a paa wi yinri Shela†.

¹³ Shela sɛngɔɔ, a Aripakisadi wɪ si pye naa yɛɛ cɛnɛ tijɛrɛ ma yiri taanri (403), ma pinambiile pele yɛɛ se, naa sumborombiile ni.

† **11:12 11:12:** Wa Yɛnɛɛɛ sɛnrɛ sewe ŋa wi yɛn Gireki sɛnrɛ ni wi ni. Mɛɛ ka yɛn Aripakisadi naa Shela pe sɔɔwɔ, ŋga pe yinri Kayinamu; Luki 3.

14 Naa Shela wila kaa ta yeɛ nafa ma yiri ke, a wì si pinambyɔ se, a paa wi yinri Heberì.

15 Heberì senɔɔ, a Shela wì si pye naa yeɛ cɛnme tijere ma yiri taanri (403), ma pinambiile pele yeɛ se, naa sumborombiile ni.

16 Naa Heberì wila kaa ta yeɛ nafa ma yiri ke ma yiri tijere, a wì si pinambyɔ se, a paa wi yinri Pelegi.

17 Pelegi senɔɔ, a Heberì wì si pye naa yeɛ cɛnme tijere naa nafa ma yiri ke (430), ma pinambiile pele yeɛ se naa sumborombiile ni.

18 Naa Pelegi wila kaa ta yeɛ nafa ma yiri ke, a wì si pinambyɔ se, a paa wi yinri Erewu.

19 Erewu senɔɔ, a Pelegi wì si pye naa yeɛ cɛnme shyen ma yiri kɔɔjere (209), ma pinambiile pele yeɛ se, naa sumborombiile ni.

20 Naa Erewu wila kaa ta yeɛ nafa ma yiri ke ma yiri shyen, a wì si pinambyɔ se, a paa wi yinri Serugi.

21 Serugi senɔɔ, a Erewu wì si pye naa yeɛ cɛnme shyen ma yiri kɔɔshyen (207), ma pinambiile pele yeɛ se naa sumborombiile ni.

22 Naa Serugi wila kaa ta yeɛ nafa ma yiri ke, a wì si pinambyɔ se, a paa wi yinri Nahòri.

23 Nahòri senɔɔ, a Serugi wì si pye naa yeɛ cɛnme shyen (200), ma pinambiile pele yeɛ se, naa sumborombiile ni.

24 Naa Nahòri wila kaa ta yeɛ nafa ma yiri kɔɔjere, a wì si pinambyɔ se, a paa wi yinri Tera.

25 Tera senɔɔ, a Nahòri wì si pye naa yeɛ cɛnme ma yiri ke ma yiri kɔɔjere (119), ma pinambiile pele yeɛ se naa sumborombiile ni.

²⁶ Naa Tera wila kaa ta yele nafa taanri ma yiri ke, a wi si pinambiile se. Pe mere ti nda: Abiramu, naa Nahori, konaa Aran.

²⁷ Tera setirige piile pe mere ti nda: Tera wila Abiramu, naa Nahori konaa Aran se. A Aran wo si pinambyo wa se, a paa wi yinri Loti.

²⁸ A Aran wi si keli ma ku wi to Tera wi na wa tara nda paa wi se, wa Uri ca, wa Kalide tara ti ni.

²⁹ A Abiramu wo naa Nahori pe si jele pori, paa pye na Abiramu jo wi yinri Sarayi, na Nahori jo wi yinri Milika. Milika wila pye Aran sumborombyo. Aran wo wila pye fun Zhisika wi to.

³⁰ Sarayi wi sila pyo ta, katugu wi sila pye na siin.

³¹ A Tera wi suu pinambyo Abiramu wi le, naa wi pishyenwoo Loti wi ni, Aran wi pinambyo we, naa wi pijo Sarayi wi ni, Abiramu wi jo we. A pe si pinle ma yiri wa Uri ca, wa Kalide tara, nee kee wa Kana tara. A pe si saa gbɔn wa Haran ca mge cen le.

³² Tera wi yinwege piliye yi ni fuun yila pye yele cenme shyen ma yiri kangurugo (205), a wi si ku wa Haran ca.

**IZIRYELI WOULO PE TELEYE
WELE: ABIRAHAMU, NAA IZAKI
KONAA ZHAKOBU**

12

12-35

*Yenɲele laa Abiramu wi yeri
ma yo wi yiri wa wi tara*

¹ Kona, a Yawe Yenɲele li sigi yo Abiramu wi kan ma yo ƒo: «Abiramu! Yiri laga ma tara, laga ma sege woolo pe sɔgɔwɔ, konaa ma to ca ki ni. Ma kari wa tara nda mi yaa naga ma na ti ni†.

² Mi yaa duwaw ma na mbɔɔn pye cenle gbene to, mbɔɔn mege ki pye ki gbɔgɔ. Leleɣere yaa ka duwaw ta ma kala na.

³ Leele mbele ka duwaw pye ma kan, mi yaa duwaw poro na. Leele mbele kɔɔn dangga, mi yaa poro dangga. Sege nga fuun ki yen laga tara na ki woolo pe yaa ka duwaw ta ma kala na†.»

⁴ A Abiramu wi si kari paa yege nga na Yawe Yenɲele laa ki yo maa kan we. Loti wila pinle Abiramu wi ni ma kari fun. Abiramu wi yirisanga wi ni wa Haran ca, kila yala wi ta yele nafa taanri ma yiri ke ma yiri kangurugo.

⁵ A wi suu jo Sarayi wo naa wi jonlo pyo Loti pe le ma kari pe ni, naa kulolo mbele fuun wila ta wa Haran ca pe ni, naa wi kee yaara ti ni fuun ti ni. A pe si kari wa Kana tara.

Abiramu wi yege wa Kana tara

⁶ Naa paà ka saa ye wa Kana tara, a pe siri pari ma saa gbɔn ƒo wa laga nga pe yinri Sishemu, ƒo wa More laga tigbɔgɔ ki na†. Ki sanga wi ni Kana tara woolo paà pye wa pe tara ti ni.

⁷ Ko punɔgo na, a Yawe Yenɲele li si li yee naga Abiramu wi na, mee wi pye ƒo: «Ki tara nda to

† **12:1 12.1:** Kapye 7.2-3; Ebu 11.8 † **12:3 12.3:** Gala 3.8 † **12:6 12.6:** Tige nga pege senre yo laga ki laga nga ki ni, leele pele maa ki jate ma yo paà pye na Yenɲele li gbogo wa ki nɔgo.

mi yaa kan ma setirige pyo[†] wi yeri.» A Abiramu wì si saraga wosaga kan Yawe Yenñeñe li kan le ki laga ki na.

⁸ Ko punño na, a pè si yiri lema mee kari wa yanwira ti na. Ki yanwira ti yen wa Beteli ca ki tanla, ma wa yonlo yirisaga yeri. Naa pàa ka saa gbòn, a pè si paara yinre ti sangasanga mari kankan, ma Beteli ca ki yaga yonlo tosaga yeri, ma Ayi ca ki yaga yonlo yirisaga yeri. A wì si saraga wosaga ka kan naa Yawe Yenñeñe li kan, mali mege ki yeri mali gbogo.

⁹ Ko punño na, a Abiramu wì si yiri lema, nee tanri na ceen na kee wa Negevu tara ti yeri[†].

*Abiramu wila saa cen
wa Ezhipiti tara fungo kala na*

¹⁰ Fungo kà la to wa Kana tara ti ni. A Abiramu wì si yiri ma kari wa Ezhipiti tara mbe sa cen wa wagati jenri ni, katugu ki fungo kila gbogo fo ma toro.

¹¹ Naa pàa ka saa yongo Ezhipiti tara ti ni, a wì suu jo Sarayi wi pye fo: «Wele, mīgi jen ma yo ma yen ma yon fo jenge.

¹² Na Ezhipiti tara woolo pe koon yan, pe yaa ki jen mbe yo mboro ma yen na jo we, pa pe yaa na gbo mboon yaga.

[†] **12:7 12:7:** Nga ki yo fo *ma setirige pyo*, yege wele fun wa ki lara nda ti ni (Kapye 7.5; Gala 3.16). [†] **12:9 12:9:** Maga logo Negevu, Izirayeli tara ti yonloparawa kalige kee tara to pe yinri ma. Ti le wa Zheruzalemu ca ki yonloparawa kalige kee yeri ma kari wa gbinri wi ni wa yonloparawa kalige kee ki yeri. Wasege kayi nga tire legere woro wa ki ni. Tisara legere na la paan wa ki ni. Maga logo fun Negevu, ki maa para fun Izirayeli tara ti yonloparawa kalige kee wogo ko na.

13 Ki kala na, mi yen nɔɔ yenri, na pe koon yewe, maga yo ma pe kan fɔ: «Na jɔnlɔ sumboro wi mboro», jango pe ta panla yigi jɛŋɛ ma kala na, mbe koro yinwege na.»

14 Naa Abiramu wila ka saa gbɔn wa Ezhipiti tara, a Ezhipiti tara fenne pɛ suu jɔ Sarayi wi yan wi yɔn fɔ jɛŋɛ.

15 A Farawɔn† wi legbɔɔlɔ pɛle si jɛle wi yan mɛɛ saa wi tanga ma Farawɔn wi kan. A pɛ si kari jɛle wi ni wa Farawɔn wi go.

16 Farawɔn wì si kajɛŋɛ pye ma Abiramu wi kan wi jɔ wi kala na. A wì si simbaala kan wi yeri, naa sikaala, naa nɛɛɛ, naa kulonambala naa kulojaala, naa sofile jɛɛɛ naa nambala, konaa yɔngɔmɛye ni.

17 Eɛn fɔ, a Yawe Yenɲɛle lɛ si jɔlɔgɔ gbɔgɔ wa Farawɔn wo naa wi go woolo pe na, Abiramu wi jɔ Sarayi wi kala na.

18 A Farawɔn wì si Abiramu wi yeri maa pye fɔ: «Yiŋgi mà pye na na yɛɛn? Ki pye mɛɛɛ, mɛɛ sigi yo na kan mbe yo fɔ: «Ma jɔ wi?»

19 Kì pye mɛɛɛ, a mà silan pye ma yo ma jɔnlɔ sumboro wi? Ko kì ti, mi yen naa jate mboo lɛ mboo pye na jɔ. Eɛn fɔ, koni, ma jɔ wi ŋa! Wi lɛ maa kee wi ni.»

20 A Farawɔn wì si konɔ kan wi tunmbyeele pe yeri ma yo pe sa Abiramu wi torogo poo yirige wa Ezhipiti tara ti ni, wo naa wi jɔ, naa wi kɛɛ yaara ti ni fuun ti ni.

† 12:15 12:15: Farawɔn mɛɛɛ ki yen mɛɛɛ ŋga pàa pye na tari faa Ezhipiti tara fenne wunlumbolo pe na.

13

Abiramu naa Loti pe lagawa kala pe yee na

¹ Kona, a Abiramu wì si yiri wa Ezhipiti tara, ma songoro wa Negevu tara ti yeri, wo naa wi jo wi ni, naa yaara nda fuun wila ta ti ni. Loti wila pinle ma kari wi ni.

² Yarijende legere la pye Abiramu wi yeri fo jenge. Wila yaayoro legere ta naa penjagboro ni, naa te legere ni.

³ A wi nee tanri na toro lara lara, ma yiri wa Negevu tara ti yeri ma saa gbon wa Beteli ca ki na. Wila keli maa paraga go ki kan ma cen wa Beteli ca naa Ayi ca sogowo pi ni.

⁴ A wì si saa gbon wa saraga wosaga nga wila kan faa ki na. A Abiramu wì si Yawe Yenhele li mege ki yeri wa, mali gbogo.

⁵ Abiramu wi tangayenle Loti we, yaayoro legere la pye wi yeri fun, to ti yen simbaala, naa sikaala, naa nere, konaa paara yinre ni.

⁶ Ki tara ti sila pye ma gbogo, tila kologo pe na, ki kala na, pe sila ya mbe pinle mbe cen laga nungba; katugu pe kee yaara tila lege.

⁷ Abiramu wi yaayoro konrifenne poro naa Loti woolo pe ni, pe si kaa win. Ko sanga wo ni, Kana tara woolo poro naa Perezi cenle woolo paa pye ma cen wa ki tara ti ni.

⁸ A Abiramu wì si Loti wi pye fo: «Kii daga mi naa mboro ni kiti mbe ye we sogowo, kii daga kiti mbe ye we yaayoro konrifenne pe sogowo fun, katugu we yen sege nungba mi naa mboro ni.

⁹ Tara ti ni fuun ti nda ma yege soḡowo. Pan we laga we yee na. Na ma ka kee kameṅge kee ki na, pa mi yaa kari kalige kee ki na. Na ma ka sila kee kalige kee ki na, pa mi yaa kari kameṅge kee ki na.»

¹⁰ A Loti wì suu yege ki yirige ma wele, mee Zhuriden gbaan funwa laga nga kila pye tonmo legere ni ko wo, ko nga kila pye paa Ezhipiti tara ti yen. Sanga nga ni Yawe Yennele li fa Sodomu naa Gomori cara ti tongo, kila yon ma pye paa Yennele li nanḡo kologo yen, ma kari fo wa Sowari ca ki yeri†.

¹¹ Ki kaa pye ma, a Loti wì si Zhuriden tara to wo, mee kari ma saa cen wa yonlo yirisaga yeri. Pa paa laga pe yee na yeen.

¹² A Abiramu wo si koro wa Kana tara. A Loti wo si saa cen wa Zhuriden gbaan funwa laga falafala ki cara ti tanla, mee kari ma saa wi paara yinre ti sanga mari kankan wa Sodomu ca ki tanla.

¹³ Sodomu ca woolo paa pye ma pe fo jenge, na kapere tugbooro piin Yawe Yennele li na.

¹⁴ Naa Loti wila kaa laga Abiramu wi na ma, a Yawe Yennele li si Abiramu wi pye fo: «Mboon ta le laga nga ma yen, ma yege ki yirige ma yonloparawa kameṅge kee naa yonloparawa kalige kee ki wele, ma yonlo yirisaga naa yonlo tosaga ki wele.

¹⁵ Ma yege ki yen tara nda fuun na, mi yaa ti kan mboro naa ma setirige piile ye yeri wagati wi ni fuun ni†.

† 13:10 13:10: Zhenes 2.10 † 13:15 13:15: Kapye 7.5

¹⁶ Mi yaa koon setirige piile pe pye pe lege jenge, paa yege nga na lere se ya mbe taambugo ki jiri we.

¹⁷ Yiri ma tara ti yanri, mari titonlowo naa ti gbeme pi wele, katugu mi yaa ti kan ma yeri.»

¹⁸ A Abiramu wi suu paara yinre ti kologi lema, mee kari ma saa cen wa Mamire tigboro laga ki ni, wa Eburon ca ki tanla. A wi si saraga wosaga kan le Yawe Yenjele li kan.

14

Abiramu wila malaga gbɔn wunlumbolo pele ni ma ya pe ni

¹ Ma si yala, Sineyari tara wunlunana Amirafeli wo naa Elasari ca wunlunana Ariyoki, naa Elamu ca wunlunana Kedorilawomeri konaa Goyimu ca wunlunana Tideyali pe sanga wi na,

² pe si kaa malaga gbɔn Sodomu ca wunlunana Bera wi ni, naa Gomori ca wunlunana Birisha, naa Adima ca wunlunana Shineyabu, naa Zeboyimu ca wunlunana Shemeberi konaa wunlunana Bela pe ni. Bela mege nungba koyi nga fun Sowari.

³ Ki wunlumbolo pe ni fuun pe si pe yee gbogolo wa Sidimu gbunlundege ki ni. Nala Kogje kuwo wigi gbunlundege ki sho.

⁴ Paa pe yee tirige wunlunana Kedorilawomeri wi kan fo ma saa gbɔn yeke ke ma yiri shyen. Een fo, yeke ke ma yiri taanri wolo li ni, a pe si yiri ma je wi na.

⁵ Ki yeke ke ma yiri tijere wolo li ni, wunlunana Kedorilawomeri wo naa wunlumbolo mbele paa

pye yɔn finliwɛ na wi ni, pɛ si kari ma saa malaga gbɔn Erefayi cɛnɛ woolo pe ni, ma ya pe ni wa Ashitarɔti Karinayimu ca, konaa ma ya Zuzimu cɛnɛ woolo pe ni wa Hamu tara, naa Emimu cɛnɛ woolo pe ni wa Shave Kiriyaatayimu ca funwa laga falafala ki ni.

⁶ Pàa Hɔri cɛnɛ woolo poro ya wa pe yɛera tara ti ni, wa Seyiri yanwira ti na, ma pe purɔ fɔ ma saa gbɔn wa Eli Paran laga ki ni, wa gbinri† wi tanla.

⁷ Ko punɔ na, a pɛ si sɔngɔɔ ma pan wa Eni Mishipa ca, ki ca pege yinri naa Kadɛshi. A pɛ si malaga ki gbɔn Amalɛki setirige piile pe ni ma ya pe ni wa pe tara ti lagapyew. Pàa ya Amɔri cɛnɛ woolo pe ni fun, poro mbele pàa pye ma cɛn wa Hazazɔn Tamari ca.

⁸ Kona, a Sodɔmu ca wunlunaɲa, naa Gomɔri ca wunlunaɲa, naa Adima ca wunlunaɲa, naa Zeboyimu ca wunlunaɲa wo naa Bela ca wunlunaɲa wi ni, pɛ si pe malingbɔɔnɔ pe yirige. Bela ca pege yinri naa Sowari. A pɛ si saa yere malinjɛ na wa Sidimu gbunlundɛgɛ ki ni

⁹ mbe malaga gbɔn Elamu ca wunlunaɲa Kedɔrilawomɛri wi ni, Sineyari tara wunlunaɲa Amirafɛli konaa Elasari ca wunlunaɲa Ariyɔki pe ni. Ki wunlumbolo tijɛrɛ poro naa wunlumbolo kanɔurugo poro pàa to pe yɛɛ na ma

† **14:6 14:6:** Wa Yenɲɛɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi ni maga logo *gbinri*, wasege kayi nga tire woro wa ki ni, ki yen waga ma pye taambugɔ nakoma sinndɛɛrɛ ni. Kɛrɛ na ya kɔn wa ki ni, yanyaara to ti maa yanri wa (Zhɔbu 24.5). Tisara lɛgɛrɛ na la paan wa ki laga ki na. Ki yen laga nga ki yen waga, lere na pye wa ki ni (Dete 32.10; Eza 21.1.)

malaga ki gbɔn.

¹⁰ Pàa pye na nguro jowɔɔ ti woo were nda ni, tila pye ma lɛɛ wa Sidimu gbunlundɛɛ ki ni. A Sodomu ca naa Gomɔri ca wunlumbolo pè si fe ma toori wa ki were ta ni. Mbele pàa fe ma shɔ, a poro si saa lara wa yanwira ti na.

¹¹ Mbele pàa malaga ki gbɔn ma ya, pè si Sodomu ca naa Gomɔri ca yarijendɛ ti ni fuun, naa pe yaakara ti ni fuun ti koli ma kari ti ni.

¹² A pè si Abiramu wi naa Loti wo naa wi kɛɛ yaara ti koli ma kari ti ni. Loti wila pye ma cɛn wa Sodomu ca ki ni.

¹³ A naɲa wà si fe ma shɔ, mɛɛ saa ki senrɛ ti yo Eburuye naɲa Abiramu wi kan. Abiramu wila pye ma cɛn wa Amɔri cɛnɛ woolo naɲa Mamire wi tigbɔɔ ti sɔɔwɔ. Mamire naa wi nɔsepɔɔ ɛshikɔli, naa Aneri konaa Abiramu ni, pàa pye yɔn finliwe na.

¹⁴ Naa Abiramu wila kaa ki logo ma yo pàa wi naa Loti wi yigi ma kari wi ni, Abiramu wi kulolo mbele pàa se wa wi go, a wì si mbele kotogo la pye pe ni, pe cɛnmɛ taanri ma yiri kɛ ma yiri kɔlɔtaanri (318) wɔ. Wo naa poro ni, pè si pe malingbɔnyaara ti lɛ, mɛɛ taga pe punɔgo na, na pe tuuro tɔnri fɔ wa Dan tara.

¹⁵ Ki yembine li ni, a Abiramu wì suu malingbɔɔnɔ pe walagi walagi ma saa to ki wunlumbolo pe na, mɛɛ ya pe ni ma pe purɔ fɔ wa Shoba ca, wa Damasi ca ki kamɛnɔɛ kɛɛ ki na.

¹⁶ A wì si sɔngɔɔ ma pan yarijendɛ nda fuun pàa koli ti ni, konaa wi naa Loti wi ni, naa wi kɛɛ yaara, naa jɛɛɛ poro naa leele sanmbala pe ni.

*Melikisedeki wila duwaw pye**Abiramu wi kan*

¹⁷ Naa Abiramu wila kaa ya Kedorilawomeri naa wunlumbolo mbele paa yon finliwe le wi ni pe ni, ma songoro na paan, a Sodomu ca wunlunana wi si pan maa fili wa Shave gbunlundεge ki ni. Ko ki yen wunlunana wi gbunlundεge ye.

¹⁸ Salemu ca wunlunana Melikisedeki wi si pan buru naa duven ni. Wila pye Yenηele na yaara ti ni fuun ti go na li saraga wofa.

¹⁹ A wi si duwaw pye Abiramu wi kan ma yo fa:

«Yenηele na yaara ti ni fuun ti go na, li duwaw ma na,

lo na li naayeri wo naa tara ti da!

²⁰ Sonmo yen Yenηele na yaara ti ni fuun ti go na li woo,

lo na lon juguye pe le ma kee we†!»

A Abiramu wi si yaara nda fuun wila koli ti walisaga ke wogo ki kan Melikisedeki wi yeri.

²¹ A Sodomu ca wunlunana wi sigi yo Abiramu wi kan ma yo fa: «Leele poro kan na yeri ma yarijende to le.»

²² A Abiramu wi suu pye fa: «Milan kee ki yirige ma wugu Yawe Yenηele na yaara ti ni fuun ti go na li na, lo na li naayeri wo naa tara ti da.

²³ Mi wugu mo kan fa yaraga nga fuun ki yen ma wogo, mi se ka le, ali sa sun jese pyo nungba nakoma sawiga manga; jango maga ka ta mbe yo mi Abiramu wi pye yarijende tafa.

²⁴ Mi se yaraga ko ka sho na yee wogo, kaawo na woolo pe yaakara nda ka to. Na pinleyeene

† 14:20 14.18-20: Ebu 7.1-10

Aneri, naa Eshikoli, naa Mamire poro na, poro mbe pe tasaga ki ɛ pe ye.»

15

Yenɲele làa yon finliwe le Abiramu wi ni

¹ Ki kagala ke punɲo na, a Yawe Yenɲele li si para naa Abiramu wi ni yariyanra ni, maa pye fo: «Abiramu, maga ka fye yaraga ka kpe na. Mi yen ma go sigefo. Mi yaa ka tonli gboo kan ma yeri.»

² A Abiramu wi sho fo: «We Fo, Yawe Yenɲele, yinɲi tonli wi yen wa, na maga yaara to kan na yeri, mbe sigi ta pyo wo wa woro na yeri we? Na korogo lifo wo wi yen Damasi ca fenne nana Eliyezeri we.»

³ A Abiramu wi sho naa fo: «Wele, mee setirige piile kan na yeri. Na go tunmbyee Eliyezeri na wi yiri wa Damasi ca, wo wi yaa ka pye na korogo lifo.»

⁴ A Yawe Yenɲele li suu pye fo: «Ayoo, wo ma wi yaa pye ma korogo lifo we. Een fo, ma yeera pisee wi yaa pye ma korogo lifo†.»

⁵ A li si Abiramu wi yirige wa funwa na, ma suu pye fo: «Ma yege ki yirige wa naayeri ma wele! Wonɲogolo ke jiri na ma mbe ya we» A li suu pye fo: «Pa ma setirige piile pe yaa ka lege ma†.»

† 15:4 15.4: Wa Izirayeli tara, pyo wo wi maa to korogo ki li.

† 15:5 15.5: Oromu 4.18; Ebu 11.12

⁶ A Abiramu wì si taga Yawe Yennɛɛ li na. Ki kala na, a Yawe Yennɛɛ li nɛɛ wi jate paa lesinɛ yɛn†.

⁷ A we Fɔ wì suu pye naa fɔ: «Muwi mi yɛn Yawe Yennɛɛ, na lòn yirige wa Uri ca, wa Kalide tara, jango mbege tara nda ma yɛn laga ti ni, ti kan ma yeri, ti pye ma woro.»

⁸ A Abiramu wì sili yewe ma yo: «We Fɔ, Yawe Yennɛɛ, yingi ki yaa ki naga na na mbe yo mi yaa kaga tara nda ti ta, ti pye na woro?»

⁹ A we Fɔ wì suu pye fɔ: «Pan mala kan nasumboro ni, ɲa wì ta yeɛ taanri, naa sikano ɲa wì ta yeɛ taanri, naa simbapɔɔ ɲa wì ta yeɛ taanri, konaa ketene nunɔba naa jendetuwa yirifonɲo nunɔba ni.»

¹⁰ A Abiramu wì si pan ki yaayoro ti ni, mɛɛ ti walagi shyenzhyen wa ti nandogomo, mɛɛ ti waara ti tɛgetɛge mari yege wa ti yeɛ yeri. Eɛn fɔ, wi sila sannjɛgele koro walagi†.

¹¹ Kara kasannjɛɛ nda ti maa kara kaa tì si tigi ma to ki yaayoro kuro ti na. Eɛn fɔ, a Abiramu wì siri purɔ.

¹² Naa yonlo kila kaa na tuun, a wonlowo gbɔɔ si Abiramu wi yigi, a diwi gbɔɔ fyɛɛ woo wà si ye wi ni.

¹³ A we Fɔ wì si Abiramu wi pye fɔ: «Ki daga maga jɛn jɛnɛge fɔ ma setirige piile pe yaa ka pye

† **15:6 15:6:** Ormu 4.3; Gala 3.6; Zhaki 2.23 † **15:10 15:10:** Mbe yaayogo ki wali shyen wa ki nandogomo mbege waara ti tɛge ti yeɛ tanla, ko la pye naga nari ma yo yon finliwe ye leele shyen sogowo. Paa pye naga jate fɔ mboro ɲa kaga yon finliwe pi jɔɔ, yaayogo pɛge pye yege ɲa na, pa pe daga mboon pye ma fun.

nambannjɛnle tara ta yɛɛ ni, mbe pye wa ki leele pe kulolo. Pe yaa ka pe jolo fɔ sa gbɔn yeɛ cɛnmɛ tijerɛ (400)†.

¹⁴ Ɛɛn fɔ, pe yaa ka pye kulolo tara nda ni, mi yaa ka ki leele pe jolo. Ko punɔgo na, ma setirige piile pe yaa ka yiri wa mbe pan yarijendɛ legɛrɛ ni†.

¹⁵ Mboro wo na, ma lelewɛ pi yaa yɔn, ma yaa ku yeyinɔge na, pee ka jɛn pɔɔn le.

¹⁶ Ma setirige piile pe sɛrɛ woolo poro yirisaga tijerɛ wogo ko ki yaa ka sɔngɔɔ laga; katugu Amɔri cɛnle woolo pe kambasinɔge nɔga paa piin, ki fa gbɔn wa ki gbɔnsaga ki na gbɛn, mbe pe purɔ mbe pe yirige wa pe tara ti ni.»

¹⁷ Naa yɔnlo kila kaa to, a diwi gbɔɔ wà si ye. A kason gbɔgo kà si yiri wa, nɛɛ wirige kɔɔn, na yiin, mɛɛ pan ma toro wa yaayoro waara ti sɔgɔwɔ pi ni†.

¹⁸ Ki pilige ki ni, a Yawe Yɛnɔɛle lɔ si yɔn finliwɛ le Abiramu wi ni, mɛɛ wi pye fɔ: «Mi yɛn naga tara nda ti kaan ma setirige piile pe yeri, mbege le wa Ezhipiti gbaan wi na fɔ sa gbɔn wa gbaan gbɛɔ wi na, Efirati gbaan wɛ†.

¹⁹ Ki tara to ti yɛn Keni cɛnle woolo, naa Kenazi cɛnle woolo, naa Kadimoni cɛnle woolo,

²⁰ naa Hɛti cɛnle woolo, naa Perɛzi cɛnle woolo, naa Erefayi cɛnle woolo,

²¹ naa Amɔri cɛnle woolo, naa Kana tara woolo, naa Girigasi cɛnle woolo konna Zhebusi cɛnle

† 15:13 15:13: Ɛki 1.1-13; Kapyɛ 7.6 † 15:14 15:14: Ɛki 12.40-41; Kapyɛ 7.7 † 15:17 15:17: *A kason gbɔgo kà si yiri wa nɛɛ wirige kɔɔn, ko la pye naga nari ma yo Yɛnɔɛle làa pye le.*

† 15:18 15:18: Kapyɛ 7.5

woolo pe tara re.»

16

Ishimayeli seme kala

¹ Abiramu wi jɔ Sarayi wi sila pyɔ se wi kan. Eɛn fɔ, kulojɔ wà la pye wi yeri, pàa pye naa yinri Agari. Ezhipiti tara fenne woo lawi.

² A Sarayi wì si Abiramu wi pye fɔ: «Wele, Yawe Yenɲele lii yere ki na mbe pyɔ se. Ki kala na, mila ma yenri, kari ma sa sinle wa na kulojɔ wi ni; kana pa mbe piile ta wi kala na†.»

A Abiramu wì si yere wi jɔ wi senre ti na.

³ Kì kaa pye ma, a Sarayi wì suu kulojɔ, Ezhipiti tara fenne woo Agari, wi yigi maa kan wi pɔlɔ Abiramu wi yeri jɛle. Kila yala Abiramu wì ta yele ke wa Kana tara.

⁴ A Abiramu wì si ye Agari wi kɔrɔgɔ maa jɛn jɛle, a wì si kugbɔ le. Naa Agari wila kaa wi yeɛ yan kugbɔ ni, wi sila pye na wi tafɔ jɛle Sarayi wi jate naa.

⁵ Kona, a Sarayi wì si Abiramu wi pye fɔ: «Tɛgele na paa na tegele, li songɔɔ ma na. Ki yen kaselege fɔ muwi milan kulojɔ wi kan ma yeri jɛle. Eɛn fɔ, maga le wùu yeɛ yan kugbɔ ni, wi woro nala jate naa. Yawe Yenɲele li kiti kon mi naa mboro we sɔgɔwɔ.»

† **16:2 16.2:** Mbe yala Izirayeli woolo pe kalege ki ni, jɛle ɲa fuun wila pɔri naɲa yeri wi si woro na siin, ki kologo la kan wi yeri wi jɛle wa yege kan wi pɔlɔ wi yeri jango wi piile se wi kan wila pe jate paa wi yeera piile yen (Zhene 30.1-13; Eki 21.4).

⁶ A Abiramu wì si Sarayi wi pye fɔ: «Mboro kulojɔ wi. Wi yɛn ma cɛnwɛ na. Kala na koon ndanla, ta lo piin wi na.»

Kì kaa pye ma, a Sarayi wi nɛɛ Agari wi jɔlɔ jɛŋgɛ, fɔ a wì saa fe ma kari wa gbinri wi ni.

⁷ A Yawe Yɛnɲɛlɛ li mɛrɛgɛ wì si pan ma Agari wi yan pulugo ka tanla wa Shuri ca kologo ki na,

⁸ mɛɛ wi yewe ma yo fɔ: «Sarayi kulojɔ Agari, ma yiri se? Ma nɛɛ kee se?»

A Agari wì suu pye fɔ: «Mi yɛn na fee na tafɔ jɛlɛ Sarayi wo yɛgɛ.»

⁹ A Yawe Yɛnɲɛlɛ li mɛrɛgɛ wì suu pye fɔ: «Songoro wa ma tafɔ jɛlɛ wi yeri, mɔɔ yɛɛ tirige wi kan.

¹⁰ Yawe Yɛnɲɛlɛ li yaa koon setirige piile pe pye pe lɛgɛ, fɔ lere se ka ya mbe pe jiri.»

¹¹ A Yawe Yɛnɲɛlɛ li mɛrɛgɛ wì suu pye naa fɔ: «Wele, ma yɛn kugbo ni; ma yaa ka pinambyɔ se, mboo mɛgɛ taga Ishimayeli†;

katugu we Fɔ wòon jɔlɔgɔ gbelege ki logo.

¹² Ma pinambyɔ wi yaa ka pye paa yan sofile yɛn.

Wi yaa kaa wiin leele pe ni fuun pe ni,

leele pe ni fuun pe yaa kaa wiin wi ni.

Wi yaa ka cɛn mbe lali wi woolo pe ni fuun pe ni.»

¹³ A Agari wi nɛɛ wi yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Ŋa wila na yaan, wo m̀ yan kaselege yɛɛn gbari?»

† **16:11 16:11:** Eburuye sɛnrɛ ti ni Ishimayeli mɛgɛ ki koro wowi ŋa Yɛnɲɛlɛ li maa nuru leele pe yeri.

A wì si mege taga Yawe Yenñele na làa para wi ni li na, nali yinri «Yenñele na laa na yaan†.»

¹⁴ Ki kala na, kolo ña wi yen wa Kadeshi ca naa Beredi ca sɔgɔwɔ pi ni, pe maa wi yinri «Ŋa wi yen wee nala yaan wi kolo†.»

¹⁵ A Agari wì si pinambyɔ se Abiramu wi kan. A Abiramu wì si pinambyɔ ña Agari wila se wi mege taga naa yinri Ishimayeli†.

¹⁶ Agari wila Ishimayeli wì se Abiramu wi kan sanga ña ni, kila yala Abiramu wi ta yeɛ nafa tijere ma yiri kogoloni.

17

Abiramu mege ki kanña ma pye Abirahamu

¹ Naa Abiramu wila kaa ta yeɛ nafa tijere ma yiri ke ma yiri kolɔjere, a Yenñele li sili yeɛ naga wi na, ma suu pye fɔ: «Muwi mi yen Yawe Yenñele na yawa pi ni fuun fɔ. Ti ma yinwege ki pye sinñge na yege na, ma pye jeregisaga fu.

² Mi yaa na yon finliwe pi le ma ni, mboon setirige piile pe pye pe lege fɔ jengɛ.»

³ A Abiramu wì si to maa yege ki jiile wa tara mbe Yenñele li gbɔgɔ. A Yenñele li suu pye fɔ:

⁴ «Na yon finliwe mba m̀ le ma ni pi mba: <Ma yaa ka pye cengɛle legerɛ to.

† **16:13 16.13:** Mege ñga ki taga ma yo «Yenñele na laa na yaan,» Eburuye senre ti ni ko ki yen «Eli-Ɔroyi». † **16:14 16.14:** Mege ñga ki taga ma yo «Ŋa wi yen wee nala yaan wi kolo,» Eburuye senre ti ni ko ki yen Lahayi-Ɔroyi. † **16:15 16.15:** Gala 4.22

⁵ Pe soon yeri naa Abiramu, εεν ƒɔ, pe yaa loon yinri Abirahamu†, katugu mi yaa ma pye cengele legere tele†.

⁶ Mi yaa ma pye sevɔ. Cengele yaa ka yiri wa ma ni; wunlumbolo yaa ka yiri wa ma ni.

⁷ Na yɔn finliwe pi yaa koro mi naa mboro sogowɔ, naa ma setirige piile pe sogowɔ, konaa ma setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri ma pungo na pe sogowɔ. Ki yɔn finliwe pi yen kosaga fu, ƒɔ mi yaa ka pye ma Yenhele, naa ma setirige piile pe Yenhele mboro pungo na†.

⁸ Ma yen ma cen laga Kana tara nda ni, mi yaa ti ni fuun ti kan ma yeri, konaa ma setirige piile pe yeri, ti pye pe woro ƒɔ sanga pyew mboro pungo na. Mi yaa ka pye pe Yenhele†. »

*Kenrekenre wi pan
yegɛ nga na ki nga*

⁹ A Yenhele li si Abirahamu wi pye naa ƒɔ: «Mboro wo na, na yɔn finliwe pi yigi, mboro naa ma setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri ma pungo na pe ni.

¹⁰ Ye yaa na yɔn finliwe mba yigi, mi naa mboro sogowɔ, naa ma setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri ma pungo na pe sogowɔ, pi mba: <Yoro mbele fuun ye yen nambala, ye kenrekenre†.

¹¹ Ye yaa kenrekenre, ko ki yaa pye yɔn finliwe pi tegere re mi naa yoro sogowɔ.

† **17:5 17:5:** Eburuye senre ti ni Abirahamu mege ki koro wowi na cengele legere to. † **17:5 17:5:** Oromu 4.17 † **17:7 17:7:** Luki 1.55 † **17:8 17:8:** Kapye 7.5 † **17:10 17:10:** Kapye 7.8; Oromu 4.11

12 Ye pinambiile pe ni fuun pe daga mbe kenrekenre pilige kolotaanri wogo ki na pe senḡolo; pa ki yaa la piin ma, ma setirige pille mbele fuun pe yaa ka yiri pe na, sanga wi ni fuun ni; mbe pinle kulolo mbele fuun pè se wa ma go pe ni, nakoma mbele fuun mà lo penjara ni cengele kele yeri, pe si woro ma cenle woolo.

13 Kulo ḡa wi se wa ma go konaa ḡa mà lo, pe daga mbe kenrekenre. Na yon finliwe pi tegerɛ ti yaa pye wa ye witire ti na mbege naga fo pi yen yon finliwe mba pi yen kosaga fu.

14 Naja ḡa fuun wii kenrekenre, ye daga mboo puro mboo wo ye sogowo, katugu wilan yon finliwe pi jogo.» »

15 A Yenḡele li si Abirahamu wi pye fo: «Maga koon jo wi yeri naa Sarayi, een fo, koni wi mege koyi ḡa Sara†.

16 Mi yaa duwaw wi na, mbe pinambyo kan ma yeri wi fanḡa na. Mi yaa duwaw wi na mboo pye cengele legerɛ no. Cengele ke wunlumbolo yaa ka yiri wa wi setirige ki ni.»

17 A Abirahamu wi si to maa yeḡe ki jiile wa tara, ma teḡe, mee ki yo wa wi nawa fo: «Lere ḡa wi yele cenme ta, wo mbe ya mbe pyo se mele? Sara fun wi ta yele nafa tijere ma yiri ke, wo mbe ya mbe pyo se mele?»

18 A Abirahamu wi si Yenḡele li pye fo: «Ki yaga Ishimayeli wi koro yinwege na ma yeḡe

† 17:15 17:15: Eburuye senre ti ni Sara mege ki koro wowi ḡa wunlunaḡa sumborombyo.

sogowo, ko yaa yala na ni ma†.»

¹⁹ Εν φό, α Υενηελε λι sho φό: «Taga ki na, ma jo Sara wi yaa pinambyo se ma kan, maa mege ki taga Izaki. Mi yaa ka koro yon finliwe na wi ni, yon finliwe mba pi yaa pye kosaga fu; mbe koro yon finliwe na wi setirige piile pe ni wo punjo na.

²⁰ Ishimayeli wo na, mo do yenrewe pi logo fun wi kanngolo. Mi yaa duwaw wi na, mboo pye sevo, mboo setirige piile pe pye pe lege fo jenge. Wi yaa ka kundigile ke ma yiri shyen se. Mi yaa kaa pye cenle gbenε tele.

²¹ Εν φό, mi yaa koro yon finliwe na Izaki wi ni, Sara wi yaa pinambyo na se yelapanna anme yege we.»

²² Naa Υενηελε laa kaa para Abirahamu wi ni ma ko, a li si yiri ma kari wa naayeri maa toro le.

²³ Ki pilige nungba ki ni, Abirahamu wi pinambyo Ishimayeli wo naa kulolo mbele fuun pa a se wa wi go, naa mbele fuun pa a lo, nambala mbele fuun pa a pye wa wi go, a Abirahamu wi si pe ni fuun pe kenrekenre ma yala Υενηελε laa ngasele na yo maa kan li ni.

²⁴ Abirahamu wila kenrekenre fun ma yala wi ta yele nafa tijere ma yiri ke ma yiri kolojere.

²⁵ Wi pinambyo Ishimayeli wila kenrekenre wi yele ke ma yiri taanri wolo lo ni.

²⁶ Wo naa wi pinambyo Ishimayeli wi ni, pa a kenrekenre pilige nungba ki ni,

† 17:18 17:18: Abirahamu wila ki yo Υενηελε li kan ma yo Ishimayeli wi koro yinwege na li yege sogowo jango wo mbe pye wi korogo lifo.

²⁷ naa nambala mbele fuun pàa pye wa wi go pe ni. Kulolo mbele fuun pàa se wa wi go, naa mbele fuun pàa lo cengele kele yegge yeri, wo naa poro ni pàa kenrekenre pilige nungba ki ni.

18

Yenhele làa yo

Sara wi yaa pinambyo se

¹ Ko pungo na, a Yawe Yenhele li sili yee naga naa Abirahamu wi na wa Mamire tigboro ti tanla. Wila pye ma cen wa wi paraga go yeyongo ki na sonlo ngbanga ki na.

² A wi suu yegge ki yirige ma wele, mee nambala† taanri yan yeresaga wi yee tanla. Pe yangolo, a wi si yiri le yeyongo ki na, mee fe ma saa pe fili, ma foli ma pe shari ma pe gbogo†.

³ A wi sho fo: «Na tafo, ndee ki pye ye mbe ja yenle mbe koro na mi na ye kulonana na tanla jenri, ki mbe ja pye gbogowo ni na yeri.

⁴ Ye yere pe pan tonmo jenri ni pe ye tooo ti jogo†. Ye cen ye wogo wa tige nga ki yimme pi ni.

⁵ Mi yaa pan yaakara jenri ni ye kan yeri ka, jango ye fannga ta. Ko pungo na, yee la kee wa ye karisaga, katugu ko kala na Yenhele ligi pye, a ye toro laga mi na ye kulonana na yeri.»

† **18:2 18.2:** Laga ki verise na wi ni, leele pele maa ki jate ma yo nambala taanri wele, shyen la pye meregeye, a sanja wo pye we Fo wo. † **18:2 18.2:** Ebu 13.2 † **18:4 18.4:** Gbanngban wo naa yonlo tufunwo pi kala na, kila pye wa Izirayeli tara, nambanjan ka tugu lere wa na, pe maa tooo ti jogo ma gbanngban wi laga ti na, mbege naga fo poo yaara wo jenge.

A pè suu pye fɔ: «Ki pye paa yeɣe ŋga na màga yo.»

⁶ A Abirahamu wì si fyɛɛɛ ma songɔɔ wa paraga go, mɛɛ Sara wi pye fɔ: «Fyɛɛɛ ma tiwiyaraga ki yenɛ taanri tiwi farini muwe pi ni, maa gbɔn ma wɔn wa.»

⁷ A Abirahamu wì si fe ma kari wa wi nɛɛ ŋgbelege ki sɔgɔwɔ, mɛɛ saa napige yirifɔnŋɔ ŋga ki yen yanlaga ni ma pye mɔrimɔri ka yigi maga kan wi tunmbyee wa yeri. A wo sigi fyɛɛɛ maga gbegele maga sɔgɔ.

⁸ Ko punɔ na, a Abirahamu wì si nɔnɔ nara, naa nɔnɔ tipiriwe kona napige yirifɔnŋɔ kara nda pàa sɔgɔ ti ɛ, ma saa ti kan nambanmbala pe yeri. Naa pàa kaa na nii, a Abirahamu wì si yere le pe kanŋgaga na, le tige ki nɔgɔ.

⁹ A pè si Abirahamu wi yewe ma yo fɔ: «Ma jɔ Sara wo yen se?» A wì sho fɔ: «Wi yen wa paraga go ki ni.»

¹⁰ A nambanmbala nunɔba sho fɔ: «Yelapanna anmɛ yeɣe, mi yaa songɔɔ mbe pan laga ma yeri, ki yaa yala ma jɔ Sara wi pinambyɔ se†.»

Sara wìla pye le paraga go ki yeyɔnɔ ki na wa Abirahamu wi punɔ na, mɛɛ ki senre ti logo.

¹¹ Abirahamu wo naa Sara wi ni, pàa ɛ mako fɔ jɛnɔ. Sara wìla ɛ ma toro pisege na.

¹² Kona, a Sara wì si tege wa wi nawa, ma sho fɔ: «Mì ɛ koni, naŋa kala tasanga wo si toro? Na tafa fun wì ɛ†.»

† 18:10 18:10: Ɔromu 9.9 † 18:12 18:12: 1 Pye 3.6

13 Kona, a Yawe Yenɲɛɛ li si Abirahamu wi pye fɔ: «Yiŋgi na, a Sara wì si tɛɛ ma yo fɔ ki se ya pye, fɔ wì ɛ ma toro pisege na?

14 Kala lo la yen wa, na Yawe Yenɲɛɛ li se ya mbe pye? Yelapanna anmɛ yɛɛ, mi yaa songɔɔ mbe pan laga ma yeri, ki yaa yala Sara wì pinambyɔ set.†.»

15 A Sara wì si fyɛ mɛɛ je ma yo fɔ: «Ayoo, mii tɛɛ.» A we Fɔ wì sho fɔ: «Kaselege ko na, mà tɛɛ.»

*Abirahamu wila Yenɲɛɛ li yenri
Sodomu ca woolo pe kan*

16 Naa ki nambala pàa kaa yiri na kee, a pè si wele wa Sodomu ca ki yeri. Abirahamu wila pinle pe ni na tanri mbe sa pe torogo.

17 A Yawe Yenɲɛɛ li sho fɔ: «Kala na mi yaa pye, mi woro na jaa mbeli lara Abirahamu wi na.

18 Wi yaa ka pye cɛnɛ gbenɛ na li yaa pye fanɲa ni li telɛ. Wo kala na, mi yaa ka duwaw tara na cɛngɛɛ ke ni fuun ke na.

19 Katugu mùu wɔ jango wigi yo wi piile, naa wi setirige piile pe kan, paa tanri paa yala na ŋgasegele ke ni, paa kasinɲge piin, paa tanri kaselege na, jango yon fɔɔ na mì ɛ Abirahamu wi yeri, mbeli yon fili.»

20 A Yawe Yenɲɛɛ li sho fɔ: «Pe yen na Sodomu naa Gomɔri woolo pe jɛɛgi kagala ŋgele wogo na kè ɛɛ, pe kapere tì tijanga ma toro.

21 Ki kala na, pe yen na pe jɛɛgi kagala ŋgele wogo na, mi yaa tigi saga wogo ki wele, na kaa pye mila ki nuru yɛɛ ŋa na, pa paa ki piin ma.

† 18:14 18:14: Luki 1.37

Na kaselege yi, na kaselege si ma, pa mi yaa ki jɛn.»

²² Ki nambala, a shyɛn si yiri le mɛɛ yɛgɛ kan wa Sodɔmu ca ki yeri. Ɛɛn fɔ, a Abirahamu wo si koro le yeresaga Yawe Yɛnɲɛle li tanla.

²³ A Abirahamu wì si fulo li tanla mɛɛ li pye fɔ: «Ma yaa lesinmbele poro naa lepeepele pe pinle mbe pe tɔngɔ kɛ?

²⁴ Kana lesinmbele nafa shyɛn ma yiri kɛ mbe ta wa ca ki ni. Ma mbe yɛnle mbe ca ki tɔngɔ kɛ? Ma se ca ki yaga ki lesinmbele nafa shyɛn ma yiri kɛ pe kala na?

²⁵ Mbe lesinmbele poro naa lepeepele pe pinle mbe pe tɔngɔ, nakoma mbe lesinmbele poro naa lepeepele pe pye pe yala, mīgi jɛn ma yo ma se yɛnle mbe ko pye. Mboro ɲa ma yɛn tara woolo pe kiti kɔnfɔ, ki se ya mbe pye fɔ mɛɛ kasingɛ ki jɛn.»

²⁶ A Yawe Yɛnɲɛle lì sho fɔ: «Na mi ka lesinmbele nafa shyɛn ma yiri kɛ yan wa Sodɔmu ca, pa mi yaa ca ki ni fuun ki kala yaga pe kala na.»

²⁷ A Abirahamu wì sho naa fɔ: «Mi ɲa mi yɛn paa taambugɔ naa cɔnrɔ yɛn, mì kotogo le na yɛɛ ni na yuun we Fɔ wi ni.

²⁸ Kana lere kanɲurugo wi yaa kɔn lesinmbele nafa shyɛn ma yiri kɛ pe na. Ki leele kanɲurugo pe kala na, ma mbe yɛnle mbe ca ki ni fuun ki tɔngɔ kɛ?»

A we Fɔ wì sho fɔ: «Na mi ka lesinmbele nafa shyɛn ma yiri kanɲurugo yan wa, pa mi se ca ki tɔngɔ.»

²⁹ A Abirhamu wì sho naa fɔ: «Kana lesinmbele nafa shyen pe yaa pye wa.» A we Fɔ wì sho fɔ: «Mi se yaraga ka pye ki lesinmbele nafa shyen pe kala na.»

³⁰ Kona, a Abirhamu wì sho fɔ: «Na Fɔ, maga ka nawa nɔɔban, mi yaa para naa. Kana lesinmbele nafa ma yiri ke pe yaa pye wa.» A we Fɔ wì sho fɔ: «Na mi ka lesinmbele nafa ma yiri ke yan wa, pa mi se yaraga ka pye.»

³¹ A Abirhamu wì sho fɔ: «Mì kotogo le na yee ni jɛnɛ na yuun we Fɔ wi ni. Kana lesinmbele nafa pe yaa pye wa.» A we Fɔ wì sho fɔ: «Mi se ca ki tɔngɔ ki lesinmbele nafa pe kala na.»

³² A Abirhamu wì sho fɔ: «Na Fɔ, maga ka nawa nɔɔban. Mi se para naa senre nda to punɔgo na: <Kana lesinmbele ke pe yaa pye wa ce.> » A we Fɔ wì sho fɔ: «Mi se ca ki tɔngɔ ki lesinmbele ke pe kala na.»

³³ Naa Yawe Yenɛɛ lãa kaa para Abirhamu wi ni ma saa kɔ, a lĩ si kari. A Abirhamu wì si songɔɔ wa wi go.

19

Yenɛɛ lãa Sodomu naa Gomɔri cara ti tɔngɔ

¹ Naa mɛɛɛɛɛ shyen pãa kaa gbɔn wa Sodomu ca yɔnɔkɔɔ ki ni, kila yala mbogo nɔga kila ca ki maga maga fili, Loti wila pye ma cɛn

wa ki yeyongo ki na†. Naa Loti wila kaa pe yan sanga na ni, a wì si yiri ma saa pe fili, mee foli ma pe shari ma pe gbogo.

² Kona, a Loti wì si pe pye fo: «Na tafenne, mila ye yenri, yege yaga ye sa tugu mi na ye kulonana wa na go; ye ye tooo ti jogo†, ye wonlo laga. Goto yirifaga na, pa ye yaa la kee.» A pè sho fo: «Ayoo, we yaa sa sinle wa katogo.»

³ Een fo, a Loti wì si koro na pe yenri ngbanga, fo a pè saa yenle ma saa tugu wa wi go. A wì si ti a pè sogo ma pe kan, konaa ma leve fu buru fo pe kan†. A pè si li.

⁴ Pè sila ta mbe sinle ghen, a Sodomu ca nambala, maga le ki lefonmbolo pe na, ma saa gbon lelele pe na, pe ni fuun pè si pan ma go ki maga maga fili.

⁵ A pè si Loti wi yeri ma suu pye fo: «Nambala mbele pè tugu laga ma go yonlokogo nga ki ni, pe yen se? Pe yirige laga we kan, we ta we jele kala pye pe ni.»

⁶ A Loti wì si yeyongo shon wi kaanla ma yiri laga funwa na pe korogo, mee yeyongo ki ton wa wi pungo na;

⁷ mee pe pye fo: «Ayoo, na wenne, yaga ka ki kapege gbogo nga ki pye.

† **19:1 19.1:** Wa Izirayeli tara, kila pye pe cagbogo pyew, pe ma mbogo kan maga maga, maga fili jango mbe ta mbaa ca ki go singi pe juguye pe na. Kila pye ki mbogo ki ma liri ma yagara. Pa lelele paa pye na een wa ca ki mbogo yeyongo ki na na kagala ke yege woo. † **19:2 19.2:** Toojo jogowo kala yeli wele fun wa Zhene 18.4-5laga ki ni, wa yege nagawa senre ti ni. † **19:3 19.3:** Paa buru wi pye leve fu buru mbe ta mboo fo fyaw leele pe kan.

⁸ Sumbonɔ shyen yen na yeri pe fa nanɔa kala jen gben, mi yaa pe yirige laga funwa na ye kan. Nga ka ye ndanla, ye ko pye pe na. Eɛn fɔ, yaga ka kala pye ki nambala mbele pe na, katugu mi na nambanmbala wɛɛ, mi yen pe go sigefɔ.»

⁹ A pɛ suu pye fɔ: «Yiri we yɛɛ na, mboro nambanɔa, maa jaa mbɔɔn yɛɛ pye we kiti kɔnfɔ. Kapege nga we yaa pye mboro na, ko yaa wɛ naa poro wogo ko na.» A pe nɛɛ Loti wi wɔnrɔgi nɔgbanga, na kee kɔrɔ ki yeri saga kaw mbe ye wa go.

¹⁰ Ki kaa pye ma, a mɛrɛɛye shyen pɛ si Loti wi yigi nɔgbanga, maa tile, maa le pe yɛɛ kɔrɔgo wa go nawa, mɛɛ kɔrɔ ki tɔn.

¹¹ Nambala mbele paa pye le yeyɔngɔ yɛɛ ki na, a mɛrɛɛye pɛ si yenfyɔnrɔ wa pe na, maga ɛ piile pe na, fɔ ma saa ki wa lelɛɛ pe na. Pe sila yeyɔngɔ ki yan naa.

¹² A ki nambala shyen pɛ si Loti wi yewe ma yo fɔ: «Ma go woolo pele yen laga mbele poro punɔgo na le? Ma nafɛnnɛ, naa ma pinambiile, naa ma sumborombiile, lere o lere wi yen ma woo, ma pe yirige laga ca ki ni.

¹³ We yaa ca ki tɔngɔ, katugu pe yen na ca ki jɛrɛgi kagala nɛgele wogo na, kɛ wɛ Yawe Yɛnnɛɛ li yɛɛ na. Li we tun we pan we ca ki tɔngɔ.»

¹⁴ A Loti wɛ si yiri ma saa para wi nafɛnnɛ pe ni, mbele wila wi sumborombiile pe kan pe yeri pe pe pɔri pe jɛɛɛ, mɛɛ pe pye fɔ: «Ye yiri fyaw laga ki laga nga ki ni, katugu Yawe Yɛnnɛɛ li yaa ca ki tɔngɔ.»

Ɛɛn ƒɔ, a ki sɛnrɛ tì si pye wi nafɛnnɛ pe yeri paa jiire sɛnrɛ yɛn.

¹⁵ Yinndogo ki na, a mɛrɛgɛye pe nɛɛ Loti wi fyɛɛɛ ma yo ƒɔ: «Yiri maa kee, mboro naa ma jɔ, naa ma sumborombiile shyɛn mbele pe yɛn laga ma ni pe ni, jango kiti ŋa wi yaa kɔn ca ki na mbege tongo, ye ni ka ka pye wa wi ni.»

¹⁶ Loti wila pye na mɔlo, a nambala shyɛn pɛ suu yigi wi kɛɛ ki na, naa wi jɔ wi ni, konaa wi sumborombiile shyɛn pe ni, mɛɛ pe yirige wa ca ki ni, katugu Yawe Yɛnɲɛɛ làa pye na jaa mbe pe sho†.

¹⁷ Naa paa kaa na pe yinrigi wa ca ki ni, nambala shyɛn pe ni, a nunɔba si Loti wi pye ƒɔ: «Ta fee mɔo yɛɛ sho. Maga ka kanɔga mbe wele punɔgo na, maga si ka yere funwa laga falafala ka kpɛ ni. Ta fee maa kee wa yanwiga ki na, jango maga ka ku.»

¹⁸ A Loti wì suu pye ƒɔ: «Ayoo, na tafɔ, mi se ya mbege pye.

¹⁹ Ki yɛn kaselege ƒɔ na kala lòn ndanla, a mà kagbaraga pye mala kan, mala go sho. Ɛɛn ƒɔ, mi se ya fe mbe sa gbɔn wa yanwiga ki na, na ki jɔlogo gbɔgo ki fanla ta mbanla gbo.

²⁰ Wele, ki ca pige ŋga wamɛ, ki yɛn ma yongo we ni ƒɔ jɛɲɛ. Mbe ya fe mbe kari wama. Ki yaga mbe fe mbe kari sa lara wama, mbanla yɛɛ go sho, katugu ki yɛn ma kologo.»

²¹ A mɛrɛgɛ wì suu pye ƒɔ: «Mì yɛnlɛ mbe kagbaraga ŋga mà yɛnri ki pye ma kan naa. Ca ŋga maa piin, mi yaa ki kala yaga, mi sege tongo.

† 19:16 19:16: 2 Pyɛ 2.7

22 Fyεεε ma sa lara wa ki ni, katugu mi se ya kala la pye gben, na ma fa gbɔn wa.» Ko kala ki ti pe maa ki ca ki yinri «Sowari†».

23 Loti wila ye wa Sowari ca ma yala yɔnlɔ kila yinrigi fɔnɔɔ.

24 Kona, a Yawe Yɛnɔεε lɔ si kiribi kason tirige ma yiri wa yɛnɔεε na, paa tisaga yen Sodomu naa Gomori cara ti na.

25 A ki sigi cara ti tongo, naa funwa lara falafala ti ni fuun ti ni, naa leele pe ni fuun pe ni, konaa yaraga nga fuun ki fi wa tara ti na ki ni†.

26 Eɛn fɔ, a Loti jɔ wɔ si kannga ma wele wa punɔɔ na, mɛɛ kannga ma pye paa ko tiyala yen†.

27 Ki goto yirifaga ki na, a Abirhamu wɔ si yiri ma kari wa laga nga wila pye ma yere Yawe Yɛnɔεε li yege sɔɔwɔ.

28 A wɔ si wele wa Sodomu naa Gomori cara ti yeri, naa ki kanngara na lara ti ni fuun ti yeri, mɛɛ wirige ka yan kila yinrigi wa funwa laga falafala ki ni, paa kason gbɔɔ wirige yen.

29 Loti wila pye ma cɛn tara nda ni, naa Yɛnɔεε lɔa kaa ki cara ti tongo, lɔa jatere pye Abirhamu wi na (mbe kala pye wi kan), mɛɛ Loti wi sho maa wɔ wa ki jɔlɔɔ ki ni.

*Mowabu naa Amɔ cɛngɛɛ
ke lesaga ki nga*

30 Loti wila pye na fyε mbe koro wa Sowari ca ki ni. A wɔ si yiri le wo naa wi sumborombiile

† 19:22 19:22: Eburuye sɛnrɛ ti ni Sowari mɛgɛ ki kɔrɔ wowi ɔa yana jɛɛɛ. † 19:25 19:24-25: Mati 10.15; 11.23-24; Luki 10.12; 17.29; 2 Pye 2.6; Zhude 7 † 19:26 19:26: Luki 17.32

shyen pe ni, ma saa cen wa yanwiga ki na. Wo naa wi sumborombiile shyen pe ni paa pye ma cen waliwege ka ni.

³¹ Pilige ka, a sumboro lerefɔ wì si jɔnlɔfɔ wi pye fɔ: «We to wì ɛ makɔ. Nana si woro laga ki tara nda ti ni mbe we pɔri paa yege nga na ki maa piin laga tara ti ni fuun ti ni we.

³² Pan we duven kan we to wi yeri wi wɔ wi tin, yembinɛ we sa sinɛ wi ni, we ta we setirige piile kan wi yeri.»

³³ Ki yembinɛ li ni, a pè si duven kan pe to wi yeri, a wì wɔ ma tin. A sumboro lerefɔ wì si saa sinɛ pe to wi ni. Ɛen fɔ, wi to wi sila sumboro wi sinlesanga naa wi yirisanga jɛn.

³⁴ Ki goto, a sumboro lerefɔ wì sigi yo jɔnlɔfɔ wi kan fɔ: «Mì sinɛ wa we to wi ni yembinɛ li ni. Pan we duven wa kan wi yeri naa yɔnlɔkɔgo nga, wi wɔ wi tin naa, jango we setirige piile kan wi yeri.»

³⁵ Ki yembinɛ li ni, a pè si duven wa kan pe to wi yeri naa, a wì wɔ ma tin. A jɔnlɔfɔ wì si saa sinɛ wi ni. Wi to wi sila wi sinlesanga naa wi yirisanga jɛn.

³⁶ A ɔti wi sumborombiile shyen pè si kugbɔɔ ɛ pe to wi na.

³⁷ A sumboro lerefɔ wì si pinambyɔ se maa mege taga naa yinri Mowabu. Wo wi yen Mowabu cenɛ woolo pe tele we, ali ma pan ma gbɔn nala.

³⁸ A jɔnlɔfɔ fun wì si pinambyɔ se maa mege taga naa yinri Beni Ami. Wo wi yen Amo cenɛ woolo pe tele we, ali ma pan ma gbɔn nala.

20

*Abirahamu naa Abimeleki
pe kala*

¹ Koni, a Abirahamu wì si yiri lema mɛɛ kari wa Negɛvu tara, ma saa cɛn wa Kadɛshi ca, naa Shuri ca sɔgɔwɔ pi ni. Ko punɔgo na, a wì si saa cɛn wa Gerari ca.

² Abirahamu wìla pye naga yuun wi jɔ Sara wi kanɔgɔlɔ ma yo wi yɛn wi jɔnlɔ sumboro. A Gerari ca wunlunaɲa Abimeleki wì si leele tun, a pè saa Sara wi lɛ ma pan maa kan wi yeri†.

³ Ki yembine li ni, a Yɛnɲɛle lì sili yɛɛ naga Abimeleki wi na wɔɔnrɔ na, mɛɛ wi pye fɔ: «Ma yaa ku ki jɛle ɲa mà lɛ wi kala na, katugu nanafɔ wi.»

⁴ Kila yala Abimeleki wi faa jɛn jɛle gbɛn. A wì sho fɔ: «We Fɔ, ali mbege ta mi naa na woolo pe ni wee kapege pye, ma yaa we gbo le?»

⁵ Abirahamu wo jate wìgi yo mala kan fɔ wi jɔnlɔ sumboro wi, a Sara wìgi yo mala kan fun ma yo wi ndɔ wi. Mìgi kala na lì pye nawa jatere jɛnɲɛ ni, mii kapege pye.»

⁶ A Yɛnɲɛle lì sigi yo wi kan wa ki wɔɔnrɔ nunɔgba ti na fɔ: «Mìgi jɛn ma yo màga pye nawa jatere jɛnɲɛ ni. Muwi m̀ ti mɛɛ jiri wi na, mbe kapege pye na na.»

⁷ Koni, ki jɛle ɲa wi sɔngɔrɔ wi pɔlɔ wi na, katugu wi yɛn Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ. Wi yaa yɛnrɪ ma kan, pa ma yaa koro yinwege na. Ɛɛn fɔ, na ma suu sɔngɔrɔ wi na, ma taga ki na fɔ ma yaa ku, mboro naa ma woolo pe ni fuun pe ni.»

† 20:2 20.2: Zhene 12.13; 26.7

⁸ Ki goto yirifaga ki na, a Abimeleki wì suu legboɔɔ pe ni fuun pe yeri mɛɛ ki kagala ke ni fuun ke yɛɛ yo ma pe kan. A pè si fyɛ fɔ jɛŋɛ.

⁹ Kona, a Abimeleki wì si Abirahamu wi yeri fun, mɛɛ wi yewe ma yo fɔ: «Yiŋgi mà pye we na yɛɛn? Yiŋgi kapege m̀ pye ma na, a mà si ti mi naa na wunluwɔ pi ni, wège kapege gbɔɔ ɲga ki pye? ɲga mà pye na na, kii daga pyewe ni.»

¹⁰ Kona, a Abimeleki wì si Abirahamu wi pye fɔ: «Kɔɔ wiwiin na, a mà sigi kala na li pye?»

¹¹ A Abirahamu wì sho fɔ: «Mila pye naga sɔnri, ki sila pye nala kɔɔn shyɛn, ma yo ki tara nda ti woolo paa la fyɛ Yɛnɲɛle li yɛɛ, fɔ leele pe yaa na gbo na jɔ wi kala na.

¹² Mbe taga wa ko na, ki yɛn ma kaselege, na jɔnɔ sumboro wi. We yɛn to nuŋgba piile, ɛɛn fɔ, we woro nɔ nuŋgba piile. Ko ki ti wì ya ma pye na jɔ.

¹³ Naa Yɛnɲɛle làa kaa na yirige mala wɔ wa na to ca ki ni, a m̀ pye yanrifɔ, a m̀ sigi yo na jɔ wi kan fɔ maga kajɛŋɛ nuŋgba ɲga ko pye na kan: «Waga kari laga o laga, maa ki yuun fɔ mi yɛn ma ndɔ.» »

¹⁴ A Abimeleki wì si simbaala, naa sikaala, naa nɛɛ, naa kulonambala konaa kulojaala kan Abirahamu wi yeri, mɛɛ wi jɔ Sara wi songɔɔ wi na fun.

¹⁵ A Abimeleki wì suu pye fɔ: «Na tara ti nda ma yɛɛ sɔgɔwɔ. Laga ɲga kɔɔn ndanla, ma sa cɛn wama.»

¹⁶ A wì si Sara wi pye fɔ: «Wele, mi yɛn na warifuwe pyɔ waga kele (1 000) kaan ma ndɔ wi

yeri, ko yaa ki naga leele mbele pe yen ma ni pe ni fuun pe na fɔ mɛɛ kapege pye wa ki kala na li ni.»

¹⁷ Kona, a Abirhamu wì si Yenɲele li yenri, a li si Abimeleki wo naa wi jɔ naa wi kulojaala pe sagala; a wi jɔ naa wi kulojaala pè si ya na siin naa.

¹⁸ Katugu Yawe Yenɲele làa Abimeleki wi go jɛɛɛ pe ni fuun pe sege ki tɔn, nga kila pye Abirhamu wi jɔ Sara wi na ki kala na.

21

Izaki seme kala

¹ Yawe Yenɲele li jatere wila koro senre nda làa yo Sara wi kan ti na, mɛɛ nga làa yo maa kan ki pye.

² A Sara wì si kugbo le ma pinambyɔ se Abirhamu wi kan wa wi lelewe pi ni, ma yala wagati ɲa Yenɲele làa kɔn ma tege wi ni†.

³ A Abirhamu wì si pinambyɔ ɲa Sara wila se maa kan wi mege taga naa yinri Izaki†.

⁴ A Abirhamu wì suu pinambyɔ Izaki wi kenrekɛnre wi senɲolo, pilige kolɔtaanri wogo ki na, paa yege nga na Yenɲele làa ki yo maa kan†.

⁵ Abirhamu wila ta yele cenme wi pinambyɔ Izaki wi sesanga wi ni.

⁶ A Sara wì sho fɔ: «Yenɲele li titegere kala kan na yeri. Mbele fuun pe yaa li logo, pe yaa la tege na ni ja.»

† 21:2 21.2: Ebu 11.11 † 21:3 21.3: Eburuye senre ti ni Izaki mege ki koro wowi ɲa titegere kala. † 21:4 21.4: Zhene 17.12; Kapye 7.8

7 A wì sho naa fɔ: «Ambo wi mbaa ki yo Abirahamu kan fɔ mi Sara yaa ka yinne kan piile yeri? Ma si yala, m̀ pinambyɔ se wi kan wa wi lelewɛ pi ni.»

*Abirahamu wila Agari
naa Ishimayeli pe purɔ*

8 Kona, a Izaki wì si yiri ma yege to, a p̀o laga yinne na. P̀a wi laga yinne na pilige nga ni, a Abirahamu wì si sɔgɔlɔ gbɔlɔ sɔgɔ wi mege ni.

9 Ma si yala Ezhipiti tara fenne jɔ Agari wila pinambyɔ ɲa se Abirahamu wi kan, a Sara wì suu yan wila tɛge Izaki wi na.

10 A Sara wì si Abirahamu wi pye fɔ: «Ki kulojɔ ɲa wi purɔ wo naa wi pinambyɔ wi ni, katugu ki kulojɔ ɲa wi pinambyɔ wi se pinle mbe kɔrɔgɔ ki li ja na pinambyɔ Izaki wi ni†.»

11 Ki senre tila Abirahamu wi mben wi pinambyɔ Ishimayeli wi kala na.

12 Eɛn fɔ, a Yenɲele li si Abirahamu wi pye fɔ: «Ma kulojɔ wo naa wi pinambyɔ wi ni, pe wogo kiga kɔɔn ya. Sara wiga senre nda fuun yo ma kan, ma yenle ti na; katugu pa ma setirige piile pe yaa ka yiri wa Izaki wo ni†.»

13 Ma kulojɔ wi pinambyɔ wo na, mi yaa cenle la pye li yiri wa wì ni, katugu wi yen ma sege ki woo wa.»

14 Ki goto yirifaga ki na, a Abirahamu wì si yaakara le, naa selege kasha ni, nga kila pye ma yin tɔnmɔ ni, mee ti kan Agari wi yeri, mari taga wa wi pajogo ki na, mee wi pinambyɔ wi kan wi

† 21:10 21:10: Gala 4.29-30 † 21:12 21:12: Orɔmu 9.7; Ebu 11.18

yeri fun, ma suu pye ma yo wila kee. A Agari wì si kari mɛɛ saa pɔŋgo wa Berisheba gbinri wi ni.

¹⁵ Naa selegɛ kasha tɔnmɔ pila kaa kɔ, a Agari wì si saa pyɔ wi tɛgɛ tipige ka nɔgɔ,

¹⁶ mɛɛ kari ma saa cɛn wi yɛ wa pyɔ wi yesinmɛ na. Wo naa pyɔ wi ni, fogo ŋga kila pye pe sɔgɔwɔ kila pye paa yɛgɛ ŋga na paga wanga wɔn ki ma fogo ŋga pye si jɛn mbe to we; katugu wila wi yɛɛ pye fɔ: «Mi woro na jaa mbanla pyɔ wi yan wila kuun.» Ko ki ti wila saa cɛn wi yɛ wa pyɔ wi yesinmɛ pi na, nɛɛ gbele.

¹⁷ Yɛnɲɛɛ làa pyɔ wi gbelege ki logo. A Yɛnɲɛɛ li mɛrɛgɛ wì si koro wa naayeri ma Agari wi yeri maa pye fɔ: «Yinɲi kɔɔn ta Agari? Maga kaa fyɛ, katugu Yɛnɲɛɛ lɪ lenambile li magala li logo wa laga ŋga màli tɛgɛ we.

¹⁸ Yiri mali yigi li kɛɛ ki na, katugu Yɛnɲɛɛ li yaa li pye cɛnle gbɛnɛ to.»

¹⁹ Kona, a Yɛnɲɛɛ lɪ si ti a wì kɔlɔ wa yan tɔnmɔ ni. A wì si saa wi selegɛ kasha ki ko maga yin, mɛɛ lenambile li kan, a lɪ wɔ.

²⁰ A Yɛnɲɛɛ li nɛɛ lenambile li go singi, a lɪ si yiri ma lɛ, mɛɛ saa cɛn wa Paran gbinri wi ni, ma pye sandiga wɔnfo gbɔɔ.

²¹ Maga ta wila pye ma cɛn wa Paran gbinri wi ni, a wi nɔ wì si Ezhipiti tara fɛnnɛ jɔ wa lɛ ma kan wi yeri.

*Abirahamu naa Abimeleki
pàa yɔn finliwɛ le pe yɛɛ ni*

²² Ki wagati wi ni, a Abimeleki wì si pan Abirahamu wi kɔrɔgɔ, wo naa wi malingbɔɔnlɔ

to Pikoli wi ni, mee wi pye fo: «Yennele li yen ma ni ma kapyege ki ni fuun ni†.

²³ Koni, wugu mala kan Yennele li mege ki na, fo ma se kanla fanla, mi naa na piile, naa na setirige piile pe ni, fo ma yaa na yigi jenge naa tara nda ma yen ma cen laga ti woolo pe ni, paa yege nga na mo yigi jenge we.»

²⁴ A Abirahamu wi sho fo: «Mi yaa wugu ki na mbege pye.»

²⁵ Een fo, Abimeleki wi kulonambala paà kolo na sho Abirahamu wi yeri fannga na, a Abirahamu wi nee para wi na ki wogo ki na.

²⁶ A Abimeleki wi suu pye fo: «Lere na wigi kala li pye, mi suu jen. Mboro fun, mee sigi yo na kan. Ki logowo powi mba mila nuru ma yeri nala yeen.»

²⁷ Kona, a Abirahamu wi si simbaala, naa sikaala naa nere yigi ma kan Abimeleki wi yeri. A pe shyen pe si yon finliwe le pe yee ni.

²⁸ Abirahamu wi si simbasumbono koloshyen wo ma pe tege pe ye.

²⁹ A Abimeleki wi suu yewe ma yo fo: «Simbasumbono koloshyen mbele ma wo ma tege pe ye ko go ko yen kikiin?»

³⁰ A Abirahamu wi suu pye fo: «Yenle ki simbasumbono koloshyen mbele pe na, jango paa ma nawa tuun ki na fo muwi migi kolo na wi wo.»

³¹ Ko kala na, pe maa ki laga ki yinri Berisheba, katugu paà wugu le ki laga ki na ma pe yee kan.

³² Ki kaa pye ma, a pe si yon finliwe le pe yee ni wa Berisheba. Ko punjo na, Abimeleki wo naa

† 21:22 21.22: Zhene 26.26

wi malingboonlo to Pikoli wi ni, pè si yiri ma songoro wa Filisiti tara fenne pe tara.

³³ A Abirhamu wì si tamarisi tige ka sanri wa Berisheba, mεε Yawe Yenñele li mege ki yeri wa mali gbogo, lo na li yen Yenñele na li yen kosaga fu.

³⁴ Abirhamu wìla cεn ma mo wa Filisiti tara fenne pe tara.

22

Abirhamu wìla yenle mbe Izaki wi wo saraga

¹ Ki kagala ke pungo na, a Yenñele li si Abirhamu wi wa ma wele, mεε wi pye fo: «Abirhamu.» A wì si sho ma yo: «Naw.»

² A Yenñele li sho fo: «Ma pinambyo nungba pe ña wòn ndanla jenge, Izaki we, wi le ma kari wi ni wa Moriya tara. Yanwiga ñga mi yaa naga ma na, ma saa wo wa na yeri saraga sogowogo.»

³ Ki goto yirifaga ki na, a Abirhamu wì si yiri ma sofile jongo ki po wi sofile wi na, mεε wi tunmbyeele shyen le ma taga wi yeε na, naa wi pinambyo Izaki wi ni. A wì si kanngire nda ti yaa sa saraga ki sogo ti walagi. Yenñele làa laga ñga senre yo maa kan, a pè si yiri neε kee wa ki laga ki ni.

⁴ Pilige taanri wogo ki na, a Abirhamu wì suu yege ki yirige ma wele, mεε laga ki yan wa lege.

⁵ A wì suu tunmbyeele pe pye fo: «Ye koro na sofile wi ni. Mi naa lefonño wi ni we yaa kari fo wame sa Yenñele li gbogo, mbe si songoro mbe pan ye korogo.»

⁶ A Abirhamu wì si saraga ki sogo kanngire ti taga wi pinambyo Izaki wi go na, mee kason naa gbene to yigi. A pè si pinle nêe kee.

⁷ A Izaki wì suu to Abirhamu wi yeri ma yo fɔ: «Baba.» A tofɔ wì si sho ma yo fɔ: «Naw, na pinambyo.» A Izaki wì sho fɔ: «Kason konna kanngire ti nda! Simbapyo ɲa we yaa sa wɔ saraga, mboo sogo wo yen se?»

⁸ A Abirhamu wì suu pye fɔ: «Na pinambyo, simbapyo ɲa we yaa wɔ saraga mboo sogo, Yenɲele lo jate li yaa ki wogo ki yon we kan.» A pe shyen pè si pinle nêe kee.

⁹ Naa pàa kaa saa gbɔn wa laga ɲa Yenɲele làa naga Abirhamu wi na, a wì si saraga wosaga kan, ma kanngire ti taga wa ki na, mee wi pinambyo Izaki wi yigi maa pɔ, mee wi taga wa saraga wosaga ki na, wa kanngire ti go na†.

¹⁰ Kona, a Abirhamu wì suu kɛɛ ki sanga ma gbene li le mboo pinambyo wi konli.

¹¹ Eɛn fɔ, a Yawe Yenɲele li mɛɛɛ wì si koro wa yenɲele na ma Abirhamu wi yeri ma yo fɔ: «Abirhamu, Abirhamu.» A wì si sho ma yo: «Naw.»

¹² A we Fɔ wì sho fɔ: «Yere, maga koon kɛɛ ki taga pyo wi na, maga ka kapege kpe pye wi na. Migi jɛn yingɔ ma yo ma yen na fyɛ mi ɲa Yenɲele na yeɛɛ, mee je mbɔɔn pinambyo nunɲba pe wi kan na yeri.»

¹³ A Abirhamu wì suu yeɛɛ ki yirige mee simbapolo wa yan wa wi punɲo na, wi yenɲɛ tì yanra tipire ta ni. A Abirhamu wì si saa ki

† 22:9 22:9: Zhaki 2.21

simbapolo wi yigi maa wo saraga sogowogo, wi pinambyo wi yonlo†.

14 A Abirahamu wi sigi laga ki mege taga naga yinri fo: «Yawe Yenhele li yaa kaga wogo ki yon we kan†.» Ko ki ti ali ma pan ma gbɔn nala, pe maa ki yuun ma yo: «We Fo wi yaa ki wogo ki yon wa yanwiga ki na.»

15 A Yawe Yenhele li merenge wi si koro wa yenhele na ma Abirahamu wi yeri naa,

16 ma yo: Yawe Yenhele li nda yo ti nda: «Mà kaa nga ko pye yeen, mee je mboon pinambyo nungba pe wi kan na yeri, mi nga mi yen Yenhele, mi wugu na yee na

17 mbe duwaw ma na, mboon setirige piile pe pye pe lege paa naayeri wonngolo koro naa kogɔje yon taambugo ki yen. Ma setirige piile pe yaa ka pe juguye pe cara ti sho pe yeri†.

18 Pe kala na, cengele ngele fuun ke yen laga tara na, mi yaa ka duwaw ke na, katugu mà tanga na senre ti na†.»

19 Kona, a Abirahamu wi si songoro ma pan wi tunmbyeele pe korogɔ. A pe si yiri ma songoro wa Berisheba. Pa Abirahamu wila pye ma cen wa.

Nahori pinambiile

20 Ki kagala ke pungo na, a Abirahamu wi sigi logo ma yo wi nosepyo lenaŋa Nahori wi jo Milika wila pinambiile se fun wi kan.

† 22:13 22:13: Ebu 11.17-19 † 22:14 22:14: Mege nga ki yo «Yawe Yenhele li yaa ki wogo ki yon we kan», Eburuye senre ti ni ko ki yen Yawe Jire. † 22:17 22:17: Ebu 6.13-14; 11.12 † 22:18 22:18: Kapye 3.25

²¹ Uzi wo wila pye pinambyo kongbanna we, naa wi jonlo Buzi, naa Kemuweli na wila pye Aramu to,

²² naa Kezedi, naa Azo, naa Pilidashi, naa Yidilafu konaa Betuweli.

²³ Ki pinambiile kolotaanri mbele poro wɛɛ Milika wila se Abirahamu wi nɔsepyo lenana Nahori wi kan. Erebeke wi to wo lawi na Betuweli.

²⁴ Nahori wi cenfo Erewumu wila piile se wi kan fun. Pe mɛɛ ti nda: Teba, naa Gahamu, naa Tahashi, konaa Maaka.

23

Sara wi kunwo naa wi lemɛ senre

¹ Sara wila ta yeɛ cenme naa nafa ma yiri koloshyen (127). Wi yinwege yegele yon ko layi yeɛn.

² Pa Sara wila ku wa Kiriyati Ariba ca, pe maa ki ca ki yinri naa Eburon, wa Kana tara. A Abirahamu wi si pan mboo jo Sara wi kunwo pi gbele mboo pye.

³ Ko pungo na, a Abirahamu wi si yiri ma gboo wi yaga le laga nga wila pye, mɛɛ saa para Heti cenle woolo pe ni, ma pe pye fo:

⁴ «Mi yen nambanna ma pye cenfo laga ye sogwo. Ye gboolo lesaga kan na yeri laga ye yeri, mbanla jo gboo wi le mboo le na yeɛ yege sogwo†.»

⁵ A Heti cenle woolo pe si Abirahamu wi yon sogo ma yo fo:

† 23:4 23.4: Ebu 11.9-13; Kapye 7.16

⁶ «We tafɔ, logo we yeri! Ma yen Yenɲele li legboɔ, a li duwaw ma na laga we sɔgɔwɔ. Ma gboo wi le wa we gboolo lesaga ɲga kɪ yɔn ma wɛ ti ni fuun na ko ni. Lere wa kpɛ se je wi gboolo lesaga na we ni mbe yo maga kɔɔn jɔ gboo wi le wa.»

⁷ A Abirahamu wì si yiri ma fɔli ki tara woolo pe yɛɛ sɔgɔwɔ, Hɛti cɛnɛ woolo wele, ma pe gbɔgɔ.

⁸ A wì si pe pye fɔ: «Na kaa pye ye yenɛ ki na kaselege, mbanla jɔ gboo wi le mboo ɛ na yɛɛ yɛɛ sɔgɔwɔ, ye logo na yeri, ye Zowari pinambyɔ Efiron wi yenri na kan,

⁹ wi waliwege ɲga ki yen wa Makipela laga ki na ki kan na yeri. Wo wogo yi, ki yen wa wi kɛɛ ti kɔɲgo na. Wigi pɛɛ na yeri mbe yala ki penjara yɔn ki ni, ki ta ki pye na gboolo lesaga laga ye sɔgɔwɔ.»

¹⁰ Hɛti cɛnɛ woolo nana Efiron wila pye ma cɛn wa wi woolo pe sɔgɔwɔ. A wì si Abirahamu wi yɔn sogo le Hɛti cɛnɛ woolo sanmbala poro naa leele mbele fuun pàa pye na cɛn le wi ca ki mbogo yeyɔngɔ ki na pe yɛɛ na, mɛɛ wi pye fɔ:

¹¹ «Ayoo, na tafɔ, logo na yeri. Kɛɛ to naa waliwege ɲga ki yen wa ti ni, mi yen nari kaan ma yeri. Mi yen nari kaan ma yeri na woolo pe yɛɛ na. Mɔɔ jɔ gboo wi le wa.»

¹² A Abirahamu wì si fɔli le tara ti woolo pe yɛɛ sɔgɔwɔ ma pe gbɔgɔ,

¹³ mɛɛ ki yo Efiron wi kan ki tara woolo pe yɛɛ na fɔ: «Mila ma yenri, logo na yeri. Mi yaa kɛɛ ti penjara yɔn ki kan ma yeri, ma yenɛ ki na maga shɔ, mbe ta mbanla jɔ gboo wi le wa.»

¹⁴ Eɛn fɔ, a Efirɔn wì si Abirahamu wi yɔn sogo ma yo fɔ:

¹⁵ «Na tafɔ, logo na yeri. Kere nda ti sɔnɔgɔ ki yɛn warifuwe pyɔ cɛnmɛ tijɛɛ (400), ko woro yaraga ka mi naa mboro sɔgɔwɔ. Ki kala na, ma jɔ gboo wi le wa.»

¹⁶ A Abirahamu wì si yɛnlɛ penjara yɔn nga Efirɔn wìla naga ki na, mɛɛ ti taanla mari kan wi yeri, Heti cɛnlɛ woolo sanmbala pe yɛgɛ na. Tìla pye warifuwe pyɔ cɛnmɛ tijɛɛ (400) ma yala pɛɛfɛnnɛ pe penjara jinriwɛ pì ni.

¹⁷ Kì pye ma, Efirɔn kere nda tìla pye wa Makipela, wa laga nga pàa pye na yinri Mamire ki yɔnlɔ yirisaga yeri, ki kere to naa ti waliwege ki ni, naa tire nda fuun tìla pye mari maga mari fili ti ni,

¹⁸ a tì si pye Abirahamu wi woro. Heti cɛnlɛ woolo poro naa leele mbele fuun pàa pan wa ca ki mbogo yeyɔngɔ ki na, kila pye pe yɛgɛ na.

¹⁹ Ko punɔgo na, a Abirahamu wì suu jɔ Sara wi le wa kere ti waliwege ki ni, wa Makipela, wa Mamire laga ki tanla. Ko pe yinri fun Eburɔn, wa Kana tara.

²⁰ Kere to naa ti waliwege ki ni, tì si kanɔga ma pye Abirahamu wi woro. Wìla ti lɔ Heti cɛnlɛ woolo pe yeri mbe ta mbaa wi gboolo pe nii wa.

24

Izaki naa Erebeke pe pɔrɔgɔ sɛnrɛ

¹ Abirahamu wìla lɛ fɔ jɛngɛ, a wi yɛgɛlɛ yɔn kì lɛgɛ. Yawe Yɛnɔjɛlɛ làa duwaw wi na kagala ke ni fuun ni.

² Pilige ka, a Abirahamu wì sigi yo ña wìla pye wi kulolo pe go na, konaa ma pye wi kεε yaara ti ni fuun ti welefo wi kan fo: «Ma kεε ki le laga na jegbɔlo li nɔɔɔ†,

³ ma wugu Yawe Yεnɲεle li mεge ki na mala kan, lo na li yεn Yεnɲεle naayeri wo naa tara ti go na, fo ma se Kana tara fenne sumboro wa le mboo kan na pinambyo wi yeri jεle, poro mbele mi yεn ma cεn laga pe sɔɔwo we.

⁴ Eεn fo, ma yaa kari wa na tara, mbe sa jεle le na pinambyo Izaki wi kan, wa na go woolo pe sɔɔwo.»

⁵ A wi kulonana wì suu yon sogo ma yo fo: «Kana jεle wi se yenle mbe pinle na ni, mbe pan laga ki tara nda ti ni; na kiga pye ma, mi daga mbe songoro mbe kari ma pinambyo wi ni wa tara nda mà yiri ti ni le?»

⁶ Abirahamu wì sho fo: «Ma yεε yigi, maga ka songoro mbe kari na pinambyo wi ni wa.

⁷ Yawe Yεnɲεle, naayeri Yεnɲεle le, lilan yirige mala wo wa na tara, konaa wa na go woolo pe sɔɔwo. Li para na ni, ma wugu mala kan, ma yo li yaa kaga tara nda ti kan na setirige piile pe yeri. Lo yere jate li yaa li mεrege wi kelegi ma yege, jango ma jεle wa le wa na pinambyo wi kan.

⁸ Na jεle wiga yo wi se pinle ma ni, pa kona wuguro nda mi yaa ti ma wugu, ti soon yigi. Eεn fo, maga ka songoro mbe kari na pinambyo wi ni wa.»

† 24:2 24.2: *Ma kεε ki le laga na jegbɔlo li nɔɔɔ: Ko la pye kapyege ka, ñga pe ma pye sanga wa ni, ma wugu mbe kagbɔɔ pye.*

9 A kulonaŋa wì suu keε ki le wa wi tafɔ Abirahamu wi jegbɔlɔ li nɔgɔ, mεε wugu maa kan mbe tanga wi senyoro ti na.

10 Kona, a kulonaŋa wì suu tafɔ Abirahamu wi yɔngɔmɛye pe ke wɔ konaa wi yarijende ti ni fuun ta ni, mεε le ma kari wa Mezopotami tara, wa ca ŋga Nahɔri wila pye.

11 Naa wila ka saa gbɔn wa kɔlɔ ŋa wi yen wa ca kayege wi na, a wì si ti yɔngɔmɛye pè kanŋguuro kan. Yɔnlɔkɔgɔ layi, jεεle pe yɔnlɔkɔgɔ tɔnmɔ kosanga wi ni.

12 Kona, a wì si Yenŋεle li yenri ma yo fɔ: «Yawe Yenŋεle, na tafɔ Abirahamu wi Yenŋεle, mila ma yenri, mala konɔ li tanla na kan nala. Ma kajɛŋge pye na tafɔ Abirahamu wi kan.

13 Mi ŋa mi yen ma yere na pulugo ki tanla. Ca woolo pe sumbonɔ pe yaa pan mbe ko.

14 Na mi kaga yo sumboro ŋa kan fɔ: «Mila ma yenri, ma cɔkogo ki yeri mbe wɔ», na wiga na yɔn sogo mbe yo: «Wɔ, mi yaa pa kan fun ma yɔngɔmɛye pe yeri pe wɔ», pa kona wo mbe pye jεle ŋa mà wɔ ma tunmbyee Izaki wi kan wo. Na kiga pye ma, mi yaa ki jɛn mbe yo mà kajɛŋge pye na tafɔ wi kan.»

15 Sanni wi sa kɔ yenrɛwε pi na, a Betuweli sumborombyɔ Erebeke wì si kɔn ma yiri wi cɔkogo ki ni wa wi pajogo ki na. Abirahamu wi nɔsepyɔ lenaŋa Nahɔri wi jɔ Milika wo pinambyɔ lawi Betuweli we.

16 Ki sumboro wila yɔn fɔ jɛŋge. Wi sila naŋa kala jɛn, naŋa sila suu jɛn fun jεle. A wì si tigi wa pulugo ki ni, mεε wi cɔkogo ki ko maga yin,

mεε yiri.

¹⁷ A kulonana wì si fe maa fili ma yo fɔ: «Mi yen nɔɔ yenri, mɔɔ cɔkogo tɔnmɔ pa kan na yeri mbe wɔ.»

¹⁸ A sumboro wì sho fɔ: «Wɔ, na tafɔ.»

A wì si fyεεε maa cɔkogo ki yeri maa kan, a wì wɔ.

¹⁹ Naa wila kaa wi kan wì wɔ, a wì sho fɔ: «Mi yaa pa ko ma yɔngɔmɛye pe kan fun, pe wɔ pe tin.»

²⁰ A wì si fyεεε maa cɔkogo tɔnmɔ pi kannga wa yaayoro wɔyaraga ki ni, mεε fe ma saa ko naa wa pulugo ki ni. Wila ko ma yɔngɔmɛye pe ni fuun pe kan pè wɔ.

²¹ A nana wì si pyeri naa wele, nεε wi yεε yewe sumboro wì kanngɔlɔ, mbege jen na kaa pye Yawe Yenηεε laa jaa mboo konɔ li tanla.

²² Naa yɔngɔmɛye pàa kaa wɔ ma kɔ, a nana wì si tε kannjine na pe ma le numala na la wɔ ma kan sumboro wi yeri, li nuguwɔ pi mbaa giramu kɔgɔlɔni si wo bɔ; naa kεε kannjingele tε wogolo shyen ni; ke ni fuun nunɔba nunɔba ke nuguwɔ pi mbaa giramu cεnme cεnme wo bɔ.

²³ A wì suu yewe ma yo fɔ: «Ambɔ sumborombyɔ wi mboro? Mila ma yenri, ki yo na kan. We mbe sinlesaga ta wa ma to go mbe wɔnlɔ wa le?»

²⁴ A sumboro wì sho fɔ: «Mi yen Milika naa Nahori pe pinambyɔ Betuweli wo sumborombyɔ.»

²⁵ A wì sho naa fɔ: «Yan naa yaayoro yaakara lεgere yen wa we yeri. Sinlesaga yen wa fun ye sinle.»

²⁶ Kona, a naŋa wì si sogo maa yege ki jiile wa tara, ma Yawe Yenŋele li gbogo,

²⁷ nɛɛ yuun fɔ: «Sɔnmɔ yen Yawe Yenŋele li woo, lo na li yen na tafɔ Abirahamu wi Yenŋele le. Li sili kagbaraga ki yaga, mbeli yɔn senre ti kanŋga na tafɔ Abirahamu wi kanŋgolo. We Fɔ wìlan yege sin fɔ ma pan ma gbɔn laga na tafɔ wi woolo pe go.»

²⁸ A sumboro wì si fe ma saa ki kagala ke ni fuun ke yege yo wi nɔ woolo pe ni fuun pe kan.

²⁹ Erebeke wi ndɔ la pye wa, pàa pye naa yinri Laban. A Laban wì si fe ma yiri wa funwa na, mɛɛ kari naŋa wi korɔgo, wa pulugo ki tanla.

³⁰ Wila kannjine na pe ma le numala na li yan, ma kɛɛ kannjingele ke yan wi jɔnlɔ Erebeke wi keyen yi na; Erebeke wìla naŋa wi senre ti yege yo yege ŋga na, Laban wìla ti logo ma fun. A wì si kari wa naŋa wi tanla, wo la pye ma yere le yɔngɔmɛye pe tanla, ma wa wa pulugo ki yeri.

³¹ A Laban wì suu pye fɔ: «Pan we kari wa go, mboro ŋa Yawe Yenŋele li duwaw ma na we. Yिंगi na, a mà si yere laga funwa na? Mì go ki gbogolo ma kan, ma laga ka gbegele yɔngɔmɛye pe kan fun.»

³² Kona, a naŋa wì si kari wa Laban wi go. A Laban wì si ti a pè yɔngɔmɛye pe tuguro ti laga pe na, mɛɛ yan naa yaayoro yaakara kan pe yeri. A wì si ti a pè pan tɔnmɔ ni jaŋgo naŋa wo naa wi pinleyɛenle pe ni pe pe tɔɔɔ ti jogo (mbege naga fɔ wì pe yaara wɔ.)

³³ Kona, a pè si yaakara kan pe yeri pe ka. Eɛn fɔ, a naŋa wì sho fɔ: «Mi se ka kaawɔ mbanla

pango ki yo gben.» A Laban wì suu pye fɔ: «Ki yo na kan.»

³⁴ A ki naŋa wì sho fɔ: «Mi yen Abirhamu wo kulonaŋa.

³⁵ Yawe Yenŋele li duwaw na tafɔ wi na jɛŋge, maa pye yarijendɛ lɛgɛɛ fɔ. We Fɔ wùu kan simbaala naa sikaala ni, naa nɛɛ, naa penjara, naa tɛ, naa kulonambala naa kulojaala, naa yɔngɔmɛye konaa sofilele ni.

³⁶ Na tafɔ wi jɔ Sara wa wi lelewe pi ni wì pinambyɔ se wi kan. Abirhamu wùu kɛɛ yaara ti ni fuun ti kan ki pinambyɔ wi yeri.

³⁷ Na tafɔ wì ti, a m̀ wugu ma yo wi yen ma cɛn wa Kana tara fɛnnɛ mbele sɔgɔwɔ, mi ka ka ki sumboro wa lɛ mboo kan wi pinambyɔ wi yeri wi jɔ.

³⁸ Ɛɛn fɔ, wìlan pye ma yo mbe pan laga wi sege woolo pe yeri, laga wi go woolo pe sɔgɔwɔ, mbe pan mbe jɛle lɛ laga wi pinambyɔ wi kan.

³⁹ A m̀ sigi yo na tafɔ wi kan: <Kana jɛle wi se yenle mbe pinle na ni.>

⁴⁰ A wì silan yɔn sogo ma yo fɔ: <Yawe Yenŋele na m̀lan yinwege ki pye sinŋge li yege na, li yaa li mɛɛge wi pinle ma ni, m̀bɔɔn konɔ li tanla. Ma jɛle wa lɛ wa na sege ki ni, wa na go woolo pe sɔgɔwɔ na pinambyɔ wi kan.

⁴¹ Ki wuguro nda m̀ ti mà wugu, na maga kari wa na sege ki ni, na pee yenle mbe sumboro wi kan ma yeri, wuguro nda m̀ ti mà wugu, ti sɔɔn yigi.>

⁴² Naa m̀ kaa gbɔn le pulugo ki tanla nala, a m̀ si yenri ma yo fɔ: <Yawe Yenŋele, na tafɔ

Abirahamu wi Yenņeε, na konɔ li tanla na kan.>

⁴³ Mi ŋa mi yen ma yere na pulugo ki tanla, sumboro ŋa ka pan kosaga, mi kaga yo wi kan fɔ mila ma yenri, ma cɔkogo tɔnmɔ pa kan na yeri jenri mbe wɔ,

⁴⁴ na wiga na pye mbe yo mbe wɔ, fɔ wi yaa pa ko fun na yɔngɔmɛye pe kan pe wɔ, ko sumborombyɔ wo mbe pye jεε ŋa Yawe Yenņeε li wɔ na tafɔ wi pinambyɔ wi kan.

⁴⁵ Sanni mbe sa yenri mbe kɔ wa na nawa, a Erebeke wì si kɔn ma yiri wi cɔkogo ki ni wa wi pajogo ki na, mεε tigi wa pulugo ki ni ma ko. A mì suu pye fɔ: <Mila ma yenri, na kan mbe wɔ.>

⁴⁶ A wì si fyεεε maa cɔkogo ki laga wa wi pajogo ki na, maga yeri, mεε na pye ma yo mbe wɔ, fɔ wi yaa pa kan na yɔngɔmɛye pe yeri fun pe wɔ. A mì si wɔ, a wì silan yɔngɔmɛye pe kan a pè wɔ fun.

⁴⁷ A mì suu yewe ma yo fɔ: <Ma yen ambɔ sumborombyɔ?> A wì silan yɔn sogo ma yo fɔ: <Mi yen Nahɔri naa Milika pe pinambyɔ Betuweli wo sumborombyɔ.> A mì si tε kannjine na pe ma le numala na la le wa wi numala li na, mεε kεε kannjingele tε wogolo le wi keyen yi na.

⁴⁸ A mì si fɔli ma Yawe Yenņeε li gbɔɔ, na tafɔ Abirahamu wi Yenņeε le. Lo lilan yege sin wa konɔ jene li ni, fɔ a mì saa na tafɔ wi nɔsepyɔ lenaŋa wi sumboro le wi pinambyɔ wi kan jεε.

⁴⁹ Koni, na kaa pye ye mbe kajεŋε pye na tafɔ wi kan tagawa ni, yege yo na kan; nakosima yege yo na kan, pa mi yaa la kee laga ka yege ni.»

⁵⁰ A Laban naa Betuweli pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Yawe Yenņeε lo lìgi kala na li yege sin.

We se ya kendige wɔ ma ni.

⁵¹ Erebeke wi ɲa na ma yege sɔgɔwɔ, wi le maa kee wi ni, wi sa pye ma tafɔ wi pinambyɔ wi jo, paa yege ɲga na Yawe Yenɲele ligi yo we.»

⁵² Naa Abirahamu wi kulonɲa wila kaa pe senyoro ti logo, a wì si sogo maa yege ki jiile wa tara Yawe Yenɲele li yege na mali gbɔgɔ.

⁵³ A kulonɲa wì si fereyaara warifuwe woro naa te woro, konaa yaripɔrɔ wɔ ma kan Erebeke wi yeri, mɛɛ yarijende sɔnɲgbanga woro kan wi ndɔ naa wi nɔ pe yeri fun.

⁵⁴ Ko punɲo na, a kulonɲa wo naa wi pinleyɛɛnle pe ni pè si li ma wɔ, mɛɛ saa sinle.

Ki goto pinliwe pi ni, naa pàa kaa yiri, a kulonɲa wì si Erebeke wi ndɔ naa wi nɔ pe pye fɔ: «Yanla yaga mbe sɔngɔrɔ wa na tafɔ wi yeri.»

⁵⁵ A Erebeke wi ndɔ naa wi nɔ pè sho fɔ: «Ki yaga sumborombyɔ wi koro laga naa jenri, pa pilige ke yen; kona wi sila kee.»

⁵⁶ A kulonɲa wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yaga kanla mɔ, katugu Yawe Yenɲele lilan konɔ li tanla na kan. Yanla yaga mbe sɔngɔrɔ wa na tafɔ wi yeri.»

⁵⁷ Kona, a pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ye ti we sumborombyɔ wi yeri, we wo kpaw wi yewe karaga wogo ki ni.»

⁵⁸ A pè si Erebeke wi yeri maa yewe ma yo fɔ: «Maa jaa mbe kari ki naɲa ɲa wi ni le?» A wì sho fɔ: «Ee, mi yaa kari wi ni.»

⁵⁹ Kì kaa pye ma, a pè si Erebeke wo naa jele ɲa wila pye wi gbegelefo, pe yaga a pè pinle

Abirahamu wi kulonaŋa wo naa wi woolo pe ni ma kari.

⁶⁰ A pè si duwaw pye Erebeke wi kan ma yo fo: Mboro ŋa we jɔnlo sumboro, Yennɛɛ li ti ma pye leleɛɛ nɔ.

Ma setirige piile pe pye pe panrafenne pe cara ti go na.

⁶¹ A Erebeke wo naa wi kulojaala pe ni pè si yiri ma lugu yɔngɔmɛye pe na, mɛɛ taga kulonaŋa wi na. A pè si pinle na kee.

⁶² Ki wagati wi ni, Izaki wila yiri wa Lahayi Jɔɔyi kolo wi tanla, mɛɛ pan ma cen wa Negɛvu tara ti ni†.

⁶³ Pilige ka, yɔnlɔkɔɔ ka ni, Izaki wì si yiri ma kari wa wasege ki ni mbe sa jatere pye jɛŋɛ. A wì si kaa yɛɛ yirige ma wele, mɛɛ yɔngɔmɛye yan paa paan wa.

⁶⁴ A Erebeke wì suu yɛɛ ki yirige ma wele fun, mɛɛ Izaki wi yan. A wì si yiri wa yɔngɔmɛ wi na ma tigi fyaw,

⁶⁵ mɛɛ kulonaŋa wi yewe ma yo fo: «Naŋa wiwiin wi ŋa wo wì yiri wa wasege ki ni na paan mbe we fili?» A kulonaŋa wì sho fo: «Na tafa wowi.»

Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a wì suu parigbɔɔ ki le maa yɛɛ fo ki ni†.

⁶⁶ A kulonaŋa wì si kagala ŋgele fuun wila pye ke yɛɛ yo ma Izaki wi kan.

† 24:62 24.62: Zhenɛ 16.14 † 24:65 24.65: *A wì suu parigbɔɔ ki le maa yɛɛ fo ki ni kila pye na paga sumboro kan naŋa yeri wa Izirayeli tara, na wi pɔlɔ wi faa yigi gbɛn, wii daga mbe yere naŋa wi yɛɛ sɔɔwɔ na wi suu yɛɛ ki fo.*

⁶⁷ Ko pungo na, a Izaki wì si kari Erebeke wi ni wa wi nɔ Sara wìla wi yinwege ki pye paraga go nga ni ki ni, mɛɛ wi pɔri maa pye wi jɔ. Erebeke wìla Izaki wi ndanla. Kì pye ma, a wi kotogo kì si sogo wi na wi nɔ kunwɔ pi wogo na.

25

*Abirahamu setirige piile
sanmbala pe mɛɛ ti nda
(1 Kuro 1.32-33)*

¹ Kona, a Abirahamu wì si jɛɛ wa yɛɛ pɔri naa, pàa pye naa yinri Ketura.

² Wìla pinambiile mbele se Abirahamu wi kan pe mɛɛ ti nda: Zimiran, naa Yokishan, naa Medan, naa Madiyan, naa Ishibaki, konaa Shuwa.

³ A Yokishan wo Šaba naa Dedan se. Dedan setirige piile poro pàa pye Ashuri cɛnɛ woolo, naa Letushi cɛnɛ woolo konaa Lewumi cɛnɛ woolo.

⁴ Madiyan pinambiile poro la weɛ Efa, naa Eferi, naa Hanɔki, naa Abida konaa Elidaa. Poro pe ni fuun mbele, poro pàa pye Ketura wi setirige piile wele.

*Abirahamu wi kunwɔ
naa Izaki wi kɔrɔɔ liwen sɛnɛ*

⁵ Kona, a Abirahamu wì suu kɛɛ yaara ti ni fuun ti kan Izaki wi yeri.

⁶ Ma Abirahamu wi ta yinwege na, a wì si yarikanra kan wi kulojaala mbele wìla tɛɛɛ jɛɛɛ pe pinambiile pe yeri, mɛɛ pe torogo wa tara nda wa yɔnɔ yirisaga yeri ti ni, ma pe lali wi pinambyɔ Izaki wi ni.

⁷ Abirahamu wila ta yele cenme naa nafa taanri ma yiri ke ma yiri kanjurugo (175).

⁸ Abirahamu wila le ma tin yinwege ki na, a wi lelewe pi yon jenge, a wi si jen ma ku ma taga wa wi teleye mbele paa ku pe na.

⁹ A wi pinambiile Izaki naa Ishimayeli pe suu le wa waliwege nga ki yen wa Makipela laga ki ni, wa Heti cenle woolo naa Zowari wi pinambyo Efiron wi kere, wa Mamire laga ki tanla.

¹⁰ Abirahamu wila ki kere ti lo Heti cenle woolo poro yeri. Pa paa Abirahamu wo naa wi jo Sara wi ni, pe gboolo pe le wa†.

¹¹ Abirahamu wi kungolo, a Yenyele li si duwaw wi pinambyo Izaki wi na. Izaki wila pye ma cen wa Lahayi Jroyi kolo wi tanla.

*Ishimayeli setirige piile
pe mere ti nda*

(1 Kuro 1.28-31)

¹² Sara wi kulojo Agari na wila yiri wa Ezhipiti tara, wila pinambyo na se Abirahamu wi kan, Ishimayeli we, wi setirige piile poro wele mbele yeen.

¹³ Ishimayeli wi pinambiile pe mere ti nda ma yala pe se ma pe tagala pe yee na yee nga na ki ni. Wi pinambyo kongbanna wo lawi na Nebayoti, naa Kedari, naa Adibeyeli, naa Mibisamu,

¹⁴ naa Mishima, naa Duma, naa Masa,

¹⁵ naa Hadadi, naa Tema, naa Yeturi, naa Nafishi konaa Kedima.

¹⁶ Poro mbele poro paa pye Ishimayeli wi pinambiile ke ma yiri shyen wele. Pe ni fuun

† 25:10 25.10: Zhene 23.3-16

nunḡba nunḡba pyew pàa pye cengele teele. Pàa pe mere ti tagataga pe cara naa pe kere kapire ti na.

¹⁷ Ishimayeli wila ta yele cenme naa nafa ma yiri ke ma yiri koloshyen (137), a wi si ku ma taga wa wi teleye pe na.

¹⁸ Ishimayeli wi setirige piile pàa pye ma cen maga le wa Havila tara fo ma saa gbòn wa Shurica. Shurica ki yen wa Ezhipiti tara ti tanla, ma wa wa Asiri tara ti yeri. Pàa cen ma lali Abirahamu wi setirige piile sanmbala pe ni fuun pe ni.

*Ezawu naa Zhakobu
pe seme senre*

¹⁹ Senre nda ti yen na para Abirahamu wi pinambyo Izaki wi wogo ki na ti nda:

²⁰ Abirahamu wila Izaki wi se. Izaki wila ta yele nafa shyen mee Erebeka pari. Aramu tara fenne nana Betuweli na wila yiri wa Padamu Aramu tara wo sumborombyo lawi. Aramu tara fenne nana Laban wo nosepyo sumboro lawi.

²¹ Erebeka wi sila pye na siin.

Ki kaa pye ma, a Izaki wi si Yawe Yenḡele li yenri wi jo wi kan. A we Fo wi suu yenrewe pi logo, a wi jo Erebeka wi si kugbo le (nee waanla singi mbe se).

²² Piile pàa pye na pe yee teere wa pe no wi lara. A nofo wi sho fo: «Na kaa pye anme ki yen, yingyi na, a mi si kugbo le?» A wi si kari ma saa Yawe Yenḡele li yewe ki wogo ki ni.

²³ A Yawe Yenḡele li suu pye fo:
Cengele shyen ke yen wa ma lara;
Ma yaa ka cengele shyen se,

ke yaa ka laga ke yεε na.

Cenle nungba yaa ka fannga ta sanna li na; ndofo wi yaa ka pye jonlofo wi kulo†.

²⁴ Naa Erebeke wi sesanga wila kaa gbɔn, a pè sigi jɛn fo waanla pe yɛn wa wi lara.

²⁵ A kongbanna wì si yiri, wila pye gbanmbɛɛ, ma pye sire ni wi wire ti lagapyew, paa tondara sire woo yɛn. A pè suu mɛgɛ taga naa yinri Ezawu.

²⁶ Ko pungo na, a wi jonlo wì si yiri. Wi kɛɛ kila pye ma Ezawu wi yengbele li yigi†. A pè suu mɛgɛ taga naa yinri Zhakɔbu. Izaki wila ta yeɛ nafa taanri pe sesanga wi ni.

*Ezawu wila wi leɛwɛ tonli
wi pɛrɛ wi jonlo Zhakɔbu wi yeri*

²⁷ A pinambigile kè si yiri ma ɛ. Ezawu wila pye koniyɛɛn gbɔɔ, a yan yanraga kùu ndanla. Ɛɛn fo, Zhakɔbu wo la pye lere ɲa wi yɛn pɔw. Wila pye na korogi wa paraga go ki ni paa yege ɲa na kila wi ndanla we.

²⁸ Ezawu wila pye ma Izaki wi ndanla, katugu wila pye na kara kuun, a wila kaa. Ma si yala Zhakɔbu wila pye ma Erebeke ndanla.

²⁹ Pilige ka Zhakɔbu wila pye na yara nda pe yinri lantiyi ta sori. A Ezawu wì si yiri wa kɛrɛ ma ye. Wila pye ma te fo jɛɲgɛ.

³⁰ A wì si Zhakɔbu wi yɛnri maa pye fo: «Ki yaga mbege yara yɛnrɛ nda ta ka, ki yara yɛnrɛ

† 25:23 25.23: Ɔromu 9.12 † 25:26 25.26: Wa Izirayeli tara, waanla pe ni, paga keli mbe ɲa se, wo wi ma pye ndofo we. *Mbe yengbele li yigi:* Ko kɔrɔ wo yɛn mbaa ma yɛnjo wi lagajaa mboo yigi, mboo jan, mbe keli wi yege.

nda re, katugu mi yen ma te, fungo ki yen na na.»

Ko kala na pège mege nga ki taga Ezawu wi na naa yinri Edomu†.

³¹ A Zhakobu wì suu pye fò: «Ma lelewe tonli wi kan na yeri gben nala.»

³² A Ezawu wì suu yòn sogo ma yo fò: «Wele, mi yen na jaa mbe ku fungo ki kee. Yingi ki lelewe tonli wi yaa yòn na kan?»

³³ Kona, a Zhakobu wì suu pye fò: «Wugu mala kan ki wogo ki na gben.»

A Ezawu wì si wugu maa kan, mee wi lelewe tonli wi kan wi yeri†.

³⁴ Kona, a Zhakobu wì si buru naa yara yenre kan Ezawu wi yeri. A wì si ka ma wò mee yiri ma kari. Kì pye ma, Ezawu wi sila wi lelewe tonli wi jate yaraga.

26

Izaki naa Abimeleki pe senre

¹ Fungo kà la to wa Kana tara ti ni. Ko fungo ko la pye ki ye Abirahamu wagati wogo ko ni. A Izaki wì si kari Filisiti tara fenne wunlunaja Abimeleki wi korogo wa Gerari ca.

² A Yawe Yenṅele lì sili yee naga Izaki wi na maa pye fò: «Maga ka kari wa Ezhipiti tara, een fò, ma sa cen wa tara nda mi yaa ti senre yo ma kan ti ni.

³ Ma cen laga ki tara nda ti ni, mi yaa loon go singi mbe duwaw ma na, katugu mi yaa ki

† 25:30 25.30: Eburuye senre ti ni Edomu mege ki korò wowi ṅa yenge. † 25:33 25.33: Ebu 12.16

tara nda ti ni fuun ti kan mboro naa ma setirige piile ye yeri. Wuguro nda mila wugu ma to Abirahamu wi kan, pa mi yaa ki kala li yon fili yeen.

⁴ Mi yaa koon setirige piile pe pye pe lege, paa naayeri wonngolo ke yen. Mi yaa kaga tara nda ti ni fuun ti kan pe yeri. Cengele ngele fuun ke yen laga tara na, mi yaa ka duwaw ke na pe kala na[†],

⁵ katugu Abirahamu wila tanga ma yala na senyoro ti ni, naa na kondengenle, naa na kakondengenle, koro naa na ngasegele ke ni.»

⁶ Ki kaa pye ma, a Izaki wi si koro ma cen wa Gerari ca.

⁷ Naa ki laga ki nambala pa kaa wi yewe wi jo wi wogo ki ni, a wi si pe pye fo: «Na jonlo sumboro wi.» Wi sila soro mbege yo mbe yo Erebeke wi yen wi jo, katugu wila pye na fye maga yan nde ki laga ki nambala pe yaa wi gbo mbe Erebeke wi le wi tiyonwo pi kala na[†].

⁸ Naa Izaki wila kaa na moni wa Gerari ca, pilige ka, a Filisiti tara fenne wunlunana Abimeleki wi si wele wa wi go fenetiri wi ni, mee Izaki wi yan wila wi jo Erebeke wi gbara, naa talitali.

⁹ A Abimeleki wi suu yeri mee wi pye fo: «Jaga ma jo wi piiri. Ki pye mele, a ma sho fo ma jonlo sumboro wi?» A Izaki wi suu pye fo: «Mila fye maga yo ma, jango paga kanla gbo na jo wi kala na.»

¹⁰ Kona, a Abimeleki wi suu pye fo: «Yingi ma pye we na yeen? Ki koro jenri anme we woo wa

[†] 26:4 26.3-4: Zhenε 22.16-18 [†] 26:7 26.7: Zhenε 12.13; 20.2

sinle ma jo wi ni. Pa ma jen na we kan we kapege pye.»

¹¹ Kì kaa pye ma, a Abimeleki wì sigi yo maga ngban wi tara woolo pe ni ma yo fo: «Lere ña fuun ka kapege pye ki naña ña wo naa wi jo pe na, wo daga mbe ku.»

*Izaki wila yon fnliwe le
Abimeleki wi ni*

¹² Ki yele li ni, a Izaki wì si yariluguro lugu wa ki tara ti ni; a tì si yon fo jenge, katugu Yawe Yenjele làa duwaw wi na.

¹³ Izaki wi yarijende tila pye na lege na kee yegge, fo a wì saa pye penjagboro fo.

¹⁴ Simbangebelege la pye wi yeri, naa sikaala ngbelege ni, naa nere ngbelege ni, konaa kulolo legere ni.

Filisiti tara fenne paa pye na yenjara piin Izaki wi ni.

¹⁵ Wi to Abirahamu wi sanga wi na, wi kulonambala paa koloye mbele wo, a Filisiti tara fenne pe si tara ko ma le wa pe ni ma pe tonndo.

¹⁶ A Abimeleki wì si Izaki wi pye fo: «Ta kee ma wo laga we sogowo, katugu ma fannga ki we we wogo ki na.»

¹⁷ A Izaki wì si yiri le mee saa paara yinre censaga kan wa Gerari ca gbnlundegge ki ni, ma cen wa.

¹⁸ Koloye mbele paa wo Izaki wi to Abirahamu sanga wi na, a Filisiti tara fenne pe pe ton Abirahamu wi kungolo, Izaki wila pe wo naa fonngo; mere nda wi to wila taga pe na, a wì siri taga pe na naa.

19 Pilige ka, a Izaki wi kulolo pè si kòlò wa wò wa Gerari ca gbunlundεge ki ni, mεε saa yiri tɔnmɔ kologo na nga kila pulo.

20 A Gerari ca yaayoro kɔnrifenne pe nεε wiin Izaki yaayoro kɔnrifenne pe ni, ma yo tɔnmɔ pi yen pɔro woo.

A Izaki wì si kòlò wi mεge taga naa yinri Ezeki†, katugu pàa win wi ni wi go na.

21 A wi kulolo pè si kòlò wa wò naa. A pè win wi ni fun ki woo wi go na; a wì suu mεge taga naa yinri Sitina†.

22 A Izaki wì si yiri le ko laga ko na, mεε saa kòlò wa yege wò naa. Lere sila win wi ni wo kala na; a wì suu mεge taga naa yinri Erehoboti†, katugu wila ki yo fɔ: «Koni Yawe Yεnɲεle li we kotogo ki sogo we na, we yaa se mbe lεge mbe yarijende ta laga tara ti ni.»

23 A Izaki wì si yiri lema mεε kari wa Berisheba.

24 Ki yembinε li ni, a Yawe Yεnɲεle li si li yeε naga Izaki wi na maa pye fɔ: «Mi yen ma to Abirahamu wi Yεnɲεle. Maga ka fyε, mi yen nɔɔ go singi. Mi yaa duwaw ma na, mboɔn setirige piile pe pye pe lεge, na tunmbyee Abirahamu wi kala na.»

25 A Izaki wì si saraga wɔsaga kan wa ki laga ki na, ma Yawe Yεnɲεle li mεge ki yeri mali gbɔgo. A wì suu paara yinre ti kan wa; a wi kulolo pè kòlò wa wò wa.

† 26:20 26:20: Eburuye senre ti ni Ezeki mεge ki kɔro wowi ɲa malaga. † 26:21 26:21: Eburuye senre ti ni Sitina mεge ki kɔro wowi ɲa kendige womɔ. † 26:22 26:22: Eburuye senre ti ni Erehoboti mεge ki kɔro wowi ɲa laga nga ki pyεle.

26 A Abimeleki naa wi wɔnlɔnaŋa Ahuzati, konaa wi malingboɔnlɔ to Pikoli wi ni, pɛ si yiri wa Gerari ca, mɛɛ kari Izaki wi kɔrɔgɔ†.

27 A Izaki wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yiŋgi na, a yè si pan laga na kɔrɔgɔ, ma si yala yànlà panra mala puro mala wɔ wa ye sɔgɔwɔ?»

28 A pɛ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Wège wele maga yan fɔ Yawe Yɛnɲɛɛ li yɛn ma ni. Ko kala na wè yo: <Ki daga we wugu we yɛɛ kan, we yɔn finliwɛ le we yɛɛ sɔgɔwɔ, woro naa mboro.

29 Po pi yaa ti ma se ka kapege ka kpe pye we na, paa yɛge ŋga na woro fun we sɔɔn jɔlɔ we. Ɛɛn fɔ, kajɛŋge wè pye mɔɔ kan bɔkɔ, mɛɛ ma yaga, a mà kari yeyinŋge na. Koni Yawe Yɛnɲɛɛ li duwaw ma na.> »

30 A Izaki wì si sɔgɔlɔ gbɔlɔ sɔgɔ pe kan, a pɛ li, ma wɔ, ma tin.

31 Ki goto pinliwɛ pi ni, a pɛ si yiri ma wugu ma pe yɛɛ kan (ma yɔn finliwɛ le pe yɛɛ ni). A Izaki wì si konɔ li kan pe yeri. A pɛ si kari yeyinŋge na.

32 Ki pilige nunŋba ki ni, Izaki wi kulolo pèle la pye na kɔlɔ wa woo, mɛɛ pan maa sɛnrɛ yo maa kan ma yo fɔ: «We tɔnmɔ ta kɔlɔ wa ni.»

33 A Izaki wì sigi kɔlɔ wi mege taga naa yinri Shiba. Ko ki ti ali ma pan ma gbɔn nala, pe maa ki ca ki yinri Berisheba†.

Ezawu naa wi jɛɛɛ pe kala

† 26:26 26:26: Zhene 21.22 † 26:33 26:33: Eburuye sɛnrɛ ti ni Shiba mege ki kɔrɔ wowi ŋa mbe wugu. Berisheba mege ki kɔrɔ wo wi ŋa kɔlɔ ŋa pɛ wugu wi kala na (Zhene 21.31).

³⁴ Ezawu wila ta yeɛ nafa shyen mee jeeɛ shyen pori: Heti cenle woolo naŋa Beeru wi sumborombyo Zhuditi wo naa Heti cenle woolo naŋa Elon wi sumborombyo Basimati wi ni.

³⁵ Ki jeeɛ paà Izaki naa Erebeke pe nawa pi tanga pe na fo jenge.

27

Izaki wila duwaw pye Zhakobu wi kan

¹ Izaki wila le jenge, a wi yengele ke te, wii ya mbaa yaan naa. Ki kaa pye ma, a wi suu pinambyo kongbanŋa Ezawu wi yeri maa pye fo: «Na pinambyo.» A wi si sho ma yo fo: «Naw.»

² A Izaki wi sho fo: «Wele, mi le mako, mi silan kupilige ki jen.

³ Koni ma koniyenre yaara ti le, ko koro wo yen ma sanngbo wo naa ma sandiga ki ni, ma kari wa yan ma sa yanri ma kara ta gbo na kan.

⁴ Kara nda ti yen mala ndanla, mari sogo na kan, ma pan ti ni mberi ka, jango mi jate mbe duwaw pye ma kan, si jen mbe ku.»

⁵ Ma si yala Izaki wila pye na para wi pinambyo Ezawu wi ni sanga ŋa ni, Erebeke wila pye naga senre ti nuru. A Ezawu wi si kari wa yan mbe sa kara ta gbo mbe pan ti ni.

⁶ Kona, a Erebeke wi suu pinambyo Zhakobu wi pye fo: «Migi logo ma to wi yeri wila ma ndo Ezawu wi piin fo:

⁷ <Kari ma sa kara ta gbo, ma kara nda ti yen mala ndanla ti sogo na kan mberi ka. Mi yaa duwaw pye ma kan Yawe Yenŋele li yege na, si jen mbe ku.>

⁸ Koni na pinambyo, ta nuru na yeri, mi ka nga yo ma kan, ma ko pye.

⁹ Kari wa sikaala ngbelege ki ni, ma sa sikaala yirifonmbolo tiyongolo shyen yigi na kan. Mi yaa kara nda toon to wi ndanla ti sogo wi kan,

¹⁰ mee ti le ma sari kan ma to wi yeri, wi ta ka jango wi duwaw pye ma kan, si jen mbe ku.»

¹¹ A Zhakobu wi suu no Erebeke wi yon sogo ma yo fo: «Kaselege ma yo. Ee fo, na ndo Ezawu wi yen sire ni, sire si woro mi na.

¹² Kana na to wi yaa na talitali mbe wele (si jen mbe duwaw pye na kan), pa kona mi yaa pye wi yegge na leele fanlafa. Kiga pye ma, mi yaa ti wilan danga, wi se duwaw pye na kan.»

¹³ A wi no wi suu pye fo: «Na pinambyo, ki danga ki mi yigi! Ta nuru na yeri san, ma sa ki sikaala yirifonmbolo pe yigi ma pan pe ni na kan.»

¹⁴ A Zhakobu wi si kari ma saa pe yigi ma pan pe ni, mee pe gbegele wi no wi kan. A noko wi si kara nda ti Zhakobu wi to wi ndanla ti sogo wi kan.

¹⁵ Ko pungo na, a Erebeke wi suu pinambyo lerefo Ezawu wi yariporo, ti ti ni fuun tiyonro nda wila tegge wa go, ti le mari le wi pinambyo shyenwoo Zhakobu wi kan.

¹⁶ A wi si sikaala yirifonmbolo pe seere ti le, ma Zhakobu wi keyen yi fo ti ni, konaa wi yologo lara nda tila pye sire fu ti ni.

¹⁷ A wi si kara tanra to naa yaakara nda wila sogo ti le wi pinambyo Zhakobu wi kee.

¹⁸ A Zhakobu wi si kari ti ni wi to wi korogo, mee wi yeri maa pye fo: «Na to.» A Izaki wi

si sho ma yo fo: «Naw! Ambɔ wi mboro, na pinambyɔ?»

¹⁹ A Zhakɔbu wì suu pye fo: «Muwi, Ezawu, ma pinambyɔ koŋgbanja we. Nga mà yo mbe pye, mīgi pye. Mila ma yenri, yiri ma cen mala kara ta ka, jango mboro jate ma duwaw pye na kan.»

²⁰ A Izaki wì suu pinambyɔ wi yewe maa pye fo: «Mà pye mɛɛ mɛɛ kara ta ta fyaw na pinambyɔ?»

A Zhakɔbu wì sho fo: «Yawe Yenɲɛɛ, ma Yenɲɛɛ le, lo lɪ kara ti pye a ti pan na kɔrɔɔ.»

²¹ A Izaki wì si Zhakɔbu wi pye fo: «Fulo laga na tanla mbɔɔn talitali mbe wele na pinambyɔ, mbe ta mbege jen fo na pinambyɔ Ezawu wowi mboro kaselege.»

²² A Zhakɔbu wì si fulo wa wi to Izaki wi tanla, a Izaki wì suu talitali ma wele, mɛɛ yo fo: «Magala lo yen Zhakɔbu magala, keyen yo yen Ezawu keyen.»

²³ Wi sila Zhakɔbu wi jen, katugu wi keyen yila pye pa wi ndɔ Ezawu wi woyo yi yen. A wì si duwaw pye maa kan.

²⁴ (Sanni Izaki wi sa duwaw pye wi kan), a wì suu yewe naa ma yo fo: «Kaselege mboro ma yen na pinambyɔ Ezawu we le?» A wì suu yɔn sogo ma yo fo: «Ee, wowi mi we.»

²⁵ A Izaki wì sho fo: «Yaakara ta ko na kan na pinambyɔ, mbe ta mbɔɔn kara ta ka, jango mi jate mbe duwaw pye ma kan.»

A Zhakɔbu wì si ta ko wi kan, a wì ka, mɛɛ duven kan wi yeri fun, a wì wɔ.

²⁶ Kona, a wi to Izaki wì suu pye fɔ: «Fulo laga na tanla ma keyen wa na yɔlɔgɔ mala shari na pinambyɔ.»

²⁷ A Zhakɔbu wì si fulo wa wi tanla mɛɛ keyen wa wi yɔlɔgɔ maa shari. A Izaki wì suu yaripɔɔ ti nuwɔ ta, mɛɛ duwaw pye wi kan ma yo fɔ:
«Kaselege ko na, na pinambyɔ wi nuwɔ pi yen paa kɛrɛ nda Yawe Yɛnɲɛlɛ lɪ duwaw ti na ti nuwɔ pi yen.

²⁸ Yɛnɲɛlɛ sa fɔɔngɔ ɲga ki maa yinrigi wa naayeri na wuun ki kan ma yeri, li tara ti yarijɛndɛ ti kan ma yeri!
Li yarilire nda pe yinri bile† to naa duven fɔnɲɔ kan ma yeri legerɛ!

²⁹ Tara woolo paa tunɲgo piin ma kan, konaa cɛngɛlɛ kaa foli kaa ma kaan! Ma cɛn ma nɔsepɪile pe go na, paa foli paa ma kaan.
Lere ɲa kɔɔn danga, danga mbe wo yigi; lere ɲa ka duwaw pye ma kan, wo mbe duwaw ta†.»

³⁰ Naa Izaki wɪla kaa kɔ duwaw pyege ki na Zhakɔbu wi kan, a Zhakɔbu wì si yiri. Pa wɪla yinrigi le wi to wi tanla, a wi ndɔ Ezawu wì si yiri wa yanrisaga ma ye.

³¹ A wì si kara tanra ta sɔgɔ fun, mɛɛ pan mari kan wi to wi yeri, ma suu pye fɔ: «Yiri ma cɛn na to, ma kara nda mɪ pan ma kan ta ka, janɲgo ma ta ma duwaw pye na kan.»

† 27:28 27:28: Bile: Yarilire tari nda ti yen paa mali yen. Pe maa ti muwɛ pi piin buru. † 27:29 27:27-29: Zhɛnɛ 12.3; Ebu 11.20

³² A wi to Izaki wì suu yewe maa pye fɔ: «Ambo wi mboro?» A wì sho fɔ: «Muwi, Ezawu, ma pinambyɔ we.»

³³ A Izaki wi jatere wì si piri wi na, fɔ a wila seri ngbanga. A wì si yewe ma yo fɔ: «A Ambo si saa kara ta gbo ma pan ti ni na kan, a mì ti ni fuun ti ka, a mà si jɛn ma pan? Ko fɔ wo mì duwaw pye wi kan; ki duwaw wi yaa si yigi.»

³⁴ Naa Ezawu wila kaa wi to wi senyoro ti logo, a wi nawa pì si tanga wi na, a wì si gbele ngbanga, mɛɛ wì to wi yɛnri ma yo fɔ: «Duwaw wa pye na kan fun.»

³⁵ A Izaki wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ma jɔnlɔ wì pan mala fanla, mɔɔ duwaw wi sho maa ta.»

³⁶ A Ezawu wì sho fɔ: «Jaga wi Zhakɔbu mɛgɛ kì yala wi ni, ki kɔrɔ wo yɛn: Lere ɲa wi maa leele fanla, katugu wìlan fanla fanlasaga shyen. Wila keli mala lelewe tɔnli wi sho na yeri, kooŋga wì nuru ma duwaw ɲa wi jɛn na pye na woo wi sho na yeri.»

A Ezawu wì sho naa fɔ: «Duwaw wa si koro wa ma yeri naa ma pye na kan†?»

³⁷ A Izaki wì suu yɔn sogo maa pye fɔ: «Wele, mùu tɛgɛ ma go na. Mùu nɔsepiile pe ni fuun pe le wi kɛɛ, pe pye wi kulolo. Mì bile wo naa duven kan wi yeri. Mi se ya yaraga ka kpɛ pye ma kan naa na pinambyɔ.»

³⁸ A Ezawu wì suu to wi pye fɔ: «Baba, duwaw nuŋgba ɲa wo wi yɛn wa mboro yeri. Baba, duwaw wa pye na kan fun.» A Ezawu wi nɛɛ gbele ngbanga†.

† 27:36 27:36: Zhɛnɛ 25.29-34 † 27:38 27:38: Ebu 12.17

39 A wi to Izaki wì suu yɔn sogo ma yo fɔ:

Wele, tara ti yarijendɛ to naa fɔɔngɔ n̄ga ki maa yinrigi wa naayeri na tuun tara, ti yaa pye mbe lali ma ni.

40 Ma yaa kaa ma yɔn suro ti taa ma tokobi wo fannga na.

Ma yaa kaa kulowo piin ma jɔnlɔ wi kan.

Ɛɛn fɔ, ma yaa ka koro ma yɛɛ na, mbaa yanri la toro,

mboɔn yɛɛ shɔ wi kulowo mba wi yaa taga ma na pi ni†.

41 A Ezawu wì si Zhakɔbu wi panra duwaw n̄a wi to wìla pye wi kan wi kala na. Ezawu wìla pye naga yuun wa wi nawa fɔ: «Na to wi yaa ku pilige n̄ga ni ki yɛn na yɔngɔ. Wi kunwɔ piliye yi pun̄go na, pa mi yaa na jɔnlɔ Zhakɔbu wi gbo.»

42 Erebeka wi pinambyɔ kon̄gbanna Ezawu wi senre nda wìla yo, p̄aa ti yo Erebeka wi kan. A wì si ti, a p̄ò pinambyɔ shyenwoo Zhakɔbu wi yeri wi kan. A wì suu pye fɔ: «Wele, ma ndɔ Ezawu wìla jaa mboɔ kayan̄ga ki wɔ ma ni mboɔn gbo.

43 Koni, na pinambyɔ, logo na yeri! Yiri ma fe, ma sa lara wa na ndɔ Laban wi yeri wa Haran ca.

44 Ma koro wa wi ni sa gbɔn wagati wa ni, fɔ ma ndɔ wi nan̄gbanwa pi sa sogo wi na.

45 Na ma ndɔ wi nan̄gbanwa piga ka sogo ma kan̄gɔlɔ, a wì fɛgɛ n̄ga mà pye wi na ki na, pa

† 27:40 27:40: Zhene 36.8; 2 Wunlu 8.20; Ebu 11.20

kona mi yaa ti ma pan; katugu mi woro na jaa mbe ye shyen ye la pilige nunḡba ki ni†.»

⁴⁶ A Erebeke wì si Izaki wi pye fɔ: «Na yinwege kì la kɔ na na, na pijaala, Hɛti cɛnɛ woolo pe kala na. Na Zhakɔbu wiga Hɛti cɛnɛ woolo sumborombyɔ wa pɔri, ki tara nda ti sumborombiile wo wa nunḡba, paa mbele pe yen, mbe ku pa ko mbe mbɔnrɔ na yeri.»

28

Zhakɔbu wila fe ma kari wa Mezopotami tara

¹ Kona, a Izaki wì si Zhakɔbu wi yeri mɛɛ duwaw pye wi kan, ma yo fɔ: «Maga ka Kana tara fenne sumboro wa pɔri ma jɔ.

² Yiri ma kari wa Padamu Aramu tara, wa ma nɔ wi to Betuweli wi yeri, ma sa ma nɔ wi ndɔ Laban wi sumborombiile wo wa pɔri ma jɔ.

³ Yenḡele na yawa pi ni fuun fɔ, li duwaw ma na, lɔɔn pye sevɔ, ma pilegere se, ma pye cengele legere to.

⁴ Laa duwaw ŋa kan Abirahamu wi yeri, ligi duwaw cɛnɛ nunḡba wi kan mboro naa ma setirige piile ye yeri, jango tara nda ma yen ma cɛn laga ti ni paa nambanḡa yen, ti pye ma woro. Ko tara nda to Yenḡele laa kan Abirahamu wi yeri†.»

† **27:45 27:45:** Erebeke wi sila pye na jaa mboo pinambiile shyen pe la pilige nunḡba ki ni, ko ki naga ma yo ndɔfɔ wi mbaa jonlofɔ wi gbo si fe, nakoma lere wa mbaa ndɔfɔ fun wi gbo. † **28:4 28:4:** Zhene 17.4-8

⁵ Kì kaa pye ma, a Izaki wì si Zhakòbu wi torogo wila kee. A wì si kari wa Aramu tara fenne naŋa Betuweli wi pinambyo Laban wi yeri. Zhakòbu naa Ezawu pe no Erebeke wo ndo lawi.

⁶ Ezawu wila ki logo ma yo Izaki wila duwaw pye Zhakòbu wi kan, maa torogo wa Padamu Aramu tara wi sa jele wa pori wama; wila sigi logo fun ma yo sanga ŋa ni Izaki wila pye na duwaw wi piin wi kan, wila ki yo maga ŋban wi ni fo wiga ka Kana tara fenne sumboro wa pori wi jo.

⁷ A wigi yan fo Zhakòbu wila tanga wi to naa wi no pe senyoro ti na, ma kari wa Padamu Aramu tara.

⁸ Kona, a Ezawu wì sigi jen ma yo Kana tara fenne sumbono pe sila wi to Izaki wi ndanla.

⁹ Kì kaa pye ma, a Ezawu wì si kari Abirahamu wi pinambyo Ishimayeli wi korogo, ma saa wi sumborombyo ŋa paa pye na yinri Mahalati wi pori ma taga wi jele kongbanmbala pe na. Mahalati wila pye Nebayoti† wo nsepyo sumboro.

Zhakòbu wila wɔɔnrɔ wɔnlɔ

¹⁰ Kona, a Zhakòbu wì si yiri wa Berisheba nee kee wa Haran ca.

¹¹ A wì si saa gbɔn laga ka na mee wɔnlɔ le, katugu yɔnlɔ kila to. A wì sigi laga ki sinndelege nunɔba le ma go gbɔn ki na, mee sinle le ki laga ki na.

¹² A wì si wɔɔnrɔ wɔnlɔ, mee yereyerena wa yan wi go kì kan laga tara ti na, a wi numaga

† 28:9 28:9: Nebayoti wo wila pye Ishimayeli wi pinambyo kongbanŋa we; Zhenɛ 25.13.

kila jiinri wa yennele na. Yennele li merageye pa'a pye na nuru na tinri wi na†.

¹³ Yawe Yennele laa pye ma yere wa yereyerena wi naayeri, mee Zhakobu wi pye fo: «Muwi mi yen Yawe Yennele, ma tele Abirahamu wo naa Izaki pe Yennele le. Tara nda ma yen ma sinle ti na, mi yaa ti kan mboro naa ma setirige piile ye yeri†.

¹⁴ Ma setirige piile pe yaa ka lege paa taambugo yen. Ye yaa ka lege, mbe jaraga, mbe kari wa yonlo yirisaga naa yonlo tosaga yeri, naa yonloparawa kamenge kee naa yonloparawa kalige kee yeri. Mboro naa ma setirige piile ye kala na, mi yaa ka duwaw cengele ke ni fuun ke na laga tara na†.

¹⁵ Wele, mi jate mi yen ma ni, maga kari laga o laga, mi yaa loon go singi. Mi yaa koon pye ma songoro laga ki tara nda ti ni. Mi soon wa, nga fuun mi yo ma kan, mi yaa ki pye mbege yon fili.»

¹⁶ A Zhakobu wi si yen mee yo fo: «Kaselege ko na, Yawe Yennele li yen na ki laga nga ki ni, mii si jaga jen na.»

¹⁷ A wi si fye ma sho fo: «Ki laga nga ki yen fyere ni. Laga ka kpe ma Yennele li go ko pungo na. Yeyongo nga ki maa yiin wa yennele na, name ki yen.»

¹⁸ Ki goto yirifaga ki na, a Zhakobu wi si yiri, mee sinndelege nga wila go gbon ki na ki le, mee titege kon maga yerege, ma sinme wo wa ki go na mbege naga fo wigi le Yennele kee.

† 28:12 28:12: Zhan 1.51 † 28:13 28:13: Zhene 13.14-15

† 28:14 28:14: Zhene 12.3; 22.18

19 A wì sigi laga ki mege taga naga yinri Beteli†. Eɛn fɔ pàa pye naga ca ki yinri faa Luzi.

20 A Zhakɔbu wì si yɔn fɔlɔ lɛ ma yo fɔ: «Na Yenɲele liga koro na ni, mbaa na go singi na kondangala li na, mbaa yaakara kaan na yeri mbaa kaa, konaa yaripɔɔ ni mbaa nii,

21 na mi ka sɔngɔɔ yinɲge wa na to go, kona pa Yawe Yenɲele li yaa pye na Yenɲele.

22 Ki sinndelege ɲga m̀ yerege maga kan Yenɲele yeri, ki laga ki yaa ka pye Yenɲele li go. Liga yaraga ɲga fuun kan na yeri, mi yaa ki walisaga kewogo ki kan li yeri.»

29

Zhakɔbu wila kari wa wì lɛɛ Laban wì yeri

1 Ko pɔɲgo na, a Zhakɔbu wì si yiri ma kono li lɛ naa, mee kari wa tara ti yɔnɔ yirisaga yeri.

2 Pilige ka, a wì si saa kɔlɔ wa yan wa wasege. Simbaala naa sikaala ɲgbeleye taanri la pye ma sinle le kɔlɔ wi tanla na wogo. Pa pàa pye na kori wa ki kɔlɔ wi ni na pe kaan paa woo. Sinndelege ɲga pàa pye na kɔlɔ wi yɔn tɔnni, kila pye ma gbɔgo.

3 Na paga ka pan mbe yaayoro ɲgbeleye yi ni fuun yi gbogolo le, pe mee sinndelege ki konɲo maga laga wa kɔlɔ wi yɔn na, mbe si ko mbe yaayoro ti kan ti ma wɔ. Ko pɔɲgo na, pe mee sinndelege ki sɔngɔɔ maga taga wa ki yɔnɔ.

† 28:19 28:19: Eburuye senre ti ni Beteli mege ki koro wowi ɲa Yenɲele go.

⁴ A Zhakòbu wì si yaayoro kònrifenne pe yewe ma yo fò: «Sefenne, ye yiri se yeri?» A pè suu pye fò: «Wè yiri wa Haran ca.»

⁵ A wì si pe yewe fò: «Nahòri pinambyò Laban, yoo jèn le?» A pè sho fò: «Ee, wò jèn.»

⁶ A wì si pe yewe ma yo fò: «Wi yèn ngbaan le?» A pè sho fò: «Ee, wi yèn wa ngbaan. Wele, wi sumborombyò Arasheli wi ña wila paan wa wi yaayoro ngbelege ki ni.»

⁷ A Zhakòbu wì sho fò: «Ye wele, yònlò wa bere, yaayoro gbogolosanga wi fa gbòn gbèn ti sinlé. Ye yaayoro ti kan ti wò, ye kari ye saa yanri ti ni tila kaa.»

⁸ A pè suu pye fò: «We se ya mbege pye ma, fò ndéé pe sa yaayoro ngbeleye yi ni fuun yi gbogolo na gbèn. Pa kona, sinndelege ñga ki yèn ma kòlò wi yòn tòn, pe mée ki kòngo mbege laga wa wi yòn na, mbe si ko mbe yaayoro ti kan ti ma wò.»

⁹ Ma Zhakòbu wi ta wila pye na para pe ni bere, a Arasheli wì si pan ma gbòn le wi to yaayoro ti ni, katugu Arasheli wila pye yaayoro kònrifò.

¹⁰ Naa Zhakòbu wila wi nò ndò Laban wi sumborombyò Arasheli wi yan wila paan wi lée Laban wi yaayoro ngbelege ki ni, a Zhakòbu wì si fulò wa kòlò wi tanla, ma sinndelege ñga kila pye wa wi yòn na ki kòngo maga laga wa, mée ko maa lée Laban wi yaayoro ngbelege ki kan, a kì wò.

¹¹ A Zhakòbu wì si keyèn wa Arasheli wi yòlògò maa shari nées gbele nayinme coli.

¹² A Zhakòbu wì sigi yo Arasheli wi kan ma yo wi yèn wi to go lere wo wa, fò wi yèn Erebeke

wo pinambyo. A Arasheli wì si fe ma saa ki yege yo wi to wi kan.

¹³ Naa Laban wila kaa wi jonlo sumboro wi pinambyo Zhakobu wi panga senre ti logo, a wì si fe ma saa wi fili, ma keyen wa wi yologo maa shari maa mara wi yege na. A wì suu le ma kari wi ni wa wi go. A Zhakobu wì si kagala ngele fuun kaa pye wi na ke yege yo Laban wi kan.

¹⁴ A Laban wì suu pye fo: «Kaselege ko na, ma yen na go lere wo wa, ma yen kasanwa nungba na ni.»

*Zhakobu wila Leya naa Arasheli
pe pari wi jele*

Zhakobu wila yenge nungba poni ko pye wa Laban wi yeri.

¹⁵ Pilige ka, a Laban wì si Zhakobu wi pye fo: «Ma yen na go lere, een fo, kii daga maa tunngo piin na kan waga. Ma sara wi daga mbe pye yaraga nga, ki yo na kan.»

¹⁶ Ma si yala, sumborombiile shyen la pye Laban wi yeri. Sumboro lerefo pa pye naa yinri Leya, nee jonlofo wi yinri Arasheli.

¹⁷ Leya wi yengele ke sila pye lugulugu, een fo, Arasheli wo la pye ma yon witige na fo jenge.

¹⁸ Arasheli wo wila pye ma Zhakobu wi ndanla, a wì si Laban wi pye fo: «Mi yaa tunngo pye ma kan yele koloshyen, moo sumborombyo shyenwoo Arasheli wi kan na yeri na jo.»

¹⁹ A Laban wì si yenle ki na, ma sho fo: «Mboo kan mboro yeri, ko mbonro mboo kan nanja wa yege yeri ko na. Koro laga na yeri.»

²⁰ Kì kaa pye ma, a Zhakòbu wì si tunngo pye Laban wi kan ma saa gbon yele koloshyen Arasheli wi kala na. Ki yele koloshyen làa pye Zhakòbu wi yege na paa piliye jenri yen, katugu Arasheli wila pye maa ndanla fò jenge.

²¹ Ko pungo na, a Zhakòbu wì si Laban wi pye fò: «Na jò wi kan na yeri mboo jen jele, katugu wagati ña mila naga mbe tunngo pye ma kan, wuu yege yon fili.»

²² A Laban wì sigi laga ki leele pe yeri, ma jayire sògò li sògò pe kan.

²³ Ki yembinε li ni, a Laban wì suu sumborombyò Leya wi le ma saa wi kan Zhakòbu wi yeri. A wì si ye wi kòrògò maa jen jele.

²⁴ A Laban wì suu kulojò Zilipa wi kan wi sumborombyò Leya wi yeri, wi pye wi kulojò.

²⁵ Ki goto pinliwe pi ni, a Zhakòbu wì sigi yan fò Leya lawi. A wì si Laban wi pye fò: «Yingi yi nga mà pye na na yeen? Mì yo mì tunngo pye ma kan Arasheli wo kala na? Yingi na, a mà silan fanla?»

²⁶ A Laban wì suu pye fò: «We kalεge ma laga mbe keli mbe jònlòfò wi kan naña yeri njòfò wi na.

²⁷ Jayire yapelege ki pye njòfò wi ni, pa we yaa jònlòfò wi kan ma yeri fun, ma tunngo pye na kan naa yele koloshyen.»

²⁸ A Zhakòbu wì si yenle ma jayire yapelege ki pye Leya wi ni. Ko pungo na, a Laban wì suu sumborombyò Arasheli wi kan Zhakòbu wi yeri jele.

²⁹ A Laban wì suu kulojò Biliha wi kan Arasheli wi yeri, wi pye wi kulojò.

³⁰ A Zhakobu wì si ye Arasheli wi kòrògò fun, maa jèn jèlè. Arasheli wìla Zhakobu wi ndanla ma wè Leya wi na. A wì si tunngò pye naa Laban wi kan yele kòlòshyèn.

Zhakobu wi piile wele

³¹ Naa Yawe Yènḡelè làa kaa ki yan Leya wi sila Zhakobu wi ndanla, a lì suu pye sevò, ma si yala Arasheli wo la pye jambasee.

³² A Leya wì si kugbò lè mɛɛ pinambyò se, maa mɛgɛ taga naa yinri Urubɛn†; katugu wìla yo fò: «Ŋga kìla fere wa na na, Yawe Yènḡelè lìgi yan. Koni mi yaa na pòlò wi ndanla.»

³³ A Leya wì si kugbò ka lè naa, ma pinambyò se, ma sho fò: «Yawe Yènḡelè lìgi jèn mi silan pòlò wi ndanla, mɛɛ na kan pinambyò ḡa wi ni naa.»

A wì suu mɛgɛ taga naa yinri Simeyòn†.

³⁴ A wì si kugbò ka lè naa, ma pinambyò se, mɛɛ yo fò: «Koni, na pòlò wi mbe mara na na, katugu mì pinambiile taanri se wi kan.»

Kì kaa pye ma, a pè suu mɛgɛ taga naa yinri Levi†.

³⁵ A wì si kugbò ka lè naa, ma pinambyò se, mɛɛ yo fò: «Yingò wo ni, mi yaa Yawe Yènḡelè

† **29:32 29:32:** Laga ki verise ḡa wi ni Urubɛn mɛgɛ ki yerewe pi kòrò wi mbe ya logo fò Yènḡelè lìlan fere kala li yan, ki mbe si ya logo fun fò: Ye pinambyò wele. † **29:33 29:33:** Laga ki verise ḡa wi ni Simeyòn mɛgɛ ki yerewe pi kòrò wi mbe ya logo fò Yènḡelè lìgi jèn. † **29:34 29:34:** Eburuye sɛnrɛ ti ni Levi mɛgɛ ki kòrò wowi ḡa mbe mara wi na.

li sɔn.» Kì kaa pye ma, a wì suu meɣe taga naa yinri Zhuda†.

Kona, a wi sege kì si yere.

30

¹ Naa Arasheli wila kaa ki yan wi woro na piile siin Zhakɔbu wi kan, a wi neɛ yenjaga piin wi njɔ Leya wi ni. A wì si Zhakɔbu wi pye fɔ: «Pinambiile pele se na na fun, nakoma mi yaa ku.»

² A Zhakɔbu wi nawa pì si ngban Arasheli wi ni fɔ jɛngɛ. A wì sho fɔ: «Maa ki jate muwi mi yen Yenɲɛle le le? Lo li ti ma woro na siin.»

³ A Arasheli wì sho fɔ: «Na kulojɔ Biliha wi ɲa, ye wi kɔrɔgɔ maa jɛn jɛle†, wi ta wi piile pele se na kan; kona pa mi yaa piile pele ta fun wi fannga na.»

⁴ A wì suu kulojɔ Biliha wi kan Zhakɔbu wi yeri, a wì ye wi kɔrɔgɔ maa jɛn jɛle.

⁵ A Biliha wì si kugbɔ le, ma pinambyɔ se Zhakɔbu wi kan.

⁶ A Arasheli wì sho fɔ: «Yenɲɛle li kiti wi kɔn ma tanga ki kan na yeri, ɲga mɪla pye na sɔnri na jaa, ligi pye mala kan, ma pinambyɔ kan na yeri fun.»

Kì kaa pye ma, a wì suu meɣe ki taga naa yinri Dan†.

† 29:35 29:35: Eburuye senre ti ni Zhuda meɣe ki kɔrɔ wowi ɲa mi yaa we Fɔ wi sɔn. † 30:3 30:3: Mbe yala Izirayeli woolo pe kalege ki ni, jɛle ɲa fuun wila pɔri naɲa yeri wi si woro na siin, ki kologo la kan wi yeri wi jɛle wa yege kan wi pɔlɔ wi yeri jango wi piile se wi kan wila pe jate paa wi yeera piile yen. † 30:6 30:6: Eburuye senre ti ni Dan meɣe ki kɔrɔ wowi ɲa Yenɲɛle li kiti wi kɔn.

⁷ A Arasheli wi kulojo Biliha wì si kugbo ka le naa, ma pinambyo shyenwoo se Zhakobu wi kan.

⁸ A Arasheli wì sho fo: «Mì ngbeli ngbanga na njo wi ni Yenjele yenrewe ni, ma ya wi ni.»

A wì si pyo wi mege taga naa yinri Nefitali†.

⁹ Naa Leya wìla kaa ki yan wi sege ki yere, a wì suu kulojo Zilipa wi le maa kan Zhakobu wi yeri jele.

¹⁰ A Leya wi kulojo Zilipa wì si pinambyo se Zhakobu wi kan.

¹¹ A Leya wì sho fo: «Yefige kì pan.»

A wì si pyo wi mege taga naa yinri Gadi†.

¹² A Leya wi kulojo Zilipa wì si pinambyo shyenwoo se Zhakobu wi kan.

¹³ A Leya wì sho fo: «Mì feri. Koni jele pe yaa lanla yinri ferifo.»

A wì suu mege taga naa yinri Aseri†.

¹⁴ Pilige ka, yarilire bile konsanga wi ni, a Uruben wì si yiri ma kari wa kere, mee saa were nda pe yinri madiragori ti pire† ta yan. A wì siri le ma pan mari kan wi no Leya wi yeri. Kona, a Arasheli wì si Leya wi pye fo: «Mila ma yenri, ma pinambyo wi madiragori pire ta kan na yeri.»

¹⁵ A Leya wì sho fo: «Màla polo wi sho na yeri ko soon bo bere, maa jaa mbanla pinambyo wi madiragori pire ti sho na yeri naa!»

† **30:8 30.8:** Eburuye senre ti ni Nefitali mege ki koro wowi na ngbenlewe. † **30:11 30.11:** Eburuye senre ti ni Gadi mege ki koro wowi na yefige ki pan. † **30:13 30.13:** Eburuye senre ti ni Aseri mege ki koro wowi na ferewe. † **30:14 30.14:** Leele paà pye naga jate ma yo were nda pe yinri madiragori ti pire ti ma ti jele wi ma pye sevo.

A Arasheli wì sho fɔ: «Na kì kaa pye yεεn, Zhakɔbu wi yaa sa sinle wa ma ni nala yembine na li ni, ma pinambyɔ wi madiragɔri pire ti yɔnlɔ.»

¹⁶ Ki yɔnlɔkɔgɔ ki ni, naa Zhakɔbu wìla kaa yiri wa kere na paan, a Leya wì si yiri ma saa wi fili, mεε wi pye fɔ: «Pa ma yaa sinle wa na ni nala, katugu mbe ta mbɔɔn ta, mīgi kologo ki sara na pinambyɔ wi madiragɔri pire to ni.»

A Zhakɔbu wì si saa sinle wa Leya wi ni ki yembine li ni.

¹⁷ A Yεnɲele l̀ si Leya wi yεnrewe pi logo. A Leya wì si kugbɔ le, mεε pinambyɔ kanɲurugo woo se Zhakɔbu wi kan.

¹⁸ A Leya wì sho fɔ: «Yεnɲele lilan sara wi kan na yeri, katugu m̀lan kulojɔ wi kan na pɔlɔ wi yeri jεle.»

A wì si pyɔ wi mεge taga naa yinri Isakari†.

¹⁹ A Leya wì si kugbɔ ka le naa, ma pinambyɔ kɔgɔlɔni woo se Zhakɔbu wi kan.

²⁰ A Leya wì sho fɔ: «Yεnɲele l̀ yarikanga tiyɔngɔ kan na yeri. Koni na pɔlɔ wi yaa cen na ni, katugu m̀ pinambiile kɔgɔlɔni se wi kan.»

A wì si pyɔ wi mεge taga naa yinri Zabulon†.

²¹ Ko punɲo na, a wì si sumborombyɔ se, mεε wi mεge taga naa yinri Dina.

²² Kona, a, Yεnɲele l̀ si jatere pye Arasheli wi na, maa yεnrewe pi logo mεε wi sege ki yεnge.

† **30:18 30:18:** Eburuye senre ti ni Isakari mεge ki kɔrɔ wowi ɲa sara. † **30:20 30:20:** Eburuye senre ti ni Zabulon mεge ki kɔrɔ wowi ɲa mbe pinle mbe cen go nuɲgba.

²³ A wì si kugbo ɛ, mɛɛ pinambyɔ se, ma sho fo: «Yɛnɛɛ lilan fɛrɛ kala li laga na go na.»

²⁴ A wì suu mɛgɛ taga naa yinri Zhozɛfu†, wìla pye naga sɔnri na yuun fo: «Yawe Yɛnɛɛ li pinambyɔ wa kan na yeri naa!»

*Zhakɔbu wìla pye yarijɛndɛ tafɔ
yɛgɛ nɔga na ki nɔga*

²⁵ Naa Arashɛli wìla kaa Zhozɛfu wi se, a Zhakɔbu wì si Laban wi pye fo: «Na yaga mbe songɔrɔ wa we yeri, wa na tara.

²⁶ Ki yaga mala jɛɛɛ poro naa na piile pe kan na yeri, mbaa kee na tara; katugu poro kala li ti mi tunɔgo pye ma kan. Mi tunɔgo pye ma kan yɛgɛ nɔga na mɔga jɛn ma yɛ.»

²⁷ A Laban wì suu pye fo: «Na kaa pye na kala lɔɔn ndanla, koro laga na yeri. Katugu na yarisunndo tigi naga na na ma yo Yawe Yɛnɛɛ li duwaw na na mboro kala na.

²⁸ Ma sara wi yo na kan, mi yaa wi kan ma yeri.»

²⁹ A Zhakɔbu wì suu pye fo: «Mi tunɔgo pye ma kan yɛgɛ nɔga na, mboro jate mɔga jɛn, konaa ma yaayoro ti gbɔn yɛgɛ nɔga na mari ta na kɛɛ na, mɔga jɛn;

³⁰ katugu yaayoro jɛnri nda tila pye ma yeri sannɩ mbe sa pan, ti se ma lɛgɛ fo jɛnɔgɛ. Maga ɛ mi ye laga ma go, Yawe Yɛnɛɛ li duwaw ma na. Koni, mi wo yaa ka tunɔgo pye na go woolo pe kan wagati wiwiin?»

† **30:24 30:24:** Eburuye senrɛ ti ni Zhozɛfu mɛgɛ ki kɔrɔ wowi nɔga mbe ka taga ki na.

31 A Laban wì suu yewe ma yo fɔ: «Yingi maa jaa mbe kan ma yeri?»

A Zhakobu wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ma se ka yaraga ka kan na yeri, na maga yenle mbe nga mi yaa yo ma kan ki pye we. Mi yaa loon yaayoro ngbelege ki konri bere, laga go singi.

32 Nala mi yaa sa torotoro wa ma yaayoro ngbelege ki sɔgɔwɔ. Simbaala pe ni, simbapire nda fuun ti yen yoonro tumɔɔro naa tugbɔɔro ni, naa nda fuun ti yen ma wɔwɔ, konaa sikaala pe ni, sikapire nda fuun ti yen yoonro tumɔɔro naa tugbɔɔro ni, mari tɛɛ ti ye; to ti yaa pye na sara we†.

33 Punjo na, na maga ka pan mbanla sara wi wele, ma yaa ki jɛn na kaa pye mi yen ma sin. Sikaala mbele fuun pe se ka pye yoonro tumɔɔro naa tugbɔɔro ni, konaa simbaala mbele pe se ka pye wɔɔɔ wɔɔɔ, ko yaa ki naga fɔ mi poro yu.»

34 A Laban wì sho fɔ: «Ŋga mà yo mīgi logo.»

35 Ki pilige nunjba ki ni, a Laban wì si saa sikapene mbele pe yen yoonro tumɔɔro naa tugbɔɔro ni pe tɛɛ pe ye, naa sikanɛɛɛ mbele fuun pe yen yoonro tumɔɔro naa tugbɔɔro ni, naa mbele fuun lafire la pye pe na, konaa simbawɔɔɔ pe ni fuun pe ni. A wì si poro kan wi pinambiile pe yeri,

36 mɛɛ pe torogo, a pè pilige taanri tangala tanga ma ko fogo ko le poro naa Zhakobu pe sɔgɔwɔ.

A Zhakobu wi nɛɛ Laban wi yaayoro sannda ti konri.

† 30:32 30.32: Wa Izirayeli tara simbaala pe gbɔɔ yen file file, sikaala poro gbɔɔ yen wɔɔɔ wɔɔɔ.

³⁷ A Zhakobu wì si saa pepiliye tire, naa amandi tire, konaa pilatani tire njere ta koonlo, mee ti kooro ta lagala feere feere, mari kenlegi, ma yiri tire ti lafire ti na.

³⁸ A wì si tire njere nda wila ti kooro ti lagala feere feere, mari kenlegi, ti le wa yaayoro ti maa kaa na woo yaara nda ni ti ni, mari tege wa yaayoro nda ti ma pan wosaga ti yege sogowo; jango tiga pan la woo, tila nuru ti yee na.

³⁹ Yaayoro tila pye na nuru le ki tire njere ti yege na. Ki kala na sikaneele paa pye na pire nda siin, tila pye yoonro tugbooro naa tunmoro ni, ma kenlegi kenlegi.

⁴⁰ Yaayoro nda tila pye yoonro ni ma wowo wa Laban yaayoro ti sogowo, Zhakobu wila simbapire ti conri mari tege a tila ti wele.

Pa Zhakobu wila ki pye yeen, ma yaayoro ngbeleye ta wi yee kan, nda wi sila pinle Laban woro ti ni.

⁴¹ Wagati na fuun yaayoro nda ti yen fannga ni ti kaa nuru, Zhakobu wi ma saa tire njere ti tegetege wa yaayoro woyaara ti ni wa yaayoro ti yege sogowo, ti ta tila nuru le tire njere ti yege na.

⁴² Yaayoro nda tila pye ma cogo cogo, na to kaa nuru, wila tire njere ti tege wa ti yege sogowo. Ki kaa pye ma, nda tila pye ma cogo cogo, a to pye Laban woro, a tugbooro to pye Zhakobu wo woro.

⁴³ A Zhakobu wi nee wi yee yongo na kee yege suyi. Wila simbaala naa sikaala legere ta, naa kulojaala naa kulonambala ni, naa yongomeye naa sofilele ni.

31

Zhakobu wila fe ma yiri wa Laban wi yeri

¹ Kona, a Zhakobu wì si Laban wi pinambiile pe senyoro ti logo. Pàa pye na yuun fò: «Yaara nda fuun tila pye we to wi yeri, Zhakobu wìri shò. Ko yaara to wi tɛɛ maa yɛɛ yɔn.»

² A Zhakobu wì sigi wele maga yan fò Laban wi yɛɛ cɛnwɛ pìla pye wi ni yɛɛ nɔga na faa, pi woro wi ni ma naa.

³ Kona, a Yawe Yɛnɔɛɛ lì si Zhakobu wi pye fò: «Sɔngɔɔ wa ma teeɛ pe tara, wa ma woolo pe yeri. Mi yaa loon go singi.»

⁴ A Zhakobu wì si piile tun, a pè saa Arasheli naa Leya pe yeri, a pè pan wa kɛɛ, wa laga nɔga wi yaayoro tila pye.

⁵ A wì si pe pye fò: «Mìgi wele maga yan fò ye to wi yɛɛ cɛnwɛ pi woro na ni paa yɛɛ nɔga na pìla pye na ni faa we. Ɛɛn fò, na to wi Yɛnɔɛɛ li yɛn nala go singi.

⁶ Yoro jate yège jɛn ma yo m̀ tunɔgo pye ye to wi kan na fanɔga ki ni fuun ni.

⁷ Ma si yala ye to wìlan fanla mala li, mala sara wi kanɔga kanɔgasaga kɛ. Ɛɛn fò, Yɛnɔɛɛ lii yɛnɛ ki na wi kapege pye na na.

⁸ Na ye to wiga yo fò yaayoro nda ti yɛn yɔonɔ ni to ti yaa pye ma sara we, yaayoro ti ni fuun ti maa pire nda siin, ti ma pye yɔonɔ ni. Na wiga sho fò nda ti yɛn ma kenɛgi kenɛgi to ti yaa pye ma sara we, yaayoro ti ni fuun ti maa pire nda siin, ti ma pye ma kenɛgi kenɛgi.

⁹ Yennεε lo li ye to wi yaayoro ti sho mari kan na yeri.

¹⁰ Sanga ηa ni yaayoro tila pye na nuru, a mi si wɔɔnrɔ wɔnlɔ maga yan fɔ nambala mbele paa pye na nuru simbanεεε nakoma sikanεεε pe na, paa pye yɔɔnrɔ ni, ma kenlegi kenlegi, nakoma ma wɔwɔ.

¹¹ A Yennεε li mεεε wɔ silan yeri wa ki wɔɔnrɔ ti na ma yo fɔ: <Zhakɔbu.> A mi si sho ma yo fɔ: <Naw!>

¹² A mεεε wɔ silan pye fɔ: <Ma yege ki yirige ma wele. Yaayoro ti nambala mbele paa nuru jεεε pe na, pe ni fuun pe yen yɔɔnrɔ ni, ma kenlegi kenlegi nakoma ma wɔwɔ. Ko pye ma, katugu ηga Laban wɔ pye ma na, mi ki ni fuun ki yan.>

¹³ A Yennεε li sho fɔ: <Mi yen Yennεε na laa li yeε naga ma na wa Beteli, wa laga ηga ma sinndelege ki yerege ma sinme wo ki go na mbege naga fɔ maga le mi ηa Yennεε na keε, ma yɔn folɔ kɔn na yeri. Koni, yiri, ma wɔ laga ki tara nda ti ni, ma songɔrɔ wa tara nda pɔɔn se ti ni†.> »

¹⁴ A Arasheli naa Leya pε suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Tasaga naa kɔrɔgɔ si koro we yeri naa wa we to wi go.

¹⁵ We to wɔ we jate paa nambanmbala yen, katugu wɔ we pεε, ma penjara nda ti jen na kan

† 31:13 31:13: Zhene 28.18-22

we yeri ti li†.

¹⁶ Yarijendε nda fuun Yεnɲεle li sho we to wi yeri, ti pye woro naa we piile we woro. Koni, nga fuun Yεnɲεle li yo ma kan ki pye.»

¹⁷ Kona, a Zhakɔbu wì si yiri mbaa kee, mεε wi piile naa wi jεεle pe lurugo yongomεye pe na.

¹⁸ Wila kari wi yaayoro naa wi yarijendε nda fuun wila ta wa Padamu Aramu tara ti ni, mbe ta mbe songoro wa wi to Izaki wi yeri wa Kana tara.

¹⁹ Ko sanga wo ni, kila yala Laban wila kari saa yaayoro ti sire ti kɔonlo. A Arasheli wì suu to wi yarisunndo ti yu.

²⁰ Zhakɔbu wo na, wila Aramu tara fenne naja Laban wi fanla, ma lara ma fe, wii sara wi na.

²¹ A wì si fe ma kari wi keε yaara ti ni fuun ti ni, mεε fyεεle ma Efirati gbaan wi kɔn ma yiri, mεε yege kan wa Galaadi tara yanwira ti yeri.

Laban wila pye na Zhakɔbu wi tuuro tɔnri

²² Ki pilige taanri wogo ki na, a pè sigi yo Laban wi kan fo Zhakɔbu wì fe.

²³ A Laban wì suu go woolo pele le ma taga Zhakɔbu wi na, maa puro pe piliye koloshyen, mεε saa wi yigi konɔ wa Galaadi tara yanwira ti na.

²⁴ Eεn fo, ki yεmbine li ni, a Yεnɲεle li si pan Aramu tara fenne naja Laban wi korogo

† 31:15 31:15: Wa Mezopotami tara, kila pye penjagboro ka pye sege nga yeri, na ki leele paga pe sumborombyo wa le porogo, sumborombyo wi sevenne pe ma japorogo yariwondo nda pè ta ti kan pe sumborombyo wi yeri jayire ti pyengolo.

wɔɔnrɔ na, mɛɛ wi pye fɔ: «Ma yɛɛ yigi, maga ka sɛnjɛndɛ nakoma sɛnpɛrɛ yo Zhakɔbu wi na.»

²⁵ Naa Laban wila ka saa gbɔn wa Zhakɔbu wi na sanga ŋa ni, kila yala Zhakɔbu wila wi paraga go ki kan wa Galaadi tara yanwira ti na. A Laban wo naa wi woolo pe ni, pɛ si pe woro ti kan wa fun.

²⁶ Kona, a Laban wì si Zhakɔbu wi yewe ŋgbanga ma yo fɔ: «Yiŋgi mà pye yɛɛn? Màla fanla mala sumborombiile pe le ma pan pe ni, paa malaga kasopiile yɛn.

²⁷ Yiŋgi na, a mà si lara na na ma fe, màla fanla mɛɛ sara na na. Ndɛɛ ki pye màga yo na kan, mi jɛn na sɔɔn torogo, mbaa nayinmɛ yuuro koo, mbaa piŋge naa juru gbɔɔn.

²⁸ Mɛɛ ti mbe keyɛn wa na pishyɛnwoolo naa na sumborombiile pe yɔlɔgɔ, mbe sara pe na. Yiŋgɔ wogo ko na, lembigewe kala mà pye.

²⁹ Fanŋga yɛn na yeri mbe kapege pye ye na. Ɛɛn fɔ, ye to wi Yɛnŋɛle le, lilan pye yunmbaan ma yo fɔ: «Ma yɛɛ yigi, maga ka sɛnjɛndɛ nakoma sɛnpɛrɛ yo Zhakɔbu wi na.»

³⁰ Koni, na ma kaa na kee pew, katugu ma to ca ki la yɛn ma na, yiŋgi na, a mà silan yarisunndo to yu?»

³¹ A Zhakɔbu wì si Laban wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Mila fyɛ maga jate ma yo kana ma yaa ma sumborombiile pe sho na yeri.

³² Ɛɛn fɔ, na maga ma yarisunndo ti yan na woolo ŋa yeri, ko fɔ wo si daga mbe koro yinwege na. Na yaara ti san na we woolo pe yɛɛɛ na, ma ŋga ki yɛn ma wogo ki wɔ.»

Zhakobu wi sila ki jen mbe yo Arasheli wo wila wi to yarisunndo ti yu.

³³ A Laban wì si ye wa Zhakobu wi paraga go ki ni maga san, ma Leya wogo ki san, ma kulojaala shyen pe woro ti san, wii yaraga yan. A wì si yiri wa Leya paraga go ki ni mεε ye wa Arasheli wogo ki ni.

³⁴ Ma si yala, Arasheli wo wila yarisunndo ti yu mari le wa yongomε jongo ki nogo, mεε cen ti na. A Laban wì si paraga go ki ni fuun ki san, wii yaraga yan.

³⁵ A Arasheli wì suu to wi pye fo: «Na tafa, maga ka nawa ngban na ni, mi se ya yiri ma yege na win, katugu mi yen na jogo.»

A Laban wì si yarisunndo ti lagaja, wi siri yan.

³⁶ A Zhakobu wì si nawa ngban fo jenge, nεε wiin Laban wi ni na yuun fo: «Kapegbogo kikiin mi pye, fo a mà yiri ma taga na na nala tuuro tonri yeen?

³⁷ Na mà we yaara ti ni fuun ti san, yingi mà yan wa ma go wogo? Ki naga laga na na, na woolo poro naa ma woolo pe yege na, pe pye we shyen we kala li yege wofenne.

³⁸ Wele, na yele nafa wolo loli na laga ma yeri. Ma simbanεεle naa ma sikanεεle wa kugbo si jogo. Mi soon yaayoro ngbelege ki simbapene pe ka.

³⁹ Mii pan yaayogo ka ni ma kan nga cenge gbo. Na wa ka ku, muwi mi maga yongo ki le wa. Yaayoro nda paa pye na yuun na yeri, yonlo na nakoma yembine, màa pye nari yongo jaa na yeri.

⁴⁰ Yɔnlɔ na, mɪla pye na jɔlɔ kafugo ki kɛɛ, yembine, na jɔlɔ were ti kɛɛ. Wɔnlɔwɔ pɪla pye na gbaanri na na.

⁴¹ Yɛɛ nafa lo mɪ pye wa ma yeri. Mɪ tunɲgo pye ma kan yɛɛ kɛ ma yiri tijerɛ, mɔɔ sumborombiile shyen pe pɔri, ma tunɲgo pye ma kan yɛɛ kɔgɔloni, nɔɔ simbaala naa ma sikaala pe kɔnri. Ɛen fɔ, mɪla sara wi kanɲga ma ta kanɲgasaga kɛ.

⁴² Nɔɛ kɪ pye na tɛɛ Abirahamu Yɛnɲɛɛ le, lo na Izaki wi maa fyɛ li yɛɛɛ, li sila na saga, anmɛ mala yaga mi songɔrɔ kɛwara. Yɛnɲɛɛ lilan jɔlɔgɔ konaa tunɲgbanga ɲga mɪ pye ki yan; yunmbaan yembine li ni, làa tanga ki kan na yeri.»

⁴³ A Laban wɪ si Zhakɔbu wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Ki sumborombiile mbele, mɪ na woolo wɛɛɛ, pe piile pe yen na woolo, ki yaayoro ɲgbeleye yan, mɪ na woyo yi. Yaara nda fuun maa yaan, mɪ na woro ri. Ɛen fɔ, mbege ɛ nala wo ni, mɪ se ya kala la pye na sumborombiile poro naa pe piile mbele pɛ se pe kan.

⁴⁴ Koni, pan we yɔn finliwɛ le, mɪ naa mboro, we leele shyen, po mbe pye paa sɛrɛfɔ yen we sɔgɔwɔ.»

⁴⁵ Kona, a Zhakɔbu wɪ si sinndeɛɛɛ ɛ ma titeɛɛ kɔn maga yerege, (a kɪ pye pe yɔn finliwɛ pi tɛɛɛɛ).

⁴⁶ A wɪ suu woolo pe pye ma yo pe sinndeɛɛɛ wulo. A pɛ si ta wulo mari gbogolo ti yɛɛ na. A pɛ si cɛn, ma ka wa ki sinndeɛɛɛ nda pàa gbogolo ti go na.

47 A Laban wì sigi laga ki mege taga naga yinri Yegari Sahaduta†. A Zhaköbu wo ki mege taga naga yinri Galedi.

48 A Laban wì sho fò: «Ki sinndεere nda ti gbogolo yeen, ti yen paa serefò yen mi naa mboro we sɔɔwɔ nala.»

Ko ki ti pège mege taga naga yinri Galedi.

49 Paa ki mege taga naga yinri naa Mizipa†, katugu Laban wila yo fò: «Yawe Yenηεε laa wele mi naa mboro we na, na waga ka laga we yee na we.

50 Na ma kaa na sumborombiile pe jɔɔ, na maga si jεεε pele yege pɔri, mɔɔ yee yingiwe jen, maga jen lere ma wi yaa pye we serefò, εen fò, Yenηεε lo jate li yaa pye serefò mi naa mboro we sɔɔwɔ.»

51 Ko punɔgo na, a Laban wì si Zhaköbu wi pye fò: «Ki sinndεere nda mi gbogolo mi naa mboro we sɔɔwɔ, ti wele! Ki sinndεεge ηga ki yerege ki wele!

52 Ki sinndεere nda gbogolosaga konaa ki sinndεεge ηga yeresaga, ti yen paa we serefenne yen. Mii daga mberi toro la kee wa ma kee yeri kapege ni, mboro fun mee daga mberi toro la paan laga na kee yeri kapege ni.

53 Abirahamu naa Nahori† pe Yenηεε le, lo na

† **31:47 31:47:** Laga ηga senre ti yo wa verise wi ni, Laban wila ki mege taga naga yinri Yegari Sahaduta, Aramu tara fenne senre ni; a Zhaköbu wo ki mege taga naga yinri Galedi, Eburuye senre ni. Ki mere shyen ti kɔɔ wi yen nunɔba, wowi ηa sinndεere nda pè gbogolo paa serefò yen. † **31:49 31:49:** Eburuye senre ti ni Mizipa mege ki kɔɔ wowi ηa kɔɔsiri pyesaga. † **31:53 31:53:** Nahori mege yege wele fun wa Zhenε 11.26; 24.24,29.

li yen pe to wi Yenɲele le, li mi naa mboro we kala li yege wɔ.»

A Zhakɔbu wì si wugu Yenɲele na wi to Izaki wi maa fyɛ li yege li na.

⁵⁴ A Zhakɔbu wì si yaayogo saraga wɔ Yenɲele li yeri wa yanwiga ki na, mee wi woolo pe yeri, a pè pan ma li. Naa pàa kaa li ma kɔ, a pè si wonlɔ wa yanwiga ki na.

32

¹ Ki goto yirifaga ki na, a Laban wì si yiri ma keyen wa wi pishyenwoolo naa wi sumborombi-ile pe yɔɔɔ, ma duwaw pye pe kan, mee songɔɔ na kee wi ca.

*Zhakɔbu wìla wi yeɛ gbegɛɛ
mbe sa yɔn finliwe ja
wi ndɔ Ezawu wi yeri*

² Kona, a Zhakɔbu wì si konɔ li le nɛɛ kee, a Yenɲele li merɛgeye pèle si pan maa fili.

³ Naa Zhakɔbu wìla kaa pe yan, a wì sho fo: «Yenɲele li malingboonlɔ pe censaga koyi ɲga.»

A wì sigi laga ki mege taga naga yinri Mahanayimu†.

⁴ A Zhakɔbu wì si piile tun wa wi ndɔ Ezawu wi yeri, wa Seyiri tara, wa Edɔmu wasege ki ni.

⁵ A wì sigi senre nda ti yo pe kan fo: «Ye saga senre nda ti yo na tafɔ Ezawu wi kan fo: <Ma kulonana Zhakɔbu wì yo wì cen ma mɔ wa Laban wi yeri ma saa gbɔn yingɔ.

⁶ Nere, naa sofilele, naa simbaala, naa sikaala, naa kulonambala, konaa kulojaala yen wi yeri.

† **32:3 32.3:** Eburuye senre ti ni Mahanayimu mege ki kɔɔ wowi ɲa censara shyen.

Ko wì piile tun pe saga yo mboro ña wi tafó ma kan, jango wi kala loon ndanla.> »

⁷ A pitunmbolo pè si kari ma saa ki yo, mεε songoro ma pan ma Zhakóbu wi pye fɔ: «We saa ma ndo Ezawu wi yan. Wi yen na paan mboon fili lere cenme tijere (400) ni.»

⁸ A Zhakóbu wì si fye fɔ jenge, a wi jatere wì piri wi na. A wì si leele mbele paa pye wi ni pe kon, a pè yiri tegesaga shyen, ma simbaala, naa sikaala, naa nere, naa yongomeye pe kon ngbeleye shyenzhyen.

⁹ Wila pye naa ye piin fɔ: «Na Ezawu wiga pan mbe to tegesaga nungba na mbe ya ki ni, pa tegesaga sannga ko mbe ya fe mbe sho.»

¹⁰ A Zhakóbu wì si Yenñele li yenri ma yo fɔ: «E, na tele Abirahamu naa na to Izaki Yenñele, Yawe Yenñele, mboro mala pye fɔ: <Songoro wa ma tara, wa ma woolo pe yeri, mi yaa kajenge pye ma kan!>

¹¹ Kajenge kagala ngele fuun mà pye mala kan, konaa a mà koro sinne na ni, mi ña ma kulonaja, mi kologo mbege kagala ke ta. Katugu mila Zhuriden gbaan wi kon sanga ña ni, na gbótangala lo nungba laa pye na yeri; koni na songorosaga we yen tegesaga shyen.

¹² Mi yen noo yenri, mala sho na ndo Ezawu wi keε; katugu mi yen na fye wiga ka pan mbanla gbo mbe pinle jele poro naa piile pe ni†.

¹³ Mboro jate maga yo na kan ma yo ma yaa kajenge pye na kan, mbanla setirige piile pe pye

† 32:12 32.12: Zhene 22.17

pe ɛge, paa kogoje yon taambugo nga ki se ya jiri ki yen.»

¹⁴ Ki yembinε li ni, a Zhakobu wì si wonlo le ki laga ki ni. Yaara nda fuun wila ta, a wì si ta wo wa ti ni, mberi kan wi ndo Ezawu wi yeri yarikanra.

¹⁵ Yaara nda wila kan ti nda: Sikanεεε cenme shyen (200), naa sikapene nafa, naa simbanεεε cenme shyen (200), naa simbapene nafa,

¹⁶ naa yongome neεε nafa ma yiri ke, ma pinle pe pire ti ni tila wonri pe na, naa nanεεε nafa shyen, naa napene ke, naa sofile neεε nafa konaa sofile penε ke.

¹⁷ A wì siri le wi kulonambala pe keε ngbeleye ngbeleye, pe ye pe ye, meε pe pye fo: «Ye toro wa na yege, ye fogo wa ngbeleye yi ni fuun nungba nungba yi sogowo pi ni.»

¹⁸ A wì si kulonaja na wila keli yege wi pye fo: «Na na ndo Ezawu wiga fili ma ni mboon yewe mbe yo fo: <Ambɔ woo wi mboro? Maa kee se? Yaayoro ngbelege nga ma yege, ambɔ wogo yi ko?>

¹⁹ Kona maa yon sogo ma yo fo: Mi yen ma kulonaja Zhakobu wo woo. Ki yaayoro nda ti yen yarikanga mbe kan ma yeri, mboro na ma yen wi tafɔ. Wo jate wi yen na paan wa we pungo na.»

²⁰ A wì sigi senre nungba ti yo shyen woo wi kan, mari yo taanri woo wi kan, konaa mbele fuun paa taga yaayoro ngbeleye yi na pe kan. Anme ye daga mbege yo na tafɔ Ezawu wi kan, na yaga fili wi ni we.

21 Yaa ki sɛnrɛ nda ti yuun yaa ti tari wa fɔ: «Ma kulonɔŋa Zhakɔbu wo jate wi yen na paan wa we punɔgo na.»

Katugu wila pye naa yɛɛ piin fɔ: «Mi yaa wi nangbanwa pi sogo wi na ki yarikanra nda ti keli wa na yɛɛ ti ni, ko punɔgo na, mbee wi yan gbɔgɔyi. Kona pa wi yaa na yigi jɛŋɛ.»

22 A pɛ si keli ki yarikanra ti ni wa wi yɛɛ. A wo jate wì si koro wa paara yinre cɛnsaga ki ni ki yembine li ni.

23 A wì si yiri ki yembine nunɔgba li ni, maa jɛɛɛ shyɛn, naa wi kulojaala shyɛn, konaa wi pinambiile kɛ ma yiri nunɔgba pe lɛ, mɛɛ ti a pɛ Yabɔki gbaan wi kɔn ma yiri, wa wi kɔnsaga.

24 Wila pe lɛ, ma ti a pɛ gbaan njege ki kɔn ma yiri, ma pinle wi kɛɛ yaara ti ni fuun ti ni.

Zhakɔbu wila nɔgbeli Yenɔɔɛ li ni

25 A Zhakɔbu wì si koro wi yɛ. Kona, a naŋa wà si pan ma nɔgbeli wi ni fɔ ma saa laga ki laga.

26 Naa ki naŋa wila kaa ki yan wi se ya Zhakɔbu wi ni, ma yala wila nɔgbeli wi ni, a wì suu gbɔn wa wi jeyugo ki na, a kì si fugu.

27 A naŋa wì suu pye fɔ: «Na yaga mbaa kee, katugu lalaaga kila paan.» A Zhakɔbu wì suu yon sogo ma yo fɔ: «Mì sɔɔn yaga maa kee, na mɛɛ duwaw pye na kan.»

28 A naŋa wì si Zhakɔbu wi yewe ma yo fɔ: «Pe maa ma yinri mɛɛ?» A wì sho fɔ: «Zhakɔbu†.»

29 A naŋa wì suu pye naa fɔ: «Pe saa ma yinri naa Zhakɔbu, ɛɛn fɔ, pe yaa lɔɔn yinri Izirayeli,

† 32:28 32:28: Zhɛnɛ 35.10

katugu mà ngbeli Yenñele li ni, ma ngbeli leele pe ni, a mà fannga ta.»

³⁰ A Zhaköbu wì si naña wi yewe ma yo fò: «Mila ma yenri, ma mege ki naga na na.» A naña wì suu yon sogo ma yo fò: «Yingi na, a ma nee na yewe na mege ko ni?»

A wì si duwaw Zhaköbu wi na le ki laga ki na.

³¹ A Zhaköbu wì sigi laga ki mege taga naga yinri Peniyeli†, katugu wila pye naa yee piin fò: «Mì Yenñele li yan gbogoyi, mii si ku.»

³² Yonlo kila yiri ma yala Zhaköbu wila pye na Penuweli laga ki logo ki koon wa laga nga pe maa ki koon tooo na. Wila pye na sege wi jeyugo ki kala na.

³³ Ko kala ki ti Izirayeli tara woolo paa la jeyugo kapannga ki kaa, ali ma pan ma gbön nala; katugu pa Yenñele laa Zhaköbu wi welege wa jeyugo kapannga ki na.

33

Zhaköbu naa Ezawu pe yee sogowo gbegewe kala

¹ Kona, a Zhaköbu wì suu yee ki yirige ma wele, mee Ezawu wi yan wila paan wi lenambala cenme tijere (400) pe ni. A wì si piile pe yew ma pele kan Leya yeri, ma pele kan Arasheli yeri, mee pele kan kulojaala shyen pe yeri.

² A wì si kulojaala shyen pe kelegi wa yee poro naa pe piile pe ni, ma Leya naa wi piile pe taga pe na, ko punjo na, mee Arasheli naa Zhozefu poro taga.

† 32:31 32:31: Eburuye senre ti ni Peniyeli mege ki koro wowi na Yenñele li yee.

³ A wo jate wì si keli wa pe yege, nee sogo naa yege ki kanni wa tara ma saa ta sogosaga koloshyen, fo ma saa gbɔn wa wi ndɔ wi na.

⁴ Ki kaa pye ma, a Ezawu wì si fe ma saa wi fili, mee keyen wa wi yɔlogo maa shari. A pe shyen pe nee gbele.

⁵ A Ezawu wì suu yege ki yirige ma wele, mee jele naa piile pe yan. A wì si yewe ma yo fo: «Ambene wele mbele poro?» A Zhakɔbu wì suu yɔn sogo ma yo fo: «Wa Yenjele li yinme pi ni, li piile mbele kan mi ŋa ma kulonaŋa na yeri, poro wele.»

⁶ A kulojaala poro naa pe piile pe ni, pè si fulo, mee sogo ma pe yere ti jiile wa tara ma Ezawu wi gbɔgo.

⁷ A Leya naa wi piile pè si fulo ma sogo ma pe yere ti jiile wa tara maa gbɔgo; ko pungo na, a Zhozufu naa Arasheli pè si fulo fun ma sogo ma pe yere ti jiile wa tara maa gbɔgo.

⁸ A Ezawu wì suu yewe ma yo fo: «Yaayoro ŋgbele ye yan m̀ fili yi ni, ko kɔrɔ wo yen mele?» A Zhakɔbu wì sho fo: «Mila jaa na kala loon ndanla, na tafɔ.»

⁹ A Ezawu wì sho fo: «Na jɔnlɔ, yaara nda ti yen na yeri tilan bɔ, ma woro ti yaga wa ma yee yeri.»

¹⁰ Kona, a Zhakɔbu wì suu yɔn sogo ma yo fo: «Ayoo, mila ma yenri, na kaa pye na kala loon ndanla, yaara nda m̀ kan ma yeri, yenle ti na; katugu ko kala na, na finliwe mba m̀ fili ma ni, p̀ cen ndee Yenjele lo m̀ fili li ni, paa màla yigi jenge ki kala na.

¹¹ Ki kala na, yaara nda m̀ kan ma yeri ti sho,

katugu Yenɲele li kajɲɲe pye mala kan. Yaraga nga fuun kala li mbe ya pye na na, ka yen na yeri.»

A wì suu yenri nɲbanga fɔ a Ezawu wì saa yenle ti na mari sho.

¹² A Ezawu wì sho fɔ: «Ye konɔ li le we kari, mi yaa soɔn torogo.»

¹³ A Zhakɔbu wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Na tafɔ, mɔga jɛn ma yo piile pe woro fanɲga ni. Simbanɛɛle naa nanɛɛle yen na yeri, piile yen na wɔnri pe na. Na waga tanga pe ni nɲbanga pilige nungba, pa yaayoro ti ni fuun ti yaa ku.

¹⁴ Ki kala na, na tafɔ, keli na yege maa kee. Mi yaa taga ma na mbaa tanri yɔɔɔ, mbaa yala yaayoro to naa piile pe tangala li ni, fɔ sa gbɔn ma na wa Seyiri tara ti ni.»

¹⁵ A Ezawu wì sho fɔ: «Mi yaa na woolo pe walaga nungba yaga ma ni.» A Zhakɔbu wì suu pye fɔ: «Paa yɲɲi piin? Na tafɔ, nga mila jaa, na kala lo mbɔɔn ndanla ko ɛɛ.»

¹⁶ Ki pilige nungba ki ni, a Ezawu wì si konɔ li le ma songɔɔ wa Seyiri tara.

Zhakɔbu wila songɔɔ ma pan wa Kana tara

¹⁷ A Zhakɔbu wo si kari wa laga nga pe yinri Sukoti†. A wì si go kan wi yeɛ kan, mɛɛ segbara kan yaayoro to kan. Ko kala na pe maa ki laga ki yinri Sukoti.

¹⁸ Zhakɔbu wila yiri wa Padamu Aramu ma pan yinɲge le Sishemu ca, wa Kana tara. A wì

† 33:17 33:17: Eburuye senre ti ni Sukoti mege ki kɔɔ wowi ɲa segbara.

si saa wi paara yinre censaga ki kan wa ca ki yesinme na†.

¹⁹ A wì si laga nga wila wi paraga go ki kan ki lo Amõri cẽnlẽ woolo pe yeri warifuwe pyo cẽnme na. Amõri wo wila pye Sishemu ca ki kanfo we.

²⁰ A wì si saraga wosaga kan wa, maga mege taga naga yinri Eli Elohe Izirayeli, (ko koro wo yen Yenjele li yen Izirayeli Yenjele).

34

Dina naa Sishemu ca fenne pe kala

¹ Pilige ka, Leya naa Zhakobu pe sumborombyo Dina† wì si yiri ma kari sa ki tara ti sumborombiile pele shari.

² A Hevi cẽnlẽ woolo naja Amõri wi pinambyo Sishemu wì si Dina wi yan. Sishemu wo wila pye ki tara ti go na. A wì si ti a pẽ saa Dina wi le wi kan, a wì pan ma sinle wi ni fannga na, maa jogo.

³ A wì si mara Zhakobu sumborombyo Dina wi na wi nawa pi ni fuun ni. Sumboro wila pye maa ndanla fo jenge, a wila sentanra yuun wi ni.

⁴ A Sishemu wì suu to Amõri wi pye fo: «Ki sumboro ja wi yenri na kan mboo pori na jo.»

⁵ Zhakobu wila ki logo fo Sishemu wila wi sumborombyo Dina wi jogo. Een fo, naa wi pinambiile pa pye wa kere naa yaayoro ti konri, ki pye ma, a wì si pyeri fo a pẽ saa yiri wa ma pan.

† **33:18 33:18:** Zhouzu 24.32; Zhan 4.5 † **34:1 34:1:** Ye Dina senre ti wele fun wa Zhene 30.21laga ki ni.

⁶ A Sishemu wi to Amõri wì si kari Zhakõbu wi kòrõgõ mbe sa para wi ni (mbe pyõ wi yenri).

⁷ Naa Zhakõbu wi pinambiile pàa kaa yiri wa kere ma pan, a pè si nga kila pye ki logo. A pè sigi yan pè pe tegelè. A pè si nawa ngban fõ jengè, katugu Sishemu wila fere kala pye wa Izirayeli, ma sinle Zhakõbu wi sumborombyõ wi ni. Ko sila daga pyewe ni.

⁸ A Amõri wì si pe pye fõ: «Ye sumborombyõ wilan pinambyõ Sishemu wi ndanla fõ jengè. Mi yen na ye yenri yoo kan wi yeri wi jõ.

⁹ Ye mbe ya pye we ni yõn finliwè na, waa jeele kaan we yee yeri. We yaa la ye sumborombiile pe pori, yaa we woolo pe pori.

¹⁰ Ye yaa cen laga we ni, tara ti yaa pye ye yanrisaga. Ye cen yaa loo yaa pere, ye yarijende ta.»

¹¹ A Sishemu wo jate wì si pan ma Dina wi to naa wi ndeelè pe pye fõ: «Ye ti na kala li ye ndanla. Yaga yaraga nga fuun naga mbe yo mbe kan, mi yaa ki kan ye yeri.

¹² Japõrõgõ yariwõndõ to naa yarikanra tiga lege yege o yege, yege yo na kan, pa mi yaa ti kan ye yeri, jango ye sumboro wo kan na yeri mboo pori na jõ.»

¹³ A Zhakõbu wi pinambiile pè si Sishemu naa wi to Amõri pe yõn sogo tijinliwè pee ni, katugu Sishemu wila pe jõnlõ sumboro Dina wi jõgõ.

¹⁴ A pè si pe pye fõ: «We se ya mbe we jõnlõ sumboro wi kan naña ña wii kenrekenre wa yeri jelè. Pa ki yaa pye fere kala we yeri.

¹⁵ We yaa yere ki na kala nungba na: «Nambala mbele fuun pe yen laga ye yeri, pe daga mbe

kenrekenre paa we yen.>

¹⁶ Pa kona we yaa la we sumbono pe kaan ye yeri yaa pe pori, woro fun we yaa la ye woolo pe pori. We yaa cen laga ye ni, mbe pye cenle nungba ye ni.

¹⁷ Εν φο, na yee yenle ki na mbe logo we yeri, mbe ye yee kan pe ye kenrekenre, pa we yaa we jonlo sumboro wi sho ye yeri mbaa kee.»

¹⁸ A pe senre ti si Amori naa wi pinambyo Sishemu pe ndanla.

¹⁹ Lefonjo wi sila mo ki kala li pyewe ni, a wi si ti, a po kenrekenre, katugu Zhakobu wi sumborombyo wila wi ndanla fo jenge. Ma si yala, wa lefonjo wi to go, paa pye naa jate ma we leele sanmbala pe ni fuun pe na.

²⁰ A Amori wo naa wi pinambyo Sishemu wi ni, pe si kari wa ca ki mbogo yeyongo ki na, wa laga nga leele pe maa pile, mee para pe ca woolo pe ni ma yo fo:

²¹ «Ki leele mbele pe yen yeyingge na we ni. Ye ti pe cen laga we tara ti ni, paa loo paa pere. Tara ti yen ma gbogo pe kan. We yaa la pe sumbono pe pori, mbaa we woolo pe kaan pe yeri paa pe pori.

²² Εν φο, ki nambala mbele, pe yaa yenle mbe cen laga we ni, mbe pye cenle nungba we ni, ki kala nungba na lo na: <Nambala mbele fuun pe yen laga we ni, pe daga mbe kenrekenre mbe pye paa pe yen.>

²³ Na waga yere ki na, pa pe yaa pan mbe cen laga we ni. Pa kona pe yaayoro ti ni fuun naa pe yarijende ti yaa ka pye we woro.»

²⁴ Leele mbele fuun pàa pan le ca ki mbogo yeyongo ki na, a pè si yenle Amori naa wi pinambyo Sishemu pe senyoro ti na. Nambala mbele fuun pàa pan wa ca ki mbogo yeyongo ki na, pè si pe yee kan a pè pe kenrekenre.

²⁵ Ki pilige taanri wogo ki na, ma pe ta sagbanra ti yen na pe yaa, a Zhakobu wi pinambiile shyen, Simeyon naa Levi, Dina wi ndeele wele, pè si yiri ma pe tokobiye pe le ma ye wa ca ki ni, ma nambala pe ni fuun pe gbo. Poro la pye naga yaan ndee kan gbanga se ya gbòn pe na.

²⁶ A pè si Amori naa Sishemu pe gbo tokobiye pe ni fun, mee pe jonlo sumboro Dina wi le wa Sishemu wi go ma yiri wi ni.

²⁷ A Zhakobu wi pinambiile sanmbala pè si gboolo pe san, ma ca ki san maga yarijende ti le, katugu pàa pe jonlo sumboro wi jogo.

²⁸ A pè sigi leele pe simbaala, naa sikaala, naa pe nere to naa pe sofilele pe koli, nda fuun tila pye wa ca, konaa nda fuun tila pye wa yan.

²⁹ Pàa yarijende ti ni fuun ti koli, ma piile naa jeele pe ni fuun pe yigi ma kari pe ni, ma yinre ti san pew mari yarijende ti le.

³⁰ Kona, a Zhakobu wi si Simeyon naa Levi pe pye fo: «Yànla jatere wi piri na na mala mee ki pen tara woolo pe yeri, Kana tara woolo naa Perenzi cenle woolo pe yeri. Nambala mbele pe yen na yeri, pe woro ma lege. Ki leele mbele pe yaa gbogolo mbe yiri we korogo, mbe malaga gbòn we ni, mbe mi naa na woolo pe ni we tongo.»

³¹ A Simeyon naa Levi pè sho fo: «Wii ja daga mbe we jonlo wi pye paa nanjaa yen.»

35

Zhakɔbu wila yiri wa Sishemu ca ma kari wa Beteli laga ki na

¹ Pilige ka, a Yenɲele li si Zhakɔbu wi pye fo: «Yiri ma kari ma sa cen wa Beteli. Ma saraga wosaga kan wa na kan. Pa mila na yee naga ma na wa ki laga ki na, maga ta ma yen na fee mbe sho ma ndo Ezawu wi yeri†.»

² A Zhakɔbu wi sigi yo wi go woolo poro naa mbele fuun paa pye wi ni pe kan fo: «Yarisunndo nda ti yen ye yeri ma yiri cengele kele yeye yeri, yeri wa. Ye yee pye kpoyi, ye ye yariporo ti wo, ye ta yeye le.

³ We yaa yiri mbe kari wa Beteli. Mi yaa sa saraga wosaga kan wa Yenɲele li kan, lo na laa na yenrewe pi logo sanga na ni kila ngban na na we, mala saga wa na kondangala li ni fuun li ni.»

⁴ Ki kaa pye ma, yarisunndo nda fuun tila pye pe yeri ma yiri cengele kele yeye yeri, a pe siri wo mari kan Zhakɔbu wi yeri, naa pe nunɓogolo† ke ni. A Zhakɔbu wi si titege kon terebenti tige ka ngo, mari le wa mari ton, wa Sishemu ca ki tanla.

⁵ Ko punɓo na, a pe si kari. A Yenɲele li si fyere gboro wa ki laga ki kanɓara na cara ti woolo pe na. Ki kala na lere kpe sila taga Zhakɔbu pinambiile pe na mbaa pe puro.

⁶ Zhakɔbu wo naa mbele fuun paa pye wi ni, pe si saa gbɔn wa Luzi ca ki ni, ko ki yen Beteli we, wa Kana tara.

† 35:1 35.1: Zhenɛ 28.11-17 † 35:4 35.4: Nunɓogolo senre nda ti yo ki yen ndee kaa pye paa pe yarisunndo yen.

⁷ A wì si saraga wosaga kan le, nɛɛ ki laga ki yinri Eli Beteli†; katugu pa Yɛnɛɛ lãa li yɛɛ naga wi na wa, sanga ŋa ni wila pye na fee mbe sho wi ndo Ezawu wi yeri.

⁸ A Erebeke wi gbegelefo Debora† wì si ku, a pòo le wa Beteli ca ki tanla, tigboɔ ka nɔɔ, ali ma pan ma gbɔn nala pe maa ki yinri tigboɔ ŋga pe maa gbele wa ki nɔɔ.

⁹ Zhakobu wi yiringolo wa Padamu Aramu ma pan, a Yɛnɛɛ lì sili yɛɛ naga wi na naa, mɛɛ duwaw wi na.

¹⁰ A Yɛnɛɛ lì suu pye fo: «Pe maa ma yinri Zhakobu, ɛɛn fo, pe saa ma yinri naa Zhakobu. Ma mege ki yaa pye Izirayeli†.»

Yɛnɛɛ li nɛɛ wi yinri Izirayeli.

¹¹ A lì suu pye fo: «Muwi mi yɛn Yɛnɛɛ na yawa pi ni fuun fo. Mi yaa ma pye sevɔ, mbe piile legere kan ma yeri. Ma yaa ka pye cengele legere to. Wunlumbolo yaa ka yiri wa ma setirige piile pe ni.

¹² Tara nda mila kan Abirhamu wi yeri, ko punɔ na, mari kan Izaki wi yeri, mi yaa ti kan ma yeri, punɔ na, mberi kan ma setirige piile pe yeri†.»

¹³ A Yɛnɛɛ lì si kari ma Zhakobu wi yaga le laga ŋga lãa para wi ni we.

¹⁴ Yɛnɛɛ lãa para Zhakobu wi ni laga ŋga na, a wì si titɛge kɔn ma sinndelege ka yerege wa, mɛɛ duven wo wa ki go na maa pye yarikanga

† **35:7 35.7:** Eburuye senre ti ni Eli Beteli mege ki koro wowi ŋa Beteli Yɛnɛɛ. † **35:8 35.8:** Debora mege ki yɛn fun wa Zhene 24.59laga ki ni. † **35:10 35.10:** Zhene 32.29 † **35:12 35.11-12:** Zhene 17.4-8

konaa ma sinme wo wa ki go na mbege naga fo wigi le Yenηele keε.

¹⁵ Yenηele laa para Zhakɔbu wi ni laga nga na, a wi sigi mege taga naga yinri Beteli†.

Benzhame sege naa Arasheli

kunwo senre

¹⁶ Kona, a Zhakɔbu wo naa wi go woolo pe ni, pe si yiri wa Beteli ma kari. Paa pye ma lali jenri Efirata ca ki ni, a Arasheli wi si se. Wi sege kila ngban fo jenge.

¹⁷ Maa ta wila siin wi sege ki ngban wi na, jele ηa wila pye naa sari wi se, wi suu pye fo: «Maga ka fyε, pinambyo wo wa ma yen na siin naa.»

¹⁸ Arasheli wila pye na kuun, wi yaa yinggi sanga ηa ni, a wi si pyo wi mege taga maa yeri Beni Oni. Eεn fo, a tofo wi suu mege taga naa yinri Benzhamε†.

¹⁹ A Arasheli wi si ku, a pe suu le wa Efirata ca konɔ li yon na, pe maa ki ca ki yinri fun Betileεmu.

²⁰ A Zhakɔbu wi si sinndelege ka yerege wa Arasheli fanga ki go na. Pe maa ki sinndelege ki yinri Arasheli fanga sinndelege ali ma pan ma gbɔn nala.

²¹ A Izirayeli† wi si kari ma saa wi paraga go ki kan wa Migidali Ederi laga ki tanla.

† **35:15 35.14-15:** Zhenε 28.18-19 † **35:18 35.18:** Eburuye senre ti ni Beni Oni mege ki korɔ wowi ηa pyo ηa wi ta wa jologo ki ni. Benzhamε mege ki korɔ wowi ηa na kalige pyo, nakoma pyo ηa wi kala li gbogo na yeri. † **35:21 35.21:** Zhakɔbu wo nungba wo paa pye na yinri fun Izirayeli; Zhenε 32.28.

²² Ma Izirayeli wi ta wila pye ma cen wa ki tara ti ni, a Uruben wì si saa sinle Biliha wi ni, wo ña wila pye wi to wi jò shyenwoo. A Izirayeli wì sigi logo.

Zhaköbu pinambiile pàa pye ke ma yiri shyen.

²³ Leya pinambiile pe mære ti nda: Uruben wila pye Zhaköbu wi pinambyo kongbanna, mæe Simeyon taga, naa Levi, naa Zhuda, naa Isakari, naa Zabulon.

²⁴ Arasheli pinambiile pe mære ti nda: Zhozefu naa Benzhamæ.

²⁵ Arasheli wi kulojo Biliha wi pinambiile pe mære ti nda: Dan naa Nefitali.

²⁶ Leya wi kulojo Zilipa wi pinambiile pe mære ti nda: Gadi naa Aseri. Ki pinambiile mbele poro wele Zhaköbu wila se maa ta wa Padamu Aramu tara.

²⁷ A Zhaköbu wì si songoro ma kari wa wi to Izaki wi yeri, wa Mamire laga ki ni, wa Kiriya Ariba ca ki tanla, ko ñga pe maa yinri Eburon we. Abirahamu naa Izaki pàa cen wa faa†.

²⁸ Izaki wila ta yele cenme naa nafa tijere (180).

²⁹ Wila le ma tin yinwege ki na, mæe jen ma ku ma taga wa wi teleye pe na. A wi pinambiile Ezawu naa Zhaköbu pè suu le.

EZAWU SETIRIGE PIILE WELE

36

36.1-43

Ezawu wila saa cen wa Edomu tara

¹ Ezawu setirige piile poro wele mbele yeen. Ezawu wo pe yinri fun Edomu.

† 35:27 35:27: Zhené 13.18

² Kana tara fenne jeele† la wele Ezawu wila pori. Pe mere ti nda: Heti cenle woolo nana Elon wi sumborombyo Ada wo naa Ana sumborombyo Oholibama. Oholibama wila pye Hevi cenle woolo nana Zibewon wo pishyenwo†.

³ Ezawu wila Ishimayeli wi sumborombyo Basimati wi pori fun, Nebayoti wi jonlo sumboro we.

⁴ Ada wila Elifazi se Ezawu wi kan. A Basimati wo Erewuweli se.

⁵ A Oholibama wo si Yehushi, naa Yalamu, konaa Kora poro se. Poro wele pa pye Ezawu wi pinambiile mbele pa se wi kan wa Kana tara.

⁶ A Ezawu wi suu jeele, naa wi pinambiile, naa wi sumborombiile, naa wi kulolo pe ni fuun, naa wi yaayoro ngbeleye, naa wi yaayoro sannda to naa yarijende nda fuun wila ta wa Kana tara ti le, mee kari ma saa cen tara ta yegge ni, ma lali wi jonlo Zhakobu wi ni.

⁷ Katugu pe kee yaara tila pye ma lege jenge, fo pe saa ya cen laga nungba. Pa pye ma cen tara nda ni, tila pye ma kologo pe yaayoro ti na.

⁸ Ko kala na Ezawu wila saa cen wa Seyiri yanwiga ki na. Ezawu wo pe yinri fun Edomu.

Ezawu setirige piile pe mere

⁹ Ezawu wi setirige piile poro wele mbele yeen. Wo wila pye Edomu cenle woolo mbele pa pye ma cen wa Seyiri yanwiga ki na pe tele we.

† **36:2 36.2:** Kana tara fenne jeele pe mere ti yen fun wa Zhene 24.3laga ki ni. † **36:2 36.2:** Zhene 26.34

¹⁰ Ezawu wi pinambiile pe mɛɛ ti nda: Elifazi wo la pye wi jɔ Ada wo pinambyɔ. Erewuweli wo la pye wi jɔ Basimati wo pinambyɔ.

¹¹ Elifazi wi pinambiile pe mɛɛ ti nda: Tema, naa Omari, naa Zefo, naa Gatamu konaa Kenazi.

¹² Jɛɛ ɲa pàa pye na yinri Timina wila pye Ezawu pinambyɔ Elifazi wi cɛnfɔ. Wila pinambyɔ wa se wi kan fun, pàa pye naa yinri Amalɛki. Poro pàa pye Ada naa Ezawu pe pishyenwoolo wele.

¹³ Erewuweli wi pinambiile pe mɛɛ ti nda: Nahati, naa Zera, naa Shama konaa Miza. Poro pàa pye Ezawu naa wi jɔ Basimati pe pishyenwoolo wele.

¹⁴ Ezawu wi jɔ Oholibama ɲa wila pye Ana wi sumborombyɔ, konaa ma pye Zibewɔn pishyenwoo, wi pinambiile mbele wila se Ezawu wi kan, pe mɛɛ ti nda: Yehushi, naa Yalamu konaa Kora.

¹⁵ Mbele pàa pye teelee Ezawu wi setirige piile pe sɔgɔwɔ poro wele mbele yɛɛn. Ezawu pinambyɔ konɔbanɲa Elifazi wi pinambiile pe mɛɛ ti nda: Tema wila pye sege to, naa sege to Omari, naa sege to Zefo, naa sege to Kenazi,

¹⁶ naa sege to Kora, naa sege to Gatamu konaa sege to Amalɛki. Poro mbele poro pàa pye sege teelee wa Elifazi piile pe ni ma cɛn wa Edɔmu tara. Poro pàa pye Ezawu wi jɔ Ada wi pishyenwoolo wele.

¹⁷ Ezawu pinambyɔ Erewuweli wi pinambiile pe mɛɛ ti nda: Nahati wila pye sege to, naa sege to Zera, naa sege to Shama konaa sege to Miza. Poro mbele poro pàa pye sege teelee wa

Erewuweli wi piile pe ni ma cen wa Edomu tara. Poro paa pye Ezawu wi jo Basimati wi pishyenwoolo wele.

¹⁸ Ezawu jo Oholibama wi pinambiile pe mere ti nda: Yehushi wila pye sege to, naa sege to Yalamu, konaa sege to Kora. Poro mbele poro paa pye Ezawu jo Oholibama wi pinambiile mbele paa pye sege tee. Oholibama wo la pye Ana wi sumborombyo.

¹⁹ Poro mbele poro paa pye Ezawu wi setirige piile wele. Poro paa pye tee setirige piile sanmbala pe sogowo. Ezawu wo pe yinri fun Edomu.

²⁰ Hori cenle woolo naja Seyiri wi pinambiile pe mere ti nda. Poro paa keli ma cen wa Edomu tara. Lotan, naa Shobali, naa Zibewon, naa Ana,

²¹ naa Dishon, naa Ezeri konaa Dishan. Poro mbele poro paa pye Hori cenle woolo pe tee wele, ma pye Seyiri setirige piile, wa Edomu tara.

²² Lotan wi pinambiile pe mere ti nda: Hori konaa Emamu. Lotan wi nosepyo sumboro la pye wa, paa pye naa yinri Timina.

²³ Shobali wi pinambiile pe mere ti nda: Ali-van, naa Manahati, naa Ebali, naa Shefo konaa Onamu.

²⁴ Zibewon pinambiile pe mere ti nda: Aya naa Ana. Ko Ana wo wila saa puluyo yan wa gbinri wi ni yi tonmo pila pye ma weri, ma yala wila pye naa to Zibewon wi sofilele pe konri.

²⁵ Ana wi piile pe mere ti nda: Wi pinambyo Dishon konaa wi sumborombyo Oholibama.

²⁶ Dishon pinambiile pe mere ti nda: Emidan, naa Eshiban, naa Yitiran konaa Keran.

²⁷ Ezəri pinambiile pe mɛɛ ti nda: Bilihan, naa Zaavan, konaa Akan.

²⁸ Dishan pinambiile pe mɛɛ ti nda: Uzi naa Aran.

²⁹ Hɔri cɛnɛ woolo mbele pàa pye sege teelee pe mɛɛ ti nda: Lotan wila pye sege to, naa sege to Shobali, naa sege to Zibewɔn, naa sege to Ana,

³⁰ naa sege to Dishɔn, naa sege to Ezəri konaa sege to Dishan. Poro mbele poro pàa pye teelee Hɔri cɛnɛ woolo pe sɔgɔwɔ, wa Seyiri tara.

³¹ Wunlumbolo mbele pàa cɛn wunluwɔ pi na Edɔmu tara ti go na, maga ta wunluwɔ fa cɛn Izirayeli tara woolo pe go na gbɛn, pe mɛɛ ti nda:

³² Bewɔri wi pinambyɔ Bela wila pye wunluwɔ wa Edɔmu tara ti go na. Wi ca pàa pye naga yinri Dinaba.

³³ Bela kuɔgɔlɔ, a Bozira ca fɛnnɛ naɲa Zera wi pinambyɔ Yobabu wì si cɛn wa wi yɔnlɔ.

³⁴ Yobabu kuɔgɔlɔ, a Hushamu ɲa wila yiri wa Tema setirige piile pe tara, wì si cɛn wa wi yɔnlɔ.

³⁵ Hushamu kuɔgɔlɔ, a Bedadi pinambyɔ Hadadi wì si cɛn wa wi yɔnlɔ. Wo wila malaga gbɔn Madiyan cɛnɛ woolo pe ni ma ya pe ni wa Mowabu tara wasege ki ni. Wi ca pàa pye naga yinri Aviti.

³⁶ Hadadi kuɔgɔlɔ, a Masireka ca fɛnnɛ naɲa Samila wo si cɛn wa wi yɔnlɔ.

³⁷ Samila kuɔgɔlɔ, Sawuli ɲa wila yiri wa Erehobɔti gbaan yɔn tara ti ni, wì si cɛn wa wi yɔnlɔ.

³⁸ Sawuli kuɔgɔlɔ, a Akibɔri pinambyɔ Baali Hana wì si cɛn wa wi yɔnlɔ.

³⁹ Akibori pinambyo Baali Hana wi kuŋgolo, a Adari wi si cen wa wi yonlo. Wi ca paà pye naga yinri Pawu. Paà pye naa jo wi yinri Metabeyeli. Mezahabu sumborombyo Matiredi wo sumborombyo lawi.

⁴⁰ Teele mbele paà yiri wa Ezawu setirige piile pe ni ma yala pe seye naa pe tara ti ni, pe mere ti nda: Timina wila pye sege to, naa sege to Aliva, naa sege to Yeteti,

⁴¹ naa sege to Oholibama, naa sege to Ela, naa sege to Pino,

⁴² naa sege to Kenazi, naa sege to Tema, naa sege to Mibizari,

⁴³ naa sege to Magidiyeli, konaa sege to Iramu. Poro mbele poro paà pye teelee Edomu cenle woolo pe sogowo, ma yala pe censara ti ni, wa pe tara.

Ezawu wo wila pye Edomu cenle woolo pe tele we.

ZHOZEFU NAA WI SEFENNE NAMBALA

37

37-50

*Zhozefu ndeele paà wi panra
wi woonro ti kala na*

¹ Kona, a Zhakobu wi si saa cen wa Kana tara, wa laga nga wi to wila pye ma cen we.

² Zhakobu wi setirige piile pe kapyegele ke ngele. Zhozefu wila ta yele ke ma yiri koloshyen, a wi nee pinlele wi ndeele pe ni, a paa simbaala naa sikaala konri. Maga ta wila pye lefonmbile, wi ma pinle wi to jele Biliha naa Zilipa pe

pinambiile pe ni. Zhozefu wila pye na senpere pere nda leele paa pye na yuun wi ndeεε pe kanngolo ti yuun wi to wi kan.

³ Zhozefu wila pye ma Izirayeli wi ndanla ma we wi pinambiile sanmbala pe na, katugu wila wi se wa wi lelewe pi ni. A wi si derigbogo tiyongo ka ti wi kan yoonro ni.

⁴ Naa wi ndeεε paa kaa ki yan wi pe to wi ndanla ma we pe ni fuun pe na, a pe suu panra. Pe sila pye na sentanra yuun wi ni naa.

⁵ Pilige ka, a Zhozefu wi si woonro wonlo mee saa ti yege yo wi ndeεε pe kan. A pe suu panra naa ma we.

⁶ Wila pe pye fo: «Woonro nda mi wonlo, ye pan yeri logo na yeri.

⁷ Waa pye wa kere na yarilire ti koon nari poo pogolo pogolo. Le ki yonlo nungba li ni, a na polo li si yiri ma yere ma sin. A ye pogolo ke si wa mali maga, neε foli li yege sogowo nali gbogo.»

⁸ A wi ndeεε pe suu pye fo: «Maa ki jate mbe cen we go na mbaa we yege sinni ke?» A pe suu panra naa ma we kongbannga ki na wi woonro naa wi senyoro ti kala na.

⁹ A wi si woonro ta wonlo naa, mee ti yo wi ndeεε pe kan ma yo fo: «Mi woonro ta wonlo naa, maga yan yonlo ko naa yenge ki ni, naa wonngolo ke ma yiri nungba pan na foli na yege sogowo.»

¹⁰ A wi si saa ti yege yo wi to naa wi ndeεε pe kan. A wi to wi si gbanla wi na, mee wi pye fo: «Woonro nda ma wonlo yeen, to korowoyen mele? Ki cen maa ki jate mi naa ma no, naa ma

ndεελε pe ni, we yaa ka saa sogo mbaa we yere ti jiile wa tara ma yege sɔgɔwɔ ke?»

¹¹ A wi ndεελε pe neε yenjara piin wi ni, εεn fɔ, a wi to wi neε jatere piin ki wɔɔnrɔ ti na†.

Zhozefu wi ndεελε pàa wi pere

¹² Zhozefu wi ndεελε pàa kari sa pe to simbaala naa sikaala pe kɔnri wa Sishemu ca wasege ki ni.

¹³ Pilige ka, a Izirayeli wì si Zhozefu wi pye fɔ: «Ma ndεελε pe yen na yaayoro ηgbelege ki kɔnri wa Sishemu. Pan, mbɔɔn tun wa pe yeri.» A Zhozefu wì sho fɔ: «Mìgi logo na to.»

¹⁴ A Izirayeli wì suu pye fɔ: «Kari ma sɔɔn ndεελε pe wele na kaa pye pe yen wa ηgbaanla, konaa yaayoro ti ni fun. Mεε pan ma pe senre yo na kan.»

A Izirayeli wì suu torogo ma yiri wa Eburɔn gbunlundεge ki ni. A Zhozefu wì si kari wa Sishemu.

¹⁵ A naηa wà suu yan wila yanri wa wasege ki ni, mεε wi yewe fɔ: «Yingi maa lagajaa?»

¹⁶ A Zhozefu wì sho fɔ: «Na ndεελε poro mi yen na lagajaa. Mi yen nɔɔ yenri, pe yen na pe yaayoro ti kɔnri laga ηga na, ki naga na na.»

¹⁷ A naηa wì si Zhozefu wi pye fɔ: «Pè yiri na laga ηga ko ni ma kari, katugu migi logo na pe yeri, paa yuun fɔ: <Yoo kari wa Dotan ca.> »

A Zhozefu wì si taga wi ndεελε pe na na pe tuuro tɔnri, mεε saa pe yan wa Dotan.

¹⁸ A wi ndεελε pè suu yan wa lege wila paan. Sanni wi sa yɔngɔ pe ni, a pè si yɔn le wi na mboo gbo.

† 37:11 37.11: Kapye 7.9

19 Pàa ki yo pe yεε kan fɔ: «Wɔɔnrɔ wɔnlɔfɔ gbɔɔ wi ɲa wa wila paan.

20 Ye pan yingɔ woo gbo woo wa titege ka nunɔgba ni, wee saga yo fɔ cenge pege to wi na maa ka. Pa kona wi wɔɔnrɔ ti yaa ka pye yaraga ɲga, we yaa kaga yan.»

21 A Uruben wì sigi logo pe yeri, mεε yere ki yerewe mbe Zhozufu wi sho pe yeri, ma yo fɔ: «Yaga kaa gbo.»

22 A wì sho naa fɔ: «Titege ɲga ki yen laga wasege ki ni, yoo wa wa ki ni. Eεn fɔ, yaga ka lere gbo.»

Uruben wila pye na ko yuun ma mbe ta mboo sho pe yeri, mbe sɔngɔrɔ saa kan wi to wi yeri.

23 Naa Zhozufu wila kaa gbɔn le pe tanla, a pè suu yigi, maa derigbɔgɔ tiyɔngɔ ɲga yɔɔnrɔ ni ki tile maga wɔ wi na,

24 ma suu yigi maa wa wa titege ki ni; ki titege kila pye waga, tɔnmɔ sila pye wa ki ni.

25 Ko punɔgo na, a pè si saa cεn mbe ka. Naa pàa kaa pe yεε ti yirige ma wele, a pè si Ishimayeli setirige piile pele yan paa paan pe yɔngɔmɛye ni pè tanli pe yεε na, ma yiri wa Galaadi tara. Tige tɔnmɔ nuwɔ taan, naa timuwe nuwɔ taan, naa nuwɔ taanyaara nda pe yinri miiri to tuguro† tila pye pe yɔngɔmɛye pe na. Pàa pye na kee ti ni wa Ezhipiti tara.

26 Kona, a Zhuda wì suu to seyεenle pe pye fɔ: «Yingɔ tɔnli we ya ta, na waga we jɔnlɔ wi gbo mboo kunwɔ pi lara we?

† 37:25 37:25: Nuwɔ taanyaara nda ti naga laga ki verise ɲa wi ni, faa pàa pye na ta piin wεre, na ta piin latikɔrɔ konaa sinme nuwɔ taan.

27 Ye pan woo pɛɛ Ishimayeli setirige piile pe yeri. Ǝɛn fɔ, yaga ka ti woo gbo; katugu wi yen we jɔnlɔ ma pye we go woo.»

A wi to seyɛɛnlɛ pɛ si yere ki na.

28 Ko punɔgo na, Madiyan tara pɛɛfenne pɛle la pye na toro le. A pɛ si Zhozefu wi tile maa wɔ maa pɛɛ Ishimayeli setirige piile† pe yeri warifuwe pyɔ nafa na. A poro si kari wi ni wa Ezhipiti tara†.

29 Ko punɔgo na, a Uruben wì si sɔngɔɔ wa titeɛ ki tanla ma saa wele wa. Wi sila Zhozefu wi yan wa. A wì suu yɛera yaripɔɔ ti yigi mari walagi lawɔɔ ti kala na,

30 mɛɛ sɔngɔɔ wa wi jɛɛnlɛ pe yeri, ma yo fɔ: «Pyɔ wi woro wa titeɛ ki ni. Mi yaa yɛɛ le se?»

31 A pɛ si Zhozefu wi derigbɔɔ tiyɔngɔ nga yɔɔnrɔ ni ki le, ma sikapɔɔ wa kɔnli, mɛɛ ki piligi wa wi kasanwa pi ni.

32 Ko punɔgo na, a pɛ si kari derigbɔɔ tiyɔngɔ nga yɔɔnrɔ ni ki ni pe to wi kan, mɛɛ wi pye fɔ: «Wɛ saa ki derege nga yɛɛn ki yan. Ki wele jɛɛge na kaa pye ma pinambyɔ wi derigbɔɔ tiyɔngɔ nga yɔɔnrɔ ni koyi.»

33 A Zhakɔbu wì sigi yan maga jɛn, mɛɛ yo fɔ: «Na pinambyɔ wi derigbɔɔ tiyɔngɔ nga yɔɔnrɔ ni koyi. Cɛnge pege kà wi ka. Pɛ Zhozefu wi kɔɔnlɔ yuroyuroyuro.»

34 A Zhakɔbu wì suu yɛera yaripɔɔ ti walagi kayanga ki na, mɛɛ kunwɔ yaripɔɔ le ma le,

† 37:28 37:28: Pele maa ki jate ma yo Ishimayeli setirige piile naa Madiyan tara pɛɛfenne, ki mɛɛ shyen nda ti yen na para leele nungba poro sɛnre na. † 37:28 37:28: Kapye 7.9

mεε wi pinambyo wi kunwo pi gbele ma mo pi na.

³⁵ A wi pinambiile naa wi sumborombiile pe ni fuun pè si pan mboo kotogo ki sogo wi na. Eεn fo, wila je poo kotogo ki sogo wi na. Wila pye na yuun fo: «Mi yaa koro la kunwo pi gbele fo sa kari na pinambyo wi korogo wa kuulo tara.» A wi si koro naa pinambyo wi kunwo pi gbele.

³⁶ Ko sanga wo ni, a Madiyan tara fenne pè si saa Zhouzefu wi pere wa Ezhipiti tara, Farawon wi legboo Potifari wi yeri. Potifari wila pye Farawon wi laga welefenne to.

38

Zhuda naa Tamari kala

¹ Ki sanga wi ni, a Zhuda wì si laga wi to seyεenle pe na, mεε kari Adulamu ca fenne nana wa korogo, paa pye naa yinri Ira.

² Wa ki laga ki na, a Zhuda wì si Kana tara fenne sumboro wa yan, paa pye naa to wi yinri Shuwa. A wì suu pori maa jen jele.

³ A jele wì si kugbo le mεε pinambyo se, a Zhuda wì suu mege taga naa yinri Eri.

⁴ A jele wì si kugbo le naa mεε pinambyo se, maa mege taga naa yinri Ona.

⁵ A wì si pinambyo wa se naa, maa mege taga naa yinri Shela. Wila se maga ta Zhuda wila pye wa ca nga paa pye na yinri Kezibu.

⁶ A Zhuda wì si jele pori maa kan wi pinambyo kongbanna Eri wi yeri, paa pye naa yinri Tamari.

⁷ Zhuda wi pinambyo kongbanna Eri wila pe Yawe Yenηele li yege na; a Yawe Yenηele li si ti a wì ku.

⁸ Kona, a Zhuda wì si Ona wi pye fɔ: «Ma ndɔ jɔ wi lɛ maa tɛgɛ ma jɔ, ŋga ma daga mbe pye kufɔ wi yɔnlɔ maga pye, ma setirige piile se ma ndɔ wi kan.»

⁹ Ona wila ki jɛn ma yo ki setirige ki se ka pye wo wogo. Na wiga fili jɛlɛ wi ni sanga ŋa ni, wi mɛɛ wi nama pi wo tara, jaŋgo wiga ka ta mbe setirige piile se wi ndɔ wi kan.

¹⁰ Ŋga wila pye na piin, ki sila Yawe Yɛnɲɛlɛ li ndanla; a lɛ si ti a wì ku fun.

¹¹ Kì kaa pye ma, a Zhuda wì suu piɔ Tamari wi pye fɔ: «Mà kaa pye nanɲunɔ, kari ma sa cɛn wa ma to go[†] fɔ na pinambyɔ Shela wi sa yiri wi lɛ wɔɔn tɛgɛ.»

Wila ko yo ma, katugu wila pye naa yɛɛ piin fɔ: «Kii daga Shela wi ku fun paa yɛgɛ ŋga na wi ndɛɛlɛ pè ku we.» Kì kaa pye ma, a Tamari wì si kari ma saa cɛn wa wi to go.

¹² Naa wagati wà la kaa toro, a Shuwa wi sumborombyɔ ŋa wila pye Zhuda jɔ wì si ku. Naa Zhuda wi kotogo kila kaa sogo wi na, a wì si kari wa ca ŋga pàa pye na yinri Timina sa mbele pàa pye naa simbaala naa wi sikaala pe sire ti kɔɔnlɔ pe wele, wo naa wi wɔnlɔnaŋa Ira ŋa wila yiri wa Adulamu ca wi ni.

¹³ A Leele pèle sigi yo Tamari wi kan fɔ: «Ma pɔlɔ wi to wì yɛn na toro na kee wa Timina ca saa yaayoro ti sire ti kɔɔnlɔ.»

¹⁴ Kì kaa pye ma, a Tamari wì suu nanɲunɔjagara yaripɔɔ ti wɔ mari tɛgɛ, mɛɛ wi yɛɛ tɔn paraga ni maa yɛɛ fo, mɛɛ saa cɛn wa

[†] **38:11 38.11:** Mbe yala Izirayeli tara kalegɛlɛ ke ni, nanɲunɔ wi ma ya ma saa cɛn wa wi to go.

Enayimu ca mbogo yeyongo ki na, wa Timina ca kono li yon na. Katugu wila ki jen ma yo Shela wila yiri ma le, pe sila si wo Tamari wi kan wi yeri wuu tege wi jo.

¹⁵ Naa Zhuda wila kaa wi yan, a wi sigi yan ndee nanjaa lawi, katugu wila wi yee ki fo paraga ni.

¹⁶ Wi sila ki jen mbe yo wi pijɔ wowi. A wi si fulo wa wi tanla, wa kono li yon na, mee wi pye fo: «Shokari mbe sa sinle ma ni.» A Tamari wi sho fo: «Yingi ma yaa kan na yeri mbe si jen mbe sinle na ni?»

¹⁷ A Zhuda wi sho fo: «Mi yaa sugbo yirifonjo wa yigi wa na sikaala ngbelege ki ni mbe pan mboo kan ma yeri.»

A jele wi suu pye fo: «Yingi ma yaa keli mbe kan na yeri ki pye paa tegere yen fo ma sa pan wi ni?»

¹⁸ A Zhuda wi suu yewe ma yo fo: «Yingi maa jaa mbe keli mbe kan ma yeri ki pye pa tegere yen?»

A jele wi sho fo: «Ma mee ki tegere yaraga konaa ki manja ki ni, naa gbotangala na li yen ma kee, ti wo mari kan na yeri.»

A wi siri wo mari kan wi yeri, mee saa sinle wi ni. A jele wi si kugbo le wi na.

¹⁹ A jele wi si yiri ma songoro wa wi to go, mee paraga nga wila tege maa yee fo ki laga maga tege, mee wi nangunjagara yariporo ti le mari le.

²⁰ Ko punjo na, a Zhuda wi si sugbo yirifonjo wi kan wi wonlonanja na wila yiri wa Adulamu ca wi yeri ma yo wi saa kan, wuu yaara nda wila

keli ma kan paa tegerε yen ti sho jele wi yeri. Eεn fɔ, wi wonlonanja wi sila sa jele wi yan.

²¹ A wì si Enayimu ca fenne pe yewe ma yo fɔ: «Nanjaa ŋa wìla pye ma cεn na konɔ li yɔn na wi yen se yeri?» A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Male wa, we fa nanjaa yan na ki laga ŋga ki na.»

²² A nanja wì si songoro wa Zhuda wi yeri ma suu pye fɔ: «Mi suu yan. Ki laga ki woolo jate pànla pye ma yo maga le wa pe fa nanjaa yan le ki laga ki na.»

²³ A Zhuda wì sho fɔ: «Na yaara nda ti wa wi yeri, wiri yaga wa wi yeε yeri. Waga ka fere wa we yeε na. Mì wo pan sugbo yirifonŋo wo ni, a mboro saa jele wi wele ma suu yan.»

²⁴ Sanni sa gbɔn yenje taanri, a pè si pan maga yo Zhuda wi kan fɔ: «Ma pijo Tamari wùu yeε pye nanjaa, wì yere kugbo ta wa wi nanjara ti ni.» A Zhuda wì sho fɔ: «Yoo yirige ye pan wi ni, wi daga poo sogo wee.»

²⁵ Naa pàa kaa na paan wi ni, a wì si tun wa wi polɔ to wi yeri, ma yo fɔ: «Lere ŋa wì kugbo ki taga na na, ki yaara nda wo woro ri: Wi mege ki tegerε yaraga konaa ki manga ki ni, naa wi gbotangala li ni. Wi bala wigi fɔ wi lagaja wuu jεn.»

²⁶ A Zhuda wì si yaara ti yan mari jεn, ma sho fɔ: «Jele wi yen ma sin ma we na na. Kaselege ko na, mila daga mboo kan na pinambyo Shela wi yeri wi jo, mii sigi pye.» Ko pungo na, Zhuda wi sila sinle jele wi ni naa.

²⁷ Naa jele wi sesanga wìla kaa gbɔn, a pè sigi jεn ma yo waanla pàa pye wa wi lara.

28 Naa wila kaa na siin, a pyo nunɗba suu keɛ ki yirige laga funwa na. Jele ɗa wila pye naa sari sege ki na, wì si jese yeen pɔ keɛ ki na mee yo fo: «Ŋa wo wì keli ma se.»

29 Een fo, a wì suu keɛ ki songoro maga lenge, a wi waan yenle wì si yiri. ɗa wila pye na jasee wi sari wi se, wì sho fo: «Wele, mà fogo yenge ma yee kan.»

A pè suu mege taga naa yinri Perenzi†.

30 Ko punɗo na, a pè si pyo sanna wi se jese yeen wi ni wa wi keɛ ki na. A pè suu mege taga naa yinri Zera.

39

Pàa kari Zhozufu wi ni wa Ezhipiti tara

1 Koni, a Ishimayeli setirige piile pè si kari Zhozufu wi ni wa Ezhipiti tara. A Ezhipiti tara fenne naɗa wà suu lo pe yeri, pàa pye naa yinri Potifari. Potifari wila pye Farawon wi legboɔ konaa ma pye wi laga welefenne to.

2 Yawe Yenɗele làa pye Zhozufu wi ni, ki kala na, wi kagala ke ni fuun kàa pye na yongo wi kan. Zhozufu wila pye ma cen wa wi tafɔ Ezhipiti tara fenne naɗa wì go†.

3 A wi tafɔ wì sigi yan Yawe Yenɗele làa pye Zhozufu wi ni, na wiga keɛ le kala na fuun ni, Yawe Yenɗele li mali yon wi kan.

4 Zhozufu wi kala làa wi tafɔ Potifari wi ndanla, a wila tunngo piin wi kan. A Potifari wì suu tege

† 38:29 38:29: Eburuye senre ti ni Perenzi mege ki koro wo wi ɗa fogo. † 39:2 39:2: Kapye 7.9

wi go ki go na, maa kɛɛ yaara ti ni fuun ti le wi kɛɛ.

⁵ Naa Ezhipiti tara fenne nanɔ Potifari wɪla kaa Zhozɛfu wi tɛgɛ wi go konaa wi kɛɛ yaara ti go na, a Yawe Yɛnɲɛlɛ li si duwaw wi go yaara ti ni fuun ti na Zhozɛfu wi kala na. Yawe Yɛnɲɛlɛ lɔa duwaw wi kɛɛ yaara ti ni fuun ti na, nda tila pye wa ca to naa nda tila pye wa kɛɛrɛ ti ni.

⁶ Ki kala na, Potifari wɪla wi kɛɛ yaara ti le Zhozɛfu wi kɛɛ, wi sila pye na yaraga ka piin naa, kaawɔ wi yɔn suro liwen po.

*Zhozɛfu naa wi tafɔ jɔ wi ni
pe kala*

Zhozɛfu wɪla pye sara ni, ma yɔn witige na fɔ jɛnɲɛ.

⁷ Naa wagati wà la kaa toro, a Zhozɛfu wi tafɔ wi jɔ wì si Zhozɛfu wi wele maa yan wi yɛn ma yɔn fɔ jɛnɲɛ. A jɛlɛ wì suu pye fɔ: «Pan ma sinlɛ na ni.»

⁸ A Zhozɛfu wì si je mɛɛ wi tafɔ wi jɔ wi pye fɔ: «Wele, na tafɔ wùu kɛɛ yaara ti ni fuun ti le na kɛɛ, wi woro na kala la piin laga go ki ni naa.

⁹ Lere wo wa woro laga go ɲga ki ni ma gbɔgɔ ma wɛ na na. Wii na yɛgɛ kɔn yaraga ka kɛɛ na, kaawɔ mboro nunɲba, katugu ma yɛn wi jɔ. Mɛlɛ mbee ki kapege gbɔgɔ ɲga ki pye mbe kapege pye Yɛnɲɛlɛ na?»

¹⁰ Konaa ki ni fuun, wɪla koro naga yuun Zhozɛfu wi ni pilige pyew. ɛɛn fɔ, Zhozɛfu wi sila logo wi yeri mbe yɛnlɛ mbe sinlɛ wi ni.

¹¹ Pilige ka, a Zhozɛfu wì si ye wa go mboo tunɲgo ki pye. Kɪla yala go woolo wa sila pye wa go.

¹² Ki kaa pye ma, a jεε wì si Zhozefu wi yigi wi derigbɔɔ ki na, ma suu pye fɔ: «Pan ma sinle na ni.»

A Zhozefu wì suu derigbɔɔ ki wɔ maga yaga wi kεε, mεε fe ma yiri wa funwa na.

¹³ Naa jεε wìla kaa ki yan Zhozefu wìla wi derigbɔɔ ki yaga wi kεε, ma fe ma yiri wa funwa na,

¹⁴ a wì si gbele maa go tunmbyeele pe yeri, mεε pe pye fɔ: «Ye wele, na pɔlɔ wì pan ki Eburuye nana na wi ni laga, wi ta wìla jεεε kala piin we ni. Wì pan mbe sinle na ni, εεn fɔ, a mi nεε gbele ngbanga na sagafo jaa.

¹⁵ Naa wì kaa ki yan mila gbele ngbanga na yinri, a wì suu derigbɔɔ ki yaga na na tanla, mεε fe ma yiri wa funwa na.»

¹⁶ A jεε wì si Zhozefu wi derigbɔɔ ki tεge le wi yεε tanla, fɔ a wi pɔlɔ wì saa songoro ma pan.

¹⁷ A wì sigi senre nungba ti yo wi pɔlɔ wi kan ma yo fɔ: «Ki Eburuye kulonana na mà pan wi ni we kan, wì pan na korɔɔ mbe jεεε kala pye na ni.

¹⁸ Naa mì kaa gbele ngbanga ma yeri, a wì suu derigbɔɔ ki yaga na na tanla, mεε fe ma yiri wa funwa na.»

¹⁹ Naa Zhozefu wi tafɔ wìla kaa wi jo wi senyoro ti logo ma yo fɔ: «Ŋga ko mà kulonana wì pye na na»,

²⁰ a wi nawa pì si ngban fɔ jεnge. A wì si ti a pè Zhozefu wì yigi maa tɔn wa kaso go nga wunlunana wìla pye naa kasopiile pe tɔnni ki ni.

Zhozefu wi tongo wa kaso

Kì kaa pye ma, a Zhozefu wì si koro wa kaso.

²¹ Yawe Yennεε làa pye Zhozefu wi ni ma kajεγγε pye maa kan, ma ti a wi kala li kaso go ki to wi ndanla†.

²² A kaso go ki to wì si kasopiile sanmbala pe le Zhozefu wi κεε. Kala na fuun làa pye na piin wa, Zhozefu wo wìla pye nali yeγε sinni.

²³ Kala na fuun làa pye Zhozefu wi κεε na, kaso go ki to wi sila pye na lo la wele naa, katugu Yawe Yennεε làa pye Zhozefu wi ni, naa kagala ke ni fuun ke yongɔ wi kan.

40

¹ Ki kagala ke pungo na, pilige ka, mbele pe maa Ezhipiti tara wunlunaja wi kaan wi maa woo pe to wo naa wi buru wafenne to wi ni, pè si kapege pye pe tafɔ Farawɔn wi na, Ezhipiti tara wunlunaja we.

² A Farawɔn wi nawa pì si ηgban wi legboolo shyen pe ni, mbele pe maa wi kaan wi maa woo pe to wo naa wi buru wafenne to we.

³ A wì si ti a pè pe yigi ma pe le kaso, wa wunlunaja wi laga welefenne to wi go ki ni, wa laga nga pàa Zhozefu wi tɔn we.

⁴ A laga welefenne to wì si pe le Zhozefu wi κεε wila wele pe na, wo ηa wìla pye na pe kala li yongɔ pe kan we. Pàa wagati wa pye wa kaso.

⁵ Pilige ka, yembinε la ni, mbele pe maa Ezhipiti tara wunlunaja wi kaan wi maa woo pe to wo naa wi buru wafenne to wi ni, pe shyen pè si wɔnrɔ wɔnlɔ ma pe ta wa kaso, pe ni fuun naa pe wɔnrɔ, a tì kɔrɔ wì pye wi ye wi ye.

† 39:21 39.21: Kapye 7.9

⁶ Ki goto pinliwε pi ni, naa Zhozefu wila kaa pan mbe pe yan, a wì si pe yan pè yere san.

⁷ Ki kaa pye ma, Farawon wi legboolo mbele paa pye wi ni wa kaso, wa wi tafɔ wi go, a wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yingi na, a yè si ye yere ti san nala?»

⁸ A pè suu yon sogo ma yo fɔ: «Wè wɔonro wonlo, lere kpe woro laga mberi koro wi yo we kan.» A Zhozefu wì si pe pye fɔ: «Yennele lo li maa wɔonro ti koro wi yuun. Ye ye wɔonro ti yege yo na kan mbe wele.»

⁹ Mbele pe maa wunlunana wi kaan wi maa woo pe to wì suu wɔonro ti yege yo Zhozefu wi kan, ma yo fɔ: «Wa na wɔonro ti ni, mi erenzen tirige ka yan na ye ye sɔgowo.»

¹⁰ Njere taanri la pye ki tirige ki na. Naa kila kaa fun, a kì si fyenwe mee se, a ki erenzen shashara pire ti pe.

¹¹ Farawon wi wɔjenne laa pye na kee, a mi si erenzen pire ta co mari tonmo pi yinwi wa wɔjenne li ni, mali kan wi yeri.»

¹² A Zhozefu wì suu pye fɔ: «Ma wɔonro ti koro wi na! Njere taanri nda ma yan to yen ma taanla piliye taanri ni.

¹³ Mbe wo nala wo ni, kì koro piliye taanri naa, pa Farawon wi yaa ma yirige mbɔon tege censagbogo na, wa ma tunngo lege ki ni. Kona ma mbe ya mbaa Farawon wi watonmo pi kaan wi yeri naa, paa yege nga na ma pye naga piin faa we.

¹⁴ Eɛn fɔ, na maga yeyinnye ta sanga na ni, maga ka fege na na, mila ma yenri, ma kajenge pye na kan, mala senre yo Farawon wi tanla, ma

ti mbe yiri laga ki kaso ŋa wi ni.

¹⁵ Katugu pàa na yigi fannga na ma yiri wa Eburuye tara ma pan na ni. Lagame mii si yaraga ka pye ŋga ki daga kaso yewe ni.»

¹⁶ Naa buru wafenne to wila kaa ki yan woonro ti koro wi yen ma yon, a wi si Zhozefu wi pye fo: «Mi fun, wa na woonro ti ni, kanjara taanri la pye wa na go na buru fuwe ni.

¹⁷ Wa kanja gona wogo ki ni, buru cenle pyew ŋa pe ma wa wi yen ma Farawon wi ndanla, wa la pye wa ki ni. Een fo, a sannjere ti si pan naa yoli wa kanja ki ni na go na.»

¹⁸ A Zhozefu wi suu pye fo: «Ma woonro ti koro wi ŋa! Kanjara taanri to yen ma taanla piliye taanri ni.

¹⁹ Mbe wo nala wo ni, ki koro piliye taanri naa, pa Farawon wi yaa ma yirige mboon go ki kaw, mboon gboo wi to tige na. Sannjere ti yaa pan mboon wire kara ti yoli.»

²⁰ Woonro ti wonlongolo, ki piliye taanri wogo ki na, a ki si yala Farawon wi sege yefiile feti wa gbon. A wi si sogolo gbolo sogo wi legboolo pe ni fuun pe kan, mee mbele pe maa wi kaan wi maa woo pe to wo naa wi buru wafenne to wi ni pe yirige ma pe wo wa kaso wi ni wi legboolo pe yegge na.

²¹ A Farawon wi si mbele pe maa wi kaan wi maa woo pe to wi tegge naa wa wi tunngo lege ki na, wi ta wila wi wotonmo pi kaan wi yeri.

²² Een fo, a wi si ti a pe buru wafenne to wi to tige na, paa yegge ŋga na Zhozefu wila woonro ti koro wi yo we.

²³ Konaa ki ni fuun, mbele pe maa Farawon wi kaan wi maa woo pe to wi sila nawa to Zhozefu wi na, wila fege wi na.

41

Farawon wila woonro wonlo

¹ Naa yelee shyen la kaa toro, a Farawon wi si woonro wonlo maa yee yan wi yere le Nili gbaan wi tanla.

² A wi si naneele koloshyen pele yan pe yiri wa gbaan wi ni ma tugbol ma yonyon, nee nii wa gbaan yon langorogo ki ni.

³ Ko pungo na, a naneele koloshyen pele si yiri naa wa gbaan wi ni mbele pe pungo na; pa pye ma cogo cogo ma tijanga. A pe si saa yere le kongbanmbala pe tanla le gbaan wi konggo na.

⁴ Naneele mbele pa pye ma cogo cogo ma tijanga, pe si naneele mbele pa tugbol ma yonyon pe ka. A Farawon wi si yen.

⁵ A wi si nuru naa ma wonlo mee woonro shyen woro wonlo, ma yarilire sheshegele koloshyen yan ke yiri tinne nungba na, ka pire le jenge ma yonyon.

⁶ Ko pungo na, a sheshegele koloshyen ke si yiri wa kongbanngala ke pungo na. Ke sila pye pire ni, a yonlo yirisaga tifelege ki ke waga.

⁷ Sheshegele ngele ke sila pye pire ni, a ke si ngele ka se ma pire le jenge ke yoli. A Farawon wi si yen mee ki yan woonro wi wonlo.

⁸ Naa laga kila kaa laga, a Farawon wi jatere wi si piri wi na. A wi si Ezhipiti tara jefenne poro naa kajenmbele pe ni fuun pe yeri, mee wi

wɔɔnrɔ ti yege yo pe kan. Eɛn fɔ, lere kpe sila ya mberi kɔrɔ wi yo wi kan.

⁹ Kì kaa pye ma, mbele pe maa Farawɔn wi kaan wi maa woo pe to wì si sɛnrɛ ti lɛ, ma sho fɔ: «Wunlunaɲa, mi yɛn na nawa tuun na kapere ti na nala.

¹⁰ Pilige ka, wunlunaɲa yàa nawa ngban woro mbele ye tunmbyeele we ni. A yè si ti a pè mi naa buru wafɛnnɛ to wi ni we le kaso, wa laga welefɛnnɛ to wi go.

¹¹ A we ni fuun shyɛn wè si wɔɔnrɔ wɔɔlɔ yembine la ni. Kɔrɔ la pye we ni fuun shyɛn we wɔɔnrɔ ti na.

¹² Eburuye lefɔɔɲɔ wà la pye wa we ni, wila pye laga welefɛnnɛ to wo kulonana. Waa we wɔɔnrɔ ti yege yo maa kan, a wì siri kɔrɔ wi yo ma we kan, we ni fuun nunɓba nunɓba naa we wɔɔnrɔ ti kɔrɔ.

¹³ Kì kagala kàa pye ma cɛ paa yege nga na wila ki yege yo we kan we. Farawɔn, a màla tɛge wa na tunɲo lɛge ki na, mɛɛ ti a pè buru wafɛnnɛ to wo to tige na.»

¹⁴ Kì pye ma, a Farawɔn wì si lere tun, a pè saa Zhozɛfu wi yeri. A pè si fyɛɛɛ, maa yirige, maa wɔ wa kaso, mɛɛ wì go ki kulu†. A wì si yaripɔrɔ ta yege le, mɛɛ kari wa Farawɔn wi yeri.

¹⁵ A Farawɔn wì suu pye fɔ: «Mì wɔɔnrɔ wɔɔlɔ, lere kpe si ya mberi kɔrɔ wi yo na kan. Eɛn fɔ, mìgi logo ma yo na paga wɔɔnrɔ yege yo ma kan, ma ma ya mari kɔrɔ wi yo.»

† 41:14 41:14: Kìla pye Ezhipiti tara fɛnnɛ pe ma go konaa siyo wi kulu janɲo pe yege ki ta ki laga.

16 A Zhozufu wì suu yòn sogo ma yo fò: «Wunlunana, mi ma mi yaa wònrò ti kòrò wi yo, èen fò, Yenhele lo li yaa wònrò ti kòrò jenhe wi yo Farawòn ma kan.»

17 A Farawòn wì si Zhozufu wi pye fò: «Wa na wònrò ti ni, mila ki yan mi yen ma yere le Nili gbaan wi yòn na.

18 A mì si naneele kòlshyen pele yan pè yiri wa gbaan wi ni, ma tugbòlò ma yonyòn, nêe nii wa gbaan yòn lanğorogò ki ni.

19 Ko punğo na, a naneele kòlshyen pèle si yiri naa wa gbaan wi ni mbele pe punğo na. Pàa pye ma cògò cògò jenhe ma tijanga. Mì fa nêre ta yan ti tijanga laga Ezhipiti tara paa ki woro nda ti yen.

20 Naneele mbele pè cògò cògò ma tijanga, a pè si naneele konğbanmbala kòlshyen mbele pè tugbòlò pe ka.

21 Naa pàa kaa pe yòli, lere sila ki jèn mbe yo pàa pe yòli, katugu pàa pye ma cògò cògò paa yege nga na pàa pye faa we. A mì si yen.

22 Ko punğo na, a mì si wònrò ta wònlò naa ma yarilire sheshegele kòlshyen yan kè yiri tinne nunğba na, kàa pire le jenhe ma yonyòn.

23 A mì si nuru naa ma sheshegele kòlshyen keke yan kè yiri koro punğo na, ke sila pire le, a yònlò yirisaga tifelege kè ke waga.

24 Sheshegele ngele ke sila pye pire ni, kè si sheshegele kòlshyen ngele kè pire le ma yonyòn ke yòli. Mìgi wònrò ti yege yo jefenne pe kan, wa kpè si ya mberi kòrò wi yo na kan pe ni.»

25 A Zhozufu wì si Farawòn wi pye fò: «Wun-

lunaṇa, ma woonro ti shyen ti koro wi yen nunḡba. Yenḡele li yen na jaa mbe kala na pye, loli na li naga wunlunaṇa ma na.

²⁶ Naneele koloshyen mbele ma yan pe tugbolo ma yonyon, poro yen paa yegele koloshyen yen. Sheshegele koloshyen ngele ke pire le ma yonyon ke yen paa yegele koloshyen yen. Ki kala na, woonro nunḡba ri.

²⁷ Naneele koloshyen mbele pe yiri wa konḡbanmbala pe punḡo na, ma cogo cogo ma tijanga, poro yen paa yegele koloshyen yen. Sheshegele ngele ke woro pire ni, a yonlo yirisaga tifelege ki ke waga, koro yen naga nari fo funḡo yaa to yegele koloshyen ni.

²⁸ Ki yen ma, paa yegē nga na miḡi yo Farawon ma kan. Yenḡele laa jaa mbe kala na pye loli na li naga ma na Farawon.

²⁹ Wele, yegele koloshyen ngele kaa paan, yarilire ti yaa yon ke ni jenge laga Ezhipiti tara ti lagapyew.

³⁰ Ko punḡo na, funḡo gbogo yaa to yegele koloshyen ni mbe taga yaakara yon yegele ngele ke toro ke na. Lere se ka nawa to yarilire yon yegele ke na laga Ezhipiti tara ti ni. Funḡo gbogo ki yaa ka jologo wa tara woolo pe na.

³¹ Ki funḡo ki yaa ka nḡban jenge, fo leele pe se laga jen yarilire tila yon laga tara ti ni.

³² Wunlunaṇa, maga ki yan ma woonro ti wonlo wonlosaga shyen, a ti yiri ti ye koroḡo, ko ki naga ma yo Yenḡele ligi kala li kon mali tēge, li se mo li yaa ki kala li pye mbeli yon fili.

³³ Ki kala na, yinḡo, wunlunaṇa, naṇa wa

lagaja, ɲa wi yen tijinliwɛ fɔ naa kajɛnɲɛ, maa tɛgɛ Ezhipiti tara ti go na.

³⁴ Wunlunaɲa, maga kala li pye; mbe taga wa ko na, ma fanɲga fenne tɛgetɛgɛ tara ti go na. Paa kɛɛɛ ti yarilire ti walisaga kanɲurugo wogo ki shoo yaakara yɔn yɛgɛlɛ kolɔshyen ke ni laga Ezhipiti tara.

³⁵ Yaakara yɔn yɛgɛlɛ nɲɛle ke yen na paan, paa ki yarilire ti ni fuun ti gbogolo ti yɛɛ na. Paa bile wi gbogolo, paa wi teri bondoolo pe ni cara ti ni wunlunaɲa wi mɛgɛ na, paa ti kɔrɔsi.

³⁶ Ko yarilire to ti yaa pye yɛgɛlɛ kolɔshyen funɲo nɲa ki yaa to laga Ezhipiti tara ki yetɛgɛwɛ we, janɲo tara woolo paga ka ku funɲo ki kɛɛ.»

*Pàa Zhozefu wi tɛgɛ
Ezhipiti tara ti go na*

³⁷ Kona, a ki sɛnɛ tì si tanla Farawɔn wo naa wi legbɔɔlo pe ni fuun pe ni.

³⁸ A Farawɔn wì si pe pye fɔ: «Ki naɲa ɲa, Yenɲɛlɛ li yinne li yen wi ni. Woro mbe ya mbe lere wa ta paa ki naɲa ɲa wi yen?»

³⁹ A Farawɔn wì si Zhozefu wi pye fɔ: «Kì kaa pye Yenɲɛlɛ ligi kagala ke ni fuun ke naga mboro na, lere wo wa woro wa, ɲa wi yen tijinliwɛ fɔ naa kajɛnɲɛ mbe wɛ mboro na.

⁴⁰ Mboro mi yaa tɛgɛ na wunluwɔ pi go na, na tara woolo pe yaa la nuru ma yeri. Na wunluwɔ mɛgɛ ko nunɲba ki yaa ti mbe wɛ ma na†.»

⁴¹ A Farawɔn wì suu pye fɔ: «Wele, mì fanɲga kan ma yeri Ezhipiti tara ti ni fuun ti go na.»

† 41:40 41:40: Kapyɛ 7.10

⁴² A Farawon wì suu wunluwo vegeŋe wi wo wa wi yombeŋe li na, maa le wa Zhozufu wi yombeŋe li na, mee ti a pè len jese† yariporo tiyonro le wi kan, ma te yongowo le wa wi yologo.

⁴³ A Farawon wì si ti a wì ye wa wi wotoro† na wi ma taga wunluwo woo wi na wi ni. A leele pe nee jorogi wa wi yege na yuun fo: «Ye kannguuro kan, ye kannguuro kan.» Pa Farawon wila Zhozufu wi tege Ezhipiti tara ti ni fuun ti go na yeen.

⁴⁴ A Farawon wì si Zhozufu wi pye naa fo: «Muwi mi yen wunlunana we, een fo, lere se ya mbe kala la pye laga Ezhipiti tara ti ni na mboro sigi konɔ kan wi yeri.»

⁴⁵ A Farawon wì si Zhozufu wi mege taga naa yinri Safinati Paneya, mee jele kan wi yeri, paa pye naa yinri Asenati. Oni ca saraga wofɔ Potifera wo sumborombyo lawi. Ki kaa pye ma, a Zhozufu wì si cen Ezhipiti tara ti ni fuun ti go na.

⁴⁶ Zhozufu wila ta yeŋe nafa ma yiri ke, a pè si kari wi ni wa Farawon, Ezhipiti tara wunlunana wi yege sogowo.

A wì si yiri le Farawon wi yege sogowo mee saa na Ezhipiti tara lagapyew ki yanri.

† **41:42 41.42:** Len we, yantiire tari nda pe maa jese taa wa ti ni. Ki jese wi ma pye tunmowo ma yon fo jenge. Pe maa tege na yariporo gbegele wi ni. Saraga wofenne paa pye na yariporo nda nii paa pye nari gbegele len jese ni; Levi 16.4. † **41:43 41.43:** Wotoro na senre ti yo wi sila pye tuguro lewoo. Wila pye paa mabiri yen, pe maa po shon na wi maa wi tile. Wo cenle wo wila pye na wunlumbolo pe lee.

47 Yaakara yon yegεε koloshyen ke ni, tara ti yarilire tìla yon fō jεngε.

48 Zhozefu wìla ki yegεε koloshyen ke yarilire nda fuun pe mbaa tεge ti gbogolo wa Ezhipiti tara ti ni. A wì siri gbogolo gbogolo cara ti ni ma toro. Kεere nda ka pye mbe ca nga fuun maga, pa wi ma ko yarilire to gbogolo wa ko ca ko ni.

49 Zhozefu wìla yarilire ti gbogolo a tì lεge jεngε paa kōgōje yon taambugō ki yen. Tìla lεge ma toro, fō a pèri jinriwε pi yaga, katugu pe saa ya mbaa ti jinri naa.

50 Sanni fungo to yegεε ke sa gbōn, Ōni ca saraga wōfo Potifera wì sumborombyō Asenati wìla pinambiile shyen se wi pōlo Zhozefu wi kan.

51 A Zhozefu wì suu pinambyō kōngban̄a wi mege taga naa yinri Manase†, katugu wìla yo fō: «Yen̄εle l̄i ti a m̄i fεge na tere ti ni fuun naa na lagawa na go woolo pe na ki na.»

52 A wì suu pinambyō shyen woo wi mege taga naa yinri Efirayimu†, ma yo fō: «Yen̄εle l̄ilan pye sevo laga tara nda m̄ila pye na jolo ti ni.»

53 Wa Ezhipiti tara, yarilire tìla yon yegεε koloshyen n̄gele ni kè si toro.

54 Kona, a fungo to yegεε koloshyen kè si gbōn paa yεge nga na Zhozefu wìla ki yo we. Fungo k̄ila to tara sannda pyew ti ni, εen fō, wa Ezhipiti tara ti lagapyew, yaakara la pye wa†.

55 Naa fungo k̄ila kaa to Ezhipiti tara woolo pe ni fuun pe na fun, a pè si saa na gbele wa

† 41:51 41.51: Eburuye sen̄re ti ni Manase mege ki kōro wowi na mbe fεge. † 41:52 41.52: Eburuye sen̄re ti ni Efirayimu mege ki yerewe pi kōro wi mbe ya logo fō mbe piile kan na yeri. † 41:54 41.54: Kapye 7.11

Farawon wi yeri na yaakara jaa. A Farawon wi si pe pye fɔ: «Yaa kee Zhozefu wi kɔrɔgɔ, wiga nga yo ye kan, ye ko pye†.»

⁵⁶ Funɔgo kila ngban wa Ezhipiti tara ti lagapyew. A Zhozefu wì si bondo tugbɔmbɔlɔ pe yɛngɛɛ nɛɛ yarilire ti pɛrɛ Ezhipiti tara woolo pe yeri. A funɔgo ki nɛɛ ngbanni na seregi wa Ezhipiti tara ti ni.

⁵⁷ Tara pyew ti woolo pàa pye na paan wa Ezhipiti tara na bile loo Zhozefu wi yeri; katugu funɔgo kila ngban tara pyew ti ni.

42

*Zhakɔbu pinambiile
pe karaga koŋgbannɔga
wa Ezhipiti tara sa yaakara lɔ*

¹ Kona, a Zhakɔbu wì sigi logo ma yo bile la pye wa Ezhipiti tara ti ni. Kì kaa pye ma, a wì suu pinambiile pe pye fɔ: «Yiŋgi na, a yè si cɛn na ye yɛɛ wele?»

² A wì sho fɔ: «Migi logo ma yo bile wa yɛn wa Ezhipiti tara. Ye kari ye sa wa lɔ wa we kan, jango we koro yinwege na, waga ka ku funɔgo ki kɛɛ†.»

³ A Zhozefu wi ndɛɛɛ ke si kari wa Ezhipiti tara sa bile wa lɔ.

⁴ Zhakɔbu wi sila Zhozefu wi jɔnlɔ Benzhamɛ wo pinlɛ pe ni, katugu wila pye na yuun fɔ: «Mila fyɛ kana kaŋgbanga mbe kaa ta konɔ.»

⁵ A Izirayeli wi pinambiile pè si kari sa bile wa lɔ wa Ezhipiti tara, pàa pinlɛ bile lɔfɛnnɛ pele

† 41:55 41:55: Zhan 2.5 † 42:2 42.2: Kapye 7.12

ni ma kari; katugu fungo kila pye wa Kana tara fun.

⁶ Zhozefu wo wila pye Ezhipiti tara ti go na. Wo wila pye na bile wi pɛɛ tara woolo pe ni fuun pe yeri. A Zhozefu wi ndɛɛɛ pè si pan ma sogo ma pe yɛɛ ti jiile wa tara wi yɛɛ sɔɔwɔ, maa gbɔɔ.

⁷ Zhozefu wila wi ndɛɛɛ pe yan ma pe jɛn, ɛɛn fɔ, wi sila wi yɛɛ naga pe na. Wila sɛnɔɔbanra yo pe ni, ma pe pye fɔ: «Yè yiri se yeri?» A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Wè yiri wa Kana tara, wè pan mbe yaakara lɔ.»

⁸ Zhozefu wila wi ndɛɛɛ pe jɛn, ɛɛn fɔ, poro sila wi jɛn.

⁹ A Zhozefu wì si nawa to wɔɔnrɔ nda wila wonlɔ pe kanɔɔlɔ ti na, mɛɛ pe pye fɔ: «Ye yɛn tara ti kagala koro yewefɛnnɛ. Tara ti fanɔɔga kì kologo lara nda ni to yè pan mbe wele mbe jɛn†.»

¹⁰ A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ayoo, we tafɔ, ma kulonambala pè pan mbe yaakara lɔ win.

¹¹ We ni fuun we yɛn naɔa nɔɔɔba pinambiile. We yɛn lesinmbele. Woro mbele ma kulonambala, we woro tara ti kagala koro yewefɛnnɛ.»

¹² A Zhozefu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ma, tara ti fanɔɔga kì kologo lara nda na to yè pan mbe wele.»

¹³ A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Woro mbele ma kulonambala, wàa pye to seyɛɛnlɛ kɛ ma yiri shyɛn, naɔa nɔɔɔba pinambiile, ma yiri wa Kana tara. ɛɛn fɔ, we ni fuun jɔnɔ wi yɛn wa we to wi ni nala, nɔɔɔba sanɔa wo woro go na.»

† 42:9 42.9: Zhene 35.5-10

14 A Zhozefu wì si pe pye fɔ: «Ko m̀ pye na yuun ye kan fɔ ye yɛn tara ti kagala koro yewefɛnnɛ.

15 Mi yaa ye wa mbe wele yɛɛ ɲga na ki ɲga: <Mbe Farawɔn wi ta go na, ye se yiri laga ki tara nda ti ni fɔ ye ni fuun jɔnlɔ wi sa pan gbɛn.

16 Yè lere nungba wɔ ye yɛɛ ni, yoo tun wi sa ye jɔnlɔ wi lagaja wi pan wi ni. Yoro sanmbala ye yaa koro laga kaso. Mi yaa ye sɛnrɛ ti cancan mbe wele, na kaa pye ti yɛn kaselege. Nakosima mbe Farawɔn wi ta go na, ye yɛn tara ti kagala koro yewefɛnnɛ.> »

17 A Zhozefu wì si ti pè pe ni fuun pe le kaso piliye taanri.

18 Pilige taanri wogo ki na, a Zhozefu wì si pe pye fɔ: «Ye ɲga ko pye pa kona ye yaa koro yinwege na, katugu m̀ Yɛnɲɛlɛ li jɛn.

19 Na kaa pye ye yɛn sinmbele, ye to seyɛnlɛ nungba mbe koro laga kaso, yoro sanmbala ye kari ye sa yarilire ti kan ye go woolo mbele fungo ki yɛn pe na pe yeri.

20 Ko pungo na, ye songɔrɔ ye pan ye ni fuun jɔnlɔ wi ni laga, jango mbe ta mbe ye sɛnrɛ ti cancan mbe wele, na kaa pye ti yɛn kaselege, pa kona ye se ku.»

A pè si yɛnlɛ ki sɛnrɛ ti na,

21 nɛɛ ki yuun pe yɛɛ kan fɔ: «Ee, we yɛn kapege pyefɛnnɛ we jɔnlɔ wi kanɲɔlɔ; katugu wàa wi yan wi jatere wì piri wi na fɔ ma saa toro. A wì we yɛnri ma yo woo yinriwɛ ta, ɛɛn fɔ, we sila yɛnlɛ mbe logo wi yeri. Yingo jatere pirindorogo nungba ɲga kila wi ta, ko cɛnlɛ li yɛn na we taa.»

22 A Uruben wì si senre ti le, mee pe pye fo: «Mìla pye naga yuun ye kan ma yo yaga ka ti we kapegbogo pye Zhozefu wi na. Een fo, ye sila yenle mbe logo na yeri; yinggo wi kunwo pi jologo ki yonggo yen na woo we ni†.»

23 Pe sila ki jen mbe yo Zhozefu wìla pye na pe senre ti nuru, katugu lere la pye poro naa Zhozefu pe sogowo na senre ti kanngi.

24 A Zhozefu wì si yiri le pe tanla ma saa gbele.

Ko pungo na, a wì si songoro ma pan ma para pe ni, mee ti a pè Simeyon wi yigi le pe sogowo maa le kaso pe yegge na.

25 A Zhozefu wì si konò kan wi tunmbyeele pe yeri ma yo pe pe kashara ti yinyin bile ni, pe pe ni fuun nungba nungba pe penjara ti lele wa pe kashara ti ni, pe yaakara kan pe yeri pe kondangala li na. A tunmbyeele pè sigi pye ma.

26 A pè si pe bile kashara ti tagataga pe sofilele pe na, mee yiri le ma kari.

27 Naa paa ka saa yere wa pe wonlosaga mbe wonlo le, a nungba suu kasha ki yenge mboo sofile wi kan yaakara ni, mee wi penjara ti yan wa wi kasha ki yon na.

28 A wì suu to seyeele pe pye fo: «Pànla penjara ti songoro na na. Ti nda laga na kasha ki ni bere.»

Kona, a pe sunndo wì si kon pe na. A pe nee pe sunndo konggo senre ti yuun pe yee kan na yuun fo: «Yingi Yenhele li pye we na yeen?»

† 42:22 42:22: Zhens 37.21-22

²⁹ Naa pàa ka saa gbɔn wa pe to Zhakɔbu wi na wa Kana tara, a pè si kala na fuun làa pe ta li yεge yo maa kan.

³⁰ A pè sho fɔ: «Nan̄a n̄a wi yen tara ti go na, wì senn̄gbanra yo we ni ma yo we yen tara ti kagala koro yewefennē.

³¹ Wòo yɔn sogo ma yo fɔ: <We yen lesinmbele, we woro tara ti kagala koro yewefennē.

³² Wàa pye to seyennē ke ma yiri shyen, nan̄a nun̄gba pinambiile. Een̄ fɔ, nun̄gba wo woro go na, we ni fuun jɔnlɔ wi yen wa we to wi ni nala, wa Kana tara.>

³³ Kona, a nan̄a n̄a wi yen tara ti go na, wì si we pye fɔ: <Ye wele, mi yaa ki jen̄ yεge n̄ga na fɔ ye yen lesinmbele ki n̄ga. Ye ye to seyennē wa yaga laga na tanla, ye kari ye sa bile wa kan ye go woolo mbele fun̄go ki yen pe na pe yeri.

³⁴ Ye kari ye sa ye ni fuun jɔnlɔ wi le ye pan wi ni na kan, pa mi yaa ki jen̄ kona fɔ ye woro tara ti kagala koro yewefennē, een̄ fɔ, ye yen lesinmbele. Kona mi yaa ye to seyennē Simeyɔn wi kan ye yeri, mbe ye yaga yaa loo yaa pεε laga tara ti ni.> »

³⁵ Naa pàa kaa pe kashara ti nawa yaara ti kan̄ga, a pe ni fuun nun̄gba nun̄gba pè si pe penjara ti yan wa pe kashara ti ni. Poro naa pe to wi ni, pàa penjara bɔtεεε pe yan, mεε fyε fɔ jεn̄gε.

³⁶ A pe to Zhakɔbu wì si pe pye fɔ: «Yànla kan a m̄ilan pinambiile shyen pe la. Mi woro Zhozεfu ni, mi si woro Simeyɔn ni. Ko yaa jaa mbe Benzhamε wo le mbe kari wi ni fun! Ko kagala koro ke ni fuun yen na piin mi na.»

³⁷ A Uruben wì suu to wi pye fɔ: «Na mii songɔɔ mbe pan Benzhamɛ wi ni ma kan, pa mala pinambiile shyen pe gbo. Wi le na kɛɛ, mi yaa songɔɔ mbe pan wi ni ma kan.»

³⁸ A Zhakɔbu wì si pe pye fɔ: «Na pinambyɔ wi se kari ye ni fyew; katugu wi ndɔ wì ku, wo nunɔgba wì koro. Na kanɔbanga kaa ta wa ye kondangala li ni, pa ye yaa ti mbe kari kayanɔga ni na lelewɛ pi ni wa kuulo tara.»

43

*Zhakɔbu pinambiile
pe karisaga shyen wogo
wa Ezhipiti tara sa yaakara lɔ*

¹ Funɔgo kila pye na nɔgbanni na seregi wa Kana tara.

² Naa Zhakɔbu wi go woolo pàa kaa bile nɔ pàa yiri wa Ezhipiti tara wì ka wì kɔ, a Zhakɔbu wì suu pinambiile pe pye fɔ: «Ye songɔɔ wa Ezhipiti tara ye sa yaakara ta lɔ wa we kan.»

³ A Zhuda wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ki naɔa wìgi yo maga nɔgban we ni, ma yo waga ka songɔɔ sa yere wi yege sɔɔwɔ, na we jɔnlɔ wi woro we ni.»

⁴ Na kiga pye ma yaa Benzhamɛ wi yaga wi pinle we ni, pa we yaa kari sa yaakara ta lɔ wa ma kan.

⁵ Eɛn fɔ, na kiga pye ma se yenle ki na Benzhamɛ wi pinle we ni, we se kari wa, katugu ki naɔa wì we pye ma yo waga ka songɔɔ sa yere wi yege sɔɔwɔ, na we jɔnlɔ wi woro we ni.»

⁶ Kona, a Izirayeli wì si pe pye fò: «Yingi na, a yè si kapege pye na na maga yo ki naja wi kan ma yo jónlò yèn laga ye yeri naa?»

⁷ A pè suu yón sogo ma yo fò: «Ki naja wì we yewe jenge woro naa we go woolo we wogo ki na, ma yo fò: <Ye to wi yèn yinwege na le? Jónlò wa yèn wa ye yeri naa le?> A wè suu yón sogo ma yala yewige nga wìla we yewe ki ni. We mbaa ki jèn mèlè fò wi yaa we pye mbe yo we kari we jónlò wi ni wa Ezhipiti tara?»

⁸ A Zhuda wì suu to Izirayeli wi pye fò: «Lefónmbile li yaga li pinlè na ni, we ta we yiri we kari, kiga pye ma we yaa koro yinwege na, we se ku, woro naa mboro ni, konaa we piile pe ni.

⁹ Mi yaa yere wi go kala li ni, maa wi wele na yeri. Na mii sòngorò mbe pan wi ni ma kan, na mii si pan mboo tège na ma yegé sògòwò, mi yaa pye kapege pyefò ma na sanga pyew.

¹⁰ Ndèè ki pye wee ja mólò, anmè we karisaga shyen ko pye makò ma sòngorò ma pan.»

¹¹ A pe to Izirayeli wì si pe pye fò: «Ki kaa pye yèen, ye nga ko pye: <Ye tara ti yarijendè ta lè yeri le wa ye tuguro ti ni, ye sari kan ki naja wi yeri paa yarikanga yèn. Ye tige tónmò nuwò taan pa lè jenri, naa timuwè nuwò taan ni, naa nuwò taanyaara nda pe yinri miiri† ta ni, naa senrègè jenri ni, naa pisitashi tige pire ni, konaa amandi tige pire ta ni.

¹² Ye sòngoròsaga, yàa ye kashara ti yengèlè ma penjara nda yan wa, yeri lè. Kana ki mbe ya pye

† 43:11 43.11: Miiri, nuwò taanyaraga kayi, nga ki maa taa tipige ka ni.

lere wa wila wa ma la mari le wa. Ye penjara shyen woro le fun.

¹³ Koni ye ye jonlo wi le ye songoro wa ki nana wi yeri.

¹⁴ Yenjele na yawa pi ni fuun fo li ti ki nana wi ye yinriwe ta, wi ye to seyenle Simeyon wo naa Benzhamε pe yaga pe songoro pe pan ye ni laga. Mi wo na, na mbanla pinambiile pe la, mbe pe la.> »

¹⁵ A pe si yarikanra ti le, konna penjara tegesaga shyen ni, mee kari pe jonlo Benzhamε wi ni wa Ezhipiti tara, ma saa yere Zhozefu wi yεge sogowo.

¹⁶ Naa Zhozefu wila kaa Benzhamε wi yan pe ni, a wi si na wila pye wi go ki go na wi pye fo: «Ki nambala mbele pe le ma kari pe ni wa na go. Ma yaayogo ka yigi maga gbo, maga kan pege sogo; katugu ki nambala mbele pe yaa li na ni yonlofugo na.»

¹⁷ A ki nana wi si tanga Zhozefu wi senyoro ti na, mee pe le ma kari pe ni wa Zhozefu wi go.

¹⁸ Naa pa a kaa ye pe ni wa Zhozefu wi go, a pe si fye ma sho fo: «Penjara nda wa yan pe le wa we kashara ti ni we tangala kongbanna li na, to kala na pe ye we ni lagame. Pe ti we ye laga, mbe ta mbe to we na, mbe we yigi, mbe we pye kulolo, mbe we sofilele pe sho we yeri.»

¹⁹ Pe yesanga wi ni wa go, a pe si fulo na wila pye Zhozefu wi go ki go na wi tanla wa yeyongo ki na, mee para wi ni,

²⁰ maa pye fo: «Ma yεε yaga we tafu, wa keli ma pan laga pansaga nungba ma yaakara lo.

²¹ We songorosaga, naa wa ka saa yere wa

wonlɔsaga mbe wonlɔ le, a wè si we kashara ti yengɛɛ, we ni fuun nunɔba nunɔba wè si we penjara ti yan wa ti ni, ma yala wàa lɔ nda ni ti yɔn ki ni. Wè songoro ma pan ti ni.

²² Wè pan penjara ta yegɛ ni naa mbe yaakara ta lɔ. Wee jɛn ambo wila we penjara ti songoro mari le wa we kashara ti ni.»

²³ A naɲa wì si pe pye fɔ: «Ye cɛn yɛw, yaga ka fyɛ. Ye Yɛnɲɛɛ le, lo na li yɛn ye to wi Yɛnɲɛɛ le, lo li penjagboro le ye kan wa ye kashara ti ni. Ye penjara tila kan na yeri.»

A wì si ti a pè Simeyɔn wi wɔ ma pan wi ni pe kan.

²⁴ A ki naɲa wì si pe pye a pè ye wa Zhozefu wi go, mɛɛ pan tɔnmɔ ni pe kan, a pè pe tɔro ti jogo†, mɛɛ yaakara kan pe sofilele pe yeri.

²⁵ A pè si pe yarikanra ti gbegɛɛ na Zhozefu wi singi wi pan yonlofugo na; katugu pàa ki yo pe kan ma yo pe yaa pinle mbe li Zhozefu wi ni wa wi go.

²⁶ Naa Zhozefu wila kaa pan ma ye wa go, a pè si yarikanra nda pàa pan ti kan wi yeri, mɛɛ sogo ma pe yɛɛɛ ti jiile wa tara wi yegɛ sɔgowɔ maa gbɔgo.

²⁷ A Zhozefu wì si pe yewe na kaa pye pe yɛn ngbaanla, mɛɛ pe pye fɔ: «Ye to leleɛ ɲa yàa wi sɛnɛ ye na kan wi wa ngbaan le? Wi yɛn wa go na bere?»

²⁸ A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ma kulonana, we to we, wi wa ngbaan, wi si yɛn go na bere.»

A pè si foli ma pe yɛɛ ti sogo jɛnɲɛ maa gbɔgo.

† 43:24 43:24: Mbe tɔro ti jogo, yegɛ koro wi wele wa Zhene 18.4laga ki sewe pyo wi nɔgona.

²⁹ A Zhozefu wì suu yege ki yirige ma wele, mee wi jɔnlɔ Benzhamɛ wi yan, wo ɲa wìla pye wi ni nɔ nunɠba we. A wì si pe yewe ma yo fɔ: «Ye punɠo jɔnlɔ ɲa yàa wi sɛnrɛ yo na kan wowi ɲa le?»

A wì sho naa fɔ: «Yɛnɲɛle sa yinmɛ tirige ma na, na pinambyɔ!»

³⁰ Naa Zhozefu wìla kaa wi jɔnlɔ wi yan, wi la ɲga kila wi yigi ki kala na, a wi wire tì si tanga shɔɔn wi na, a wi nɛɛ jaa mbe gbele, mee fyɛɛle ma ye yumbyɔ wa ni ma saa yanli.

³¹ Naa wìla kaa wi yege ki jogo, a wì si sɔngɔɔ ma pan maga kun wi yɛɛ ni, mee wi tunmbyeele pe pye ma yo pe yaakara ti yɛɛle.

³² A pè si Zhozefu wi yaakara ti kan wi yeri wi ye, maa to seyɛɛnle pe woro kan pe yeri pe ye, ma Ezhipiti tara fɛnnɛ mbele pàa pye na nii wa wi go pe woro kan pe yeri fun pe ye, katugu Ezhipiti tara fɛnnɛ pe sila pye na pinlele mbaa nii Eburuye pe ni. Ezhipiti tara fɛnnɛ pe yarifugo layi.

³³ A Zhozefu wi to seyɛɛnle pè si cɛn wi yege sɔgɔwɔ, maga le lɛrefɔ wi na, fɔ ma saa gbɔn jɔnlɔfɔ wi na ma yala pe lelewe pi ni. Kila pe pari, a pe nɛɛ pe yɛɛ wele.

³⁴ A Zhozefu wì si ti a pè yaakara nda tìla pye le wi yege sɔgɔwɔ ta wɔ pe kan. Benzhamɛ wo la tasaga kanɠurugo ta ma wɛ wi to seyɛɛnle pe ni fuun nunɠba nunɠba pe woro ti na. A pè si wɔ ma tin nɛɛ yɔgɔri wi ni ja.

*Zhozefu wila wi to seyεenle
pe wa ma wele*

¹ Ko punḡo na, a Zhozefu wì sigi yo ḡa wila pye wi go ki go na wi kan fɔ: «Ki nambala mbele pe kashara ti lele mari yinyin jεḡḡe yarilire ta ni, mbe yala pe mbe ya nda ε ti ni. Ma si pe ni fuun nuḡba nuḡba pe penjara ti songɔɔ mari le wa pe kashara ti nawa le yɔn na.

² Mala wɔjεnne na li yen warifuwe wolo li le fun wa pe punḡo jɔnɔ wi kasha ki ni, naa penjara nda wì pan mbe bile wi ɔ ti ni.»

Zhozefu wila senre nda yo ḡa wila pye wi go ki go na wi kan, a wì sigi kagala ke pye.

³ Ki goto, naa laga kila kaa laga, a pè sigi nambala poro naa pe sofilele pe yaga a pè kari.

⁴ Naa pàa kaa yiri wa ca ki ni na kee, pe sila ta mbe lali jεḡḡe, a Zhozefu wì sigi yo naja ḡa wila pye wi go ki go na wi kan fɔ: «Yiri ma taga ki nambala mbele pe na ma pe purɔ, na maga sa pe yigi ma pe yewe ma pe pye fɔ: <Yiḡi na, a yè si kapege tεḡe ma kajεḡḡe ki fɔḡɔ tɔn?»

⁵ Yiḡi na, a yè silan tafɔ wi wɔjεnne li yu, lo na wi maa wele wa li ni na jεere yaan? Nga yè pye yεen ki woro ma yɔn.> »

⁶ Na wi yen Zhozefu wi go ki go na, wì si taga pe na ma saa pe yigi konɔ mεε ki senre ti yo pe kan.

⁷ A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Yiḡi na, a we tafɔ wi nεε para yεen? Yenḡele sa woro mbele ma kulolo we shɔ ki kapege ḡa ki pyewe ni.

⁸ Wele, penjara nda wàa yan wa we kashara ti ni, wè songɔɔ ma yiri wa Kana tara ma pan ti

ni ma kan. Yिंगि na, wee penjara nakoma te yu wa ma tafɔ wi go?

⁹ Na ki wɔjenne liga yan ɲa tuguro we ni, ki daga pe wo gbo; pa woro sanmbala we yaa pye ma kulolo.»

¹⁰ A naɲa wì sho fɔ: «Kò yɔn. Senre nda yè yo, ki pye ki yala ti ni. Eɛn fɔ, na mi ka wɔjenne li yan lere ɲa yeri, wo wi yaa pye na kulo we, yoro sanmbala ye kala se pye wa.»

¹¹ Kì kaa pye ma, a pe ni fuun nuɲgba nuɲgba pè si fyeele ma pe kashara ti tirige tara mee ti yengele.

¹² A naɲa wì si kashara ti san ma wele, maga le wa ndɔfɔ wi wogo ki na, ma saa ki wa wa jɔnlɔfɔ wi wogo ki na. A pè si wɔjenne li yan wa jɔnlɔfɔ Benzhamɛ kasha ki ni.

¹³ A pe jatere wì si piri pe na fɔ jenge, a pè si pe yaripɔɔ ti walagi lawɔɔ ti na, mee pe tuguro ti tagala wa pe sofilele pe na, mee songɔɔ wa ca.

¹⁴ A Zhuda wo naa wi to seyeele pe ni, pè si saa gbɔn wa Zhozufu wi go maa ta wa bere. A pè si to tara wi yege sɔgɔwɔ.

¹⁵ A Zhozufu wì si pe pye fɔ: «Yिंगि kala yè pye yeen? Ye sigi jɛn mbe yo lere ɲa wi yɛn paa mi si yɛn, yawa yɛn wi yeri mbaa jeeɛɛ yaan?»

¹⁶ A Zhuda wì suu pye fɔ: «We yaa yo mee na tafɔ ma kan? Yिंगि senre we yaa yo mbege naga fɔ we kapyege ma? Yennele lo lè woro mbele ma kulolo we kapege ki yirige funwa na. Wele, we yaa pye na tafɔ ma kulolo woro naa wɔjenne li yan ɲa kasha wi ni.»

¹⁷ A Zhozufu wì sho fɔ: «Yennele liga ka ti mbe ko pye! Wɔjenne li yan ɲa yeri wo mi yaa le na

kulo. Eɛn fɔ, yoro sanmbala ye sɔngɔɔ yaa kee yeyinŋge na ye to wi kɔɔɔɔ.»

¹⁸ Kì kaa pye ma, a Zhuda wì si fulo wa Zhozefu wi tanla, ma sho fɔ: «Na tafɔ, mila ma yenri, ma yee yaga, mi ŋa ma kulonɔŋa mila jaa mbe para ma ni, maga ka nawa ŋɔban na tafɔ, katugu mboro naa Farawɔn wi ni yè yala.

¹⁹ Na tafɔ màa keli ma we yewe fɔ na kaa pye we to wi yen wa go na bere, nakosima we nɔsepyɔ wa yen wa naa le?

²⁰ We tafɔ wàa ma yɔn sogo ma yo fɔ we to leleɛ wi yen wa, konna we puŋgo jɔnɔ wi ni. Wi wo se wa wi lelewe pi ni. Wi yen ma we to wi ndanla jɛŋge, katugu wo nuŋɔba wì koro pe nɔ yinne li ni. Pinambyɔ sanɔa wo la ku.

²¹ Na tafɔ, a mà sigi yo woro mbele ma kulolo we kan ma yo we pan wi ni laga ma yeri, fɔ maa jaa mboo yan yenle ni.

²² Na tafɔ, a wè sigi yo ma kan ma yo pyɔ wi se ya laga wi to wi na, fɔ na wiga laga wi na, pa tofɔ wi yaa ku.

²³ Eɛn fɔ, màa ki yo woro mbele ma kulolo we kan fɔ na we puŋgo jɔnɔ wii pinle mbe pan we ni, waga ka pan mbe yere ma yee sɔɔwɔ naa.

²⁴ Na wàa kaa sɔngɔɔ ma kari we to wi kɔɔɔɔ, ma kulonɔŋa we, a wè si senre nda fuun màa yo we kan ti yee yo wi kan.

²⁵ A we to wì si kaa ki yo we kan naa, ma yo we sɔngɔɔ laga, we pan we yarilire jenri lɔ.

²⁶ A wè suu yɔn sogo ma yo fɔ we se ya kari wa kaawɔ we puŋgo jɔnɔ wi pinle we ni, pa kona we yaa kari; katugu we se ya yere ki nana wi

yegε sɔgɔwɔ, na we jɔnlɔ wi woro we ni.

²⁷ Ma kulonaja, we to we, a wì si we pye fɔ: Yège jɛn ma yo na jɔ Arasheli pinambiile shyen wì se na kan,

²⁸ pe ni, nunɔba kɔ wa wara wara. Mi yɛn naga jate ma yo yanyaraga kùu gbo maa kɔɔnlɔ yuroyuroyuro, katugu mì suu yan naa, fɔ ma pan ma gbɔn nala.

²⁹ A ye nɛɛ jaa mbe sanja wo lɛ naa. Na kanɔbanga kaa ta, pa ye yaa ti mbe kari kayanja ni wa kuulo tara, wa na lelewɛ pi ni.

³⁰ «Koni na mi ka sɔngɔɔ wa na to ɲa wi yɛn ma kulonaja wi yeri, na pyɔ wi woro we ni, wì mara wi to wì na ma gbɔn yegε ɲga na,

³¹ na wii pyɔ wi yan wi sɔngɔɔ ma kari we ni, pa wi yaa ku. Pa kona we yaa ti wi ku kayanja ni wa wi lelewɛ pi ni.

³² Katugu mi ɲa ma kulonaja, mì yere pyɔ wi go kala li ni, mala to wi pye fɔ: «Na mii sɔngɔɔ mbe pan pyɔ wi ni ma kan, pa mi yaa pye kapege pyefɔ ma yegε sɔgɔwɔ wagati wi ni fuun ni.»

³³ Ki kala na, mi yɛn nɔɔ yɛnri, mi ɲa ma kulonaja, maga yaga mbe koro laga pyɔ wi yɔnlɔ mbe pye na tafɔ ma kulonaja, jango pyɔ wi ta wi sɔngɔɔ wi ndɛɛlɛ sanmbala pe ni.

³⁴ Mì se ya sɔngɔɔ wa na to wi yeri, na pyɔ wi woro na ni. Jɔlɔgɔ ɲga ki yaa na to wi ta, mi se ya mbege yan mbege kun na yɛɛ ni.»

45

*Zhozefu wila wi yɛɛ naga
wi ndɛɛlɛ naa wi jɔnlɔ pe na*

¹ Kì kaa pye ma, Zhozefu wi sila ya mbege kun wi yee ni leele mbele pàa pye le wi tanla pe yee na. A wì si ti a pè leele pe ni fuun pe yirige wa funwa na.

Kona, a Zhozefu wì si koro wi ye wo naa wi to seyeele pe ni, a wì suu yee naga pe na[†].

² A wi nee gbele ngbanga fo a Ezhipiti tara fenne pège logo. A Farawon go woolo pège logo fun.

³ A Zhozefu wì suu to seyeele pe pye fo: «Muwi mi yen Zhozefu we. Na to wi yen go na bere le?»

Een fo, kila to pe yon na le wi yee sogowa, pe sila ya mboo yon sogo.

⁴ A Zhozefu wì suu to seyeele pe pye fo: «Ye fulo laga na tanla.»

A pè si fulo wa wi tanla. A Zhozefu wì si pe pye naa fo: «Muwi mi yen Zhozefu, ye jonlo na yaa pere, a pè pan wi ni laga Ezhipiti tara.

⁵ Koni yaga ka ye jatere wi piri ye yee na, mbe nawa ngban ye yee ni mbe yo yaa na pere, a pè pan na ni lagame. Yennele lo lilan torogo laga ye yee jango mbe ye go sho.

⁶ Funjo kì to ma ta yeele shyen mako. Yeele kangurugo neele kaa paan naa, pe se ka ya mbe yariluguro lugu, pe se si ka ya mbe yarilire kon fun.

⁷ Yennele lo lilan torogo laga ki tara nda ti ni ye yee, jango ye setirige piile ta laga tara ti ni, ye koro go na. Ko yen fo ye legere mbe sho.

⁸ Yoro ma yàla torogo lagame, een fo, Yennele loli. Lo lilan tee mala pye Farawon wi legbo na

[†] 45:1 45.1: Kapye 7.13

wi yen fann̄ga f̄o, mala t̄ege wunlun̄aṅa wi go ki go na, konaa mala t̄ege Ezh̄ipiti tara ti ni fuun ti go na.

⁹ Ye fȳēle ye s̄onḡoṅ wa na to wi yeri, yoo pye f̄o: «Ma pinambȳo Zh̄ozefu w̄i yo w̄ege yo ma kan f̄o: Yen̄̄ēle l̄uu t̄ege Ezh̄ipiti tara ti ni fuun ti go na. F̄o ma yiri ma kari w̄i k̄oṅ̄oṅ, maga ka m̄o.

¹⁰ F̄o ma yaa sa c̄en wa Gosh̄eni tara ti ni, m̄boro naa ma piile, naa ma pishȳenwoolo, naa ma sikaala naa simbaala, naa n̄ere konaa ma yarijend̄e ti ni fuun ti ni. Kiga pye ma, pa ma yaa pye laga na tanla.

¹¹ F̄o mi yaa la yaakara kaan ma yeri lagame, m̄boro, naa ma go woolo pe ni, naa ma yaayoro ti ni, jan̄go yaraga ka k̄pe ka ka ye la, katugu fun̄go ki yaa yeḡēle kan̄gurugo pye laga tara ti ni naa†.» »

¹² A Zh̄ozefu w̄i si pe pye naa f̄o: «Ye yen naga yaan yen̄le ni, a na j̄on̄lo Benzham̄e fun wi yen naga yaan yen̄le ni, f̄o mi jate mi yen na para ye ni.

¹³ Gb̄oḡow̄o m̄ba fuun m̄i ta laga Ezh̄ipiti tara, ye kari ye saa sen̄re yo na to wi kan, konaa ṅga fuun ȳe yan laga ki ni. Ye si fȳēle ye pan na to wi ni laga.»

¹⁴ A Zh̄ozefu w̄i si keȳen wa wi j̄on̄lo Benzham̄e wi ȳoloḡo maa shari. A Benzham̄e fun w̄i keȳen wa wi ȳoloḡo maa shari, a pe ni fuun shȳen pe n̄ēe gbele nayin̄m̄e pi kala na.

¹⁵ Zh̄ozefu w̄ila keȳen wa wi to seȳēn̄le pe ȳoloḡo fun, na gbele nayin̄m̄e pi kala na. Kona, a wi nd̄ēle p̄e si kotogo ta na para wi ni.

† 45:11 45.9-11: Kapye 7.14

*Wunlunana wila Zhakobu wi yeri
ma yo wi sa cen wa Ezhipiti tara*

¹⁶ Farawon wo naa wi go woolo pe ni paa ki logo ma yo Zhozefu wi to seyeenle paa pan wa Ezhipiti tara. A ki si nayinme kan Farawon wo naa wi legboolo pe yeri.

¹⁷ A Farawon wi si Zhozefu wi pye fo: «Ki yo ma to seyeenle pe kan fo pe pe tuguro ti taga pe yaayoro ti na, pe songoro wa Kana tara

¹⁸ pe sa pe to wi le, naa pe go woolo pe ni, pe pan pe ni laga na tanla. Mi yaa censaga kan pe yeri laga Ezhipiti tara ti laga nga ki yon ma we ki ni fuun na ki ni. Tara ti yarijende ti yaa pye pe woro.

¹⁹ Ki yo maga ngban fun ma to seyeenle pe ni fo pe wotoroye pele le laga Ezhipiti tara, pe kari pe ni pe sa pe jeele, naa pe piile konaa pe to wi le pe pan pe ni.

²⁰ Yaara nda pe yaa pan mbe toro wa, ti wogo kiga ka pe ya, katugu pe yaa pan mbe cen laga Ezhipiti tara ti laga nga ki yon ma we ki ni fuun na ko ni.»

²¹ A Izirayeli wi pinambiile pe si nga Farawon wila yo ki pye ma. A Zhozefu wi si wotoroye kan pe yeri naa yaakara ni pe kondangala li na, ma yala Farawon wi senyoro ti ni.

²² Wila yariporo fonndo nungba nungba kankan pe ni fuun nungba nungba pe yeri. Een fo, wila yariporo tegesaga kangurugo kan Benzhamé wo yeri, naa warifuwe pyo cenme taanri (300) ni.

²³ A wi suu to wi torogo yaara ni. Wila Ezhipiti tara yarijende tuguro taga sofile nambala ke na,

ma bile, naa buru, naa yarilire tuguro taga sofile nɛɛɛ ke na wi to wi kondangala li na.

²⁴ A Zhozefu wì sigi yo wì to seyɛɛnɛ pe kan fɔ: «Yaga ka sa win konɔ.» A wì si pe yaga, a pè kari.

²⁵ A pè si yiri wa Ezhipiti tara ma saa gbɔn wa Kana tara, wa pe to Zhakɔbu wi na.

²⁶ A pè sigi yo pe to wi kan fɔ: «Zhozefu wi yɛn go na bere. Wo yɛɛ wi yɛn Ezhipiti tara ti go na.»

Ɛɛn fɔ, a Zhakɔbu wì si pyeri dinw, katugu wi sila taga pe senyoro ti na.

²⁷ Sɛnrɛ nda fuun Zhozefu wìla yo, a pè si ti ni fuun ti yɛɛ yo Zhakɔbu wi kan. A pè si wotoroye mbele Zhozefu wìla torogo ma yo pe saa ɛ pe naga wi na. Kona, a Zhakɔbu wi jatere wì si cɛn wi na laga nunɓa.

²⁸ A Izirayeli wì sho fɔ: «Yeri yaga ma. Na pinambyɔ Zhozefu wi yɛn go na bere! Mi yaa kari saa yan, si jɛn mbe ku.»

46

Zhakɔbu naa wi go woolo pàa kari wa Ezhipiti tara

¹ Kona, a Izirayeli wì si ɛ ma kari wi kɛɛ yaara ti ni fuun ti ni. Naa wìla ka saa gbɔn wa Bɛrisheba, a wì si saara wɔ wi to Izaki wi Yɛnɛɛ li yeri.

² Ki yembine li ni, a Yɛnɛɛ li si para Izirayeli wi ni yariyanra ta ni maa yeri fɔ: «Zhakɔbu! Zhakɔbu!» A Izirayeli wì si sho ma yo: «Naw.»

³ A Yennεεε li sho fɔ: «Muwi mi yen Yennεεε, ma to Izaki wi Yennεεε le. Maga ka fyε mbe kari wa Ezhipiti tara, katugu mi yaa ka ma setirige piile pe pye pe lεgε, mbe pe pye cεnε gbenε wa ki tara ti ni.

⁴ Mi jate mi yaa pinε mbe kari ma ni wa Ezhipiti tara, mi jate mi yaa koon pye ma songoro laga naa fun. Ma kusanga ni, Zhozefu wo wi yaa koon yengeε ke ton.»

⁵ A Zhakobu wi si yiri wa Berisheba ma kari. Wotoroye mbele Farawon wila torogo kondangala li na, a Zhakobu wi pinambiile pe si pe to Zhakobu, wo naa pe piile, naa pe jεεε pe ε wa pe ni.

⁶ Paa kari fun pe yaayoro ngbeleye yo naa pe yarijende nda fuun paa ta wa Kana tara ti ni. A Zhakobu wi si kari wa Ezhipiti tara wo naa wi go woolo pe ni fuun pe ni†.

⁷ Zhakobu wila kari wa Ezhipiti tara wo naa wi pinambiile, naa wi sumborombiile, naa wi pishyenwoolo nambala naa jεεε, konaa wi go woolo pe ni fuun pe ni.

*Zhakobu setirige piile
pe mεεε ti nda*

⁸ Izirayeli setirige piile mbele paa pan wa Ezhipiti tara pe mεεε ti nda: Zhakobu naa wi pinambiile konaa wi pishyenwoolo. Zhakobu pinambyo konɔbanɔ wo lawi ηa Uruben.

⁹ Uruben pinambiile pe mεεε ti nda: Hanoki, naa Palu, naa Heziron konaa Karimi.

† 46:6 46.6: Kapye 7.15

¹⁰ Simeyon pinambiile pe mere ti nda: Yemuweli, naa Yamini, naa Owadi, naa Yakini, naa Sokari konaa Kana tara fenne jo wi pinambyo Sawuli wi ni.

¹¹ Levi pinambiile pe mere ti nda: Gerishon naa Kehati konaa Merari.

¹² Zhuda pinambiile pe mere ti nda: Eri, naa Ona, naa Shela, naa Perezi konaa Zera; een fo, Eri naa Ona poro la ku wa Kana tara. Perezi pinambiile poro la pye Heziron konaa Hamuli.

¹³ Isakari pinambiile pe mere ti nda: Tola, naa Puva, naa Yobu konaa Shimiron.

¹⁴ Zabulon pinambiile pe mere ti nda: Seredi, naa Elon konaa Yaleyeli.

¹⁵ Ki pinambiile mbele poro wele Leya wila se Zhakobu wi na wa Padamu Aramu tara, ma pinle wi sumborombyo Dina wi ni. Wi pinambiile naa wi sumborombiile, mbe pinle wi pishyenwoolo pe ni, pe ni fuun paa pye lere nafa ma yiri ke ma yiri taanri.

¹⁶ Gadi pinambiile pe mere ti nda: Sifyon, naa Hagi naa Shuni, naa Ezibon, naa Eri, naa Arodi konaa Areli.

¹⁷ Aseri pinambiile pe mere ti nda: Yimina, naa Yishiva, naa Yishivi konaa Beriya, naa pe nosepyo sumboro Sera. Beriya pinambiile pe mere ti nda: Heberi naa Malikiyeli.

¹⁸ Zhakobu naa Zilipa pe setirige piile poro la wele mbele yeen. Paa pye lere ke ma yiri kogoloni. Zilipa wo Laban wila kan wi sumborombyo Leya wi yeri wi kulojo.

¹⁹ Zhakobu wi jo Arasheli wi pinambiile pe mere ti nda: Zhozefu naa Benzhamε.

20 Pinambiile shyen Zhozefu wila se wi jo Asenati wi na wa Ezhipiti tara. Pe mere ti nda: Manase naa Efirayimu. Oni ca saraga wofɔ Potifera wo sumborombyɔ lawi Asenati†.

21 Benzhamε pinambiile pe mere ti nda: Bela, naa Bekeri, naa Ashibeli, naa Gera, naa Naama, naa Ehi, naa Orɔshi, naa Mupimu, naa Hupimu konaa Aridi.

22 Arasheli wila setirige piile mbele se Zhakɔbu wi na poro wele yeen. Pe ni fuun paa pye lere ke ma yiri tijere.

23 Dan wi pinambyɔ wi mege ki nga: Hushimu.

24 Nefitali pinambiile pe mere ti nda: Yazeyeli, naa Guni, naa Yezeri konaa Shilemu.

25 Zhakɔbu naa Biliha pe setirige piile poro la wele yeen. Pe ni fuun paa pye lere kolɔshyen. Biliha wo Laban wila kan wi sumborombyɔ Arasheli wi yeri wi kulojo.

26 Leele mbele paa pinle Zhakɔbu wi ni ma kari wa Ezhipiti tara, ma pye wo jate go woolo, paa pye lere nafa taanri ma yiri kogoloni. Wi pinambiile pe jele pe sila poro jiri.

27 Zhozefu wi pinambiile shyen mbele wila se wa Ezhipiti tara poro ka taga Zhakɔbu wi go woolo mbele paa saa cen wa Ezhipiti tara, pe yaa

† 46:20 46.20: Zhene 41.50-52

pye lere nafa taanri ma yiri ke†.

Zhakobu wila ye wa Ezhipiti tara

²⁸ Kona, a Zhakobu wì si Zhuda wi torogo wa wi yee yee ma yo wi saga yo Zhozefu wi kan wi keli wi pan wi na wa Gosheni tara. A pè si saa gbɔn wa Gosheni tara.

²⁹ A Zhozefu wì si ti a pòo wotoro wi gbegele wi kan. A wì si ye wa wi ni mee kari saa to Izirayeli wi fili wa Gosheni tara. Naa wila ka saa wi yan sanga ña ni, a wì si fe ma keyen wa wi yologo, mee gbele ma mo wa wi yologo.

³⁰ A Izirayeli wì si Zhozefu wi pye fo: «Koni mbe ya mbe ku, katugu ma yen go na bere, a mòo yan.»

³¹ A Zhozefu wì suu to seyeeñle poro naa wi to go woolo pe pye fo: «Mi yaa kari sa ye panga wogo ki yo Farawon wi kan, fo na to seyeeñle naa na to go woolo mbele paa pye wa Kana tara, pè pan laga na korogo.»

³² Mi yaa ki yee yo wi kan fo ye yen yaayoro korofenne, yaayoro tunngo ye maa piin; fo yè

† 46:27 46.27: Yon nga kì naga ma yo nafa taanri mari ke, jirige ki ni ko yon ko ma kila yiri wa Kana tara ma pan wa Ezhipiti tara. Een fo, naa senre ti yofò wila pye na jaa mbe leele pe yon ki kan, ki yaa pye wila nawa to Eri naa Ona pe na, poro mbele paa ku wa Kana tara, Zhené 46.12; konaa ma nawa to fun Manase naa Efrayimu pe na, poro mbele Zhozefu wila se wa Ezhipiti tara, Zhené 46.20. Wa Yenjele senre sewe lee ña wi yen Gireki senre ni wi ni, yon nga kì kan ki yen nafa taanri ma yiri ke ma yiri kangurugo; ko pan ma, katugu ki yaa pye paa kaa Manase naa Efrayimu pe setirige piile kangurugo pe jiri ma pe taga wa fun; Eki 1.5; Kapye 7.14.

pan ye simbaala, naa ye sikaala, naa ye nɛɛ konaa ye kɛɛ yaara ti ni fuun ti ni.

³³ Na Farawɔn wiga ka ye yeri mbe ye yewe fɔ: <Yiŋgi tunŋgo ye maa piin?>

³⁴ Yoo yɔn sogo ye yo fɔ: <Woro mbele ma kulonambala we yen yaayoro korofenne, male we yen piile fɔ ma pan ma gbɔn nala, paa yege ŋga na we tɛɛye paa pye naga piin.> Kiga pye ma, pa ye yaa cɛn laga Gosheni tara, katugu yaayoro korofenne pe yen Ezhipiti tara fenne pe yarifugo.»

47

¹ A Zhozufu wì si saa ki yo Farawɔn wi kan ma yo fɔ: «Na to naa na to seyɛɛnɛ pè yiri wa Kana tara ma pan pe simbaala, naa pe sikaala, naa pe nɛɛ, konaa pe kɛɛ yaara ti ni fuun ti ni. Pe yen wa Gosheni tara.»

² A wì suu to seyɛɛnɛ kanɗurugo le ma kari ma saa pe naga Farawɔn wi na.

³ A Farawɔn wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yiŋgi tunŋgo ye maa piin?» A pè si Farawɔn wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Woro mbele ma kulonambala, we yen yaayoro korofenne paa yege ŋga na we tɛɛye paa pye.»

⁴ A pè suu pye naa fɔ: «Wè pan mbe cɛn laga ki tara nda ti ni, katugu funɗo kila seregi wa Kana tara ti ni. Woro mbele ma kulonambala, yan si koro naa wa we yaayoro kɔnrisara we yaayoro tila kaa. We yen nɔɔ yenri, woro mbele ma kulonambala, maga yaga we sa cɛn wa Gosheni tara.»

⁵ A Farawɔn wì si Zhozefu wi pye fɔ: «Koni ma to naa ma to seyɛnle pè pan ma kɔrogo,

⁶ Ezhipiti tara ti yen ma kɛɛ na. Pe pye pe sa cɛn wa tara ti laga nga kì yɔn ma wɛ ki ni fuun na ko ni. Pe sa cɛn wa Gosheni tara. Na maga si pele yan pe yen pe ni tunmbyeele, ma pe tɛgɛ mi jate na yaayoro ti go na.»

⁷ A Zhozefu wì si ti a pè pan wi to wi ni, a wì saa wi naga Farawɔn wi na. A Zhakɔbu wì si duwaw pye Farawɔn wi kan.

⁸ A Farawɔn wì si Zhakɔbu wi yewe ma yo fɔ: «Mà ta yeɛ jori?»

⁹ A Zhakɔbu wì si Farawɔn wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Yeɛ yen na yeɛ cɛnme naa nafa ma yiri kɛ (130), mi ma yiri tara ta ni ma saa cɛn tara ta ni paa nambanɲa yen. Yeɛ yɔn nga m̀ pye kii lɛgɛ, mɛɛ tijanga na na. Kii na teɛye pe yegeɛ yɔn ki bɔ, poro fun pàa pye na cɛn na toro paa na yen.»

¹⁰ A Zhakɔbu wì si duwaw pye naa Farawɔn wi kan mɛɛ yiri le wi tanla ma kari.

¹¹ A Zhozefu wì si saa cɛnsaga kan wi to naa wi to seyɛnle pe yeri, wa Ezhipiti tara laga nga kì yɔn ma wɛ ki ni fuun na ki ni, wa Aramisese ca wasege ki ni, ma yala Farawɔn wi senyoro ti ni. Wìla tara ta kan pe yeri.

¹² Zhozefu wìla pye na yaakara kaan wi to, naa wi to seyɛnle konaa wi to go woolo pe ni fuun pe yeri ma yala leele pe yɔn ki ni.

*Zhozefu wìla pye na Ezhipiti tara
woolo pe yege sinni yege nga na*

¹³ Funḡo kila nḡban jɛnḡɛ, yaakara sila pye tara ti laga ka kpɛ ni. Ezhipiti tara fɛnnɛ naa Kana tara fɛnnɛ pàa pye na cogo funḡo ki kɛɛ.

¹⁴ Ezhipiti tara penjara naa Kana tara penjara nda fuun pàa bile wi lo ti ni Zhozefu wi yeri, wila ti gbogolo ma saa ti tɛɛ wa Farawɔn wi go.

¹⁵ Naa Ezhipiti tara penjara to naa Kana tara penjara tila kaa kɔ, a Ezhipiti tara fɛnnɛ pè si pan ma Zhozefu wi pye fɔ: «Yaakara ta kan we yeri! Penjara nda tì kɔ we yeri ko kala na, ye mbe we yaga we ku na ye yɛɛ sɔḡwɔ le?»

¹⁶ A Zhozefu wì si pe pye fɔ: «Kì kaa pye penjara tì kɔ ye yeri, yaa paan ye yaayoro nḡbeleye yi ni na kan, pa mi yaa layi sunru ye yeri yaakara na.»

¹⁷ A pè si pan pe yaayoro nḡbeleye yi ni Zhozefu wi kan. A wi nɛɛ yaakara kaan pe yeri nari sunru pe shɔnye, naa simbaala, naa sikaala, naa nɛɛ kɔnaa pe sofilele pe na. Ki yeɛ li ni, wila yaakara kan pe yeri mari suru pe yaayoro ti na.

¹⁸ Ko yeɛ lo toronḡɔɔ, ki yelapanna, a pè si pan naa Zhozefu wi kɔrɔḡo maa pye fɔ: «We sege lara ma na we tafɔ, fɔ we penjara ti ni fuun tì kɔ we yeri, a wè pan we yaayoro nḡbeleye yi ni mayi kan we tafɔ ma yeri. Yaraga ko ka si koro we yeri we kan ma yeri we tafɔ, kaawɔ woro jate kɔnaa tara nda ti yɛn we yeri to.

¹⁹ Maga ka ti we ku ma yɛɛ sɔḡwɔ mbe tara nda ti yɛn we yeri ti yaga waga. Woro naa tara nda ti yɛn we yeri ti ni, we lo yaakara na, pa we yaa pye Farawɔn wi kulolo, woro naa tara nda ti yɛn we yeri ti ni. Yariluguro kan we yeri we

lugu jango we koro go na, waga ka ta mbe ku, tara nda ti yen we yeri tiga ka koro waga.»

²⁰ A Zhozefu wì si Ezhipiti tara fenne pe tara ti ni fuun ti lo mari kan Farawon wi yeri. Ezhipiti tara fenne pe ni fuun nungba nungba paa pe keere ti pere, katugu fungo kila ngban pe na fo jenge. Ki kaa pye ma, a Ezhipiti tara ti ni fuun ti si pye Farawon wi woro.

²¹ A Zhozefu wì si ti a leele pe pan ma cen wa cagboro gboro ti ni†, maga le wa Ezhipiti tara ti go nga na, ma saa ki wa ti go nga na.

²² Een fo, Ezhipiti tara saraga wofenne pe tara to tila koro Zhozefu wi sila lo, katugu Farawon wila ngasele la tege, na laa ti a paa kajenge piin saraga wofenne pe kan. Pe yon suro paa pye nari taa ki ngasele na Farawon wila tege lo kala na. Ko kala na poro sila pe tara ti pere.

²³ A Zhozefu wì si tara woolo pe pye fo: «Mì ye lo nala, yoro naa ye tara Farawon wi kan. Mi yaa bile luguwo kan ye yeri ye sa lugu wa ye keere ti ni.

²⁴ Na yaga ka yarilire ti kon sanga na ni, ye yaa walisaga kangurugo wogo ki kan Farawon wi yeri. Walisara tijere sannda to yaa pye ye woro, ye ta pye luguworo, ye ta tege yaa kaa yoro naa ye piile naa ye go woolo pe ni.»

²⁵ A pe suu pye fo: «Mà we go sho we tafo! Mà kajenge pye we kan, wè yere ki na mbe pye Farawon wi kulolo.»

† 47:21 47:21: Laga nga ki yo fo: A leele pe pan ma cen wa cagboro gboro ti ni, sewe leele pele ni ki yo wa fo: A Zhozefu wì si leele pe le kulowo pi ni maga le tara ti go nga na ma saa ki wa go nga na.

²⁶ A Zhozefu wì sigi ngasele na li tɛgɛ wa Ezhipiti tara ali ma pan ma gbɔn nala, fɔ pe kɛɛɛ yarilire ti walisaga kanjurugo wogo ki yaa pye Farawɔn wi wogo. Kaawɔ tara nda tila pye saraga wɔfɛnnɛ pe woro to ti sila pye Farawɔn wi woro.

*Zhakɔbu wi sɛnrɛ pɔngɔ woro
nda wila yo Zhozefu wi kan*

²⁷ Izirayeli wila saa cɛn wa Ezhipiti tara wa Goshɛni wasege ki ni (wo naa wi go woolo pe ni). Pàa tara ta ta mari pye pe woro. Pàa se ma lɛgɛ fɔ jɛngɛ.

²⁸ Zhakɔbu wila pye wa Ezhipiti tara yɛlɛ kɛ ma yiri kɔlɔshyɛn. Wi yinwege ki ni fuun kila pye yɛlɛ cɛnmɛ naa nafa shyɛn ma yiri kɔlɔshyɛn (147).

²⁹ Naa Zhakɔbu wi kusanga wila kaa na yɔngɔ, a wì suu pinambyɔ Zhozefu wi yeri maa pye fɔ: «Na kiga pye na kala lɔɔn ndanla, mila ma yɛnri, ma kɛɛ ki le laga na jegbɔlɔ li nɔgɔ† ma yɔn kan na yeri, fɔ ma yaa ka kajɛngɛ pye na kan mbe koro sinnɛ na ni, fɔ ma se kanla le laga Ezhipiti tara.

³⁰ Na mi ka ka ku mbe taga wa na tɛlɛye pe na, mala lɛ ma yiri na ni laga Ezhipiti tara, ma sanla le wa pe fanga ki ni.» A Zhozefu wì sho fɔ: «Sɛnrɛ nda mà yo, mi yaa ki kala li pye†.»

³¹ A Zhakɔbu wì suu pye fɔ: «Wugu mala kan ki wogo ki na.» A Zhozefu wì si wugu maa kan

† 47:29 47:29: *Ma kɛɛ ki le laga na jegbɔlɔ li nɔgɔ, ko la pye kapyege ka, nga pe ma pye sanga wa ni, ma wugu mbe kagbɔgɔ ka pye.* † 47:30 47:29-30: *Zhenɛ 49.29-31; 50.5*

ki wogo ki na. A Zhakɔbu wì si sogo maa yeɛɛ ki jiile wa wi sinleyaraga ki go keɛ ki na†, maa gbɔɔ.

48

Zhakɔbu wila duwaw pye Zhozufu pinambiile pe kan

¹ Ki kagala ke punɔgo na, a pè si saa ki yo Zhozufu wi kan ma yo fɔ: «Wele, ma to wi woro ngbaan.» A wì si kari wi pinambiile shyen Manase naa Efrayimu pe ni wa wi to wi yeri.

² A pè sigi yo Zhakɔbu wi kan fɔ: «Ma pinambyɔ Zhozufu wi ɲa wila paan laga ma kɔrɔɔ.» A Izirayeli wì si fannga le wi yeɛ ni, ma yiri ma cɛn wì sinleyaraga ki na.

³ A Zhakɔbu wì si Zhozufu wi pye fɔ: «Yɛnɲɛle na yawa pi ni fuun fɔ, làa li yeɛ naga na na wa Luzi ca ki ni, wa Kana tara, ma duwaw na na.

⁴ Làa na pye fɔ: «Mi yaa ma pye sevɔ, mbɔɔn setirige piile pe pye pe lɛɛɛ, mbɔɔn pye cɛngɛle lɛɛɛ to. Mi yaa kaga tara nda ti kan ma setirige piile pe yeri mboro punɔgo na, ti pye pe woro wagati wi ni fuun†.»

⁵ Koni, ma pinambiile shyen Efrayimu naa Manase, poro mbele mà se laga Ezhipiti tara sannì mbe sa pan ma kɔrɔɔ, pe yaa pye na woolo paa yeɛɛ ɲga na Uruben naa Simeyɔn pe yen na woolo we.

† 47:31 47.31 Wa Yɛnɲɛle senre sewe ɲa wi yen Gireki senre ni, ɲga ki yo laga ma yo: A Zhakɔbu wì si fɔli maa yeɛɛ ki jiile wa wi sinleyaraga ki go keɛ ki na, ki yen ma yonlogɔ wa ma yo: A wì si jiige wi gbotangala li go ki na; Ebu 11.21. † 48:4 48.3-4: Zhene 28.13-14

⁶ Ξεν φῶ, piile mbele mà se poro punḡo na, poro pe yaa pye ma woolo. Pe yaa ka pe tasaga ta wa pe ndæele pe kōrōḡo ki ni.

⁷ Na sōngōrōsaga ma yiri wa Mezopotami tara na paan wa Kana tara, a ma nō Arasheli wì si ku na yeri wa konō, ki laga ki sila lali Efirata ca ki ni. A mì suu le wa Efirata ca kologo ki yōn na. Efirata ca ko ki yen Betilæemu ca ye†.»

⁸ A Izirayeli wì si Zhozefu wi pinambiile pe yan, mæe yewe ma yo fō: «Ambenε wεε mbele poro?»

⁹ A Zhozefu wì suu to wi yōn sogo ma yo fō: «Yenḡele lì pinambiile mbele kan na yeri laga Ezhipiti tara poro wεε.»

A Izirayeli wì sho fō: «Mi yen nōḡ yenri, pe pye pe fulo laga na tanla mbe ta mbe duwaw pye pe kan.»

¹⁰ Izirayeli wi yengεle kaa te wi lelewe pi kala na, wi sila pye na yaan ke ni naa. A Zhozefu wì suu pinambiile pe fulo wa wi tanla. A Izirayeli wì si pe yigi ma pe mara wi yeε na, ma keyen wa pe yōlōḡo.

¹¹ A Izirayeli wì si Zhozefu wi pye fō: «Mi sila pye naga sōnri mi yaa kōon yan naa, koonḡa Yenḡele ligi pye, a mì yerε ma piile yan.»

¹² Kona, a Zhozefu wì suu pinambiile pe laga wa wi to wi kanḡuuro ti na†, mæe sogo maa yeḡe ki jiile wa tara maa gbōḡo.

¹³ Ko punḡo na, a Zhozefu wì suu pinambiile pe shyen pe yigi ma pe fulo naa wa wi to wi tanla. Wila Efirayimu wi yigi wi kalige keε ki ni maa

† 48:7 48.7: Zhene 35.16-19 † 48:12 48.12: Naa Zhakōbu wila piile pe taga wa wi kanḡuuro ti na, ko la pye pa kacen yen naga nari ma yo wo wila pe koro.

yerege wa Izirayeli wi kameŋge kee ki na, ma Manase wi yigi wi kameŋge kee ki ni maa yerege wa Izirayeli wi kalige kee ki na.

¹⁴ Ξεν φο, a Izirayeli wi suu keyen yi suru maa kalige ki sanga maga taga Efirayimu go ki na, wo ŋa wila pye jɔnlofo we, mee wi kameŋge ki taga Manase wi go ki na; ali maga ta Manase wo wila pye pinambyo kongbanŋa we.

¹⁵ A wi si duwaw pye Zhozefu wi kan ma yo fo: Yenŋele na na tele Abirhamu wo naa na to Izaki wi ni paa pe yinwege ki pye sinŋge li yege na, lo na lilan yege sin na yinwege piliye yi ni fuun yi ni fo ma pan ma gbɔn nala,

¹⁶ Meregge ŋa wilan go sho kapege ki ni fuun ki ni,

wi duwaw ki lefonmbigile ŋele ke na!

Yenŋele sa ti mi naa na tele Abirhamu, naa na to Izaki pe we mere ti taga!

Pe jiti, pe setirige piile pe lege laga tara ti na!

¹⁷ Naa Zhozefu wila kaa ki yan wi to wila pye naa kalige kee ki tari wa Efirayimu go ki na, a ki suu mben. A wi suu to wi kee ki yigi, mbege laga wa Efirayimu go ki na, mbe saga taga wa Manase go ki na,

¹⁸ ma suu to wi pye fo: «Kila pye ma, na to, katugu ŋa wo wi yen lerefo we. Ma kalige kee ki taga wa wo go ko na†.»

† **48:18 48.14-18:** Naa Zhakobu wila wi keyen yi suru maa kalige ki taga jɔnlofo wi na, maa kameŋge ki taga lerefo wi na, ko la pye naga nari ma yo duwaw ŋa jɔnlofo wi mbaa ta, wo la gbogo ma we ndofo wi woo wi na.

¹⁹ A wi to wì si je mεε yo fɔ: «Mìgi jɛn, na pinambyɔ mìgi jɛn; Manase wo fun cɛnlɛ yaa ka yiri wa wi ni, wo fun wi cɛnlɛ li yaa ka gbɔgɔ; εɛn fɔ, wi jɔnlɔ wi yaa ka gbɔgɔ mbe wε wi na. Cɛngɛlɛ lɛgɛrɛ yaa ka yiri wa wi setirige ki ni.»

²⁰ A Zhakɔbu wì si duwaw pye pe kan ki pilige ki ni, ma yo fɔ:

«Izirayeli woolo pe yaa kaa ma mɛgɛ ki yinri mbaa duwaw piin leele pe kan mbaa yuun fɔ:

«Yɛnɛlɛ sa ti ma pye paa Efirayimu naa Manase yɛn†!» »

Pa Zhakɔbu wìla Efirayimu wi tɛgɛ Manase wi go na yɛɛn we.

²¹ Ko punɔgo na, a Izirayeli wì si Zhozɛfu wi pye fɔ: «Wele, mi yaa ku. εɛn fɔ, Yɛnɛlɛ li yaa la ye go singi, mbe ye pye ye sɔngɔrɔ wa ye tɛlɛye pe tara.

²² Mi yɛn na laga ka kaan ma yeri mbe taga wa ma tasaga ki na, mbe wε ma to seyɛɛnlɛ pe wogo ki na. Ko ki yɛn Sishɛmu wasege ye, ko nɔga mìla malaga gbɔn na tokobi naa na sandiga ti ni, maga shɔ Amɔri cɛnlɛ woolo pe yeri†.»

49

Zhakɔbu wìla duwaw pye wi pinambiile pe kan

¹ Kona, a Zhakɔbu wì suu pinambiile pe yeri ma yo fɔ: «Ye pan ye gbogolo, kagala nɔgele ke yaa ye ta wagati nɔ wìla paan wa yɛgɛ wì ni, mi yaa ke yɛgɛ yo ye kan.

† 48:20 48.20: Ebu 11.21

† 48:22 48.22: Ye wele wa Zhɛnɛ

34.25-29laga ki ni.

² Ye gbogolo ye logo Zhakobu pinambiile!
Yaa nuru ye to Izirayeli wi yeri!

³ «Uruben mboro ña ma yen na pinambyo
konḡbanña,
mìla ma se sanga ña ni na fanḡga ki ni fuun ki
yen na ni.
Gbogowo naa fanḡga ti yen ma woro ma we ma
to seyeenle pe na.

⁴ Ma yen paa logo yen ñga ki maa fuun ḡgbanga.
Een fo, ma se yekeere ti ta naa,
katugu màla fuuro ti tanga,
mà sinle na jeele wa ni wa na sinlesaga maga
tege fyongò ni†.

⁵ «Simeyon naa Levi pe yen nɔsepiile†.
Pe tokobiye pe yen malingbonyaara tipere.

⁶ Mi se gbogolo pe ni pe yon lemɛ pa na.
Mi se silan jatere wi wa nunḡba pe ni wa pe
gbogolosara ti ni.

Katugu wa pe nanḡbanwa pi ni, pàa leele gbo,
wa pe nandanwa kagala ke ni, pàa napenɛ pe
pannda ti koonlo.

⁷ Mì pe nanḡbanwa kapyege ki danḡa, katugu
pìla pye ma pe.

Mì pe nanḡbanwa ndorogo ki danḡa, katugu pe
sila lere yinriwe ta.

Mi yaa ka pe setirige piile pe laga pe yeɛ na wa
Zhakobu tara,
mbe pe jaraga pe ye pe ye wa Izirayeli tara.

† 49:4 49.4: Ye wele wa Zhenɛ 35.22laga ki ni. † 49:5 49.5: Ye wele wa Zhenɛ 34.25laga ki ni.

8 «Zhuda, ma to seyεenε pe yaa kaa ma sɔnni.
Ma yaa ka ma juguye pe ηgbanga pe go sogo ma
kan.

Ma to seyεenε pe yaa kaa fɔli ma yege sɔgɔwɔ
mbaa ma gbogo.

9 Zhuda, ma yen paa jara yirifɔnɔ yen.

Na pinambyɔ, mà yiri wa ma kagboro ti go na na
paan.

Mòɔ kanɔguuro ti kuuro ma sinle paa jara yen,
paa jara nɔ yen.

Ambɔ wi mbe ya mboo pye wi yiri†?

10 Wunluwɔ kanɔgala li se wɔ wa Zhuda sege ki
ni.

Tegere gbɔtangala li se wɔ wi setirige piile pe keε
fɔ li lefɔ jennε† wi sa pan;

wo ηa cengele ke yaa kaa nuru wi yeri we.

11 Wi ɛzen tiire ti yaa ka lege fɔ wi yaa kaa wi
sofile wi poo ti na,

mbaa wi sofile pyɔ wi poo ɛzen tirige ηga ki
yɔn ma we ti ni fuun na ki na.

Wi yaa kaa wi yaripɔrɔ ti jori wa duven wi ni,
mbaa wi derigbɔgɔ ki jori wa ɛzen tɔnmɔ pi ni.

12 Wi yengele ke yaa la yanlagi duven wi kala na,
wi ηgangala ke yaa la finligi nɔnɔ wi kala na†.

13 «Zabulon wo yaa ka cen wa kogɔje yɔn ki na,
wa laga ηga tɔnmɔkɔrɔ ti yaa kaa yeregi.

† 49:9 49.9: Nambu 24.9; Naga 5.5 † 49:10 49.10: Nga ki yo
laga ma yo «lefɔ jennε», Eburuye senre ti ni pɛge yonlogɔ ma yo
Shilo. Ki senpyɔ wi kɔrɔ wi woro ma filige. † 49:12 49.11-12:
Duvan naa nɔnɔ senre nda tila yuun, to yen naga nari ma yo
Zhuda wi yaa ka ɛzen tiire legere naa yaayoro legere ta.

Wi tara ti yaa ka gbogo mbe gbɔn fɔ wa Sidɔn ca
ki na.

14 «Isakari wo yen paa sofile ɲa wi yen fanɲga
ni,

wi yen ma sinle wa yaayoro jasa† wi ni.

15 Wigi yan fɔ wi yen ma sinle laga ɲga na na
wogo, ki yen ma yɔn,

fɔ tara tì tanla.

Wùu pɔgɔlɔ ke gbegɛle tuguro lemɛ pi kala na.

Wùu yɛɛ kan tunɲgo ki yeri paa kulo yen.

16 «Dan wo yaa cɛn wi woolo pe go na mbaa pe
kiti wi kɔɔn,

mbe pye paa Izirayeli cɛngɛle sanɲgala ke
nuɲgba yen.

17 Dan wo yaa ka pye paa wɔɔgo yen ɲga kì sinle
wa konɔ,

paa mɛrɛɛ yen, ɲga kì sinle wa konɔ li yɔn na,
na singi.

Wi yaa ka shɔn wi nɔ wi yenjogo ki na,

fɔ shɔn lugufɔ wi wɔ wi to wi jali.

18 E, Yawe Yenɲɛle, na jigi wi yen ki na fɔ ma yaa
kanla shɔ.

19 «Gadi, malingbɔɔnɔ ɲgbelege yaa ka yiri
mbe to ma na;

ɛɛn fɔ, ma yaa ka yiri pe kɔrɔgo, mbe to pe na,
mbe pe purɔ.

20 «Asɛri, yarilire legɛrɛ yaa ka yiri wa ma yeri,

† 49:14 49:14: Nga ki yo laga ma yo «yaayoro jasa», Eburuye
senre ti ni, ki senpyɔ wi kɔrɔ wi woro ma filige.

wunlumbolo yarikatanra yaa kaa taa wa ma yeri.

21 «Nɛfitali wo yen paa lufaa yen ɲa wi yen yeyinɲe na.

Wi yaa kaa piile jembɛɛ siin.

22 «Zhozɛfu wo yen paa tige yen ɲga ki maa sɛni, ɲga ki yen pulugo yɔn na.

Ki njere tì yiri ma yagara ma wɛ mbogo na†.

23 Sandira wɔnfɛnnɛ pòo yɔn ja, pòo wɔn pe wangala ke ni maa yɛgɛ wɛri.

24 Ɛɛn fɔ, wila wi sandiga ki yigi ɲgbanga, Zhakɔbu Yenɲɛɛ na fanɲga gbɔgɔfɔ li fanɲga na, wi keyen yila fanɲga ta.

Lo li yen Izirayeli wi kɔnrifɔ ma pye walaga ɲga ki yen wi kɛɛ kansaga.

25 Ma to wi Yenɲɛɛ lo li yen ma sagafɔ, lo na li yen yawa pi ni fuun fɔ, lo li yaa duwaw ma na!

Mbe duwaw ma na mbe ti tisara mbaa paan mbaa yinrigi wa naayeri!

Mbe duwaw ma na mbe ti tɔnmɔ mbaa yinrigi wa tara ti nɔgɔ!

Mbe duwaw ma na mbe ti jɛɛɛ pe pye sevenne konaa yaayoro ti lɛgɛ!

26 Mi ɲa ma to, duwaw ɲa m̀̀ pye ma kan, ẁ̀ wɛ ɲa na teeɛ p̀̀a pye na kan wi na

† 49:22 49.22: Ɖga k̀̀ yo fɔ Zhozɛfu wo yen paa tige yen ɲga ki maa sɛni, Eburuye sɛnrɛ ti ni, ki mbe ya logo fɔ wi yen paa yan sofile yen. Njere nda sɛnrɛ ti yo ko yen naga nari paa yɛgɛ ɲga na Zhozɛfu setirige piile pe yaa ka lɛgɛ mbe jaraga konaa mbe fanɲga ta.

fɔ ma saa gbɔn wa yanwira nda ti yen kosagafu ti go na†.

Yenɲele sa ti ki duwaw wi tigi Zhouzefu wi na, wo ɲa wi yen wi to seyɛnle pe go na, ki duwaw wi tigi wa wi go na!

²⁷ «Benzhame wo yen paa kombokaga yen, ɲga ki ma yanyaraga ka yigi maga koonlo.

Pinliwe ni, ki ma ki kagboro ti ka;

yɔnlɔkɔɔ, kɪ yaara nda koli, ki mari yeɛle.»

²⁸ Poro mbele poro pe yen Izirayeli cengele ke ma yiri shyen ɲgele. Pe to wila duwaw wi pye pe kan ma senre nda yo, tori yeɛn. Pe ni fuun nunɲba nunɲba wila duwaw pye pe kan, a wì yiri wi ye wi ye.

Zhakɔbu wi kunwɔ senre

²⁹ Ko punɲo, a Zhakɔbu wì sigi senre nda ti yo wi piile pe kan fɔ: «Mi yaa ku mbe taga wa na telɛye mbele pè ku pe na. Na kunɲɔlo, ye sanla le wa na telɛye pe fanga ki ni, wa waliwege ɲga ki yen wa Heti cenle woolo naɲa Efirɔn wi kere ki ni,

³⁰ wa kere ti waliwege ki ni, wa Makipela, wa Mamire laga ki tanla, wa Kana tara. Ko kere to Abirahamu wila lo Heti cenle woolo naɲa Efirɔn wi yeri mari pye gboolo lesaga†.

† **49:26 49:26:** Laga ɲga kɪ yo fɔ ma saa gbɔn wa yanwira nda ti yen kosagafu ti go na ko yen naga nari fɔ duwaw ɲa Zhouzefu wi yaa ta kosaga se pye wi na. † **49:30 49:30:** Zhenɛ 23.3-20

³¹ Pa pàa Abirahamu naa wi jɔ Sara pe le wa, pa pàa Izaki naa wi jɔ Erebeka pe le wa, pa mɪla Leya wi le wa fun†.

³² Kεε to naa waliwege nga ki yen wa ti ni, pàa ti lɔ Heti cεnle woolo poro yeri.»

³³ Naa Zhakɔbu wɪla kaa kɔ wi sɛnyoro ti na wi pinambiile pe kan, a wɪ si nuru ma sinle, mεε ku ma taga wa wi tɛleye pe na†.

50

Zhakɔbu wi kunwɔ pyewe sɛnrɛ

¹ Kona, a Zhozefu wɪ si fɔli wa wi to wi yεge ki na mεε keyen wa wi yɔlɔgɔ ma gbele.

² A Zhozefu wɪ suu tunmbyeele mbele pàa pye wεre pyefɛnnε pe pye ma yo poo to gboo wi gbegele nuwɔ taanyaara ni (wi ya wi tεge). A wεre pyefɛnnε pè si nuwɔ taanyaara gbegele Izirayɛli gboo wi na.

³ Pàa ko kala lo pye piliye nafa shyen ni, katugu ko piliye yɔn ko ki ma yala pe gboo wi gbegewe pi ni. Ezhipiti tara fenne pàa Zhakɔbu kunwɔ pi gbele ma saa gbɔn piliye nafa taanri ma yiri kε.

⁴ Naa kunwɔ pi gbelepiliye yɪla kaa toro, a Zhozefu wɪ sigi yo Farawɔn wi go woolo pe kan fɔ: «Na kaa pye na kala li ye ndanla, mɪla ye yenri, ye saga sɛnrɛ nda ti yo Farawɔn wi kan yoo pye fɔ:

⁵ «Sanni na to wi sa ku, wɪla na pye ma yo: Wugu mala kan, fɔ ma yaa ka sanla gboo wi le wa fanga nga mɪla kɔn wa Kana tara ki ni.» Ki

† 49:31 49.31: Zhens 25.9-10; 35.29 † 49:33 49.33: Kapye 7.15

kala na, ye konɔ kan na yeri, mbe sanla to gboo wi le, mbe si songoro mbe pan†.»

⁶ A pè si saa ki yo Farawon wi kan. A wì sho fɔ: «Kari ma soon to gboo wi le ma yala wuguro nda wila ti mà wugu ti ni.»

⁷ A Zhozefu wì si le na kee saa to gboo wi le. Farawon wi tunmbyeele, naa wi laga ki lelelele konaa Ezhipiti tara lelelele pe ni fuun paa pinle wi ni ma kari.

⁸ Zhozefu wi go woolo pe ni fuun, naa wi to seyeenle poro naa wi to go woolo sanmbala paa kari fun. Pe sila lere wo wa kpe yaga wa Gosheni tara, kaawo pe piile jelele jelele poro naa pe simbaala, naa sikaala konaa pe nere ti ni.

⁹ Wotoroye mbele shonye maa tile naa pe fevenne la pinle Zhozefu wi ni fun, a janwa wi lege fo jenge.

¹⁰ Naa paa ka saa gbɔn wa yarilire sunsaga nga pe yinri Atadi ki na, wa Zhuriden gbaan wi pungo na, a pè si kunwo pi pye wa maa gbɔgo, maa gbele fo jenge. Zhozefu wila wi to kunwo pi gbele fo pilige koloshyen.

¹¹ Ki tara woolo mbele paa pye Kana tara fenne, a pè sigi kunwo pyewe pi wele maa yan wa Atadi yarilire sunsaga ki na, ma sho fɔ: «Ki kunwo mba pi yen ma gbɔgo Ezhipiti tara fenne pe yeri de!»

Ki kala na, ki laga nga ki yen wa Zhuriden gbaan wi pungo na, paa ki mege taga naga yinri Abeli Mizirayimu†.

† **50:5 50.5:** Zhene 47.29-31 † **50:11 50.11:** Eburuye senre ti ni Abeli Mizirayimu mege ki korɔ wowi na Ezhipiti tara fenne kunwo gbelege.

¹² Ko punḡo na, a Zhakɔbu wi pinambiile pè sigi pye paa yeḡe ḡga na pe to wìla ki yo ma pe kan we.

¹³ Wi pinambiile pàa wi le ma kari wi ni wa Kana tara, ma saa wi le wa kere ti waliwege ki ni, wa Makipela. Abirahamu wo wìla ki kere ti lo Heti cenle woolo naḡa Efiron wi yeri maga pye gboolo lesaga wa Mamire laga ki tanla†.

¹⁴ Naa Zhozefu wìla kaa wi to wi le makɔ, a wì si songoro wa Ezhipiti tara, wo naa wi to seyeeḡle pe ni, konaa mbele fuun pàa saa wi torogo a wì saa wi to wi le pe ni.

*Kagala ḡgele kàa pye
Zhakɔbu kunwo pi punḡo na*

¹⁵ Naa Zhozefu wi to seyeeḡle pàa kaa ki yan pe to wì ku, a pè si pe yeḡ pye fo: «Koni, Zhozefu wi mbe ya yiri we korogo mbe kapege ḡga wàa pye wi na ki fogɔ ton we na.»

¹⁶ Kona, a, pè si ti a pè saa ki yo Zhozefu wi kan fo: «Sanni ma to wì sa ku, wìla ki senre nda ti yo ma yo fo:

¹⁷ <Pa ye yaa para Zhozefu wi ni yeḡ, mbe yo fo: Mi yen naa yenri fo kapege naa katijaanga ḡga wi to seyeeḡle pàa pye wi na, wigi kala yaga pe na; katugu pàa kapege pye wi na! Koni we yen noo yenri, woro mbele we yen ma to wi Yenḡele li tunmbyeele, ma we kapere ti kala yaga we na.>
»

Naa pàa ka saa ki senre ti yo Zhozefu wi kan, a wì si gbele.

† 50:13 50:13: Kapye 7.16

¹⁸ Ko punḡo na, a wi to seyɛɛnlɛ pè si kari pe ye ma saa foli wi yege sɔḡwɔ ma yo fɔ: «We mbele, we yen ma kulolo.»

¹⁹ Ɛɛn fɔ, a Zhozefu wì si pe pye fɔ: «Yaga ka fyɛ, ko mbe pye muwi mi yen wa Yɛnɲɛle li yɔnlɔ le?»

²⁰ Yoro laga sɔnri mbe kapege pye na na, a Yɛnɲɛle lì sigi kapege ki kanḡa kajɛḡɛ mbe ta mbe ḡa kila piin nala ki yɔn fili, mbe leleḡɛɛ go shɔ.

²¹ Koni yaga ka fyɛ, mi yaa la ye kaan yaa kaa yoro naa ye piile.»

A wì si pe kotoɾo ti sogo pe na sentanra ni.

Zhozefu wi kunwɔ sɛnrɛ

²² Zhozefu wìla cɛn wa Ezhipiti tara wo naa wi go woolo pe ni. Wìla ta yele cɛnme ma yiri kɛ (110).

²³ Zhozefu wìla wi pinambyɔ Efirayimu wi pishyɛnwoolo pe piile pe yan yenle ni. Wìla wi pinambyɔ Manase wi pishyɛnwoo Makiri wi piile pe le ma pe koro.

²⁴ Pilige ka, a Zhozefu wì suu to seyɛɛnlɛ pe pye fɔ: «Sanni jɛnri, mi yaa ku! Ɛɛn fɔ, Yɛnɲɛle li yaa la wele ye na, ki woro nala kɔɔn shyɛn. Li yaa ka ti ye yiri laga ki tara nda ti ni, mbe sɔḡɔɔ ye ni wa tara nda làa wugu ma yo li yaa kan Abirahamu, naa Izaki, konaa Zhakɔbu pe yeri ti ni.»

²⁵ Zhozefu wì si ti a Izirayeli pinambiile pe wugu maa kan mbe ḡa wi yaa yo ki pye. Wìla pe pye fɔ: «Yɛnɲɛle li yaa la wele ye na, ki woro

nala koon shyen. Na yaga kaa kee sanga ŋa ni, yanla kajeere ti ɛ ye kari ti ni, yeri wɔ laga†.»

²⁶ Zhozefu wila ta yele cenme ma yiri ke mee ku (110). A pè suu gboo wi gbegele nuwɔ taanyaara ni, maa le gboolo kesu wa ni wa Ezhipiti tara.

† 50:25 50.25: Eki 13.19; Zhozu 24.32; Ebu 11.22

ccvi

**Bibulu Jinmiire ni
Sénoufo, Djimini: Bibulu Jinmiire ni Bible**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Djimini Senoufo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

a4863791-1c91-5f31-9a8f-034a18a2f8d8